Max Gallo

Crucea Occidentului

volumul 2

Parisul în rugăciune

MAX GALLO

PARISUL ÎN RUGĂCIUNE
PARIS VAUT BIEN UNE MESSE

Volumul 2 din seria
CRUCEA OCCIDENTULUI
LA CROIX DE L'OCCIDENT

Traducere din limba franceză
VASILE SAVIN
DARCLÉE TOMESCU-BERDON

Să scoatem aceste cuvinte diabolice, nume de partide, facţiuni şi sediţiuni, luterani, hughenoţi, papişti: să nu mai schimbăm numele de creştin.

Michel de L'HOSPITAL,
decembrie 1560

CUPRINS

Prolog

Ştiu, Doamne, Moartea este deja în mine.

Aceasta paralizie care îmi deformează degetele, îmi imobilizează mâna şi braţul, îmi strânge umărul în timp ce scriu, este Ea, care vrea să mă împiedice să-mi continui povestea vieţii.

Doamne, o vei lăsa să mă oprească înainte de a fi putut ajunge până la sfârşitul celor pe care le-am trăit, până la acel moment de speranţă, când, în sfârşit, după atâtea masacre, oamenii din regatul Franţei îşi bagă pumnalele şi săbiile în teacă, îşi depun archebuzele şi ascultă ceea ce le spunea, cu atât de mult timp în urmă, cancelarul regelui, Michel de L'Hospital: „Să scoatem aceste cuvinte diabolice, nume de partide, facţiuni şi sediţiuni, luterani, hughenoţi, papişti: să nu mai schimbam numele de creştin!”?

Ea îmi murmura la ureche:

„Ai spus destul! Cine te va mai citi? Ce importanţă are glasul tău în această groapă uriaşă în care te voi arunca, printre toţi cei pe care i-ai văzut vii? Iar pe unii dintre ei, adu-ţi aminte, i-ai ucis cu mâna ta! Cine îi aude? Creştini urlând, jupuiţi de vii de către călăii temniţei din Alger. Creştini – tu ai fost unul de-al lor – pe care bicele paznicilor de ocnaşi îi plesneau pentru ca astfel galerele musulmane să alunece mai repede către coaste unde, nu după mult timp, se auzeau alte ţipete, cele ale femeilor siluite şi spintecate, ale bărbaţilor tăiaţi în bucăţi sau arşi. Şi nu uita urletele maurilor din Andaluzia cărora soldaţii pe care tu îi comandai le tăiau gâtul, ucigând femei şi copii. Dar tu, când ţi-ai deschis drum printre ienicerii galerei *Sultane,* cu spada, cu lovituri de secure, ai auzit strigatele celor cărora le tăiai braţele şi capul, cărora le străpungeai pieptul?

Toate aceste glasuri sunt astupate în marea tăcere a gropii unde domnesc eu.

De ce, pentru cine vrei să continui să scrii?

Vrei – te-am auzit mărturisindu-i lui Vico Montanari înainte să plece de la tine spre a se întoarce la Veneţia – să povesteşti cum, după masacre, un edict, cel de la Nantes, a restabilit pacea între hughenoţi şi papişti, şi vrei ca oamenii să-şi aducă aminte, citindu-te, de acel moment de speranţă (căci aşa îl numeşti!).

Eşti tu atât de naiv, la cei şaptezeci şi doi de ani, să crezi că oamenii au terminat cu ura, cu dorinţa de a ucide?

Adu-ţi aminte de cuvintele lui Montanari: «Binele şi Răul sunt ca trupurile copiilor monştri îngemănaţi şi pe care nimic nu-i poate

despărţi».

Ţi-o spun ca pe o confidenţă, Bernard de Thorenc, oamenii se omoară între ei dintotdeauna, se înjunghie unii pe alţii ca pe nişte purcei. Iar eu îi culeg.

Aşadar, opreşte-te, lasă pana deoparte. Pleacă din această încăpere întunecată. Sprijină-te cu spatele de zidul însorit al locuinţei tale. Priveşte pădurile care înconjoară Castellaras de la Tour. Observă orizontul care devine roşu. Este culoarea sângelui.

Iar el se află deja în tot ceea ce-ai scris. Ai mers pe urma lui roşie din Alger la Malta, de la Granada la Levant. La ce bun să mai continui? Mai trebuie să spui că sângele a curs nu doar în lupta împotriva necredincioşilor, ci şi în războiul dintre creştini? Şi dacă ţi se părea atât de roşu, înseamnă că era cel al copiilor şi al femeilor cu măruntaiele scoase cum au fost – şi mai sunt încă – creştinii căzuţi în mâinile musulmanilor.

Dar poate că, străbătând din nou acest drum, vrei să araţi că sângele duce către pace?

Da-mi voie să râd. Şi ţi-am şi spus de ce.

Păstrează-ţi, dar, ultimele forţe ca să contempli cerul, ca să te bucuri de căldura pietrelor cărora soarele le dă strălucire aurie pe timp de iarnă.

Asculta inima ce-ţi bate în piept. Uneori, te sufocă. Ştii că bătăile ei se aud întocmai cum sună coada coasei mele când merg, lovind pământul cu ea.

Sunt atât de aproape de tine, sunt deja în tine, Bernard de Thorenc!

Trăieşte-ţi ultimele zile în tihnă, în contemplarea lumii, decât să răscoleşti morţii care îţi marchează viaţa şi să încerci să pui cap la cap ce ştii despre ei ca să-ţi aminteşti dacă i-ai iubit sau dacă i-ai urât.

Priveşte zarea, bătrâne, şi încălzeşte-ţi oasele la soarele iernii.”

Cum să faci să tacă această voce ispititoare care preface orice viaţă în moarte şi te pofteşte să te supui împărăţiei timpului şi a uitării?

Cum să găsesc puterea de a rezista, de a continua să înaintez prin trecutul meu ca să explic, şi, înainte de a mă judeca Dumnezeu, să cântăresc ceea ce am făcut, iar oamenii să-mi cunoască faptele şi gândurile?

Te rog, Doamne, Tu, care eşti Învierea, să-mi dai avântul necesar, să mă faci sa uit această durere sfredelitoare care îmi arde ceafa, care mă împiedică să scriu, în timp ce vederea mi se întunecă, iar cuvintele pe care le trasez devin o mâzgălitură fără formă, pe care nici eu nu mai reuşesc să o citesc.

Şi, cu toate astea, trebuie să scriu, Doamne!

În această dimineaţă am rămas mai mult decât de obicei în capela noastră de la Castellaras de la Tour.

Mi-am pus mâinile pe acel cap de Hrist cu ochii închişi. Îl smulsesem ienicerilor care mutilaseră crucifixul galerei noastre şi care agitau deasupra capului acest chip de lemn şi de durere ca dovadă a victoriei lor.

Dar l-am ucis pe turcul care Te lovise, Doamne, şi am învins flota la Lepanto.

Nu mi-a trebuit decât puţin timp pentru a înţelege că această victorie nu va pune capăt nici luptei noastre împotriva necredincioşilor şi nici războaielor dintre creştini.

De aceea am plecat din Messina însoţit de Michele Spriano.

Ne-am cumpărat o brigantină, am părăsit portul la vreme de noapte şi am navigat de-a lungul coastei până la Pisa, unde Michele Spriano avea depozite şi mai multe zeci de ţesători şi de postăvari care lucrau pentru el în sătucurile căţărate pe povârnişurile colinelor dintre Pisa, Prato şi Florenţa.

Toamna acoperise pământul cu un covor de frunze roşietice. Adesea, ploi scurte şi violente despuiau de tot viile şi copacii, lăsându-i ca pe nişte trupuri schingiuite. Dar domnea pacea şi, după câte pătimisem în Alger, printre paznicii galerelor barbare, la Malta, în Andaluzia şi, doar în urmă cu câteva zile, în lupta de la Lepanto, mă simţeam vlăguit, dornic să regăsesc locurile copilăriei mele, acel Castellaras de la Tour pe care nu-l mai văzusem de – făceam şi refăceam socoteala mergând printre chiparoşi şi vii – douăzeci şi opt de ani.

Tata murise.

Fratele meu Guillaume de Thorenc, hughenot, era ambasador al regelui Franţei, Carol al IX-lea, la Constantinopol.

Mi-era ruşine ca avem acelaşi nume. El era fidel tatălui meu care, pentru a-l sluji pe monarh, primise în casa noastră, la Castellaras de la Tour, pe trimişii lui Suleiman Magnificul.

După spusele lui Diego de Sarmiento, Guillaume se străduia să distrugă Sfânta Ligă creştină înlesnind întâlnirile dintre veneţieni şi turci, ajutându-i să încheie un tratat de pace.

— Francezii, fratele tău ca şi tatăl tău înaintea lui, mi-a spus, se tem atât de tare de Spania, încât preferă înfrângerea Creştinătăţii în locul

victoriei acesteia, care ar întări poziţia lui Filip al II-lea. Ne trădează. Te reneagă. Dă-i deoparte!

Este exact ce făcusem de-a lungul întregii mele vieţi.

Sarmiento adăuga că sora mea Isabelle, şi ea hughenotă, făcea parte dintre damele de companie ale Caterinei de Medici.

Aceste tinere serveau drept momeală reginei-mamă, care, graţie lor, îi seducea pe mai-marii regatului, fie că erau hughenoţi ori papişti, şi pe ambasadori, sperând astfel să-i împiedice a se opune politicii lui Carol al IX-lea.

— Mă refer la acea politică pe care i-o dictează fiului ei, întortocheată şi otrăvită; într-un cuvânt italienească, încheiase Sarmiento.

Îl ascultasem. Nu-mi mai revăzusem sora de ani de zile. Dar îi puteam da, într-adevăr, crezare, lui, cel care îi ura pe francezi şi care ar fi vrut ca regele său, Filip al II-lea, să conducă şi Parisul?

N-am mai zăbovit la Pisa, şi mare mi-a fost bucuria când Michele Spriano s-a hotărât să mă însoţească.

Am pornit la drum. Nici Michele şi nici eu nu voiam să ne continuăm călătoria pe mare. Am fi putut naviga de la Messina la Pisa fără obstacole, pentru că flota turcească era încă sub efectul înfrângerii sale de la Lepanto. Dar au fost suficiente câteva săptămâni pentru ca piraţii barbari să reînceapă să dea târcoale de-a lungul coastelor.

De pe uscat le zăream pânzele vopsite în ocru. Atacau corăbiile creştine şi se încumetau chiar, ca pentru a arăta că victoria Sfintei Ligi nu era decât aparentă, să debarce mici trupe de soldaţi care mergeau departe de ţărm să atace şi să devasteze satele, masacrând sau surghiunind locuitorii.

Am pornit deci călare şi îl ascultam pe Michele Spriano recitind de-a lungul întregii zile versuri din *Divina Comedie.* Uneori reuşeam să completez fragmentul pe care îl începuse.

Ne răspundeam astfel ca jucătorii de pelotă, mirându-ne unul de isprăvile celuilalt, trecând din *Infern* în *Paradis,* înaintând agale, desfătându-ne, după atâtea suferinţe, atâtea masacre cărora le fusesem martori, cu acel şes italian, apoi cu cel din Provence, care aţipea sub bruma încă uşoară a toamnei.

În cele din urmă am zărit zidurile de la Castellaras de la Tour, locuinţa noastră de când există, pe acest pământ, familia Thorenc.

PARTEA I

Capitolul 1

M-am oprit la jumătatea podului şi am închis ochii.

Am ascultat mugetul torentului, aşa cum îl ascultam copil fiind. O clipă, mi-am imaginat că lăsam, în sfârşit, ţinuturile durerii şi ale umilinţei, şi că ajungeam, la jumătatea vieţii, nu într-o pădure întunecoasă, ci în paradis, locul unde văzusem lumina zilei.

Am deschis ochii.

Un bătrân înainta, cu capul sur vârât între umeri. Mergea greu. Am descălecat. El s-a oprit şi l-am recunoscut pe Denis, unul dintre tinerii valeţi cu care mă scăldasem adesea în acest torent ce curgea de-a lungul zidurilor din Castellaras de la Tour înainte de a se revărsa în Siagne.

Apoi, am zărit cele patru turnuri ale Marii Fortăreţe a familiei de Mons, care dominau celalalt mal.

L-am strigat pe valet pe nume întinzându-i hăţurile, aşa cum o făcusem de atâtea ori la întoarcerea de la vânătoare sau din acel război pe care îl duceam, Enguerrand de Mons şi cu mine.

Denis m-a privit lung. A şovăit. Am crezut că se va repezi către mine sau că va îngenunchea. Dar el a apucat doar frâiele cailor noştri şi s-a îndepărtat către uşa scundă, întorcându-se de mai multe ori ca şi cum ar fi vrut să se convingă că mă văzuse, că eram sigur acolo, după atâţia ani.

M-am îndreptat spre curte, urmat de Michele Spriano, care mergea la câţiva paşi în urma mea.

Nişte bărbaţi îmbrăcaţi în negru, unii purtând halebarde, alţii cu mâna pe mânerul sabiei, au venit în întâmpinarea noastră. Ne-am oprit faţă în faţă, în mijlocul curţii.

În acea clipă, ridicând privirea, am văzut că statuia Fecioarei, care se găsea cândva la intrarea în capelă, fusese decapitată şi că sfinţii care o înconjurau înduraseră aceeaşi soartă, având membrele sfărâmate, încât firidele păreau acum nişte sicrie prea mari pentru acele trupuri mutilate.

Emoţia şi furia m-au năpădit.

Îmi distruseseră copilăria. Îndrăzniseră să se dedea la astfel de sacrilegii, asemenea celor pe care le descoperiserăm şi în alte sate, de când intrasem în Provence.

Cu ochii scăpărând de ură şi de furie, ţărani şi preoţi ne-au povestit cum ereticii hughenoţi, acei oameni ai sectei diavolului, distruseseră

pretutindeni, pângăriseră imaginile Fecioarei Maria, le masacraseră pe cele ale sfinţilor, atrăgând astfel nenorocirea. Îl sfidau pe Dumnezeu, mâncând carne în post, ascunzându-şi caracterul diavolesc sub veşmintele austere ale ipocriziei. Refuzau să joace cărţi, să intre în birturi, nu se îmbătau niciodată, iar femeile lor se înveşmântau în rochii atât de largi şi de încheiate în nasturi, că nu se ştia dacă pielea le este roz sau neagră, iar formele ascuţite sau rotunde.

Dar buna înfăţişare a protestanţilor ascundea un suflet diavolesc şi pervertit. Nu recunoşteau nici autoritatea papei şi nici pe a preoţilor. Cum ar fi ascultat atunci de rege?

Iar ţăranii şi preoţii ne-au arătat vitraliile sparte ale bisericilor lor, timpanele sculptate bătute cu domul, figurile sfinţilor transformate într-o grămadă de pietre, Biserica rănită de moarte.

Au trebuit să se înarmeze pentru a-i putea alunga pe aceşti noi vandali, pentru a-i spânzura, pentru a-i arde, dar reveneau în grupuri mari, iar unul dintre cele mai hotărâte dintre ele era cel de la Castellaras de la Tour, format din mercenari elveţieni sau germani, pedestraşi ticăloşi, nelegiuiţi, pe care îi plătea contele Guillaume de Thorenc. Şi, de-a lungul tuturor acestor ani de războaie – treisprezece ani de război pentru religie! –, Guillaume de Thorenc îşi pusese oameni în slujba amiralului Coligny, a prinţului Conde, a lui Henric de Navarra-Bourbon, acei capi ai sectei hughenote cărora regele şi regina le acordaseră favorul unor locuri sigure, dreptul de a crede în ceea ce doreau.

La asta trebuiau să se aştepte catolicii de la suveranul lor şi de la regina-mamă?

Ascultasem fără să mă revolt. Asistasem la atâtea masacre, văzusem marea făcându-se roşie la Lepanto, trupurile morţilor ascunzând spuma valurilor, încât ceea ce mi se descria aici mi-au părut simple hărţuieli.

Adevăratul război era cel pe care îl purtasem împotriva necredincioşilor, restul nu erau decât certuri de familie.

Desigur, Michele Spriano mă pusese în gardă, dar cum aş fi putut să-l ascult, când la fiecare pas recunoşteam peisajele, mirosurile, drumurile copilăriei mele?

Visasem, trăisem în iluzie. Nu ajungeam la marginile paradisului, ci mă afundam în pădurea întunecată. Poate că nici nu ajunsesem în mijlocul împărăţiei Satanei, acolo unde Îngerul decăzut macină sau devorează pe trădători, pe Iude, pe Brutus, pe Cassius…

Domnul să-l ajute pe Guillaume de Thorenc, fratele meu!

Cu sabia pe jumătate scoasă din teacă, cel mai înalt dintre bărbaţii în negru a făcut un pas înainte.

Cunoşteam acea privire, ochii de piatră rece, dar cu strălucire de oţel. Era aceeaşi ca a lui Dragut cel Ars, cel Crud, Desfrânatul. Era cea a călăului. Cea a lui Garcia Luis de Cordoza, căpitan general al Granadei. Cea a tuturor ucigaşilor, indiferent ce veşminte poartă, indiferent cărui Dumnezeu i se închină, toţi renegaţi de bunătate, de îndurare şi de compasiune.

Ştiu că în ochi am avut aceeaşi sclipire când am ucis.

Şi, fără îndoială, în faţa acestor oameni în negru, am regăsit acea sclipire, cu atât mai tare cu cât, treptat, furia şi emoţia se amestecau în mine cu amărăciunea şi dezamăgirea.

Mi-am scos şi eu sabia, arătându-i lama.

Bărbatul m-a salutat, abia înclinându-şi capul, cu pălăria trasă până la sprâncene.

Mi-a spus pe un ton arogant că se numea Jean-Baptiste Colliard, căpitan de gărzi la Castellaras de la Tour, în serviciul contelui Guillaume de Thorenc. Avea ordin să nu lase pe nimeni să intre în castel.

— Nimeni, a repetat. Apoi, pe un ton dispreţuitor, a adăugat: Vedeţi-vă de drum.

Michele Spriano a înaintat şi s-a aşezat între noi doi, explicând căpitanului de gărzi cine eram eu. Omul a părut derutat o clipă. Gărzile ne înconjurau.

— Aici, a continuat el, e mai tot timpul război. Papiştii din Marea Fortăreaţă a familiei de Mons refuză să pună în aplicare tratatul de pace de la Saint-Germain, pe care contele Guillaume de Thorenc ne-a cerut să-l respectam. Castellaras de la Tour este al nostru, la fel şi toate celelalte sate ale domeniului. Ne rugăm cum dorim, în franceză, şi citim mai degrabă Biblia decât acele rugăciuni către o femeie despre care se spune că a fost neprihănită, dar care era fecioară cum sunt eu popă! A izbucnit în râs şi m-a privit insistent înainte de a relua: L-am auzit pe contele de Thorenc spunând că fratele lui s-a făcut spaniol, din ură pentru adevărata credinţă, şi că şi-a renegat regatul, şi-a trădat tatăl şi întreaga familie. Tu eşti acela?

Nu mă luptasem pe puntea galerei *Sultane,* nu-mi croisem drumul cu lovituri de secure şi de sabie pentru a accepta ca un hughenot să mă insulte în curtea locuinţei noastre.

Am tras sabia mai iute ca el. I-am pus vârful la gât.

Am strigat că dacă vreuna dintre gărzi schiţează cel mai mic gest, le voi ucide căpitanul. Aş fi avut timp înainte de a fi eu ucis, nu-i aşa?

— La o parte! a zis cu voce sugrumată Jean-Baptiste Colliard.

Gărzile s-au retras.

— Să plecăm, a murmurat Michele Spriano.

Am strigat să ne fie aduşi caii şi l-am forţat pe căpitanul gărzilor să mă urmeze până la pod, unde ne aştepta Denis.

L-am împins pe Jean-Baptiste Colliard, apoi am sărit în şa. Când ne apropiam de capătul podului, s-au auzit împuşcături de archebuză.

Am simţit plumbul şuierându-mi la ureche şi lovind pietrele. Apoi ţipătul surd al lui Michele Spriano, pe care l-am văzut aplecându-se peste grumazul calului, agăţându-i-se de coamă.

Sângele a început să păteze coama roşcată a animalului.

Acesta însă a continuat să galopeze spre pădure, în timp ce strigam disperat, jurând să mă răzbun.

Am reuşit în cele din urmă să opresc calul lui Michele Spriano, care nu mai ducea decât un mort.

Ne aflam în mijlocul unui luminiş la marginea căruia se înălţa, pe o movilă înconjurată de stejari, o troiţă. Răsturnaseră – cine alţii, dacă nu hughenoţii? – crucea şi sfărâmaseră soclul.

Am îngenuncheat la rădăcina unuia dintre stejari şi, cu pumnalul, apoi cu o creangă ascuţită ca un ţăruş, în final doar cu mâinile, am săpat o groapă.

E greu şi dureros să pregăteşti, singur, înmormântarea unui om.

Am învelit trupul lui Michele Spriano în manta, ascunzându-i faţa, apoi l-am aşezat pe fundul gropii. Lângă el, înfăşurat într-o cuvertură, am aşezat capul de Hrist cu ochii închişi.

Într-o zi, mă voi întoarce.

Tu mi-ai dat, Doamne, certitudinea asta, în momentul în care începeam să astup groapa.

Mă voi întoarce la Castellaras de la Tour. Voi face un mormânt pentru Michele Spriano, în capela noastră. Voi reaşeza statuile Fecioarei şi ale sfinţilor în firidele faţadei.

Şi voi depune pe altar stindardul de damasc roşu care fluturase la pupa vasului *Marchesa,* precum şi capul retezat al lui Hristos.

Am bătătorit pământul cu băţul. Trebuia să rămân singurul care cunoştea locul, căci, şi prin alte părţi, se profanaseră morminte.

M-am dat înapoi câţiva paşi. Voi recunoaşte acest stejar dintre o mie de alţi arbori ai pădurii.

Pe urma am legat frâul calului lui Spriano de şaua mea şi am pornit de-a lungul malului Siagnei.

Crezusem, zărind zidurile de la Castellaras de la Tour, că timpul păcii

se întorsese pentru mine.

Dimpotrivă. Mă afundasem şi mai mult în pădurea întunecată.

Iar sângele urma să curgă din nou.

Trebuia deci să ajung la capătul călătoriei şi al războiului meu.

Am hotărât să mă duc la Paris. Acolo trebuiau să se afle Guillaume de Thorenc şi celelalte căpetenii ale sectei hughenote, în mijlocul împărăţiei lui Lucifer.

Capitolul 2

Doamne, am traversat regatul Franţei de la Castellaras de la Tour şi până la poarta Buci, unde am ajuns la începutul lunii decembrie a anului de graţie 1571.

Gardienii parizieni m-au controlat, întrebându-mă care mi-era credinţa şi privindu-mă cu un aer bănuitor.

Le-am răspuns că luptasem împotriva necredincioşilor împreună cu Liga Sfântă, că noi cucerisem flota sultanului şi că mergeam la Enguerrand de Mons, cavaler de Malta, ambasador al acestui ordin pe lângă rege.

Am fost îmbrăţişat.

Nu eram unul dintre acei înveteraţi hughenoţi care închiriază camere în toate cartierele din Paris, îşi ţin acolo întâlnirile, caută să introducă în oraş arme scurte cu care să poată trece la execuţii rapide în locuinţe sau pe străzi.

Trebuia să mă feresc de toţi nobilii în haine simple, cu guler mare şi plisat: aceştia erau oamenii de încredere ai amiralului Coligny, rebeli reformaţi, amiralişti răzvrătiţi, hughenoţi de război!

M-am îndepărtat, mergând de-a lungul pajiştii Cleres, întâlnind în drumul meu bărbaţi înarmaţi, oameni din popor, luntraşi, hamali, femei care, în ciuda frigului aprig, aveau braţele dezgolite. Gesticulau împrejurul unei cruci mari înălţate pe o piramidă din pietre, păzită de soldaţii regelui.

Am descălecat.

M-au înconjurat. Eram eu unul dintre nobilii Casei de Guise, adevăraţii apărători ai credinţei?

Am încuviinţat, i-am ascultat. Spuneau că trebuiau să împiedice ca această cruce să fie răsturnată şi distrusă, după cum voiau hughenoţii. În Tratatul de pace de la Saint-Germain, regele le promisese că niciun monument care evoca războaiele trecute între protestanţi şi catolici nu trebuia să rămână în picioare. Or, această cruce amintea că hughenoţii, Philippe Gastine şi fiul său Richard, precum şi ginerele acestuia, Nicolas Croquet, fuseseră condamnaţi la moarte şi sugrumaţi în piaţa Greve la 1 iulie 1560. Coligny şi hughenoţii cereau ca această cruce să fie dărâmată, ceea ce era o garanţie a păcii, conform promisiunii regelui.

Mulţimea din jurul meu se înfuria: această cruce fusese ridicată pentru a sărbători victoria lui Dumnezeu şi a Bisericii sale Catolice împotriva Răului. A o dărâma însemna să se accepte ca victoria să fie

câştigată de către Demon, să fie uitată condamnarea ereticilor.

Iar un călugăr capucin cocoţat pe o bornă a recitat:

Aerul vrea să-i năduşească
Pământul să-i putrezească
Focul să-i frigă şi să-i pârjolească
....
Cei ce sângele şi-l vor vărsa
Pentru cauza dreaptă şi bună
Sunt siguri că Dumnezeu le va da
Iertare de toate păcatele
Iar de vom ierta unul cât de mic
Din noi Domnul nu va mai lăsa nimic…

M-am îndepărtat.

Ştiam că Enguerrand de Mons locuia în strada Poulies, pe malul drept al Senei, nu departe de Palatul Bourbon. În ceea ce îl priveşte pe Diego de Sarmiento, pe care – aflasem asta la Pisa – Filip al II-lea tocmai îl desemnase să-i fie reprezentant pe lângă regele Franţei, locuia şi el în cartierul Luvrului, pe strada Saint-Honore.

Am traversat Sena, întâlnind pe podul Change un cortegiu de bărbaţi şi de femei care cântau: „Crucea lui Gastine este Crucea noastră! Cine se atinge de Cruce va fi blestemat! Cine dărâmă Crucea va merge în iad! Crucea lui Gastine este Crucea noastră…”

Aceasta era pacea dintre protestanţi şi catolici?

Nu întâlnisem de-a lungul drumului meu decât bănuială, ură, dorinţă de moarte şi de război.

Aveam sentimentul că Hristos era un trup lăsat pe seama nebuniei oamenilor, care pretindeau că îl iubesc, disputându-şi-l aşa cum şacalii se bat pentru o pradă, fiecare dintre haite înhăţând câte o bucată de carne, sfârtecându-l astfel pe Dumnezeul căruia pretindeau că îi aparţin.

Cu fiecare pas m-am gândit la chipul de Hrist cu ochii închişi pe care îl îngropasem lângă trupul neînsufleţit al lui Michele Spriano.

Ţi-am înţeles, Doamne, tristeţea şi poate chiar deznădejdea!

Şi, în timp ce aveam de gând să-l răzbun pe Michele Spriano, deşi eram hotărât să ridic spada împotriva ereticilor care îl uciseseră, împotriva propriului frate, care îi angajase, îi înarmase, mă întrebam totuşi, copleşit, dacă a fi credincios lui Hristos nu însemna mai întâi a încerca să-i uneşti pe toţi cei care credeau în el şi să cucereşti sufletele care nu-i cunoşteau învăţămintele, fie că este vorba de necredincioşi sau de păgâni.

Dar nu ăsta era scopul oamenilor pe acest pământ.

De fiecare dată când intram în vreun sat sau în vreun oraş, începeam să mă întreb în numele cărei religii a lui Hristos urma să fiu ucis.

Îmi vor tăia gâtul slăvind numele papei? Mă vor arde invocându-l pe Calvin?

În toată regiunea Nîmes pe care o străbătusem sub un cer la fel de strălucitor ca al unei spade de oţel, statuile sfinţilor şi ale Fecioarei Maria zăceau la pământ, mutilate, sfărâmate, în faţa bisericilor ale căror timpane sculptate fuseseră sparte cu lovituri de baros.

Uneori până şi clopotele fuseseră dărâmate, iar în mijlocul sărmanului naos răvăşit se îngrămădeau moloz şi bârne.

Mă înconjurau. Mă ameninţau.

Bărbaţii erau îmbrăcaţi complet în negru, cu pumnalul sau sabia la şold, cu archebuza pe umăr, iar un guler mare scrobit le accentua severitatea trăsăturilor.

Adesea cu bonete albe, femeile purtau rochii de culori închise şi cu gulerul încheiat până la bărbie.

Pastorul, cu o tichie plată şi neagră care îi ascundea părul, cu o haină lungă care îi masca trupul, mă lua la întrebări.

Aşa cum făcusem deja cu ani în urmă, mă serveam de numele meu ca de un scut. Eram Bernard de Thorenc, fratele lui Guillaume, unul dintre apropiaţii amiralului Coligny, şi fiu al lui Luis, mort la Saint-Quentin, sub asaltul spaniolilor.

Frunţile se descreţeau. Mi se povestea cum îi derutaseră pe papişti, cum jefuiseră bisericile, cum uciseseră călugări şi clerici, acele suflete corupte, fiinţe ale viciului şi ale minciunii, acei uzurpatori ai credinţei lui Hristos, vânzători de indulgenţe cu burta mare, maeştri ai desfrâului.

Când îmi propuneau să particip la slujbă, să le ascult predicile sau citirea Bibliei, mă feream.

Lăsam să se înţeleagă că, având o misiune, trebuia să mă întorc la Paris cât mai repede.

Eram întrebat: era adevărat că se pregătea căsătoria lui Marguerite de Valois, fiica reginei-mamă, neagra, otrăvitoarea Caterina de Medici, complicea spaniolilor, cu Henric de Navarra-Bourbon, prinţ de Bearn, fiul lui Jeanne de Albret, regina hughenotă?

Avea să se lase lumea prinsă în această capcană? Acesta era preţul ce trebuia plătit pentru a ne putea în sfârşit ruga cum se cuvine?

Mă mulţumeam să dau din cap şi mă îndepărtam cât puteam de repede.

Ardeam de nerăbdare să fiu din nou singur la drum cu cei doi cai, în

câmpia dezgolită de toamnă şi sub acel cer îngheţat.

Singurătatea mă linişte, deşi m-aş fi putut teme de tâlhari, de jefuitori şi de prădători de tot soiul. Dar aceştia mi se păreau mai puţin cruzi şi ameninţători decât acei oameni ai religiei care vedeau într-un necunoscut nu pe simplul posesor al unei pungi pline cu arginţi de care trebuia uşurat, ci pe însuşi Satana care trebuia omorât.

Singur pe aceste drumuri, dormind în scobitura adâncă a unei stânci sau la vreun han, şi chiar pe la ţărani, contra unei sume de bani, eram liniştit. Dar mă cuprindea teama de îndată ce intram pe poarta vreunui castel.

În fiecare sat de dincolo de Lyon am fost întrebat, fiind ţintit cu o archebuză, dacă eram hughenot, eretic.

Povesteam despre bătălia de la Lepanto, despre războiul dus de mine împotriva necredincioşilor la Malta, despre cruciada dusă în Andaluzia împotriva maurilor.

Le vorbeam despre ocnaşii de la galere şi despre temniţele din Alger.

Liniştiţi de apartenenţa mea, abia de mă mai ascultau, îngrijindu-se doar de extirparea ereziei.

Eram de aceeaşi credinţă cu ei, din aceeaşi Biserică. Mă rugam împreună cu ei.

Le ascultam preotul spunând tare de la amvon că hughenotul trebuie ucis, oricine ar fi el, tată, frate sau soră. Niciun pic de milă pentru cel care purta în el sămânţa Răului!

— Când fratele tău, continua preotul, fiul mamei tale sau fiul tău, ori fiica ta, sau femeia ta, care se află la pieptul tău, sau aproapele tău, pentru care ţi-ai da şi sufletul, va veni să te incite să slujeşti unui alt Dumnezeu, într-un alt fel, să nu-l asculţi, să nu ai îndurare faţă de el! Ucide-l! Mâna ta va fi prima care se va ridica asupra lui spre a-l omorî, iar după aceea mâna întregului popor!

Şi mi se arăta groapa în care fuseseră îngrămădite trupurile hughenoţilor războinici, cele ale femeilor lor ipocrite, de care satul fusese curăţat.

Doamne, trebuia oare ca în numele Tău să ne ucidem, să ne devorăm?

Doamne, aceasta era pacea?

La Paris, ascultând ţipetele mulţimii în jurul Crucii lui Gastine sau pe podul Change, am ştiut că, asemenea mării de la Lepanto, şi Sena va fi înroşită de sânge omenesc.

Capitolul 3

În fiecare noapte, Doamne, începând din anul 1572, anul masacrului, acum douăzeci şi şapte de ani, Te implor să mă scapi de remuşcări şi de coşmaruri.

Niciodată nu ai vrut să mă asculţi.

M-ai lăsat în infernul nopţilor fără somn.

Vad un bărbat pe malul drept al Senei, pe cheiul Ecole, nu departe de biserica Saint-Germain-l'Auxerrois.

Trage după el, ca pe o legătură de vreascuri, un nou-născut înfăşat, căruia sângele i-a înroşit scutecele.

Bărbatul merge încet, ca un tăietor de lemne care tocmai şi-a terminat treaba.

Se opreşte, îl priveşte pe unul dintre însoţitorii săi care, cu toporul ridicat, este încă la lucru.

O femeie stă în genunchi dinaintea lui, ascunzând la sân şi în poală un copil, ca şi cum ar vrea să-l facă să intre înapoi în pântecele ei.

Dar toporul cade, iar trupurile sunt despicate cu o lovitură bine potrivită, despicând pe mamă şi pe copil în două părţi de un roşu-aprins.

Tăietorii de lemne se felicită şi-şi fac semnul crucii.

Caută în jur ce trupuri ar mai putea doborî, pentru ca apoi să le arunce în fluviul despre care ştiam, Doamne, încă din primele ore ale şederii mele la Paris, că va fi înroşit de sânge omenesc.

Nu am făcut nimic ca să împiedic această crimă sângeroasă. Dimpotrivă, am luat parte la ea, fascinat şi înspăimântat.

Şi îmi închipui că tocmai pentru aceasta, Doamne, m-ai condamnat să ajung în iad.

Am ajuns la Paris în decembrie 1571, cu aproape opt luni înainte de acea duminică de 24 august, ziua Sfântului Bartolomeu, când oamenii erau despicaţi cu toporul, ca nişte lemne.

Întorcându-mă la Palatul Spaniei, pe strada Saint-Honore, unde era găzduit Diego de Sarmiento, trimisul lui Filip al II-lea pe lângă Curtea Franţei, mă opream adesea la biserica Sainte-Opportune.

Se afla la câţiva paşi de numărul 29 din strada Saint-Denis, unde se înălţa, în vârful piramidei sale de pietre, Crucea lui Gastine.

Îngenuncheam în mulţime.

De la înălţimea amvonului său, în întunericul străpuns ici-colo de flacăra galbenă-neagră a lumânărilor înalte, un preot – despre care

Sarmiento îmi spuse că se numea Veron şi că fusese inchizitor în Spania – predica.

Fiecare cuvânt cădea ca o lovitură de secure.

Am plecat capul, singurul printre aceşti credincioşi care, cu ochii ridicaţi spre Veron, cu gura căscată, păreau împietriţi de vreo vrajă.

— Un eretic, un hughenot este un copac putred care face să putrezească pădurea întreagă! striga aprins părintele Veron. Este un lup care vrea să devoreze turma. Are înfăţişare de om, dar este creatura diavolului. Cel care va doborî acest copac, care va ucide acest trup, va curăţa pădurea credincioşilor, va salva turma lui Dumnezeu şi îl va pedepsi pe diavol! Să ne rugăm! Să cântăm întru slava cea mai mare a lui Dumnezeu!

Părăseam biserica, având adeseori impresia că se pregăteau să se arunce asupra mea, atât de tare atitudinea şi faptul că plecam mă făceau de suspect.

Eram poate unul dintre acei spioni hughenoţi, dintre acei ipocriţi, dintre acei lupi mascaţi care străbăteau Parisul, gata să masacreze?

Căci oricine în regatul Franţei se vedea oaie îşi imagina în celalalt un lup.

Ajungeam în cele din urmă la Palatul Spaniei.

Ambasadorul lui Filip al II-lea, contele Rodrigo de Cabezon, pe care îl cunoscusem la Valladolid, m-a întâmpinat şi m-a condus la Diego de Sarmiento, la Enguerrand de Mons şi la părintele Verdini, aşezaţi în faţa unui şemineu din care focul lumina încăperea lambrisată.

Împărtăşisem cu ei atâtea momente din viaţă, încât îmi ghiceau tulburarea şi era suficientă o singură întrebare din partea lor ca să încep să mă destăinui.

Mă îngrijora ceea ce avea să urmeze. Ce urma să facă gloata după ce va fi ascultat predicile părintelui Veron? Oamenii se strânseseră deja în jurul Crucii lui Gastine. Molestaseră pe unii soldaţi ai regelui, începuseră să jefuiască prăvălii, încercaseră să dea foc caselor de hughenoţi, pe podul Notre-Dame, precum şi imobilului căruia i se spunea Ciocanul de Aur.

Cu mâinile la gură, cu capul plecat, părintele Verdini stătea tăcut.

Sosise la Paris abia de câteva zile, trimis de Sanctitatea Sa Pius al V-lea pentru a încerca să împiedice acea căsătorie funestă pe care Caterina de Medici voia să o încheie între fiica sa, Marguerite de Valois, şi regele de Navarra, hughenotul Henric bearnezul, Bourbon prin ascendenţă şi aparţinând deci unei familii domnitoare a Franţei.

Sarmiento era revoltat.

Străbătea camera în lung şi în lat, cu braţele încrucişate, cuprinzându-şi umerii cu mâinile. Îmi făcea impresia unei grămezi de muşchi şi nervi care uneori se oprea, ne privea, întindea braţul către părintele Verdini sau către Enguerrand de Mons, luându-i drept martori. Apoi încrucişa din nou braţele şi mergea în jurul meu ca şi cum ar fi vrut să mă întemniţeze, să mă împiedice să fug de cuvintele pe care le rostea cu o voce stridentă.

Nimeni, spunea el, în afară de el şi de regele Spaniei, căruia îi trimitea în fiecare zi un curier, nu măsura amploarea complotului care se urzea aici, la Curtea Franţei, împotriva Spaniei şi a Sfintei Biserici.

Dacă hughenoţii conspiratori ar fi câştigat, regatul risca să alunece în erezie, după exemplul Angliei.

Regina-mamă, această italiancă, această Medici, nu era decât o ucigaşă, înconjurată de italieni, alde Strozzi, alde Gondi, pe care îi făcuse prinţi. Unii erau ucigaşi plătiţi, alţii preparau parfumuri ori creau amestecuri pe care era suficient să le miroşi ca să mori.

De nimic altceva nu avea grijă decât de viitorul copiilor ei. O adevărată lupoaică adulmecând ceea ce era bun pentru progenitura sa, neavând încredere în nimeni, dar încercând să-l seducă pe Filip al II-lea, ca şi pe acei capi protestanţi, amiralul Coligny şi Guillaume de Thorenc.

— Da…

Sarmiento stătea în faţa mea şi repeta:

— Ei, da, Guillaume de Thorenc! Fratele tău.

Ea înţelegea să se folosească de eretici sau de catolici după cum îi dicta interesul. Îşi pusese în cap să-şi mărite fiica, pe Marguerite, cu Henric de Navarra. Aceasta era ambiţia ei actuală. În acest scop se împăcase cu Coligny. Îl măgulise, îi dăduse, lui, ereticul, un privilegiu al sfintei noastre Biserici, două sute de mii de livre venit şi, în plus, îi mai înmânase şi o sută cincizeci de mii de livre. Iată cum acţiona cea care se pretindea catolică fervent, care declara că voia să restabilească pacea între supuşi, fie ei protestanţi sau aparţinând adevăratei religii. Nu se îngrijora nici de Bine şi nici de Rău, nici de Dumnezeu şi nici de Diavol. Îşi urmarea doar propriile interese.

Sarmiento ridicase tonul şi braţul.

— Numai că amiralul Coligny a intrat în consiliul regelui. Iar acest şiret şi necredincios, acest eretic, l-a învăluit pe Carol al IX-lea cu linguşirile sale, cu argumentele sale ridicole. Ştii ce vrea să obţină? Ca monarhul să trimită o armată în Ţările de Jos pentru a-i sprijini pe netrebnicii de eretici ai lui Wilhelm de Orania împotriva noastră. Iar

sărmanul Carol al IX-lea îl ascultă, se lasă dus, iar mama sa nu spune niciun cuvânt, pentru că ţine la căsătoria pe care a programat-o, vrea Navarra şi Bearn!

Sarmiento se aşezase din nou, începuse să răscolească jăraticul din vatră. Acesta era, a adăugat el, complotul. Părintele Veron avea dreptate. Lupul hughenot se afla în stână, copacul putrezit era în codru.

— Ori ei, ori noi! încheiase Sarmiento.

Izbise cu piciorul buştenii, care se dărâmaseră într-o mare jerbă de scântei.

Doamne, l-am ascultat şi m-am lăsat convins. Nu mă aflam eu aici pentru a-l răzbuna pe Michele Spriano?

Enguerrand de Mons îmi spuse că trupa lui Jean-Baptiste Colliard, tocmită de către Guillaume de Thorenc, printre care se găsea ucigaşul lui Michele Spriano, părăsise Castellaras de la Tour pentru a se îndrepta spre Paris.

— Vin cu toţii, murmurase Sarmiento.

Toată această drăcime de la Nîmes, din Montauban, din Pau, din La Rochelle începea să debarce pe străzile din Paris, să se adune pe strada Bethisy, la Palatul Ponthieu, unde locuia amiralul Coligny.

— Îşi imaginează că sunt deja învingători! Îşi vor partea! Ceea ce Coligny a obţinut le-a deschis pofta. Nu aşteaptă altceva decât celebrarea căsătoriei dintre Marguerite şi Henric de Navarra pentru a-i ucide pe catolici, pentru a porni la război împotriva Spaniei, invadând Ţările de Jos.

Sarmiento rânjise.

— Ei nu-l cunosc pe ducele de Alba, nu ştiu că sunt capabil să complotez la fel de bine ca ei!

Părintele Verdini şi-a făcut cruce.

A adăugat cu vocea sa subţire, aproape stinsă, că Sanctitatea Sa Pius al V-lea se ruga pentru ca Dumnezeu să binevoiască să-l lumineze pe regele preacreştin, să-l reţină pe Carol al IX-lea, să-l împiedice să poarte război împotriva regelui catolic. Spania era de partea lui Filip al II-lea, scutul şi sabia Bisericii. Iar papa era tulburat de ideea acestei căsătorii între o catolică şi un hughenot.

— Aşa ceva nu se va întâmpla, decretase Sarmiento ridicându-se. Ori în acest caz Henric de Navarra şi-a renegat religia sa eretică şi s-a dat de partea sfintei Biserici.

Dar poţi avea încredere într-un renegat?

Începuse din nou să măsoare încăperea, să vorbească cu dispreţ despre Caterina de Medici, despre fiii ei, despre Marguerite de Valois.

Carol al IX-lea, cât era el de rege, nu era decât o jucărie în mâinile unor linguşitori servili precum Coligny sau Guillaume de Thorenc. Dar, în cele din urmă, mama lui era cea care îl influenţa. Ea trebuia să fie convinsă, speriată, chiar cumpărată. Trebuia să i se promită o alianţă bună şi solidă care să asigure puterea şi bogăţia copiilor ei.

— O italiancă, o descendentă din negustori din Florenţa, asta-i: un nimic! a conchis Sarmiento.

Cât despre cei doi fii, Henric de Anjou şi Francisc de Alencon, Caterina de Medici se servea de ei spre a astâmpăra invidia lui Carol al IX-lea şi pentru a-i servi planurilor sale.

Cei doi nu erau decât marionete. Henric de Anjou se gătea ca o femeie. Plin de panglici, de zorzoane, de inele, de coliere şi de cercei, îşi ondula părul şi se pudra tot timpul, îşi schimba hainele de mai multe ori pe zi. Femeie sau bărbat, nu se ştia prea bine de ce sex era, dar în jurul lui roiau favoriţi pe care declara că îi iubeşte şi care îi erau devotaţi trup şi suflet.

Francisc de Alencon, celălalt fiu, încerca să se impună între cei doi fraţi mai mari, gata în acest scop să facă pact cu diavolul, cu hughenoţii, cu englezii, şi chiar – Sarmiento a surâs – cu spaniolii!

Cât despre Marguerite, ea îşi strângea talia ca să pară mai atrăgătoare, şi îşi acoperea faţa cu atâta fard, creme şi unguente încât nu se mai ştia de fapt care îi erau trăsăturile.

— Iată Curtea Franţei, spusese Sarmiento punându-şi mâna pe umărul meu. Dacă nu vom fi atenţi, hughenoţii îi vor lega de băncile galerei pe toţi aceşti prinţi inutili, pe aceste regine corupte, aşa cum au făcut-o barbarii cu atâţia creştini. Noi, cei de aici, am văzut de ce pot fi în stare oamenii…

Sarmiento ştia că păstram în carne şi în memorie cicatricele robiei mele.

Am lăsat capul în jos.

Eram de partea lui.

— Nu ne puteam baza decât pe familia de Guise, a continuat Sarmiento. Sunt tot atât de avizi ca şi hughenoţii. Dar sunt de-ai noştri. Între ei şi eretici, între Henric de Guise, însemnatul, şi amiralul Coligny, nu poate fi pace. Regatul Franţei este crăpat ca un butuc de o lovitură de topor.

Doamne! Diego de Sarmiento nici nu ştia cât adevăr grăia!

Capitolul 4

Cât priveşte această lovitură de topor care ar împărţi Franţa, pe Diego de Sarmiento l-am văzut încurajându-i, comandându-i, plătindu-i pe cei care puteau să o dea.

Traversând curtea Palatului Spaniei, îl zăream adesea la sfat cu oamenii înveşmântaţi în mantale largi, cu faţa ascunsă de pălării cu borurile trase peste ochi. Mâinile lor înmănuşate nu lăsau niciodată mânerul sabiei sau al pumnalului, şi dacă, la apropierea mea, se întorceau brusc, desfăcându-li-se mantiile, puteam zări patul pistoalelor sau ţeava archebuzei.

Văzându-mă, Diego de Sarmiento se oprea, şovăia, după care mă invita să-l însoţesc. Curiozitatea sau supunerea depăşea în mine teama şi repulsia.

Mă strecuram printre aceşti oameni, până la Sarmiento.

Se dădeau deoparte fără să vrea, analizându-mă fără să le pot întâlni privirile.

Oare ştiau că eram fratele lui Guillaume de Thorenc, însoţitor al amiralului Coligny, fost ambasador al regelui Carol al IX-lea pe lângă sultan, Guillaume de Thorenc ereticul? Ar fi fost de ajuns un gest al lui Sarmiento şi m-ar fi înjunghiat, mi-ar fi tăiat gâtul, ucigându-l pe catolic ca să-l rănească mai bine pe hughenot.

Îi simţeam în stare, căci nimic în atitudinea lor nu sugera că ar fi gentilomi cât să se bată în duel sau adepţii unei lupte drepte şi cinstite.

Erau, dimpotrivă, oamenii capcanelor şi ai asasinatului.

I-am numit „oamenii întunecaţi”, iar Sarmiento îmi spunea că ei aparţineau în cea mai mare parte Casei de Guise, lui Henric Însemnatul şi fratelui său Ludovic, cardinal de Lorena, pe care îi obsedau setea de putere şi dorinţa de a se răzbuna pe Coligny, pe care îl acuzau de a fi poruncit moartea tatălui lor, ducele de Guise.

— Aceşti oameni sunt tot ai mei, a adăugat Diego de Sarmiento. Eu îi plătesc, iar ei sunt fideli celui căruia le dă ducaţi. Şi cum ştiu că tot eu îi plătesc pe Henric şi pe Ludovic de Guise… Eu le sunt adevăratul stăpân!

Treptat, din zi în zi, le-am aflat numele. Diego de Sarmiento le rostea ca un vânător care îşi strigă câinii.

Se afla acolo Maurevert, care omorâse pentru rege, pentru Caterina de Medici, pentru Henric de Guise. Era un bărbat înalt şi slab, ce mergea aplecat, ca şi când ar fi încercat să se ascundă, când de fapt

silueta lui încovoiată, cu capul înfundat între umeri, ieşea şi mai tare în evidenţă, aşa cum înainta, cu picioarele pe jumătate îndoite; niciodată expresia „pas de lup” nu-mi păruse mai potrivită.

L-am cunoscut şi pe Keller, un mercenar elveţian, iscoadă a lui Diego de Sarmiento la Palatul Ponthieu, locuinţa amiralului Coligny.

Pe cât de tăcut era elveţianul, pe atât de vorbăreţ era italianul Luigi Bianchi. Acest fabricant de „parfumuri”, sau mai bine zis de otrăvuri, nu venea la Palatul Spaniei decât pentru a o ţine la curent pe Caterina de Medici.

— Ştiu asta, îmi precizase Sarmiento. Iar el ştie că l-aş ucide dacă i-ar dezvălui reginei-mamă cea mai mică informaţie adevărată. Şi, cum îl plătesc mai bine, el o spionează pentru mine pe cea care îl trimite aici să mă pândească.

Sarmiento rânjea, buzele descoperindu-i dinţii de carnivor. Îi plăcea să se amestece cu această haită pe care ba o incita, ba o strunea, hrănind-o cu aur şi cu promisiuni, asigurând-o că într-o zi, cât de curând, va trebui sa ucidă, să cureţe Parisul de toţi aceşti gentilomi hughenoţi pe care provincia îi revărsa pe malurile Senei.

— Diavolul este în mintea acestor eretici! a zis el, aşa că le vom tăia gâtul.

Aceşti ucigaşi cu simbrie care se numeau Maraval, Lachenieres, Guitard, Ruquier, Demouchy, şi erau oamenii devotaţi ai lui Maurevert, încuviinţau, făcând să se mişte săbiile în teacă. Dădeau din cap: erau pregătiţi.

Îmi imaginam deja mâinile lor încleştate pe secure.

Una dintre primele lovituri au dat-o la sfârşitul lui decembrie 1571.

În acea zi – fără îndoială pe 20 ale lunii, cu un an înainte de masacru – frigul era atât de tare, încât Sena căra sloiuri de gheaţă care se îngrămădeau la picioarele podului Notre-Dame.

Am traversat podul pentru a ajunge la Palatul Spaniei.

Am auzit ţipete, cântări, acea gălăgie pe care o face gloata când se adună şi se transformă într-o hoardă barbară.

Am văzut-o înaintând, şi, în jurul ei, la fel ca văcarii mânându-şi animalele, am recunoscut mai mulţi „oameni întunecaţi”, nu pe Keller, pe Bianchi şi nici pe Maurevert, ci pe spadasinii lor, oameni folosiţi la treburi josnice.

În fruntea cortegiului mergea părintele Veron.

Şi pe el îl văzusem în zilele din urmă intrând în Palatul Spaniei.

Chel, cu faţa străvezie, cu ochii adânciţi în orbite, era mai înalt decât

Maurevert şi, spre deosebire de acesta, se ţine foarte drept, ca şi când ar fi vrut ca toată lumea să-l vadă, asemenea unei sculpturi de la prora unei corăbii.

Îmi aminteam cum, cu o seară înainte, conducând mulţimea cu un braţ ridicat, se lovise de mine pe scara de la intrarea în Palatul Spaniei. Mi-a părut că nici măcar nu şi-a dat seama, tot bodogănind şi coborând cu paşi mari treptele care dădeau înspre curte.

Era acolo, strigând că oamenii care îl urmau pe Dumnezeu trebuiau să-şi scoată cuţitele lor lungi ca să facă dreptate, să-i ucidă pe acei lupi eretici în faţa cărora însuşi regele – să ia seamă! – îngenunchease, el, preacreştinul, acordându-le lui Coligny, lui Thorenc, lepădăturilor hughenote ceea ce îi cereau: distrugerea Crucii lui Gastine, a „Crucii noastre, cea care spune că dreptatea lui Dumnezeu a trecut, că trupurile nelegiuite au fost pedepsite!”

Nu după multă vreme, l-am zărit pe Maurevert, care urmărea cortegiul de la distanţă, înconjurat de câţiva „oameni întunecaţi” pe care nu-i cunoşteam.

În strada Saint-Denis, la numărul 29, piramida şi crucea de piatră dispăruseră, fără îndoială distruse în timpul nopţii din ordinul regelui de cei care executaseră astfel una dintre clauzele tratatului de pace de la Saint-Germain încheiat cu hughenoţii.

Dar gloata, condusă de părintele Veron şi de ucigaşii tocmiţi de Sarmiento, îşi striga furia, revoltându-se că regele capitulase în felul acesta în faţa ereticilor.

Într-o zi Sarmiento îmi spusese:

— Carol al IX-lea şi chiar şi Caterina de Medici îşi imaginează că vor putea domni în pace pentru că au cedat hughenoţilor. Ei nu-i cunosc pe aceşti eretici! Coligny adoarme neîncrederea lui Carol, promite Caterinei că, graţie ei şi fiului ei, se va restabili o împărăţie a iubirii! Iar regina-mamă se poartă ca şi când aşa ceva chiar ar fi posibil. Oare poate crede aşa ceva?

A clătinat din cap şi a râs înfundat.

— O italiancă atât de şireată poate fi şi atât de naivă?

Am mers în urma cortegiului.

I-am văzut pe „oamenii întunecaţi” împingând mulţimea spre o casă situată pe podul Notre-Dame şi, nu peste mult timp, de acolo au izbucnit flăcări, ridicându-se spre cer, de-a lungul faţadei.

Mulţimea urla şi vedeam, pe străduţele care dădeau înspre chei, negustori închizându-şi obloanele, în timp ce mulţimea se răspândea,

spărgea uşile, jefuind fără să-i pese dacă era vorba despre o locuinţă sau o dugheană a unui catolic sau a unui protestant!

Gloata nu putea fi satisfăcută decât prin distrugere şi prin jaf.

M-am întors din drum, atras de incendiul care lumina podul, în timp ce mulţimea începea să se împrăştie.

Şeful poliţiei sosise la locul faptei. Trupa lui trăsese o salvă de archebuze şi prinsese câţiva răzvrătiţi.

Unul dintre ei, pe care îl vedeam gesticulând, era târât către o arcadă. Îi trecuseră o funie în jurul gâtului. Câţiva au aruncat funia peste un scripete, ridicându-l în aer pe bărbatul care încă se mai zbătea şi care, după câteva zvâcnete, a înţepenit.

Apoi tăcerea s-a lăsat pe podul Notre-Dame. Mulţimea dispăruse.

Deodată, uşa casei pe care încercaseră să o incendieze se deschise. Au ieşit câţiva oameni, înarmaţi cu archebuze şi cu pistoale. Purtau îmbrăcămintea grotescă a hughenoţilor.

S-au oprit văzându-mă singur în mijlocul podului, iar unul dintre ei m-a luat la ochi.

Nu m-am mişcat.

Tocmai zărisem în penumbra de la intrare o siluetă de femeie, şi am fost cuprins de emoţie. I-am recunoscut în lumina zilei părul blond desfăcut, trăsăturile.

— Pleacă de-aici! mi-a strigat omul. Oricine ai fi, vezi-ţi de drum sau te trimit în iad!

Tânăra femeie a făcut câţiva paşi, înconjurată de gărzi.

Îmi părea şi mai frumoasă decât cea pe care o văzusem pentru întâia oară la o depărtare de câteva străzi mai încolo, la Palatul Ponthieu, în compania fratelui său Robert de Buisson, acel corsar din La Rochelle care mă lăsase să fug din temniţa de la Alger.

Îmi aminteam clipa în care, cu ocazia turnirului funest în care o lance străpunsese capul regelui Henric al II-lea, Anne de Buisson leşinase, şi când o ţinusem la pieptul meu.

O condusesem în acea clădire, la colţul străzilor l'Arbre-Sec şi Bethisy, la Palatul Ponthieu, în care locuia amiralul Coligny şi unde se adunau astăzi hughenoţii din secta sa.

Apoi, după câţiva ani, în Spania, pe când era una dintre damele de companie ale Elisabetei de Valois, o sfătuisem să părăsească acea ţară, căci stăpâna sa, chiar dacă era soţia lui Henric al II-lea, nu ar fi putut-o proteja de ura nutrită aici faţă de eretici.

„Plecaţi, plecaţi!" o îndemnasem eu.

Poate că astfel îi salvasem viaţa.

Şi n-o mai regăseam nici în rochia de albastrul cerului de care îmi aminteam ca şi când nu aş fi văzut-o decât aşa, înveşmântată într-o culoare deschisă care îi accentua şi mai mult auriul părului, ci îmbrăcată în negru, ca şi gărzile sale.

Am înclinat capul şi m-am dat un pas înapoi, sprijinindu-mă de balustrada podului.

Anne de Buisson a ridicat mâna şi a aşezat-o pe ţeava archebuzei, apăsând-o şi obligând bărbatul să coboare arma.

Apoi, a înaintat spre mine şi mi s-a părut că era înconjurată, ca altădată, de o aură limpede, albastră şi aurie.

Capitolul 5

Am iubit-o pe Anne de Buisson.

Şi a fost graţia Ta, Doamne, să îmi dai, în acele vremuri întunecate, în acea epocă sângeroasă şi crudă, privilegiul de a cunoaşte şi altceva decât ura şi dorinţa de a ucide.

Văzând-o pe Anne de Buisson la ea acasă, în acest palat de pe podul Notre-Dame, mi se părea că Tu ai vrut, scoţând-o încă o dată în calea mea, să-mi aminteşti că, indiferent cărei religii ar aparţine, bărbatul şi femeia sunt mai întâi creaţiile Tale şi că, până şi atunci când înşelătoria unei erezii îi orbeşte şi îi transformă în slujitori ai diavolului, ei rămân copiii Tăi.

Iată ce gândeam când, în picioare lângă fotoliul în care se aşezase Anne de Buisson, îi vedeam sub pletele de aur gâtul şi rotunjimea umerilor.

Puţin mă interesa atunci că ea citea pentru mine, ca şi când ar fi vrut să mă convertească la religia sectei sale, versete din Biblie, sau că îmi şoptea că, urmând-o pe Caterina de Medici, ea ştia că regina-mamă nu ar fi acceptat niciodată ca amiralul Coligny să împingă regatul Franţei într-un război împotriva Spaniei sau doar că îi ajuta pe nemernicii din Ţările de Jos în lupta contra armatelor ducelui de Alba.

Caterina de Medici dorea reconcilierea dintre hughenoţi şi papişti, nu pentru că respecta religia şi proiectele acestora din urmă, ci pentru că voia pacea între supuşii fiului său Carol al IX-lea. Nu urmărea decât interesul regelui, fiind gata să meargă într-o zi în tabăra care părea cea mai de folos planului său, ca apoi să se apropie de cealaltă în ziua următoare.

— Are nevoie de mine, a adăugat Anne de Buisson. Mă prezintă trimişilor lui Henric de Navarra, spunându-le: „Iat-o pe frumoasa hughenotă pe care mi-am ales-o ca însoţitoare! Înţelegeţi-mi dorinţa, politica. Vreau un regat în care să domnească pacea şi dragostea, şi tocmai de aceea doresc ca fiica mea Marguerite de Valois, credincioasă dreptei religii catolice, să se căsătorească cu Henric, rege protestant de Navarra”.

Anne de Buisson se întorcea şi îşi ridica privirea spre mine.

Îmi plăceau fruntea bombată, perfecţiunea trăsăturilor care păreau abia schiţate cu o linie fină, ochii ei cu o privire de un albastru mătăsos.

Aveam chef să mă aplec, să-i sărut gâtul, apoi buzele.

Mi-am pus mâna pe spătarul fotoliului, atingându-i uşor umărul. Căldura trupului ei mă pătrundea puţin câte puţin, mă făcea să tremur.

Simţea ea oare aceeaşi emoţie, aceeaşi dorinţă?

Mi se întâmpla să cred acest lucru, pe urmă gândeam că nu eram decât un bătrân plicticos de două ori mai în vârstă decât ea şi că ar fi râs dacă i-aş fi propus, aşa cum am avut de mai multe ori intenţia, să o iau de soţie în faţa lui Dumnezeu, să ne retragem în locuinţa mea de la Castellaras de la Tour şi să privim născându-ni-se urmaşii.

Oare nu aşa, dând naştere copiilor legitimi Te onorăm cel mai bine, Doamne?

Mă hazardam uneori să-i spun că unirea care se anunţa între Marguerite de Valois şi Henric de Navarra, această mare afacere despre care fiecare vorbea indignându-se, exprimându-şi încântarea sau temându-se ca de un act nesăbuit care urma să nască demoni, trebuia să fie imitată în tot regatul. Dacă se formau nenumărate cupluri după moda regală, atunci se refăcea unitatea creştinilor şi se restabilea pacea.

Nu acest lucru îl doreau Caterina de Medici şi Carol al IX-lea?

Anne de Buisson mă privea îndelung, se ridica, mergea până la ferestrele înalte care se deschideau înspre podul Notre-Dame.

— Fiecare crede în religia sa, începea ea. Nu pot exista două adevăruri despre Dumnezeu.

O cunoştea pe Marguerite de Valois. Fata Caterinei de Medici nu era femeia care să renunţe la credinţă. Iar ea, Anne de Buisson, n-avea să şi-o renege niciodată pe a sa.

— Iar nobilii care îl însoţesc pe amiralul Coligny, pe fratele meu Robert sau pe fratele vostru, nu sunt oameni care vor deveni renegaţi.

Lăsa capul în jos şi tăcea, bosumflată.

— Aşa-i. Poate trebuie ca sângele să curgă şiroaie prin faţa uşilor, pe străzile oraşelor noastre, şi fiecare să încerce să învingă ca într-un turnir. Dumnezeu va alege.

Mă aflam într-un capăt al arenei. Anne de Buisson şi ai ei stăteau în faţa mea, la celălalt capăt, ca nişte adevăraţi adversari.

Astfel am descoperit repede că la Palatul Ponthieu sau în cel de pe podul Notre-Dame erau la fel de hotărâţi să vadă sângele curgând ca şi în Palatul Spaniei.

Văzându-mă alături de sora sa, la ea acasă, Robert de Buisson şi-a deschis braţele şi ne-am îmbrăţişat cu acelaşi elan. Apoi, ţinându-mă de umeri, cu braţele întinse, m-a privit.

— Tot spaniol eşti? Faci parte din acea bandă de asasini care se strânge la Palatul Spaniei şi care nu visează decât să ne omoare?

Tăcerea mea însemna un răspuns, iar Robert a lăsat mâinile în jos şi s-a retras câţiva paşi.

— Aşadar, eşti în tabăra lui Diego de Sarmiento, cu Enguerrand de Mons? Acesta a pierdut orice simţ al măsurii. Nu mai este omul pe care l-am cunoscut la Malta. Vrea să ne taie ca şi cum ar trebui să ne sacrifice pentru că nu i-a putut ucide pe toţi necredincioşii şi nu a reuşit să-şi smulgă sora din ghearele lor! Nu mai este un supus al regelui Franţei, ci slujitorul ordinului său, aşa cum tu însuţi ai devenit curtean al regelui Spaniei, şi asta mă mâhneşte profund.

Nobilii mă înconjuraseră, cu mâna pe garda sabiei.

Se mirau, cu dispreţ, sau chiar cu ciudă: cum puteam eu, fratele lui Guillaume de Thorenc, fiu al lui Louis de Thorenc, cel căzut pentru cauza hughenotă, să mă murdăresc, să mă condamn în compania acelor spadasini spanioli şi italieni, a acelor oameni ai Casei de Guise, care nu făceau decât să stea la pândă şi visau un nou masacru al inocenţilor? De aceea aţâţau poporul împotriva hotărârilor regelui. Ei erau cei care îndemnaseră gloata să dea foc acestei case.

— Aşa de mult doreşti moartea nobilei şi distinsei mele surori? m-a întrebat Robert de Buisson.

Îi ascultam. Ei săpau prăpastia care mă despărţea de Anne. Făceam parte dintr-o tabără pe care o urau, căreia îi punea în seamă intenţia de a masacra.

Mă asigurau că miliţia din Paris, sub ordinele comandantului, era pregătită să-i omoare pe toţi cei pe care predicatorii, după modelul părintelui Veron sau al spaniolilor, sau al oamenilor lui de Guise, ar fi desemnaţi drept eretici.

— Nu vor pacea. Vor să-i ucidă pe hughenoţi, asta spun ei, repeta Robert de Buisson aşezându-se în spatele fotoliului surorii sale şi punând mâinile pe umerii ei, ca pentru a arăta ca ea va fi cea ucisă, că ea era cea pe care el o proteja, la ea trebuia să mă gândesc, pentru ea trebuia să aleg.

— Ştii tu ce se cântă, în miliţia pariziană? a reluat Robert de Buisson. Iată:

Căpitanii noşt'i de trupe
Au platoşe nou-nouţe
Aurite şi drăguţe
Şi mantale până la pulpe
Spre-a ucide hughenoţii

Şi-o eşarfă roşie
Vrem să o purtăm cu toţii.

Furia, ura îl făceau să-i tremure glasul.

Gentilomii – Blanzac, Pardaillan, Tomanges, Seguret şi alţii – care se năpustiseră în încăpere cu mâna pe sabie, repetând din ce în ce mai tare: „N-au decât să vină şi vom vedea cine pe cine ucide!”

— Să începem înaintea lor! a propus Seguret.

Seguret semăna cu unul dintre spadasinii lui de Guise. Avea acelaşi mers ca Maurevert – al unui lup care înaintează spre pradă.

Jucându-se cu sabia pe care o tot scotea şi băga înapoi în teacă, mi-a mărturisit că luptase împotriva papiştilor alături de Jean-Baptiste Colliard, căpitanul de gărzi al lui Guillaume de Thorenc.

L-am privit drept în ochi şi i-am răspuns accentuând fiecare cuvânt că acel Colliard este un asasin pe care îl voi ucide pentru crimele sale.

Seguret a făcut un pas înspre mine, iar ceilalţi nobili m-au încercuit. Cu siguranţă că îmi auziseră sau îmi ghiciseră spusele.

— Acest frumos senior de Thorenc, a adăugat Seguret, vrea să se ia la bătaie cu Colliard, pe care îl acuză…

— Un asasin! I-am întrerupt eu, scoţându-mi spada şi sprijinindu-mă cu spatele de uşă.

— Spaniolule! a înjurat Seguret.

Anne şi Robert de Buisson au intervenit, cerându-le lui Seguret şi celorlalţi nobili să părăsească casa.

Trecând pe lângă mine, fiecare din ei, cu o privire, cu un cuvânt, cu o mimică sau cu un gest, îşi exprima ura, voinţa de a mă ucide.

Am rămas singuri, Anne de Buisson aşezată, fratele ei şi cu mine plimbându-ne de colo-colo, oprindu-ne dinaintea ei pe rând, ca şi cum am fi aşteptat să dea un verdict.

— Ştii, a început Robert de Buisson, ce ar fi zis Carol al IX-lea chiar în această dimineaţă aflând că o mulţime a protestat contra distrugerii Crucii lui Gastine? A făcut legământ că în doi ani, prin graţia lui Dumnezeu, va ridica în tot regatul Franţei peste zece mii de cruci asemănătoare Crucii lui Gastine, pe care a fost silit să o dărâme pentru ca hughenoţii să cadă în plasă, unde pot fi mai bine gâtuiţi. Iată ce gândeşte regele chiar în momentul când pare că vrea să-şi respecte promisiunile şi să ne lase liberi să ne rugăm şi să-l slăvim pe Dumnezeu după bunul plac!

Am privit-o pe Anne de Buisson.

Era atât de aproape de mine! Nu aveam decât să întind mâna ca să-i mângâi obrazul. Un pas mi-ar fi fost de ajuns pentru a-i lipi trupul de al meu, aşa cum îmi doream.

Şi, totuşi, era atât de departe, pe celălalt mal al fluviului care, în curând, presimţeam, va fi roşu de sânge.

Capitolul 6

De când o revăzusem pe Anne de Buisson, trăiam ca un om dublu. Mintea şi inima nu îmi mai funcţionau în acelaşi ritm.

Gândeam că războiul dintre hughenoţi şi catolici era inevitabil; totuşi, mi se părea că dacă aş fi putut să leg o relaţie de dragoste cu Anne de Buisson pacea ar fi putut fi asigurată.

Şi o furie tăcută mă înăbuşea când, la Palatul Spaniei, unde stăteam, părintele Veron striga cu un glas exaltat că trebuia cu orice preţ împiedicată căsătoria dintre Marguerite de Valois şi Henric de Navarra, în timp ce eu îmi imaginam că ea ar fi prefigurat-o pe a mea.

Dar unirea dintre o prinţesa catolică şi un rege hughenot era, după părerea lui Veron, o „împreunare execrabilă”. Papa se opusese şi niciodată, conform spuselor părintelui, n-avea să-şi dea consimţământul.

Diego de Sarmiento a adăugat că le înmânase regelui Carol al IX-lea şi fratelui său, Henric de Anjou, scrisori din partea suveranului Spaniei, în care îi îndemna să-şi convingă mama, pe Caterina de Medici, să renunţe la planul său diabolic. Un plan, „mult mai funest pentru Franţa decât pentru Spania”, care putea să se simtă cu atât mai puternică cu cât prima era divizată, a completat Diego de Sarmiento. Până la urmă, dacă francezii nu alegeau să devină aliaţi buni catolici ai lui Filip al II-lea, atunci n-aveau decât să se omoare între ei!

Dar trebuia făcut totul pentru ca această căsătorie să nu aibă loc. Generalul iezuiţilor, Francesco Borgia, tocmai sosise la castelul din Blois şi ceruse audienţă la regele Carol al IX-lea şi la regina-mamă pentru a le împărtăşi indignarea la ideea că i s-ar putea oferi regelui de Navarra, acestui susţinător al ereziei, o ferventă catolică precum Marguerite.

Am părăsit Palatul Spaniei, tremurând de furie şi de deznădejde, îndreptându-mă spre palatul de pe podul Notre-Dame. Îmi aminteam cuvintele lui Robert de Buisson sau ale lui Seguret, la fel de pline de ură ca şi cele ale părintelui Veron.

Pe Robert de Buisson îl enerva ideea că unii doreau introducerea într-o familie de sânge regal, protestantă cum era Navarra-Bourbon, a acelei desfrânate Marguerite de Valois. La Blois, aceasta participa la toate petrecerile galante, unde se dezgoleau sânii şi unde tinerii dansau până cădeau de oboseală. Carol al IX-lea fusese văzut cu faţa înnegrită cu funingine, jucând rolul unui om de peste ocean, sau, şi mai rău, el,

regele Franţei, păşea în patru labe, înşeuat şi închingat ca un cal, cerând femeilor să-l încalece!

Nu erau acestea jocuri nedemne de nişte buni creştini? Dar catolicii nu mai erau astfel de multă vreme!

Lăsam capul în jos. Anne de Buisson asculta, nemişcată în rochia sa neagră. Părea că nu aude, că nu mă vede.

Totuşi, în timpul acestor luni de dinainte de marele măcel din 24 august 1572, acea duminică de Sfântul Bartolomeu, n-a trecut zi fără să mă gândesc la ea, fără să încerc să o zăresc, cu toate că gentilomii hughenoţi îmi interziseseră să calc în casa ei.

Dădeam însă târcoale pe podul Notre-Dame aşa cum ar fi putut-o face o iscoadă a lui de Guise, un spaniol de-al lui Diego de Sarmiento.

Observam neîncetate plecări şi veniri. Amiralul Coligny, înconjurat de gărzi de corp, o vizita pe Anne, care îl însoţea până pe peron. I-am văzut pe prinţul de Conde şi pe alţi nobili hughenoţi care păreau că vin spre a-i face curte, şi eram gelos. Dar poate că aceştia îl vizitau pe Robert de Buisson, organizând acel complot de care nu înceta să vorbească Sarmiento, destinat să pună mâna pe mintea şi pe trupul regelui Carol al IX-lea, cu scopul de a-l obliga să ducă războiul cu Spania, să susţină căsătoria dintre Marguerite de Valois şi Henric de Navarra.

Doamne, timpurile pe care le trăiam – pe care le mai trăim încă – erau un ghem de planuri învălmăşite, o mână de fire de nedescâlcit!

Cei care le ţeseau şi le înnodau căutau să pună piedici, să-şi sugrume duşmanii.

Şi nu era loc pentru cel care, ca mine, voia să întindă mâna către celălalt mal.

Ştiam asta şi totuşi nu renunţam.

Într-o zi de iarnă, frumoasă, dar rece şi cu vânt, Seguret, Blanzac, Pardaillan, Tomanges şi alţi ucigaşi hughenoţi au ieşit din casă şi s-au îndreptat spre mine. Printre ei l-am zărit pe Jean-Baptiste Colliard, cu pumnalul şi cu sabia în mână.

Venea să mă omoare.

Am scos sabia şi am început să ne duelăm.

Seguret mă ochea cu archebuza. Nu era deci un duel obişnuit, ci o capcană de spadasini.

Am strigat, chemat, urlat că nişte oameni negri din secta hughenotă îşi propuseseră să asasineze un bun catolic.

M-am dat înapoi câţiva paşi, spre podul Notre-Dame, luptându-mă

totodată şi sărind la dreapta şi la stânga ca să mă feresc de archebuza cu care mă ameninţa Seguret.

Treptat, în jurul meu s-a strâns o mulţime care a început să-i atace cu pietre pe hughenoţi strigând: „Afară din Paris, duşmani ai lui Dumnezeu! În infern, partizani ai diavolului! La Montfaucon cu voi, amiralişti ai lui Coligny! La moarte, cu cei din şleahta hughenotă!”

La Paris, oamenii de jos, oamenii nimănui îi urau pe hughenoţi. Spadasinii au început să se retragă spre casa lui Anne de Buisson şi, dintr-odată, de la o fereastră, Seguret a tras asupra mulţimii care se împrăştia. A fost nevoie doar de o clipă ca să revină, mai numeroasă, înarmată cu suliţe, cu topoare, agitând torţe, dând foc şi jefuind dughenele, în timp ce oamenii miliţiei se aşezau în faţa casei lui Anne de Buisson pentru a o proteja.

Strigătele se înteţeau. De care parte se afla acest rege şi acest comandant care lăsa să se dărâme Crucea lui Gastine, dar care îi spânzura pe bunii catolici? Ce valoare avea acest suveran care semna cu ereticii pacea de la Saint-Germain şi voia să-şi mărite sora cu un rege hughenot?

Oamenii de ordine s-au năpustit la atac, au prins doi răzvrătiţi, pe care i-au spânzurat de faţada casei lui Anne de Buisson.

Tremuram de groază.

Era ca şi cum ar fi desemnat-o pe ea pentru răzbunarea oamenilor de jos, ca şi cum spânzurarea acestor oameni ar fi fost o crimă a ereticilor.

Într-adevăr, câteva zile mai târziu, nişte răzvrătiţi au dat foc casei, şi, din nou, câţiva dintre ei au fost spânzuraţi în piaţa Greve.

Am aflat că Anne de Buisson se refugiase într-o locuinţă din strada l’Arbre-Sec, la numărul 7. Era împreună cu fratele său.

Diego de Sarmiento m-a asigurat că Robert de Buisson preluase comanda gărzilor amiralului Coligny.

Am străbătut strada l’Arbre-Sec. Ducea în strada Bethisy, în capătul căreia se găsea Palatul Ponthieu. În faţa intrării îşi dădeau aere, zgomotoşi şi fuduli, cu un aer arogant, gentilomii hughenoţi.

Numai zărindu-i printre ei pe Saguret sau pe Jean-Baptiste Colliard, ştiam că nu aparţin taberei lor.

Eram sigur de pe celălalt mal.

Capitolul 7

Am intrat în curtea Palatului Spaniei.

Era „malul” meu, tabăra mea.

Recunoşteam acum pe fiecare dintre „oamenii întunecaţi”; Maurevert pălăvrăgea, înconjurat de spadasinii săi, Maraval, Guitard, Lachenieres, Demouchy, alţii despre care Sarmiento îmi zicea că îi aparţineau lui Henric Însemnatul, duce de Guise, şi fratelui său Ludovic, cardinal de Lorena.

În încăperea mare pe care soarele primăverii anului 1572 o lumina, îl regăseam, alături de Sarmiento, pe Keller, care, după lungi ocolişuri, pentru a se asigura că nu era urmărit, ajunsese la Palatul Ponthieu. Şoptea ca şi cum s-ar fi temut să nu fie ascultat, iar ceilalţi se grăbeau să se adune în jurul lui.

Aducea vestea că mama lui Henric de Navarra, acea hughenotă nebună, Jeanne de Albret, regină de Navarra, tocmai murise, probabil otrăvită de către unul dintre acoliţii Caterinei de Medici.

Ceilalţi se întorceau spre Luigi Bianchi, care nega, cu faţa schimonosită de un surâs. La drept vorbind, a adăugat el, nu era singurul, în anturajul Caterinei, care cunoştea secretele amestecurilor de parfumuri şi otrăvuri. La Luvru, în anturajul reginei-mamă şi al lui Carol al IX-lea, se spunea că un anume Renato, un florentin, îmbibase mănuşile lui Jeanne de Albret cu o substanţă din trei fiole. Îndată ce şi-a pus mănuşile, regina de Navarra a început să vomite. A fost dusă până în camera sa şi întinsă pe pat, cu trupul umflat şi vânăt; nu s-a mai putut ridica.

Dar probabil că nu erau decât nişte zvonuri. Jeanne de Albret era bolnavă de multă vreme şi ar fi putut tot atât de bine să moară de o tumoare la plămâni mare cât un pumn care ar fi înăbuşit-o, spuseseră medicii.

Sarmiento ridică mâna. Nu mai conta cum murise. Nu era cazul să se felicite pentru moartea reginei de Navarra. Drumul era de-acum liber pentru Caterina de Medici, mai hotărâtă ca oricând să-şi mărite fata cu hughenotul Henric. Dar nu asta era cel mai grav.

Sarmiento se plimba de colo-colo prin încăpere, iar Enguerrand de Mons, părintele Verdini şi părintele Veron îl urmăreau, aplecaţi ca să-l audă mai bine. Zicea că trei mii de cavaleri hughenoţi şi cinci mii de mercenari germani erau în drum spre Olanda pentru a-i ajuta pe netrebnicii lui Wilhelm de Orania.

Coligny, a continuat el întorcându-se înspre Keller, a obţinut acordul

regelui.

Keller l-a aprobat, precizând că acesta declarase că dorea să se opună „în modul cel mai potrivit cu putinţă măreţiei spaniolilor”.

— Conspiraţia hughenotă, a conchis Sarmiento, vrea să distrugă puterea Spaniei utilizând ambiţiile regelui Franţei, iar Caterina de Medici se pretează acestei maşinaţiuni.

Ascultam, apoi mă îndepărtam. Îl mai auzeam încă şi pe părintele Verdini spunând că primise o corespondenţă de la Roma. Noul papă, Grigorie al XIII-lea, dorea, ca şi Pius al V-lea, sa împiedice această căsătorie şi orice risc de război între Spania şi Franţa. Singurul mijloc era de a reda viaţă Ligii Sfinte a catolicilor, uniţi atât contra ereticilor, cât şi contra necredincioşilor.

— Şi unii şi alţii sunt fii ai diavolului, a adăugat părintele Veron. Un catolic are datoria de a-i ucide. Sfântul Augustin a spus: „Există un rege mai presus de lege, acesta este Dumnezeu. Şi dacă el porunceşte cuiva să ucidă o persoană, aşa cum a făcut Avraam, ucigându-şi fiul, trebuie să-l ucidă.” Dumnezeu a poruncit trimiterea în infern a lui Coligny şi a ereticilor, aşa cum altădată templierii au primit misiunea de a-i ucide pe necredincioşi.

Stăteam deoparte.

Aveam îndoieli, Doamne. Îmi aminteam de vorbele lui Michele Spriano, care înţelesese, în spatele marilor cuvinte ale religiei, ambiţiile pământeşti ale monarhilor avizi de putere, vicleniile negustorilor şi ale bancherilor îngrijoraţi de profitul lor.

Mă întrebam: dar dacă înfruntarea dintre hughenoţi şi catolici, cea dintre creştini şi musulmani nu erau decât capcane pe care diavolul le întindea oamenilor pentru a-i arunca în Rău, pentru a-i împinge să-şi omoare aproapele, care este, şi el, Dumnezeule, una din creaturile Tale?

Gândurile din mintea mea formau o încâlceală pe care nu mai reuşeam să o descurc.

Intuiam că eram toţi, catolici şi hughenoţi, purtaţi într-unul dintre acele dansuri macabre, aşa cum le vedem sculptate pe timpanele bisericilor. Cu coasa ei, moartea conducea sarabanda.

Cum să sfârşeşti cu acest bal al urii? Cine va supravieţui acestei îndârjiri de a ucide, care schimonosea toate feţele, cele ale gentilomilor hughenoţi ca şi pe cele ale spadasinilor lui Sarmiento şi ai lui de Guise?

Deznădejdea mea era cu atât mai mare cu cât îi vedeam pe toţi dansând cu foc, ca şi cum dorinţa de a-şi arunca duşmanii în prăpastie

îi făcea să uite că vor ajunge şi ei în acelaşi loc.

Doamne, asta era dorinţa ta? Sau i-ai părăsit pe oameni în mâinile diavolului?

— Ascute-ţi armele! mi-a zis Sarmiento. Hughenoţii sosesc astăzi.

Era deja luna iulie.

Le revăzusem pe Anne de Buisson şi pe sora mea Isabelle, amândouă urmând-o pe Caterina de Medici, la una dintre petrecerile pe care regina-mamă le dădea la Luvru.

Se dansa în curţi, grădini, săli şi chiar pe paliere.

Toată lumea o urmărea din priviri pe Marguerite de Valois, ale cărei rochii sclipind de perle îi strângeau talia.

— Frumoasa şi uşuratica Margot… îngăima Sarmiento. Măritată sau nu cu hughenotul de Navarra, ea nu va fi nicicând una dintre acele hughenote cu haine negre încheiate până la gât, despre care nu se ştie bine dacă sunt bărbaţi sau femei. Cât despre Henric de Anjou – a izbucnit în râs – el e şi mai femeie decât ea, priveşte-l…

Fratele regelui traversa sălile de bal înconjurat de favoriţii lui, afişând figura unei femei versate, împodobit de inele şi de cercei, cu o sumedenie de dantele care depăşeau mânecile şi gulerul vestei sale.

— Dacă va urma fratelui său la tron, nu se va şti de e rege sau regină, a adăugat Sarmiento. Dar el – sau ea – măcar nu vrea război cu Spania.

Mă apropiasem de Anne de Buisson. Eram îmbătat de parfumul ei şi am rămas mult timp tăcut, nefiind în stare să-i vorbesc, ispitit să o prind de talie, să o strâng la piept, să uit de cei care ne înconjurau, pe care îi ghiceam că ne observau. Deveneam, fără îndoială, şi unul, şi celălalt, suspecţi: Anne pentru că nu-l alunga pe catolicul din anturajul spaniolului Sarmiento, eu pentru că eram sedus de această hughenotă, care nu era îmbrăcată ca o adeptă a relei secte a lui Luther şi a lui Calvin, dar care era, cu siguranţă, mult mai periculoasă. Îşi aminteau, cred, că mă numeam Thorenc, ca şi Guillaume de Thorenc, unul dintre sfetnicii amiralului Coligny. Nu eram cumva o iscoadă a ereticilor?

Anne de Buisson a fost cea care a vorbit prima.

— Nu vă mai văd, mi-a spus ea.

— Spadasinii dumneavoastră mă vor ucide.

— I-am împiedicat deja să o facă.

— Veniţi cu mine.

Ea a plecat ochii. Mi s-a părut că roşeşte.

— După.

— După ce?

Cu o uşoară mişcare din cap, a arătat-o pe Marguerite de Valois.

— După căsătoria cu Navarra? am întrebat eu.

A surâs şi s-a îndepărtat.

Am revăzut-o în ziua în care Sarmiento m-a poftit să-mi ascut armele.

Purta o rochie lungă neagră încheiată până la bărbie şi era aşezată într-una din litierele care îl urmau pe Henric de Navarra la intrarea sa în Paris.

Era 10 iulie a acelui an 1572.

Henric de Navarra, prinţ de sânge, îmbrăcat şi el în negru, era însoţit de prinţul de Conde, vărul său, şi de amiralul Coligny.

În jurul lor călăreau o mie de nobili hughenoţi. Era ca un val negru care înainta, invadând străzile din apropierea Luvrului.

Căsătoria dintre Henric de Navarra şi Marguerite de Valois trebuia să fie celebrată peste cel puţin o lună.

I-am recunoscut, mergând în pas săltat pe lângă Coligny şi Henric de Navarra, pe Robert de Buisson şi pe fratele meu Guillaume. Erau înconjuraţi de spadasinii lor: Seguret şi Jean-Baptiste Colliard, Blanzac, Pardaillan şi Tomanges.

Diego de Sarmiento stătea aproape de mine. Mi-a fost de ajuns o privire pentru a-i măsura furia. Strângea din dinţi, cu bărbia înainte, cu o mână încleştată pe mânerul sabiei, iar cealaltă pe garda pumnalului. Corpul îi era uşor aplecat, ca pentru a se ridica.

S-a întors către mine.

— Se cred învingători! a mormăit el. Sunt obraznici! Coligny, acest blestemat, a îndrăznit să-i spună regelui: „Declaraţi război spaniolilor, Sire, şi mergeţi să vă acoperiţi de glorie!” Iar Carol l-a ascultat, fără a porunci să fie decapitat acest eretic! Coligny a ameninţat chiar. Keller mi-a adus la cunoştinţă că spunea peste tot, ca să ştie Carol ce îl aşteaptă: „Dacă regele renunţă să intre într-un război împotriva spaniolilor, să nu dea Domnul să aibă parte de un altul din care nu-i va sta în putere să se retragă!”

Sarmiento a bătut din picior.

— Aceşti hughenoţi îl tratează pe suveran ca şi cum ar fi prizonierul lor. Şi pretind ca răscumpărare un război contra Spaniei!

S-a întors spre mine, apoi, cu o mişcare a capului şi a umerilor, a arătat spre cortegiul hughenoţilor.

— Priveşte-i, Bernard de Thorenc. Au intrat în capcană. Nu vor mai

rămâne vii aici mult timp!

Doamne, cui îi păsa cu adevărat de Tine şi de vrerea Ta?

Capitolul 8

Am ştiut imediat că vorbele lui Diego de Sarmiento nu erau doar o profeţie sângeroasă, o urare funestă. L-am auzit cum îşi mustra spadasinii în curtea Palatului Spaniei. Le vorbea cu glas răstit, aspru când pronunţa numele Margot.

— Această Margot, această Marguerite de Valois, e momeala! Şi au venit toţi, cu Henric de Navarra în frunte, pentru a muşca din ea. Le vom tăia beregata. Să curăţăm regatul Franţei de acest sânge care îl otrăveşte!

Făcea câţiva paşi, iar Maurevert, Demouchy, Maraval, Ruquier, Lachenieres îl urmau.

Sarmiento nu cunoştea adevăratele intenţii ale Caterinei de Medici, voia, oare, doar să rotunjească moştenirea familiei împingând-o pe fiica sa, Margot cea cochetă, în braţele unui rege hughenot, se întreba el. Sau spera ca astfel să obţină pacea? Ceda presiunilor lui Coligny, şantajului său?

Sarmiento se opri. În jur, ucigaşii lui tocmiţi şi cei ai lui de Guise se aplecau pentru a auzi mai bine.

— Cine ştie, relua el, poate că şi ea voia să-i omoare cu ocazia acestei căsătorii… E o vicleană, o Medici. Poate că italianca va fi aliata noastră. În cazul ăsta, Carol al IX-lea îşi va urma mama?

Sarmiento a părăsit curtea, intrând într-o sală mare, unde îl aşteptau Keller, Bianchi, Enguerrand de Mons, părintele Verdini şi părintele Veron.

Acesta înaintă. Semnele voinţei divine se înmulţeau, spunea el. Cu o noapte în urmă se născuseră doi băieţi, doi gemeni, dar lipiţi unul de celălalt în părţile ruşinoase. Acest monstru cu două capete era încarnarea căsătoriei nelegiuite care se pregătea, a acestei păci sacrilegiu în care unii îşi puneau nădejdea.

Părintele mergea de la unul la altul, se oprea în dreptul fiecăruia dintre noi.

Ştiam noi cum se făceau praf casele, pe mai multe străzi din Paris? a continuat el. Dumnezeu voia să ne prevină. Dar încă nu era nimic. În Sena, fuseseră pescuite trupuri de copii despicaţi în două, alţii aveau membrele mutilate ca şi când o fiară necunoscută s-ar fi năpustit asupra lor să-i devoreze, să se hrănească din carnea lor. Pe cer se văzuseră luciri ciudate, furtuni iscate din senin, urmate de ploi de insecte.

— Dumnezeu ne arată puterea Sa. Ne va pedepsi dacă nu-I vom da ascultare. Trebuie să-I punem în aplicare dreptatea, să curăţăm Parisul de această sectă hughenotă.

Ascultându-i pregătind şi anunţând masacrul, întocmind lista viitoarelor victime, mă gândeam fără încetare la Anne de Buisson.

Într-o zi, Sarmiento ne-a dat de veste că o armată de hughenoţi alcătuită din pedestraşi germani şi din gentilomi francezi fusese înfiinţată de trupele ducelui de Alba la Mons. Spaniolii făcuseră prizonieri mai mulţi hughenoţi şi, printre ei, pe Robert de Buisson, care mărturisise că a primit din partea regelui Carol al IX-lea o scrisoare în care acesta îi ura „spor la vânarea” spaniolului!

— Carol trebuie să ştie că acest Robert de Buisson nu mai este decât un trup gol pe care se bat câinii vagabonzi.

Tremuram de disperare. Mi-am amintit de Robert de Buisson primindu-ne, pe Michele Spriano şi pe mine, pe vaporul său, la Alger, apoi lăsându-ne pe ţărmurile Spaniei. L-am revăzut luptând alături de mine la Malta. Creştin între creştini. Călăii spanioli ai ducelui de Alba îl supuseseră probabil la tortură, îl făcuseră să sufere mai mult decât o făcuse orice necredincios.

Doamne, Dumnezeule, am avut impresia că trăiesc o vreme a nebuniei!

Am părăsit Palatul Spaniei. Trebuia s-o previn pe Anne de Buisson, să o conving să plece din acest oraş, unde sângele urma să curgă şi unde nimeni n-avea să fie iertat.

Îndreptându-mă înspre strada l’Arbre-Sec, mergând pe lângă zidurile Palatului Luvru, apoi luând-o pe strada Poulies, pe strada Fosses-Saint-Germain, pe strada Bethisy, aveam impresia că fiecare om pe care îl întâlneam era un ucigaş tocmit, atât de tare i se citea ura în privire.

În faţa Palatului Ponthieu, un grup de nobili hughenoţi m-au interpelat pe când treceam pe lângă ei. Nu eram decât un papistaş, un partizan al Spaniei, un corupt, un vânzător de indulgenţe, un trădător al regatului Franţei.

Am grăbit pasul.

Pe malurile Senei, am văzut înaintând o procesiune condusă de o călugăriţă. Aceasta psalmodia, zicând că vorbeşte în numele lui Dumnezeu, că era trimisul Său: „Ucide-i pe hughenoţi, striga ea, dacă nu vrei ca oraşul să-ţi fie distrus de mânia divină!”

Mulţimea o urma. Oameni purtând flamuri, veniţi de la biserica Saint-

Germain-l'Auxerrois, îi mergeau în întâmpinare.

Eram în mulţime. Mi-am făcut semnul crucii ca ea. O auzeam spunând că grâul putrezea în lanuri pentru că Dumnezeu voia să împiedice această căsătorie malefică dintre Marguerite cea catolică şi Henric hughenotul.

Din porunca regelui fusese ars un vrăjitor sau o vrăjitoare în piaţa Greve. Vinovatul fusese surprins spurcând apa fântânilor, fără îndoială pentru hughenoţi. Aceştia voiau să otrăvească Parisul pentru că poporul de rând, oamenii mărunţi, rămăseseră credincioşi adevăratei religii.

Iar cineva de lângă mine recita:

Crunt va bate Dumnezeu
Naţiunea cea perversă
Şi pe neamul cel rebel
Care vrea doar răzvrătire
Iar Biserica adorată
Să fie, dar, îngropată…

„Aşa ceva nu se poate!” striga mulţimea.

Şi o urma pe călugăriţă, care repeta cu vocea sa ascuţită: „Ucide-l pe hughenot, de nu vrei ca Dumnezeu să-ţi ucidă oraşul!”

Doamne, Tu nu vrei asta, dar ei cu toţii, hughenoţi şi catolici, îţi furau cuvântul şi vorbeau în numele Tău.

Iar eu, eu mă rugam să o aperi pe Anne de Buisson, să-mi dai acele cuvinte ce o vor hotărî să părăsească oraşul, care nu mai era decât o plasă, o capcană.

M-am oprit la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec. Am simţit cum mă trec valuri de sudoare.

De câteva zile, căldura era atât de puternică şi de umedă, încât oraşul părea că deja putrezeşte, iar pe ziduri i se prelingea umezeala. Un abur urât mirositor venea dinspre Sena, împuţind străzile şi lipindu-se de piele. Mă simţeam murdar. Cu aceste duhori se amestecau uneori parfumurile persistente ale femeilor sau ale nobililor. Îţi venea să vomiţi.

Pe arşiţa aceea se ridicau eşafoduri, se construiau estrade unde trebuiau să se desfăşoare serbările prevăzute pentru căsătoria lui Marguerite şi a lui Henric de Navarra.

Anne de Buisson spusese: „După”.

Fusese pentru mine un cuvânt de speranţă care se transforma acum

în profeţie a nefericirii.

Enguerrand de Mons mă asigurase că marele Nostradamus, consultat de Caterina de Medici, îl încredinţase că vedea în zilele următoare fluvii de sânge inundând regatul Franţei.

Se puneau la cale masacre, şi toţi erau entuziasmaţi, pentru că nimeni nu renunţase la planurile sale.

Amiralul Coligny recruta iarăşi nobili şi cavaleri mercenari germani pentru a pleca în Olanda să-l răzbune pe Robert de Buisson. Dar, după spusele lui Sarmiento, Carol al IX-lea nu mai îndrăznea să-l susţină de când ducele de Alba surprinsese acea scrisoare compromiţătoare adresată nenorocosului Robert.

Ştia oare Anne că fratele ei murise de mâna călăilor spanioli şi catolici?

În această situaţie eram de partea ei.

Am bătut la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec.

Cineva mi-a deschis. L-am recunoscut pe Jean-Baptiste Colliard. Şi-a rezemat pistolul de pieptul meu.

În spatele lui Colliard, i-am ghicit în penumbră pe Seguret, Blanzac, Tomanges şi Pardaillan.

— Vrei să mori? m-a întrebat Colliard.

A râs, Seguret a sărit şi m-a apucat de mijloc.

I-am simţit pe gât lama pumnalului.

Am închis ochii.

Eram în mâinile Tale, Doamne.

S-au auzit murmure şi am deschis ochii.

Anne de Buisson stătea în faţa mea. Purta o rochie largă şi neagră, iar părul îi era ascuns sub o bonetă albă.

Faţa ei slăbită şi pielea palidă m-au emoţionat.

I-am văzut mâna ridicându-se, apucându-l pe Seguret, forţându-l să îndepărteze lama de gâtul meu.

— Robert vă dăduse libertatea a murmurat ea. Credea în Hristos. Ei l-au torturat. I-au sfărâmat genunchii şi braţele, apoi l-au sugrumat.

S-a întors către Jean-Baptiste Colliard.

— Să fie lăsat să plece, a poruncit ea.

Am fost împins spre uşa pe care Seguret o deschisese.

— Va trebui să părăseşti oraşul! am strigat. *Înainte,* înainte de căsătorie…

Am fost aruncat în strada l'Arbre-Sec.

Am rămas mult timp întins ca un mort pe pavaj, acolo unde căzusem, printre gunoaie, în căldura copleşitoare.

Capitolul 9

Nu am mai revăzut-o pe Anne de Buisson până în acel amurg roşu din duminica lui 17 august 1572, în ziua logodnei dintre Marguerite de Valois şi Henric de Navarra.

Am vrut să mă amestec în mulţimea oamenilor mărunţi, la picioarele eşafodajului ridicat între piaţa de la Notre-Dame şi palatul episcopal, situat în partea de sud a catedralei. Ceremonia trebuia să se desfăşoare aici, în marea sală a episcopiei, invitaţii circulând deasupra capetelor oamenilor de rând pe pasarele largi care se clătinau sub paşii lor.

I-am văzut înaintând pe regele Carol al IX-lea şi pe fraţii săi, Henric de Anjou şi Francisc de Alencon, apoi pe Henric de Navarra şi pe Coligny, iar în jurul lor, în veşmintele lor negre cu colerete albe, trupa de gentilomi hughenoţi.

Mulţimea din jurul meu murmura, striga ridicând pumnii. Am recunoscut vocea părintelui Veron, pierdut ca şi mine printre aceşti oameni mărunţi. Zicea cu vocea sa ascuţită, furioasă, tremurândă:

— Uitaţi-vă la aceşti corbi ipocriţi! Ei cred, fiindcă se află aici, că au cucerit regatul, că regele nostru preacreştin va deveni hughenot! Ei au vrut această căsătorie, dar papa, ascultaţi aici, fraţii mei, nu şi-a dat acordul pentru această nuntă, care, totuşi, se va ţine. Atunci va veni groaznica răzbunare a lui Dumnezeu!

Părintele Veron ridica braţul şi arăta cerul înroşit. Un incendiu devora orizontul. Flăcările se apropiau deja de turnurile Notre-Dame. Aveau să cuprindă aceste eşafodaje, să-i ardă pe hughenoţi, pe cei care acceptaseră să se alieze cu ei şi să unească pe buna catolică Margot cu acest hughenot de Henric.

— Dumnezeu se răzbună! a continuat Veron. În curând se vor curăţa toate gunoaiele lumii! Dumnezeu va înălţa marele rug, unde vor arde în chinuri toţi aceşti eretici şi cei care vor fi păcătuit împreună cu ei!

Mulţimea l-a luat pe braţe pe părintele Veron, purtându-l triumfător, iar el striga:

— Mai este încă timp, regele meu, totul poate fi salvat, regina mea, dacă asculţi cuvântul Bisericii, care este cel al lui Dumnezeu, dacă tu auzi glasul poporului tău!

Am ridicat capul. Invitaţii continuau să defileze pe pasarela care se legăna.

Diego de Sarmiento şi spadasinii săi rămăseseră la Palatul Spaniei.

— Să-i lăsăm să joace, a spus Sarmiento. Ne vom face intrarea la bal după aceea. Caterina de Medici cred că va dansa cu noi. Vom apuca şi mâna regelui, ca să ne însoţească…

Râsul, siguranţa glasului său m-au înspăimântat.

Retrăiam unul dintre acele momente pe care le cunoscusem când, la Alger, Dragut cel Crud, Desfrânatul, Arsul, mă privea şi când ştiam că putea cu un semn al feţei să poruncească să fiu scopit, jupuit sau aruncat în apă clocotită.

Sarmiento era învestit cu aceeaşi putere.

Am părăsit Palatul Spaniei. Căldura umedă sufoca oraşul. Ceaţa era o răsuflare fetidă pe care o primeam drept în faţă.

Am ezitat un moment sa traversez Sena şi să mă strecor prin mulţimea care invadase podul. Apoi am zărit silueta părintelui Veron, căruia câţiva hamali îi deschideau drum izbind cu umărul.

M-am alăturat lui. A părut fericit să mă vadă.

— Trebuie să fim cu poporul! mi-a zis. El e cel care va face dreptate. El e cel de care Dumnezeu se va servi pentru a se răzbuna. Dacă regele Carol devine hughenot, atunci poporul îl va alunga. Nu lipsesc niciodată funduri care să vrea să se aşeze pe un tron. Îl vom alege pe cel al adevăratului catolic. De ce nu Henric de Anjou, Henric de Guise sau Filip al II-lea?

Am ajuns astfel până la marginea eşafodajului.

Contemplasem defilarea invitaţilor deasupra capetelor noastre.

Găteala catolicilor de la Curte contrasta cu austeritatea neagră a hughenoţilor din anturajul lui Henric şi al lui Coligny.

— Ciori, ipocriţi! a scrâşnit părintele Veron.

Îşi aşezase mâna pe umărul meu.

— Voi spune adevărul, a adăugat el.

Şi a început să se adreseze mulţimii.

În timp ce părintele Veron vorbea, cerul devenise stacojiu. Siluetele invitaţilor se detaşau, ca suspendate în mijlocul norilor roşii şi vineţi, care se întunecau.

Începeau să se aprindă torţe şi am recunoscut-o, printre domnişoarele din suita Caterinei de Medici, pe Anne de Buisson, blondă, într-o rochie care mi s-a părut a fi albastră.

Mi-am reproşat atunci că nu mă aflam în apropierea ei ca să-i strig din nou să părăsească Parisul înainte de celebrarea nunţii.

La Palatul Spaniei, îl auzisem pe Maurevert îngrijorat că vreo câţiva nobili hughenoţi, parcă presimţind pericolul, începuseră să se întoarcă

la ei acasă, în provincie.

— Întotdeauna există câţiva şobolani care scapă de la înec, a replicat Sarmiento. Dar ceilalţi – Coligny, Henric, capii sectei – nu vor putea ieşi din oraş înainte de sfârşitul ceremoniilor. Au vrut această căsătorie? Nu se vor bucura decât de slujbă!…

S-a întrerupt văzându-mă, a schiţat un gest dezinvolt şi, apropiindu-se de mine, m-a apucat de braţ.

Ştia că fusesem maltratat de nobilii hughenoţi care păzeau casa de la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec.

— Vei fi răzbunat mai mult decât îţi imaginezi, mi-a spus el. Apoi, strângându-mi umărul, a murmurat: Pe această Anne de Buisson, hughenota, o vrei?

M-am îndepărtat de el. Râdea.

S-a lăsat noaptea şi am pierdut-o din ochi pe Anne de Buisson.

Eram atât de îngrijorat şi era atât de cald, încât am mers mult timp prin mulţime, trecând de pe un mal al Senei pe celălalt.

Toată lumea ieşise în stradă sau pe maluri, ascultând predicatorii. Din piaţa bisericilor sau cocoţaţi pe câte o bornă, aceştia vesteau răzbunarea lui Dumnezeu.

Unul dintre ei striga că regele distrusese deja Crucea lui Gastine, spânzurase buni catolici, şi că o dădea acum pe sora sa Margot pe mâna unui mizerabil eretic. Trebuia pedepsit!

Arcaşi şi ostaşi din paza oraşului au încercat să-l înşface, dar mulţimea i-a înconjurat, iar ei s-au retras fără să se opună, complici, mulţumindu-se să interzică mulţimii să se caţere pe estrade.

Următoarele zile, până pe 21 august, au fost zile de sărbătoare. Dar în niciuna din acele zile nu m-am simţit vesel.

Regele şi fraţii săi, regina-mamă, Marguerite de Valois, Henric de Navarra şi amiralul Coligny, că erau îmbrăcaţi în mătase albastră sau în satin galben, că vestele sau rochiile le erau sau nu împodobite cu perle, că erau nobili hughenoţi, spadasini ai lui Sarmiento sau ai lui de Guise, se plimbau pe acele pasarele de deasupra mulţimii şi îi vedeam ca pe nişte condamnaţi gata să fie aruncaţi de la înălţimea eşafodajelor, în forfota gloatei. Unii dintre ei ar fi fost înhăţaţi şi tăiaţi în bucăţi, aşa cum îi descrie Dante pe condamnaţii sortiţi monştrilor din Infern.

Îmi imaginam aceste draperii albe şi aurii, culori ale nunţilor fiicelor Franţei, care mascau eşafodajele şi ornau portalul de la Notre-Dame, rupte, smulse şi mulţimea făcând din ele giulgiuri.

O simţeam îmbătată de furie. Îl arăta, cu braţul întins, pe Henric de

Navarra, care se afla în piaţa catedralei, căci nu voise să asiste la slujba nupţială, iar cel care o condusese pe Marguerite de Valois la altar fusese fratele ei, Henric de Anjou, îmbrăcat ca o cochetă; după ceremonie, care a durat mai multe ore, acesta a însoţit-o pe Marguerite până la bărbatul ei.

Mulţimea, jos, urlase. Şi probabil că hughenoţii au crezut că se aclama căsătoria, când, de fapt, o blestemau.

Pe 18, 19, 20 şi 21 august, de la salonul Palatului Luvru până la o grădină sau la curtea Palatului Bourbon, am căutat-o pe Anne de Buisson. Se dansa peste tot, pavana spaniola, *passemezzo* italian sau legănatul făcliilor şi al torţelor.

Diego de Sarmiento s-a apropiat de mine pentru a-mi povesti că amiralul Coligny făcuse o blasfemie în naosul de la Notre-Dame. Se plimbase nu ca un credincios, ci ca un necredincios, spunându-le celor care voiau să-l asculte că în curând vor fi desprinse de pe coloane şi din capele stindardele ce amintesc victoriile catolicilor asupra ereticilor, iar în locul lor se vor pune alte drapele mai plăcute la vedere.

— A spus că vrea să ia drapelele spaniole. Acest bătrân nebun continuă să-l hărţuiască pe rege ca să adune o armată de francezi hughenoţi şi catolici care să meargă să lupte contra trupelor noastre din Olanda.

Sarmiento s-a aplecat către mine pentru a adăuga:

— Nu va mai huli mult timp! Regina Caterina gândeşte ca noi, Bernard. Îl vrea mort!

Auzeam în cuvintele lui Sarmiento sunetul lamelor ascuţindu-se. Trebuia să o găsesc pe Anne înainte de a fi ridicate şi înfipte în trupurile acestor oameni, care – Doamne, voiai deci să-i orbeşti? – dansau.

Zi de zi nu erau decât distracţii, muzică şi baluri, defilări de trăsuri, stânci cu izvoare artificiale şi argintate. În curtea Palatului Bourbon mi se părea că văd prinzând viaţă miniaturile care ilustrau *Divina Comedie*, acea carte care-i aparţinuse lui Michele Spriano de care nu mă despărţisem niciodată.

De o parte, paradisul şi nimfele sale, de cealaltă, Tartarul, duhurile şi mânia. Nu erau decât un decor şi un joc. Dar Henric de Navarra şi nobilii săi erau împinşi în infern de către rege şi de fraţii acestuia, şi numai Cupidon îi salva pe hughenoţi de pedeapsa eternă.

Râdeau. Se felicitau. Decorul se înflăcăra. Era peste tot sărbătoare.

Cât despre mine, eu vedeam aici o prefigurare a viitorului. Cel al hughenoţilor, care nu aveau altă alegere decât întoarcerea în sânul

sfintei Biserici sau damnarea.
Mă îndepărtez.
O mai caut încă pe Anne de Buisson.
Nu văd decât femei gătite, acoperite de perle, şi nobili cu veşminte de satin, cu bucle şi cu bijuterii, în timp ce, între atâtea stofe în culori vii şi pietre preţioase, gentilomii hughenoţi fac paradă în veşmintele lor negre.

Intru în curtea Luvrului, în acea joi de 21 august, în timp ce un nou apus sângeriu acoperă cerul.
Văd estradele şi locurile de luptă. Se pregăteşte un turnir.
Doamne, le-ai şters din memorie moartea lui Henric al II-lea, aceea ţepuşă de lemn înfiptă, prin ochi, în craniul suveranului?
Eu însă mi-o amintesc pe Anne de Buisson, leşinată, pe care a trebuit să o duc în braţe până la Palatul Ponthieu.

Trompetele sună.
Iată-i pe Carol al IX-lea şi pe fraţii săi, Henric de Anjou şi Francisc de Alencon. Ducele de Guise şi Henric Însemnatul îi însoţesc.
Mulţimea strigă, aplaudă. Înfăşuraţi în dantele, mătăsuri şi satin, deghizaţi în amazoane, ei îşi ridică lăncile.
La celălalt capăt al arenei apar Henric de Navarra şi nobilii hughenoţi îmbrăcaţi turceşte, cu turbane mari verzi şi pantaloni bufanţi.
Doamne, i-ai orbit de-a binelea!
Cum de nu ghicesc aceşti hughenoţi că soarta le e vestită prin deghizarea ce le-a fost impusă?
Nu-i decât o parodie a războiului, însă ei sunt necredincioşii, cei care trebuie combătuţi şi ucişi.
Doamne, am ştiut din acel moment că i-ai părăsit.

Mă strecor între băncile estradei, printre doamnele din suita Caterinei de Medici şi a lui Marguerite de Valois, devenită soţie a lui Henric, rege al Navarrei.
Am văzut-o pe Anne de Buisson venind spre mine. Nu pleacă privirea, se apropie, cât pe ce să mă atingă.
— De ce voiaţi să plec *înainte?* murmură.
Arată înspre arenă. Amazoanele şi necredincioşii se îmbrăţişează în aplauzele adunării. Carol al IX-lea îl îmbrăţişează pe Henric de Navarra, hughenot, dar prinţ de sânge, moştenitor al tronului Franţei.
Strâng mâinile lui Anne de Buisson şi îi arăt cerul.
Ea ridică fruntea, ca şi mine, spre marea imensă înroşită, întinsă

peste această sărbătoare.

— Se anunţă zile de sânge, i-am spus.

Mă ia de mână şi mă trage după ea.

— Noi suntem de *după,* răspunde ea.

Am părăsit estrada.

Palatul Luvru este un labirint întunecat şi pustiu.

Cred că ne-am pierdut prin el.

PARTEA a II-a

Capitolul 10

Vico Montanari sosise la Paris sâmbătă, 16 august 1572, vrând să se întâlnească numaidecât cu Bernard de Thorenc.

Era sigur că acesta îl putea informa despre ce se punea la cale. Nu era el în slujba Spaniei, apropiat al lui Diego de Sarmiento, trimisul lui Filip al II-lea pe lângă regele Franţei, iar fratele său Guillaume, ca şi sora lui, Isabelle, nu erau hughenoţi din anturajul amiralului Coligny, despre care se zicea la Veneţia că avea o mare influenţă asupra lui Carol al IX-lea?

Lucru care nu înceta să-i îngrijoreze pe doge şi Consiliul celor Zece.

Se răspândise zvonul în Oficiile şi în palatele Serenisimei Republici că unirea dintre Marguerite de Valois şi Henric de Bourbon-Navarra nu era decât primul act dintr-o piesă de politică înaltă. Regele preacreştin cedase presiunilor lui Coligny şi ale sectei hughenote; urma să pornească o armată contra trupelor spaniole din Ţările de Jos. În jurul acestui război ar realiza unirea tuturor supuşilor, hughenoţi şi catolici, iar dacă papa l-ar condamna va face ca suveranul Angliei, proclamându-se şef al religiei galicane. Şi îi va lua ca aliaţi pe necredincioşi. Nu fusese Guillaume de Thorenc ambasador la Constantinopol şi nu încercase să faciliteze pacea între Veneţia şi turci?

— Vrem să ştim, a spus dogele primindu-l pe Vico Montanari. Veţi fi ochii şi urechile noastre acolo.

Tonul dogelui se dorise solemn.

— În fiecare zi să plece un curier spre Veneţia, ca să fim informaţi despre deciziile luate de către regele Franţei. Este vorba despre supravieţuirea republicii, despre comerţul nostru. Să-l ai în vedere pe acest Bernard de Thorenc cu care ai luptat la Lepanto şi despre care se spune ca are pe cineva la hughenoţi. Întâlneşte-o pe Caterina de Medici. Aminteşte-i că ea reprezintă Florenţa şi ca noi nu am încercat nicicând să îi facem vreun rău, ci dimpotrivă! Vorbeşte cu Diego de Sarmiento; să-şi aducă aminte cum galerele noastre au asigurat alături de cele ale Spaniei victoria Sfintei Ligi şi că nu negociem cu turcii decât pentru ca spaniolii nu ni se par deloc dornici să-i înfrunte pe necredincioşi. Ascultă şi observă, Montanari, şi fă-ţi rapoartele. Spune-ne ceea ce este, înainte de a ne scrie ceea ce crezi. Consiliul celor Zece, eu suntem cei care gândim pentru Republica Veneţia. Să nu uiţi asta niciodată!

Vico Montanari mersese de la Veneţia fără să se oprească mai mult

decât avea nevoie pentru a schimba caii.

Dogele voia ca ambasadorul Serenisimei Republici să asiste la ceremoniile nupţiale şi la petrecerile pe care Curtea avea să le organizeze, negreşit. Se putea pune bază pe gustul pentru fast pe care îl cultiva, ca toţi cei din familia Medici, regina-mamă.

— Oricare ne-ar fi părerea asupra alegerii regelui Franţei, acesta e prea puternic ca noi să i ne opunem, a urmat dogele. Să fii prezent la slujbă şi la bal. Să zâmbeşti. Lasă-i pe spanioli să-şi manifeste nemulţumirea, dacă asta vor. Ei au suficient aur din America în cuferele lor. În ceea ce ne priveşte, noi navigăm în Mediterana între barbari, turci, francezi, spanioli şi genovezi, sub ochiul papei. Asta ne obligă la prudenţă şi la răbdare. Roagă-te, aşadar, din toată inima pentru fericirea noilor soţi şi dansează voios la toate balurile ce vor fi date în onoarea lor.

Trăsura lui Montanari a trecut poarta Buci în zorii dimineţii de sâmbătă, 16 august 1572.

Trimisul dogelui a avut imediat senzaţia că se înăbuşă.

Aerul era mai lipicios, mirosurile de gunoaie, de excremente şi de putreziciune mai puternice chiar decât la Veneţia, ca şi cum fiecare stradă, fiecare străduţă era un canal umplut cu apă stătută.

O mulţime densă păşea în această umezeală urât mirositoare, iar trăsura a trebuit să înainteze la pas.

În mai multe rânduri fusese înconjurată de cerşetori în zdrenţe, de oameni hămesiţi cu pielea tăbăcită, unii purtând o coasă, fără îndoială ţărani goniţi de pe pământurile lor de secetă, de foamete, în ale căror priviri se citeau disperarea şi mânia.

S-au împrăştiat când Montanari le-a aruncat un pumn de monede. Vizitiul profitase de acest moment pentru a biciui caii. Mulţimea se îndepărtase, dar s-au auzit strigăte, insulte. Cineva a aruncat cu pietre în trăsură.

Montanari a fost surprins de această violenţă. Aşadar, oamenii nu sperau nimic de la sărbătoarea regală. Amărâţi şi duşmănoşi, căutau cea mai mică ocazie să-şi arate furia.

Pe podul Notre-Dame, care trebuia trecut pentru a ajunge în strada Fosses-Saint-Germain, în apropiere de Luvru, unde se găsea Palatul Veneţiei, reşedinţa ambasadorului Serenisimei, trăsura fusese din nou imobilizată.

Un preot purtat de doi oameni ţinea înălţat un crucifix şi se adresa gloatei.

Montanari se aplecase în afara trăsurii. Văzuse feţe schimonosite de ură, pumni ridicaţi de fiecare dată când preotul îi acuza pe hughenoţi de otrăvirea sufletului regelui, de folosirea unor subterfugii şi amestecuri, a vrăjitoriei şi a magiei, pentru a obţine de la el ceea ce suveranul ar fi refuzat dacă ar fi fost eliberat de această influenţă malefică.

— Să-i omorâm pe toţi! zbierau oamenii din mulţime.

Alţii urlau că regele trebuia smuls din ghearele acestor demoni care îl ţineau captiv. Să fie spânzuraţi Coligny, Thorenc, toţi acei oameni negri care invadaseră Parisul! Să li se taie beregata, să fie arşi, să fie sfârtecaţi, ei, femeile şi copiii lor! Să se cureţe Parisul de pleava hughenotă!

— Dumnezeu îşi va arăta bucuria dacă ereticii vor fi pedepsiţi! strigase preotul. Toate păcatele vă vor fi şterse!

A fost aclamat.

În fine, trăsura a putut să o ia din loc, iar Montanari a putut contempla apa neagră a fluviului, care părea nemişcată. Gunoaie, hoituri de şobolani, de câini şi chiar cel umflat al unei oi formau în jurul stâlpilor podului coroane pe care niciun curent nu părea să le urnească.

Veneţianului i s-a făcut greaţă.

A dus la nas o batistă parfumată şi n-a mai dat-o jos, păstrând-o chiar şi în curte şi pe culoarele Palatului Veneţiei, răspunzând prin semne din cap unui secretar care îl primea respectuos cu o carafă de vin rece, italian, spumos.

Abia atunci Montanari şi-a vârât batista în mânecă.

A băut încet, ţinând mult timp pe buze spuma violacee a vinului. Şi, în timp ce secretarul, un tânăr cu părul buclat, cu trăsături fine, îi spunea că se numeşte Leonello Terraccini, Montanari şi-a adus aminte de *Marchesa,* de răniţii întinşi pe podul galerei, de muribunzii al căror sânge spumega în gură, acoperindu-le buzele.

— Terraccini… a repetat el.

Era numele sculptorului care luptase alături de ei la bordul *Marchesei.* Năpustindu-se pe puntea galerei musulmane, Bernard de Thorenc reuşise să smulgă ienicerilor acel cap de Hrist cu ochii închişi, tăiat de necredincioşi şi ridicat ca semn al victoriei.

— Benvenuto Terraccini? Fratele meu mai mare, a spus secretarul.

Montanari a rămas tăcut câteva secunde lungi, ştergându-şi cu vârful degetelor vinul rămas pe buze.

„Aşadar şi aici, gândi el, va curge sânge.”

A început să străbată camera întunecoasă.

Voia să-l întâlnească chiar în acea zi pe Bernard de Thorenc, a spus.

Acesta se afla în Palatul Spaniei, la câţiva paşi de strada Fosses-Saint-Germain, l-a informat secretarul.

— Bine, bine, a murmurat Montanari.

Şi-a încrucişat braţele şi l-a privit lung pe tânăr. Şi-a amintit de anii petrecuţi tot în Palatul Veneţiei alături de ambasadorul Orlandi. Anii trecuseră. Rolurile se schimbaseră. Acum el era ambasador.

A spus cu glas hotărât că trebuia înfiinţat un serviciu cotidian de curieri. Consiliul celor Zece şi dogele cereau rapoarte zilnice. Primul trebuia să plece chiar a doua zi, căci logodna avea să fie celebrată în acea duminică de 17 august.

S-a îndreptat spre curte. Secretarul a pornit în urma lui, dar Montanari l-a trimis înapoi.

În acest cartier al Luvrului, pe care îl cunoştea bine pentru că adesea îi străbătuse străzile, odinioară, cu Orlandi, a fost surprins de numărul gentilomilor hughenoţi. Erau adunaţi în faţa câtorva locuinţe, precum cea de la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec, colţ cu strada Bethisy, păzind Palatul Ponthieu. Vorbeau tare, sfidau trecătorii din priviri sau prin gesturi, se apropiau de ei, arătându-le lama sabiei sau a pumnalului. Rânjeau, înjurau şi, uneori, cu vârful armelor, obligau chiar pe câte un trecător să se îndepărteze.

Montanari nu s-a mai oprit.

A dat ocol pentru a nu fi nevoit să treacă printre aceste grupuri. A zărit eşafodajele ridicate în faţă la Notre-Dame. Nişte tâmplari se agitau, punând pasarelele. Alţi oameni desfăşurau draperii largi albe şi aurii. Era singurul semn că a doua zi avea să înceapă o săptămână de petreceri nupţiale şi regale.

Pornind pe strada Saint-Honore, a văzut înaintând o procesiune precedată de purtători de flamuri. Călugări, măicuţe, preoţi mergeau fără ţintă în fruntea unei mulţimi care se ruga, ameninţându-i cu pumnii pe nobilii hughenoţi.

Montanari grăbi pasul. Oraşul acesta era periculos, gata de un eveniment sângeros. Îl aştepta, ca o femeie care ştie că naşterea se va declanşa, chiar dacă nu-i poate încă prevedea momentul.

Montanari s-a înfiorat. N-a simţit teamă în timpul bătăliei de la Lepanto, dar aceste străzi erau locuri periculoase, iar el nu avea niciun motiv să-şi rişte viaţa.

Despre capcane, despre locuri unde ţi se tăia gâtul, despre masacru vorbea Diego de Sarmiento în marea sală a Palatului Spaniei, unde îl primise pe Montanari.

— Dacă Veneţia este aici cu noi, a început el, e pentru că vom învinge, îi vom strivi. Căci Serenisima, nu-i aşa, nu se aliază decât cu cei mai puternici…

Nu-l lăsă pe Montanari să răspundă, ridicând mâna, adăugând că e bucuros că se reface o Sfântă Ligă contra ereticilor. El ştia că papa Grigorie al XIII-lea dorea asta, fiindcă pericolul major era aici – bătuse cu piciorul în podea. Dacă într-o zi se va dori eliberarea mormântului lui Hristos, nu trebuiau să îngăduie să-i fie distruse religia şi Biserica în regatele creştine, cum făceau prea mulţi catolici din Franţa şi regele preacreştin însuşi, orbit de gelozia sa faţă de spanioli, otrăvit de sfaturile amiralului Coligny şi ale lui Guillaume de Thorenc.

— Dar Bernard de Thorenc? a întrebat Montanari.

Diego de Sarmiento a râs, desfăcându-şi braţele.

Bernard de Thorenc era un fel de frate al său mai mic, a răspuns spaniolul. Se cunoşteau, desigur, de pe vremea când trăgeau la galerele necredincioşilor, era un bărbat curajos, dar… Sarmiento a avut un gest al mâinii şi o mimică exprimând dezamăgirea.

— Bernard s-a amorezat de o hughenotă şi este răvăşit. Atâta vreme cât nu va fi a lui, el va avea mintea înceţoşată. Dar, dacă nu se va grăbi, alţii vor depărta pulpele acestei mironosiţe, şi, fie că va vrea, fie că nu, va trebui să-i primească în cuibuşorul ei. Şi aşa se va întâmpla cu toate aceste „rochii negre”. Vom vedea ce se află sub veşmintele lor de văduvă! Sunt roz sau carne bătrână!

Montanari asculta. Toate astea nu era decât vorbărie, răbufniri, şi nu-i permiteau să redacteze un raport.

Cu glas rar, puse deci întrebări precise, arătând că dogele şi Consiliul celor Zece aşteptau curierii.

— Am să-ţi spun, Montanari, cum se vânează anumite animale dăunătoare în Spania, a răspuns Sarmiento. Iei un sac căruia i se poate închide gura trăgând de o simplă sfoară. În fundul sacului aşezi ce-i place cel mai mult animalului pe care vrem să-l vânăm: carne, brânză… Aştepţi. Pândeşti momentul când animalul dispare în fundul sacului. Tragi sfoara, apoi, cu ciomagul, loveşti această masă care se zbate şi ţipă. Te opreşti când forma nu mai mişcă, zdrobită, când sacul s-a înroşit.

Diego de Sarmiento se apropie de Montanari.

— Curând, va fi momentul să închidem sacul, a spus el.

— Regina-mamă a vrut această căsătorie, a murmurat Montanari; nu

poate face din fiica ei o văduvă a doua zi după nuntă.

Sarmiento a ridicat din umeri.

— Henric o va implora. Deja şi-a schimbat de mai multe ori religia. Nu de el trebuie să ne temem, ci de Coligny, de Guillaume de Thorenc, de această pleavă de nobili hughenoţi, de armata de fanfaroni care vor război împotriva Spaniei şi să guverneze regatul Franţei. De ăştia se teme Caterina. Iar ei sunt în sac!

A povestit cum Henric de Anjou, fratele regelui, era unul dintre cei mai hotărâţi să lovească, să cureţe regatul de această sectă. Chiar plănuise împreună cu italienii din anturajul Caterinei de Medici, ca şi când ar fi fost vorba despre un joc, organizarea unui asalt al hughenoţilor contra unei fortăreţe, un fel de decor construit pentru acel moment, apărat de fraţii regelui. Prima salvă a apărătorilor ar fi fost trasă cu cartuşe oarbe, iar a doua cu gloanţe. Apoi ar fi fost suficient să se îngroape trupurile hughenoţilor. Dar regina-mamă respinsese această idee.

— Ea pretinde că nu doreşte decât un singur mort: pe Coligny, a adăugat Sarmiento.

S-a ridicat, a pus mâna pe umărul lui Montanari.

— Cine a putut prevedea vreodată numărul celor ce vor cădea într-un război? A izbucnit în râs. Un mort! Niciodată nu mi-aş fi închipuit-o pe Caterina de Medici atât de econoamă cu viaţa oamenilor!

Cu pas încet şi mâna strânsă pe garda pumnalului, Montanari s-a întors la Palatul Veneţiei.

Întunericul invadase deja străzile, dar cerul amurgului era încă înflăcărat, sângeriu.

Capitolul 11

„Înălţimile Voastre Preailustre,

Scriu acest raport joi, 21 august 1572.

Curierul va pleca spre Veneţia înainte de căderea nopţii. Contez că va înmâna acest înscris Înălţimilor Voastre în cursul zilei de sâmbătă, 23 august.

Dar îndrăznesc să sugerez Iluştrilor Înţelepţi ai Consiliului celor Zece şi Venerabilului Doge al Serenisimei Republici să mai aştepte înainte de a lua unele decizii.

Tot ceea ce am văzut şi auzit de la sosirea mea în Paris, sâmbătă, 16 august, m-a determinat să cred că nodul de calcule şi prudenţe, care i-a ţinut până astăzi pe hughenoţii lui Coligny şi ai lui Guillaume de Thorenc şi pe catolicii Caterinei de Medici şi ai lui Diego de Sarmiento, va fi tăiat în zilele sau poate orele ce vin.

Este părerea pe care mi-a împărtăşit-o contele Enguerrand de Mons, unul dintre oamenii cei mai autorizaţi din Paris.

Enguerrand de Mons reprezintă Ordinul de Malta pe lângă Curtea Franţei.

Am luptat alături de el la Lepanto, pe galera *Marchesa* comandată de valorosul căpitan al republicii, Ruggero Veniero. Contele de Mons a devenit unul dintre cei mai apropiaţi companioni ai lui Henric de Anjou, fratele regelui Carol al IX-lea.

Enguerrand de Mons face deci parte dintre acei tineri eleganţi şi curajoşi de care îi place lui Henric să fie înconjurat. Fratele regelui, prezent la toate consiliile, fiul preferat al Caterinei de Medici, nu ascunde nimic din intenţiile sale şi nici din ceea ce ştie favoriţilor săi, porecliţi aici mignoni.

Enguerrand de Mons m-a lăsat să înţeleg că, o dată serbările terminate – ultima s-a desfăşurat astăzi în curtea Luvrului: s-au înfruntat în turnir regele cu fraţii săi şi Francisc de Guise, travestiţi în amazoane, şi Henric de Navarra cu gentilomii hughenoţi deghizaţi în turci! –, Henric de Anjou şi regina-mamă vor aplica, în fine, ceea ce era hotărât de multă vreme.

Interlocutorul meu nu a vrut să-mi spună mai mult. Dar nu ascunde faptul că este vorba despre sfârşitul influenţei hughenote asupra regelui Franţei şi a afacerilor regatului.

După părerea lui Enguerrand de Mons, amiralul Coligny şi Guillaume de Thorenc nu au încetat să încerce a-i smulge suveranului promisiunea unui război contra Spaniei. Diego de Sarmiento mi-a

confirmat încăpăţânarea cu care Coligny, în fiecare zi, îl admonestează pe rege, accentuându-i cât de mult o intervenţie în Ţările de Jos, împotriva trupelor spaniole ale ducelui de Alba, ar fi benefica pentru regat şi ar permite reconcilierea hughenoţilor şi a catolicilor francezi uniţi contra Spaniei.

Carol al IX-lea, m-au asigurat împreună Sarmiento şi Enguerrand de Mons, a refuzat să se angajeze, dar i-a dat lui Coligny speranţa unei decizii favorabile.

Regele chiar i-ar fi spus lui Coligny: «Vă rog să mă mai lăsaţi încă patru sau cinci zile să zburd; după aceea, vă promit, pe crucea mea de rege, că vă voi mulţumi, pe voi şi pe toţi cei de religia voastră…»

Aceste cuvinte i-au băgat în sperieţi şi i-au mâniat pe toţi catolicii care le-au auzit.

«Fratele meu, ar fi mărturisit Henric de Anjou, nu mai e stăpân pe el însuşi. Acest vrăjitor de Coligny şi acest demon de Guillaume de Thorenc i-au luat ochii. Îl duc acum acolo unde vor. Este datoria mea de prinţ de sânge, moştenitor al coroanei, credincios al sfintei Biserici, să-mi eliberez fratele de această influenţă malefică!»

Caterina de Medici şi-ar fi unit vocea cu cea a fiului ei. Ea nu vrea un război contra Spaniei, ci să se răzbune pe amiralul Coligny, care l-a ucis pe unul dintre apropiaţii ei. Se spune că l-a întâlnit în repetate rânduri pe Henric de Guise, Însemnatul, pentru a-i aminti acestuia că amiralul Coligny este vinovat de asasinarea lui Francisc de Guise, însuşi tatăl lui Henric. Ea l-a incitat să-l omoare pe amiral.

Astfel se ţese un complot al cărui autori se simt atât de puternici, atât de bine susţinuţi de poporul parizian, că îşi ascund cu greu intenţiile.

În timpul petrecerilor care tocmai s-au încheiat, hughenoţii erau reprezentaţi în spectacole ca fiind condamnaţii infernului ori trataţi ca necredincioşi.

Dar aceşti hughenoţi sunt atât de îngâmfaţi, atât de siguri pe ei, că nu par a fi remarcat soarta ce le-a fost hărăzită, nici pe scena unui teatru, şi cu atât mai puţin în viaţă.

Astfel, după ce i-am ascultat pe Enguerrand de Mons, pe Diego de Sarmiento, pe gentilomii care îi înconjurau, pe preoţii Veron şi Verdini, care îi primesc pentru spovedanie, îi sfătuiesc şi se adresează poporului de rând, am îndrăzneala să conchid, Ilustre Seniorii, că ceea ce se pregăteşte va fi tot atât de sângeros şi de nemilos ca şi cel mai crud dintre războaie.

Enguerrand de Mons mi-a evocat de altfel adesea victoria de la

Lepanto contra turcilor, adăugând că trebuia continuată cruciada noastră chiar şi aici, contra hughenoţilor, că trebuia pedepsite furia şi răutatea acestor câini barbari, mai vinovaţi decât necredincioşii, pentru că au fost crescuţi în credinţa lui Hristos.

Diego de Sarmiento a afirmat şi el că ar trebui, în regatul Franţei, să se ducă o a doua bătălie de la Lepanto, luptătorii Crucii adunându-se pentru a o câştiga.

În consiliul de taină al regelui, în acea zi de joi, 21 august – Henric de Anjou a fost cel care i-a raportat lui Enguerrand de Mons –, se spune că au fost văzuţi mulţi oameni calare intrând în Paris, cu pistoale şi archebuze ascunse la armătura şeilor, pentru că era interzis portul de arme.

Era vorba despre gentilomi hughenoţi sau despre spadasini ai lui de Guise? Poate chiar spanioli?

Sunt de părere că e o trupă duşmană hughenoţilor, căci a venit spre Paris în acelaşi timp cu sosirea lui Henric de Navarra. De altfel, unii dintre ei, fără îndoială avertizaţi de pericolul care îi ameninţa, sau presimţindu-l, au început să părăsească oraşul.

Sarmiento mi-a zis: «Cei mai vicleni din sectă ies din sac înainte de a fi trasă sfoara care îl închide».

L-am întâlnit pe Bernard de Thorenc în aceeaşi zi de joi, 21 august. Părăsea, ca şi mine, Luvrul la terminarea turnirului.

Am zărit lângă el o tânără pe care o remarcasem că făcea parte dintre însoţitoarele Caterinei de Medici.

Bernard mi-a vorbit mult despre ea. Este vorba despre Anne de Buisson, al cărei frate, apropiat al amiralului Coligny, a fost ucis de spanioli la Mons, pe când se afla în fruntea unei mici armate de nobili şi de mercenari germani care se îndreptau spre Olanda ca să dea ajutor protestanţilor.

Robert de Buisson fusese torturat, apoi, spânzurat. Se spune că asupra lui s-a găsit o scrisoare a regelui Carol al IX-lea incitând la luptă împotriva Spaniei în interesul regatului Franţei. La acea vreme, chestiunea a făcut mult zgomot.

Anne de Buisson a devenit astfel una dintre figurile partidei hughenote, iar faptul că se mai află în slujba Caterinei nu-i miră decât pe cei care nu cunosc abilitatea şi perversitatea florentină a reginei-mamă.

Aceasta înţelege să păstreze legături cu toate taberele şi să creeze impresia că e o regină a păcii, chiar dacă plănuieşte uciderea

hughenoţilor şi-l incită pe ducele de Guise să-l asasineze pe amiralul Coligny.

I-am pus mult timp întrebări lui Bernard de Thorenc ca să aflu ce ştia. Se află în centrul labirintului. Sarmiento îl stimează şi-l protejează. Fratele său, Guillaume, este unul dintre şefii partidei hughenote şi sfetnicul lui Coligny. Mai mult, el însuşi este amorezat de Anne de Buisson, care mi s-a părut că îi împărtăşeşte ardoarea.

Bernard de Thorenc m-a uimit. Vorbeşte despre o apropiată «ucidere generală» a hughenoţilor, ca şi cum ar considera-o ineluctabilă. Dar, în acelaşi timp, l-am găsit ciudat de vesel pentru o persoană care anunţă un masacru ce riscă să-i dea gata şi pe fratele său şi pe iubită.

Poate l-am întâlnit într-un moment când se afla pradă beţiei sentimentelor?

Mi-a ţinut o predică înflăcărată despre unirea tuturor supuşilor regelui Franţei, indiferent de religie. Căsătoria dintre Marguerite de Valois şi Henric de Navarra putea fi, după părerea sa, primul act al acestei unificări. O catolică măritându-se cu un protestant: nu era aceasta vocea înţelepciunii, a concordiei şi a păcii?

Fără îndoială că în realitate predica pentru sine, căci a adăugat că şi el ar putea, un catolic, să ia de soţie o hughenotă, pe Anne de Buisson.

Vorbe asemănătoare mi-a adresat, la Luvru, un membru al Parlamentului din Paris, Michel de Polin, al cărui tată, Filip de Polin, a fost căpitan general al armatei din Lepanto sub domnia lui Francisc I şi, în această funcţie, aliatul necredincioşilor, flota sa luptând alături de cea a lui Dragut-Arsul.

După părerea lui Michel de Polin, trebuie ca înţelepciunea celor pe care el îi numeşte «politicieni» să prevaleze în faţa pasiunii «religioşilor. Interesele regatului Franţei trebuie să treacă înaintea celor ale sectelor care se luptă între ele, a spus el. Hristos este figura păcii, nu a războiului. Iar hughenoţii şi catolicii sunt creştini!

Polin a adăugat că Henric de Navarra, un Bourbon, prinţ de sânge, putea fi într-o zi rege al Franţei dacă fiii Caterinei mureau fără descendenţă masculină.

Cu siguranţă, Carol al IX-lea, Henric de Anjou şi Francisc de Alencon sunt încă vii şi tineri.

Dar cine poate să-şi ştie viitorul?

Totul este un discurs cu subînţeles, o capcană, un loc periculos!

Toţi stau la pândă.”

Capitolul 12

„Înălţimile Voastre Preailustre,

Au vrut să-l împuşte pe amiralul Coligny, azi, vineri, 22 august 1572, către ora unsprezece.

Şeful hughenot nu-i decât rănit.

A fost transportat la locuinţa sa, în Palatul Ponthieu, situat în strada Bethisy, la numai câţiva paşi de Palatul Veneţiei, de unde scriu.

Chirurgul regelui, Ambroise Pare, despre care s-a spus că este el însuşi hughenot, l-a îngrijit pe amiral.

Braţul şi mâna stângă ale lui Coligny sunt sfârtecate şi rupte. Ambroise Pare a fost nevoit să taie în carne, cu greu, pentru a elimina indexul şi a extrage din cot un glonţ de aramă.

Coligny a dat dovadă de mare curaj, repetând numai, după cum mi-a povestit Guillaume de Thorenc, care a stat lângă el pe durata întregii operaţii: «Dumnezeul meu, nu mă părăsi în starea în care sunt!»

I-a cerut lui Thorenc să se împartă săracilor din Paris o pomană de o sută de scuzi de aur pentru a-i mulţumi lui Dumnezeu că l-a protejat. Căci intenţia de omucidere era clară.

Glontele fusese găurit şi umplut cu cârlige, pentru ca rana să fie mai largă, organele distruse şi hemoragia mortală.

Dar pentru asta ar fi trebuit să-i fie atins pieptul sau capul.

Or, Coligny, în momentul în care ucigaşul a apăsat pe trăgaci, s-a lăsat pe spate, şi i-a fost atins numai braţul stâng.

Coligny a supravieţuit deci, chiar dacă există pericolul să i se umfle corpul, atacat de febră. Or, nimic nu are consecinţe mai grave decât o crimă ratată. Cei care au organizat ambuscada sunt obiectul tuturor răzbunărilor, chiar dacă nu şi-au atins scopul.

În clipa în care scriu, sfârşit de zi de vineri, 22 august, mai multe sute de gentilomi hughenoţi, însoţiţi de servitorii lor, s-au adunat în faţa Palatului Ponthieu şi cer pedepsirea vinovaţilor, acuzându-i pe ducele de Guise, pe regina-mamă Caterina de Medici, pe Henric de Anjou şi chiar pe rege de a-l fi înarmat pe ucigaş.

Acesta nu a putut acţiona singur. Crima fusese pregătită cu minuţiozitate.

Am fost la locul ambuscadei.

Coligny era încă la pământ, înconjurat de vreo cincisprezece gentilomi hughenoţi din escortă.

L-am auzit spunând cu glas tare, cu toate că sângele îi acoperea

partea stângă:

— Vedeţi cum sunt trataţi oamenii de bine din Franţa! S-a tras de la fereastra unde se vede fum…

Casa în care stătea ucigaşul se află la colţul străzilor Poulies şi Fosses-Saint-Germain.

O despart de Palatul Veneţiei doar două mici locuinţe.

De aceea am putut auzi împuşcăturile.

După mine, de fapt, au fost *două* împuşcături de archebuză. Am aflat de altfel de la Jean-Baptiste Colliard, una dintre gărzile lui Coligny, că se găsise un al doilea glonte în strada Poulies. Dar emoţia era prea mare ca să se acorde atenţie acestui detaliu.

Nobilii hughenoţi s-au repezit spre casa de unde puşcaşul trăsese focul. Am văzut archebuza încă fumegând, fereastra cu grilaj în spatele căreia ucigaşul se aşezase la pândă, ascuns de cearşafuri atârnate în faţa ferestrei duble, ca şi cum casa ar fi fost locuită de vreo familie onorabilă grijulie să usuce rufele la soarele dimineţii.

Întrebându-i pe servitori, am aflat că acea casă aparţinea unui preceptor al ducelui de Guise. Cei din familia de Guise au fost aşadar imediat acuzaţi de a fi ordonat atentatul.

M-am dus la mijlocul după-amiezii la Palatul Spaniei ca să aud cuvintele duşmanilor juraţi ai amiralului de Coligny: Enguerrand de Mons, părintele Veron şi Diego de Sarmiento, sfetnic al lui Filip al II-lea, trimis la Paris ca să influenţeze Curtea Franţei şi să o supravegheze.

Locul era plin de oameni înarmaţi care m-au înconjurat, zgomotoşi, bănuitori şi ameninţători. Se temeau de un atac al gentilomilor hughenoţi, imaginându-şi că puteam fi unul dintre spionii lor.

Fusesem văzut aplecat deasupra lui Coligny, în strada Fosses-Saint-Germain. Vorbisem cu Guillaume de Thorenc şi cu Jean-Baptiste Colliard. Era de ajuns ca să devin suspect.

M-am prezentat şi chiar dacă mi-au îngăduit să traversez curtea, m-au acuzat, totuşi, că eram ambasadorul unei republici care tratase cu turcii.

Pentru aceşti oameni, Spania este singura ţară demnă de respect. Pe toate celelalte le dispreţuiesc.

L-am întâlnit pe Bernard de Thorenc, fratele lui Guillaume hughenotul. Aşezat pe una din treptele scării, mi-a şopti numele ucigaşului cu archebuza, un anumit Maurevert, familiar al Palatului Spaniei. Maurevert ar fi acţionat atât din credinţă, cât şi din dorinţa de câştig, pe capul lui Coligny fiind pus de mai mulţi ani preţul de cincizeci

de mii de scuzi.

— Maurevert este un lup, a lăsat să-i scape Bernard de Thorenc cu un ton de dezgust.

Mi-a spus mai multe nume ale celor pe care îi numeşte «oamenii întunecaţi», spadasini, oameni fără scrupule în serviciul lui Diego de Sarmiento, al familiei de Guise şi chiar al lui Henri de Anjou şi al reginei-mamă.

Thorenc avea nevoie să se destăinuie. Mi-a părut mai mult disperat decât indignat. Apropiata sosire a zilelor sângeroase îi părea iminentă, iar atentatul ratat împotriva lui Coligny era după părerea sa un prim frison anunţând durerile acestei naşteri.

Mi-a vorbit îndelung despre Anne de Buisson. Se teme pentru viaţa acestei tinere femei.

— Vom retrăi un masacru al inocenţilor, a spus el. Nimic nu-l mai poate împiedica. Sângele cheamă sânge. Moartea se răspândeşte mai repede decât ciuma. Va fi o epidemie.

Am bănuit că dorea să-i propun s-o găzduiesc la Palatul Veneţiei pe această «inocentă», Anne de Buisson. M-am prefăcut că nu înţeleg, reamintindu-i că Serenisima nu putea lua parte la războaiele interne.

L-am lăsat pradă disperării.

Diego de Sarmiento, Enguerrand de Mons şi părintele Veron, pe care l-am văzut apoi în sala mare a Palatului Spaniei, nu mi-au ascuns că doreau o eliminare totală a ereziei.

Populaţia din Paris o cerea. Aceasta primise vestea atentatului cu strigăte de bucurie şi cu rugăciuni.

Dughenele închiseseră ca pentru o zi de sărbătoare. Pe străzi se spunea că era nevoie de pumni şi de cuţite pentru a-i ucide pe aceşti hughenoţi, care otrăveau mintea regelui şi voiau să schimbe religia regatului. Insolenţa acestor «oameni întunecaţi», a acestor hughenoţi de război, era de nesuportat.

Când poporul a aflat că amiralul Coligny nu fusese decât rănit, furia i s-a dublat.

Veron a povestit că enoriaşii l-au aclamat la Saint-Germain-l'Auxerrois, când declarase din amvon: «Dumnezeu ridică mereu piedici în calea cruciaţilor pentru a cântări curajul luptătorilor Crucii».

Sarmiento şi Enguerrand de Mons nu mi-au vorbit despre religie, ci despre politică. Se tem de confuzia şi de ezitarea anumitor instigatori ai ambuscadei, descumpăniţi de eşecul atentatului.

— La război, a încheiat Sarmiento, cel care nu termină ce a început este un om pierdut. Or, ceea ce ducem aici este un război.

Părăsind Palatul Spaniei din strada Saint-Honore, am apucat-o pe drumul urmat în acea dimineaţă de amiralul Coligny şi de nobilii escortei sale, care trebuiau să-l protejeze.

Câţiva dintre ei mi-au ieşit în cale. Guillaume de Thorenc, Jean-Baptiste Colliard, Pardaillan şi Seguret – ultimii doi fiind cei mai înrăiţi dintre hughenoţi – au repetat în faţa mea jurământul de a-l răzbuna pe amiral. Îl suspectau nu numai pe Francisc de Guise, ci şi pe Henric de Anjou şi chiar pe regina-mamă.

Carol al IX-lea, au remarcat ei, nu asistase, în acea dimineaţă, la consiliul de taină, care se ţinuse la ora zece, la Luvru, în prezenţa lui Coligny. Amiralul s-a întâlnit cu regele abia în momentul în care consiliul s-a terminat. Monarhul mergea la jocul cu mingea, pe strada l'Autruche. Acolo i-au dus vestea despre atentat Guillaume de Thorenc şi Seguret.

Carol al IX-lea ar fi distrus atunci racheta de joc, izbind-o de pământ. Ar fi strigat: «N-am să pot avea parte niciodată de odihnă? Mereu alte tulburări!» Seguret s-a întrebat dacă indignarea nu era prefăcută, căci regele s-a aşezat la masă la puţin timp după aceea, fără să-i treacă prin cap să se grăbească să ajungă la căpătâiul lui Coligny. Iar la Palatul Ponthieu s-a aflat că regina-mamă, Caterina de Medici, nu a părut surprinsă la anunţul despre ambuscadă.

Pardaillan, un fanfaron cu faţă de soldat hârşit, a urlat, ridicând sabia, că toţi cei care uneltiseră această conspiraţie vor fi pedepsiţi, indiferent de sânge şi de rang.

Totuşi, regele, însoţit de fraţii săi, Henric de Anjou şi Francisc de Alencon, cât şi de regina-mamă, au mers astăzi după-amiază la Palatul Ponthieu. Nişte murmure şi câteva ameninţări au însoţit sosirea familiei regale. Am fost martor.

După cum mi-au relatat Guillaume de Thorenc, Colliard şi Seguret, monarhul a conversat cu voce scăzută cu Coligny, spre marea nemulţumire a Caterinei de Medici. Se temea cumva că regele se va grăbi să ordone o anchetă asupra complotului pus la cale, poate, chiar de ea?

Carol al IX-lea i-a spus lui Coligny cu glas tare, pentru ca toţi să audă:

— Părinte, tu ai rana, iar eu durerea ce nu mă slăbeşte, dar să nu am parte de mântuire de nu mă voi răzbuna atât de îngrozitor, încât nu se va uita în veci!

Şi i-a propus lui Coligny să-l ducă la Luvru, la adăpost de

eventualele răzmeriţe, de care se puteau teme având în vedere nenumăratele semne.

Coligny a refuzat, iar regele, după părerea tuturor martorilor, a părut surprins şi rănit, ca şi când amiralul l-ar fi suspectat că voia să-l sechestreze, să-l omoare sau, şi mai rău, ca şi cum se îndoia de capacitatea gărzilor regale de a apăra Luvrul în caz de tulburări în oraş.

Carol al IX-lea a părăsit, deci, Palatul Ponthieu, nevoit să treacă prin mijlocul mulţimii de protestanţi care au proferat încă o dată injurii îngrozitoare şi ameninţări la adresa sa.

La puţin timp după aceea a sosit Henric de Navarra, care a fost întâmpinat cu urale, ca şi cum ar fi fost vorba despre un rege.

Era însoţit de mai multe gărzi elveţiene, care au început să aducă în Palatul Ponthieu platoşe şi archebuze.

Aşadar, cei din tabăra hughenotă credeau că ambuscada era un început, aşa că se pregăteau de luptă.

Ascultându-i pe Seguret, pe Pardaillan, pe Jean-Baptiste Colliard sau pe Guillaume de Thorenc, mi s-a părut că îi aud pe Enguerrand de Mons, pe Diego de Sarmiento sau pe spadasinii strânşi în curtea Palatului Spaniei.

Ambuscada împotriva lui Coligny a redeschis toate rănile, a stârnit toate duşmăniile. Îndrăznesc, Ilustre Seniorii şi Venerabile Doge, să formulez această certitudine: cangrena se va întinde în orele ce vor urma şi va atinge întreaga ţară.

Se vedeau deja, pe malul stâng al Senei, în jurul pajiştii Cleres, oameni înarmaţi strângându-se în formaţiuni; companiile de arcaşi trimise în grabă de starostele negustorilor şi de magistraţii municipali, neputându-i împrăştia, s-au regrupat în jurul primăriei.

Zvonuri şi emoţii au înflăcărat de-a lungul zilei toate cartierele.

S-a spus că ucigaşul Maurevert străbătuse străzile în galop, strigând: «Amiralul e mort! Nu mai aveţi amiral în Franţa!»

Ordinele regelui, ca acesta să fie urmărit şi prins, nu au fost executate.

Este o taină în plus în această chestiune, care rămâne foarte neclară.

Am auzit două detunături, dar nu s-a găsit decât o archebuză pe care, cu siguranţă, Maurevert nu a avut timp să o reîncarce. Mai era deci un al doilea ucigaş. Dar nimeni nu şi-a făcut griji.

Ducele de Guise a fost acuzat că este sufletul conspiraţiei şi că a permis ucigaşului să se posteze în această casă prin faţa căreia Coligny trecea în fiecare zi.

Dar poate că alţi actori se ascundeau în spatele familiei de Guise. În această după-amiază au fost văzuţi Caterina de Medici şi fiul ei Henric de Anjou plimbându-se în compania lui Diego de Sarmiento şi a lui Enguerrand de Mons în grădinile Tuileries. Aceste lungi consfătuiri au făcut să se creadă că adevăraţii instigatori ai ambuscadei se aflau printre ei.

Sarmiento acţiona în interesul regelui Spaniei; regina-mamă voia să-l smulgă pe Carol al IX-lea de sub influenţa lui Coligny şi să păstreze în mâinile sale puterea care risca să-i scape. Plimbăreţii din Tuileries trebuiau să cântărească toate consecinţele crimei ratate, căci hughenoţii ştiu de acum că ţintindu-l pe Coligny i-au avut în vedere pe ei. Aşadar, pacea dintre cele două tabere menită să pecetluiască mariajul dintre Marguerite de Valois şi Henric de Navarra s-a rupt.

Ce o să se întâmple acum?

Hughenoţii au forţe la Paris. Dar regele este stăpânul oraşului.

Ce va hotărî?

Sfetnicii săi cei mai apropiaţi, regina-mamă Caterina, fratele său, Henric de Anjou, predicatorii, poporul, care aşteaptă îngerul lui Dumnezeu ce va purifica Parisul, toţi sunt pentru o ucidere în masă a hughenoţilor.

Dar aceştia pot şi ei acţiona cei dintâi.

Pe zăpuşeala acestei zi de vineri, 22 august, furtuna e pe punctul de a izbucni, Ilustre Înălţimi, şi nu ştim pe cine va lovi mai întâi fulgerul.”

Capitolul 13

— Îi vor omorî pe toţi! murmură Bernard de Thorenc.

Stă în faţa lui Vico Montanari, într-una dintre încăperile de la primul etaj al Palatului Veneţiei, unde cele două ferestre rămăseseră închise din zori, pentru a ţine departe arşiţa ce sufoca oraşul zi de zi şi care nu a dogorât niciodată ca în această sâmbătă de 23 august 1572.

E zi de sărbătoare, căci este ajunul Sfântului Bartolomeu.

Montanari s-a apropiat deseori de ferestre pentru a vedea defilând, pe strada Fosses-Saint-Germain, procesiunile de confrerii, căci atelierele fuseseră închise.

A întredeschis doar pentru câteva clipe una din ferestrele duble ca să-l asculte pe unul dintre predicatorii care, în picioare pe o bornă care se găsea la colţul străzii Poulies, se adresa credincioşilor, proferând cuvinte de moarte.

Preotul zicea (Montanari a crezut că recunoştea vocea părintelui Veron):

— Trebuie să omorâm o fiară odioasă lui Dumnezeu, ca şi oamenilor. Ţinem fiara în plasă. Dar nu-i decât rănită. Mai poate încă să muşte şi să ucidă. Trebuie să avem grijă ca ea şi demonii ei să nu poată scăpa. Nu trebuie să pierdem o ocazie atât de bună de a câştiga victoria, în numele lui Dumnezeu şi al Crucii, asupra duşmanilor sfintei Biserici şi ai regatului. Victoria este uşoară. Recolta este bogată şi sigură. Putem obţine fără teamă recompensa unui atât de mare succes. Dumnezeu ne priveşte! Fiara trebuie omorâtă!

Montanari închisese fereastra.

Transpirase. Auzise cântări de-ale confreriilor, apoi clopotele care îşi răspundeau de la o biserică la alta, salutând acea zi de ajun al Sfântului Bartolomeu. Iar sunetul lor grav n-a încetat toată ziua.

De la Luvru se dusese la Palatul Bourbon, de la Palatul Spaniei la Palatul Ponthieu, apoi la Palatul de Aumale, unde se adunaseră gentilomii aparţinând Casei de Guise.

Dar nu mai era vreme de discuţii.

Uneori fusese îndepărtat în mod brutal.

Archebuzieri, gărzi de corp ale regelui, ocupaseră casele din apropierea Palatului Ponthieu. Asistase la scurte ciocniri între soldaţi şi elveţienii care îl păzeau pe amiralul Coligny. Archebuzierii voiau să-i împiedice pe aceştia din urmă să primească suliţe, platoşe, halebarde, pistolete şi archebuze. Guillaume de Thorenc şi Pardaillan ieşiseră, îl

ameninţaseră pe un anume căpitan Cosseins, care comanda gărzile de corp.

Montanari se apropiase şi îl luase la întrebări pe Guillaume de Thorenc, care rânjise, chipul lui exprimând amărăciunea.

— Regele, a spus el, ni-i dă pe Cosseins şi pe archebuzierii lui pentru a-l proteja pe amiral, dar nu există duşman mai aprig al lui Coligny şi al religiei ca acest Cosseins, iar regele o ştie, toată lumea o ştie.

Apoi, Guillaume de Thorenc a intrat în Palatul Ponthieu, în timp ce Pardaillan şi alţi hughenoţi strigau că ei îşi vor face dreptate, că nu se vor lăsa căsăpiţi ca nişte oi, că mii de hughenoţi porniseră la drum din Ţările de Jos şi că regele ar trebui să-şi aleagă tabăra: cea a ucigaşilor sau cea a noii religii. Dacă refuză, ei bine, va fi pus un altul pe tron. Şi de ce nu Henric de Navarra prinţ de sânge, un Bourbon?

Nu erau vorbe în vânt. Montanari văzuse nobili hughenoţi părăsind malul stâng, cu armele prinse la oblânc, regrupându-se pe strada Bethisy, în jurul Palatului Ponthieu, şi în faţa numărului 7 din strada l'Arbre-Sec.

Apucând pe strada de Poulies şi ajungând în strada Saint-Honore, Montanari se trezi faţă în faţă cu spadasinii lui Diego de Sarmiento. Îl ascultau pe Enguerrand de Mons, care vorbea – la fel ca părintele Veron – despre o „fiară dăunătoare cu o mie de capete, care trebuiau tăiate, ca să nu mai renască".

Enguerrand mai adăugase că războiul pe care îl ducea aici pentru a-l apăra pe regele preacreştin, pe care hughenoţii voiau să-l căsăpească sau cel puţin să-l incite să-şi renege credinţa, era la fel ca cel pe care îl dusese la Malta şi la Lepanto împotriva necredincioşilor.

Montanari nu a mai întârziat mult. Dar, în momentul în care se îndepărta de Palatul Spaniei, l-a văzut pe Enguerrand de Mons repezindu-se spre un poştalion care se oprise pe strada Saint-Honore.

Montanari îl recunoscuse pe fratele regelui, Henric de Anjou, pe care spadasinii l-au salutat cu urale.

Montanari îl revăzuse pe Henric de Anjou de mai multe ori în ziua aceea. Trecea în revistă archebuzierii regali aliniaţi pe marginea Senei, sau se adresa arcaşilor şi armatei ofiţerului care păzea răspântiile.

Când Montanari s-a întors la Palatul Veneţiei, Leonello Terraccini s-a repezit spre el.

Secretarul aflase că toate porţile Parisului fuseseră închise. Prin

urmare nu se putea trimite niciun curier în seara aceea.

Se dăduse ordin starostelui negustorilor să se tragă toate bărcile la mal şi să fie legate cu lanţuri. Miliţia burgheză trebuia înarmată şi artileria pregătită să intre în acţiune.

Montanari urcase la primul etaj al palatului.

Acolo, în spatele ferestrelor închise, cu perdelele trase, era un pic mai multă răcoare.

I-a cerut lui Leonello Terraccini să-i aducă o sticlă de vin dulce. Şi a început să bea cu înghiţituri mici, având un sentiment copleşitor de oboseală.

Noaptea se aşternuse, moartea se apropia, nimeni nu o mai putea opri. Cum ar fi putut s-o facă aceşti oameni, cei ai lui Coligny şi cei ai lui Henric de Anjou, ai lui Enguerrand de Mons, ai casei de Guise, ai Caterinei de Medici, când se gândeau că supravieţuirea şi puterea nu le erau asigurate decât dacă reuşeau să-i ucidă pe ceilalţi?

Cum să nu fi vrut acest popor care mergea rugându-se şi cântând în urma steagurilor confreriilor, care îi asculta şi-i aclama pe predicatori, moartea acestor eretici de o austeritate insolentă, a acestor hughenoţi care păreau să aparţină unei rase şi naţiuni diferite, care doreau să-şi impună religia regelui preacreştin şi regatului Franţei?

Montanari băuse şi moţăise.

Leonello Terraccini îl trezise pentru a-l anunţa că Bernard de Thorenc dorea să-l vadă.

Era deja miezul nopţii.

— Îi vor ucide pe toţi, repetă Bernard de Thorenc. Se apleacă spre Vico Montanari. Nu vor aştepta răsăritul soarelui, continuă.

Îşi ascunde faţa în mâini, vorbind atât de încet, încât veneţianul trebuie să se apropie pentru a-i înţelege cuvintele şoptite.

Bernard de Thorenc se întâlnise cu un membru al Parlamentului: Michel de Polin, partizan al reconcilierii. Hotărâse să părăsească oraşul, fiind sigur că nu vor fi masacraţi numai hughenoţi, ci şi cei care, buni catolici, nu sunt de acord cu masacrul. După părerea lui Michel de Polin, doar un miracol sau împotrivirea regelui – dar n-ar fi acesta un miracol? – ar putea împiedica hecatomba.

Michel de Polin a aflat că se făcuseră liste. Funcţionarii municipali merseseră prin toate hanurile şi locuinţele, notând numele celor care practicau noua religie; transmiseseră aceste nume comandantului şi şefilor municipali, care le trimiseseră oamenilor lui de Guise şi ai lui Henric de Anjou.

Ucigaşii, fie ei halebardieri elveţieni – acei trabani adunaţi de ducele de Guise – sau gărzi de corp ale regelui, ştiu bine pe cine să ucidă.

Coligny va fi primul, apoi vor veni toţi ceilalţi.

Bernard de Thorenc tace, fără a-şi lua mâinile de la faţă.

I-a văzut, reia el cu aceeaşi voce înecată, pe halebardieri, pe puşcaşi, ucigaşi de-ai lui Sarmiento, punându-şi panglica albă la umăr pentru a fi recunoscuţi în timpul masacrului.

— Îi vor ucide pe toţi, mai spune încă o dată. Pare să ezite, se îndreaptă, îl priveşte pe Vico Montanari. Enguerrand de Mons a luat parte la consiliul de taină care s-a ţinut la Luvru acum mai puţin de o oră. Dacă ar fi vrut, regele ar fi putut tăia funia cu care se pregătesc să-i stranguleze pe hughenoţi. Dar miracolul n-a avut loc. Bernard de Thorenc face o pauză. Nu-mi plac hughenoţii. Mi-au omorât pe cel mai apropiat tovarăş, Michele Spriano. Sunt aliaţii necredincioşilor, iar eu sunt gata să-i înfrunt într-o luptă dreaptă. Dar această căsăpire care li se pregăteşte nu e conformă cu religia lui Hristos. Strâmbă din nas, ridică din umeri. Ştiu că hughenoţii sunt gata să facă la fel, continuă Thorenc. Cu această temere Henric de Anjou şi Caterina de Medici i-au smuls regelui asentimentul la ceea ce se pregăteşte. Mai ştiu şi că Diego de Sarmiento i-a transmis lui Carol al IX-lea o misivă din partea regelui Spaniei. Poate că Filip al II-lea a ameninţat că vor intra în regat trupele spaniole, ca să termine cu hughenoţii. Iar Carol a cedat. S-a ridicat, a strigat, a jurat pe Dumnezeu, a spus că dacă regina-mama şi fratele sau de Anjou considerau că este bine să fie ucis amiralul, era de acord cu asta, dar să fie omorâţi şi toţi hughenoţii din Franţa, încât să nu mai rămână nici măcar unul care să-i poată reproşa că l-ar fi omorât pe amiral. Şi a înjurat scurt: „Ei, fir-ar să fie, omorâţi-i dracului pe toţi, imediat!”

Brusc, Bernard de Thorenc apucă mâna lui Montanari.

A încercat, spune el, să o avertizeze pe Anne de Buisson. Dar era deja prea târziu, strada l’Arbre-Sec era în întregime ocupată de halebardieri, de trabanii lui de Guise. Ar fi reuşit să treacă de ei dacă s-ar fi aflat faţă în faţă cu gentilomii hughenoţi. Iar Seguret, Pardaillan sau Jean-Baptiste Colliard nu l-ar fi lăsat s-o vadă pe Anne.

— Am să mă întorc acolo, spune. Vreau să fiu de faţă când halebardierii şi archebuzierii vor ataca. Clopotul mare din Saint-Germain-l’Auxerrois ar trebui să dea semnalul pe la ora şase. Dar nu vor aştepta până atunci. Sunt prea grăbiţi să ucidă! îi strânge mâinile lui Montanari. Nu vreau să atenteze la viaţa ei. O voi salva. Dar nu va fi în

siguranţă decât dacă rămâne ascunsă mai multe zile, până când se vor sătura de atâta sânge. Vine un moment când se întâmplă şi asta, o ştim, noi care am văzut curgând atâta sânge… Thorenc se ridică. O voi aduce aici. O vei ascunde, nu-i aşa?

Vico Montanari nu răspunde.

Capitolul 14

Vico Montanari s-a prăbuşit în jilţ. Doarme, aplecat în faţă, cu braţele încrucişate. Respiră zgomotos, cu bărbia în piept, cu fruntea sprijinită de pervazul ferestrei.

Lumânările s-au stins. Noaptea este luminată din când în când de pâlpâirile grăbite ale torţelor care luminează preţ de o clipă arcada şi faţada Palatului Veneţiei.

Brusc, Montanari îşi scutură capul ca şi cum ar vrea să se elibereze, să nu se sufoce, să alunge acea bătaie surdă pe care o aude, acele şiroaie de sânge pe care şi le imaginează acoperindu-i faţa în valuri, înecându-l.

Se gândeşte: deasupra mea este ucisă o femeie, iar sângele care ţâşneşte, mă acoperă, pentru ce căsătorie este?

Nunţi stacojii. Nunţi de sânge. Nunţi cumplite.

Se îndreaptă, se trezeşte.

Tocsinul de la Saint-Germain-l'Auxerrois loveşte cu putere în geamul care vibrează, gata să se spargă!

Montanari se ridică, împinge scaunul, deschide fereastra.

Lipicios, cald, aerul negru al nopţii este străbătut de sunete grele care se încalecă, se lovesc de pereţii locuinţei. Montanari se dă înapoi, ca şi cum n-ar fi putut rezista acestui val de zgomote care se ridică dinspre strada Fosses-Saint-Germain.

Nişte oameni înaintează în lumina torţelor. Archebuzele şi halebardele, căştile strălucesc din când în când. Recunoaşte uniformele, armele, pielea trabanilor, mercenarii helveţi ai ducelui de Guise.

Sare de la fereastră.

Câţiva soldaţi s-au oprit în faţa porţii Palatului Veneţiei. Ridică torţele. Lumina galbenă invadează încăperea, apoi dispare.

Montanari nu vede caii, dar aude bocănitul copitelor pe pavaj.

Distinge o voce răguşită, mai puternică decât tocsinul care pare să-l însoţească. Spune din ce în ce mai tare: „Regele porunceşte! Este voinţa regelui! Este ordinul său expres!”

Trupa porneşte din nou spre strada l'Arbre-Sec şi strada de Bethisy. La colţul lor se află Palatul Ponthieu, unde se odihneşte amiralul Coligny, protejat de câţiva oameni, încercuit de gărzile de corp ale căpitanului Cosseins, duşmanul său de moarte, desemnat de către rege.

Montanari se îndreaptă din nou spre fereastră. Întunericul este ca o plasă ale cărei ochiuri se lărgesc puţin câte puţin.

Se apleacă. Strada este plină de soldaţi. Vorbesc tare, armele li se ciocnesc. Acest zgomot apropiat acoperă uneori tocsinul de la Saint-Germain-l'Auxerrois, care continuă să tulbure noaptea, vrând parcă să o alunge.

Brusc, explozii, ţipete, uşi trântite şi sparte, urlete, voci ascuţite de femei.

Încep să bată şi alte clopote, cele de la Sainte-Eustache şi de la Notre-Dame răspunzând tocsinului. Bisericile sunt tot atâtea nave care deschid focul cu toate tunurile, iar cartierul, de pe cheiul Etoile până la strada Saint-Honore, din strada Monnaye, la strada Autruche, care trece pe lângă Luvru şi Palatul Bourbon, nu e decât un câmp de luptă.

Montanari închide ochii. Se află la bordul *Marchesei,* galerele se izbesc, catargele trosnesc. Sunt strigătele celor ucişi, la Paris ca şi la Lepanto.

Urletele vin dinspre strada l'Arbre-Sec şi dinspre strada Bethisy. Montanari le recunoaşte. Numai cei care ucid urlă aşa.

Soldaţii au intrat probabil în casa cu numărul 7 şi l-au ucis pe amiralul Coligny.

Montanari priveşte.

Ochiurile plasei s-au mărit. Noaptea e găurită. Au venit zorii, deja înroşiţi.

Soldaţii sunt mai puţini numeroşi, dar strada e plină de oameni, de femei, de copii care aleargă gesticulând, ţipând. Unii duc cu ei obiecte, covoare, veşminte; se încaieră, îşi dispută prada.

Este strigătul care anunţă începutul vânătorii, vremea jafului. Unii vor ucide, se vor lăsa îmbătaţi de sânge, cu faţa mânjită.

Cine mai poate opri haita căreia i s-a dat drumul să adulmece prada?

Nunta de sânge, nunta stacojie, nunta barbară trebuie să se termine.

Montanari distinge acum corpurile, armele, chipurile.

Din noapte n-au mai rămas decât urmele unui naufragiu pe care îl îneacă lumina zorilor. Dintr-odată, în faţa arcadei, la poartă, se aud strigate, e zarvă. Două siluete dintre care una, cu braţul ridicat, respinge cu spada loviturile care se abat asupra lor.

Montanari se grăbeşte, coboară scara, strigă la Leonello Terraccini să adune slujitorii: „Înarmaţi, şi să vină după mine!"

Străbate curtea, deschide uşa, iar peste el se prăvăleşte trupul

însângerat al lui Bernard de Thorenc, cu arma ridicată şi protejând-o cu propriul corp pe Anne de Buisson.

Montanari îl trage înăuntru şi ridică braţele. Simte că slujitorii îl înconjoară. Vede guri ştirbe, gingii sângerânde, feţe cu cicatrice şi cu ochi ieşiţi din orbite, pumni ridicaţi, trupuri acoperite de zdrenţe, ghioage şi pumnale. Copiii par să se strecoare printre picioarele sale. Îi alungă cu şuturi.

Valeţii ridică halebardele. Gloata sinistră se retrage.

Un preot iese în faţă şi spune că trebuie pedepsiţi cei care au stricat credinţa, că îngerul lui Dumnezeu a ales acea zi a Sfântului Bartolomeu ca să zdrobească demonii. Toţi cei care îi apără vor fi blestemaţi.

— Eu sunt veneţian al Sfintei Ligi, ţipă Montanari. Sunt soldat al Crucii, şi omul pe care îl primesc era cu mine la Lepanto în binecuvântata zi de duminică, 7 octombrie, a anului 1571, mărturisesc înaintea lui Dumnezeu. Intră, dacă vrei!

Nu aşteaptă răspunsul preotului, îl prinde de braţ şi-l trage în curte. Bernard de Thorenc e în picioare. Poartă la umăr batista albă a soldaţilor regelui şi ai lui de Guise, semnul executanţilor.

— Îl vezi, zice Montanari. Acest gentilom este în serviciul lui Filip al II-lea, rege catolic al Spaniei. A fost prizonier la păgâni. Era cu mine la Lepanto, în Liga Sfântă, sub semnul Crucii: *Tu hoc signo vinces!*

Preotul ezită. O zăreşte pe Anne de Buisson şezând pe una din trepte.

— Aia, strigă preotul, aia este o hughenotă, o eretică!

— Converteşte-o, binecuvânteaz-o dacă asta crezi! îi spune Montanari.

Se apropie de Anna de Buisson, îi întinde mâna, îi şopteşte că nu doar viaţa ei trebuie salvată, ci şi cele ale oamenilor care trăiesc acolo.

— Câinii care urlă afară vor sânge. Ne vor ucide pe toţi! i-a murmurat el.

Anne de Buisson îngenunchează dinaintea preotului, care priveşte în jur.

Bernard de Thorenc îşi ţine sabia gata de luptă. Leonello Terraccini este înarmat cu două pistolete. Montanari are mâna pe pumnal. Slujitorii cu halebardele lor dau impresia unui arici. Mulţimea nu mai înaintează.

Preotul aşază mâna pe creştetul lui Anne de Buisson, se înclină şi bolboroseşte. Îşi lasă capul în jos. Montanari nu aude ce murmură, dar probabil că ea îşi mărturiseşte greşeala, îşi reneagă credinţa, cere îndurare spre a fi primită înapoi în sânul sfintei religii.

Preotul se închină, apoi se îndreaptă către mulţime şi strigă:

— Aici nu sunt decât credincioşi ai adevăratei credinţe în Isus Hristos şi în sfânta Biserică.

Mulţimea ezită, apoi îl aclamă. El se întoarce către Montanari şi îl binecuvântează.

Slujitorii închid la loc poarta.

Montanari se închină şi murmură:

— Mulţumesc, Doamne.

— Dacă voiam s-o salvez, spune Bernard de Thorenc, trebuia să înaintez.

Stă în faţa lui Vico Montanari, în încăperea de la primul etaj al Palatului Veneţiei.

Întoarce capul spre ferestre. Sunt închise, dar se aude bătaia surdă a clopotelor amestecată cu pocnetele seci de archebuze, cu strigăte, cu bătaia copitelor de cai.

— Era ca pe puntea lui *Sultane,* reia el. Mi-am croit drum printre hughenoţi. În urma mea, erau înjunghiaţi, decapitaţi. Tace, ascultă zgomotul. A vrut El, Dumnezeu, asta?

Mâinile, braţele, pieptul şi fruntea îi sunt prinse în bandaje pe care sângele le-a şi înroşit.

— I-au masacrat pe toţi, adaugă el.

Se avântase singur într-un pasaj unde hughenoţii se refugiaseră, povesteşte el. Probabil ducea până la malurile Senei. Sperau să fugă pe fluviu, neştiind că regele dăduse ordin ca bărcile să fie legate cu lanţuri.

— N-au avut timp să ajungă la maluri. Halebardierii regelui şi ai ducelui de Guise i-au răstignit pe toţi de pereţi. M-am aşezat în faţa lui Anne de Buisson. Se întrerupe, coboară vocea ca şi cum s-ar teme ca Anne să nu-l audă, din camera alăturată unde a fost dusă. Sângele care îmi curgea din răni m-a salvat. Mă luptasem bine. Ea era prada mea. Lasă capul în jos. Cât despre ceea ce au făcut cu celelalte femei… Tace o clipă. Dumnezeu vede toate acestea?

Se ridică, dar, după câţiva paşi, se clatină pe picioare. Refuză ca Montanari, care l-a prins, să-l sprijine.

— O vei păstra aici, spune el arătând cu o mişcare din cap uşa camerei unde se găsea Anne.

— Nu mai este hughenotă, răspunde Montanari, ci o bună catolică.

— Ăştia omoară pe cine vor, răspunde Bernard de Thorenc. Orice creştin poate fi ucis pentru că, în ochii primului venit, e un stricat al credinţei… Ridică din umeri. Cine ştie ce vrea Dumnezeu, pe cine condamnă? Care sunt, pentru El, stricătorii credinţei? Eu nu cunosc

decât creştini, evrei şi necredincioşi. Se întoarce încet, să se aşeze. Dar regii aleg după interesele lor pe cei pe care vor să-i ucidă şi pe care şi-i fac aliaţi, fie ei necredincioşi, stricători ai credinţei sau chiar evrei. Veneţienii fac aşa de multă vreme. Ereticii sunt arşi, necredincioşii sunt combătuţi, maurii şi evreii sunt constrânşi să se convertească doar când prinţii sau dogele au interesul ăsta. Dar El, Dumnezeu, vede toate astea? Vrea El să fie ucişi oameni în numele Său?

— Dumnezeu îi lasă pe oameni să se condamne, spune Montanari, apoi îi judecă.

— Îngăduie-i să stea aici, murmură Bernard de Thorenc.

Străbate încăperea şchiopătând. Vico Montanari îl ajută să coboare scara.

Traversând curtea, aude în stradă un bărbat care strigă, repetând fiecare frază, accentuând fiecare cuvânt:

— Îngerul lui Dumnezeu a executat judecata Domnului. Trădătorul Coligny, care a vrut să-l omoare pe rege, care voia să piardă Franţa şi a făcut atâta rău Parisului, nu mai este acum decât un hoit pentru viermi şi ciori! Domnul fie lăudat!

Capitolul 15

„Preailustre Înălţimi,

Nu am reuşit înainte de această zi, joi, 28 august 1572, să vă aduc la cunoştinţă evenimentele extraordinare şi sângeroase petrecute la Paris în duminica de 24, ziua Sfântului Bartolomeu.

Porţile oraşului fiind închise, iar bărcile legate la malurile Senei de sâmbătă, 23 august, din ordinul regelui, niciun curier nu a putut părăsi Parisul până astăzi.

În ziua de joi, 28, porţile au fost redeschise şi în ciuda ultimelor patru zile, oraşul este calm.

L-am străbătut.

La răscruci au fost ridicate spânzurători, unde atârnă ciorchini de spânzuraţi. Funia leagă laolaltă jefuitori şi hughenoţi. Corbii, cu zecile, croncăne deasupra ştreangurilor, ochii şi măruntaiele morţilor nu mai sunt decât carne de ciugulit.

Dar spânzurarea este un privilegiu la care au rar dreptul hughenoţii.

Mai sunt încă hăituiţi.

În această dimineaţă, pe cheiul Etoile, la câţiva paşi de Palatul Bourbon şi de Palatul Luvru, am văzut o haită de canalii smulgând hainele unei femei a cărei rochie neagră şi purtare austeră i-au făcut să creadă că era de religie reformată. Nenorocita dădea din mâini ca o înecată. Câinii s-au bătut pentru jupoanele ei, apoi au tăvălit-o, înainte de a o arunca în Sena.

Puţin mai târziu, pe acelaşi chei, am văzut înaintând, precedată de halebarde, de purtători de drapele şi de crucifixe, de predicatori, marea procesiune, care, condusă de familia regală, se îndrepta spre Notre-Dame.

M-am alăturat acesteia, mergând alături de Diego de Sarmiento, trimisul regelui Spaniei, şi de ambasadori ai Curţilor Germaniei şi Italiei.

Părintele Verdini se felicita, în numele Sanctităţii Sale Grigorie al XIII-lea, de victoria câştigată asupra sectei hughenote.

Sarmiento a râs de acest amiral Coligny, care se simţea în stare să atace Spania sau să-şi impună credinţa la Paris, cu cei patru mii de cavaleri hughenoţi ai lui şi de două ori mai mulţi infanterişti veniţi din Ţările de Jos şi din Germania.

— Mergeţi, dar, să-l vedeţi, să simţiţi cum miroase. Este la Montfaucon, mi-a zis izbucnind în râs.

În jurul nostru toţi chefuiau.

Soarta lui Coligny nu le inspira nicio milă acestor oameni, dintre care mulţi îl întâlniseră în consiliile regelui.

Cât despre suveranul însuşi, acesta îl asculta ca un fiu, numindu-l mereu – spre marea furie a fraţilor săi Henric de Anjou şi Francisc de Alencon – «părintele meu».

Carol al IX-lea păruse, după cum am mai spus, chiar hotărât să urmeze sfaturile lui Coligny, căci s-a găsit la Robert de Buisson, ucis de spanioli, o scrisoare semnată de mâna regelui, care-l îndemna să ucidă spanioli, aşa cum o cerea Coligny.

Astăzi, toate acestea par să nu fi existat. Suntem într-o altă lume.

Totul a început duminică, 24 august.

Încă înainte de ivirea zorilor, între orele trei şi patru, tocsinul de la Saint-Germain-l'Auxerrois a început să bată şi, la puţin timp după aceea, clopote de alarmă din toate bisericile i-au răspuns.

Imediat s-a răspândit zvonul că regele acceptase să fie sugrumaţi toţi hughenoţii şi să li se jefuiască locuinţele.

Atunci a început masacrul în tot Parisul.

Am fost asigurat – am văzut, am constatat în jurul Palatului Veneţiei – că nu mai există străduţă în Paris, oricât de dosnică, unde să nu fi fost asasinaţi vreo câţiva. Sângele curgea pe străzi în valuri.

Coligny a fost primul ucis, poate chiar înainte ca tocsinul să fi bătut la Saint-Germain-l'Auxerrois.

Se cunoaşte numele asasinului, Beme, un om al lui de Guise, născut în Boemia, care, însoţit de archebuzierii şi de halebardierii căpitanului Cosseins, a forţat poarta Palatului Ponthieu.

Hughenoţii s-au apărat. Unii au reuşit să fugă peste acoperişuri. Se spune că printre ei se găseau Guillaume, fratele lui Bernard de Thorenc, Seguret şi Jean-Baptiste Colliard, trei dintre cei mai îndărătnici hughenoţi fideli lui Coligny.

Beme şi spadasinii săi au străpuns şi crestat trupul lui Coligny, apoi au vrut să-l arunce pe fereastră.

Coligny, încă viu, s-a agăţat. I-au tăiat atunci degetele. A căzut la picioarele ducelui de Guise, care aştepta, dorind să se asigure de răzbunarea sa. Se spune că a şters faţa plină de cicatrice şi de sânge a lui Coligny cu eşarfa apoi a strigat: «El e, îl recunosc». Şi l-a călcat în picioare.

Ceea ce s-a întâmplat cu trupul amiralului trebuie povestit, Ilustre Seniorii, dacă vrem să avem măsura celor petrecute la Paris de-a lungul acestor zile, când sute de cadavre mutilate şi fără haine

acopereau străzile şi murdăreau fluviul.

Amiralul a fost azvârlit pe jumătate viu în faţa Palatului Ponthieu, iar mai multe zeci de copii – două sau trei sute, mi se spune – s-au aruncat asupra lui ca să-i taie capul şi părţile bărbăteşti, apoi mâinile, braţele şi picioarele.

L-au târât pe străzi, l-au perpelit pe un rug ridicat pe cheiul Etoile, au ezitat să îl arunce în Sena şi l-au lăsat să putrezească înainte de a-l atârna de picioare la spânzurătoarea din Montfaucon.

Aici a vrut regele să-l vadă pe cel căruia îi zicea «părinte».

În timp ce noi mergeam în marea procesiune, în acea zi de joi, 28 august, contele Enguerrand de Mons ne-a povestit că trupul lui Coligny nu mai era decât un stârv putrezit. El însuşi fusese nevoit să-şi acopere nasul şi alţi nobili alături de el îl imitaseră. Însă văzând aceasta, regele spusese:

— Eu nu mi-l acopăr ca voi ceilalţi, căci mirosul duşmanului mort este foarte plăcut.

Regele a dat dovadă de aceeaşi răzbunare nemiloasă şi faţă de alţi gentilomi hughenoţi care i-au fost companioni la jocul cu mingea sau la băile în Sena.

În cursul acelei nopţi de Sfântul Bartolomeu, Luvrul a devenit astfel unul dintre locurile de masacru.

Mi-a povestit toate astea chiar Diego de Sarmiento, care nu îşi putea ascunde uimirea că regele pe care îl crezuse căzut sub hughenoţi şi care, dintr-odată, devenea călăul acestora, nesalvând de la moarte decât pe prinţii de sânge: Henric de Navarra şi pe Conde.

Aceşti doi Bourboni, convocaţi noaptea, fără arme, au fost insultaţi de către Carol al IX-lea, care le-a dat să aleagă între liturghie, moarte şi Bastilia, punându-le un pumnal la gât.

— El, repeta Sarmiento, el, Carol al IX-lea, care era gata să se lupte cu noi şi părea dispus să îmbrăţişeze religia reformată sau cel puţin să-i accepte prezenţa în regat…

Sarmiento a dat din cap, povestind cum Henric bearnezul a îngenuncheat imediat şi şi-a renegat încă o dată credinţa, fiind gata să asculte toate liturghiile, să se roage la toţi sfinţii care i se impuneau. Conde rezistase mai mult, pentru a sfârşi, la rândul său, prin a-şi renega credinţa.

Acestea au fost singurele două graţieri acordate de Carol al IX-lea.

Nobilii hughenoţi ai celor doi prinţi de sânge şi toţi cei care, cu mai puţin de două ore în urmă, dansaseră în sălile Luvrului, au fost împinşi unul câte unul în curte, unde helveţii îi străpungeau cu suliţele, fiecare

corp fiind ucis de atâtea lovituri, încât sângele ţâşnea din toate părţile, curgând şiroi pe pavaj.

Au găsit un hughenot chiar şi în camera lui Marguerite de Navarra, unde fricosul se ascunsese sub fustele ei, pătând-o de sânge şi amânându-şi moartea cu câteva ore.

Hughenoţii erau ucişi pe culoarele palatului, în grădini.

Fuseseră urmăriţi cei care încercau să fugă pe acoperişuri sau prin subterane.

De la fereastra sa, regele privise acest măcel din curte şi de pe malurile Senei.

— Bun vânător! rânjea Diego de Sarmiento.

Povestea cum suveranul trăsese în doi hughenoţi care, pe malul stâng, în faţa Luvrului, încercaseră să părăsească Parisul.

— Avea o archebuză mare de vânătoare, a adăugat spaniolul. Şi striga: «Trageţi, trageţi, fir-ar să fie! Ne scapă, trageţi!»

Pe urmă, a fost găsită pe culoarele Luvrului, nu departe de camera monarhului, o însoţitoare a Caterinei de Medici cu măruntaiele scoase. Pe suveran l-a cuprins teama, ca şi cum s-ar fi temut dintr-odată că nu-şi mai putea chema câinii pe care îi slobozise, că nu-l vor mai asculta, mergând până la masacrarea şi mutilarea lui Isabelle de Thorenc, hughenotă fără îndoială, dar protejată de Caterina de Medici şi sora lui Bernard de Thorenc, apropiat al lui Diego de Sarmiento.

Regele a încetat, într-adevăr, să mai conducă vânătoarea asupra hughenoţilor.

Dar poporul, ieşit ca din senin de prin cotloanele pe unde se aciuase, a năvălit pe străzi, golind casele hughenoţilor şi spintecându-i pe cei care locuiau în ele.

Pe puţin trei mii dintre ei au fost astfel mai întâi dezbrăcaţi veşmintele din lână bună reprezentând o pradă râvnită de aceşti oameni de nimic, îmbrăcaţi în zdrenţe – apoi ucişi, hăcuiţi, prădaţi de toate inelele şi cerceii, lăsaţi, în fine, în stradă pradă câinilor vagabonzi sau azvârliţi în Sena, ori aruncaţi în gropile din Cimitirul Inocenţilor, şi chiar spânzuraţi, la Montfaucon.

Aşa au fost dărâmate şi prădate mai mult de cinci sute de case. Abia marţi, 26 august, din ordinul regelui, au fost ridicate spânzurători la răscruci pentru a-i pune pe jefuitori în ştreang.

Dar Sfântul Masacru şi Dreapta Prădare au continuat până astăzi.

De la ferestrele Palatului Veneţiei şi pe străzile străbătute zilnic în compania secretarului Leonello Terraccini, am văzut fiare sălbatice cu

chip şi trup de om.

Ucigaşii acoperiţi de sânge despicau fără să aleagă pântece de copil sau de femeie. Pe copiii de ţâţă cu scutecele însângerate îi duceau până la fluviu, unde îi aruncau. Spărgeau craniile cu lovituri de ghioagă.

Am văzut hughenoţi îngenuncheaţi care încercau să-şi salveze viaţa oferindu-le ucigaşilor pungi pline cu monede din aur. Dar de ce să accepte aceştia o răscumpărare, când puteau lua şi punga şi viaţa?

Peste tot, crime şi jafuri.

Cei din miliţia municipală îi conduceau pe ucigaşi la casele pe care le ştiau locuite de hughenoţi. Consultau registrele, urcau scările imobilelor până în camerele unde erau găzduiţi gentilomii veniţi la Paris pentru nunta lui Henric, seniorul lor hughenot, şi a lui Marguerite de Valois, catolica.

Peste tot, crime.

Nimic din toate acestea, Ilustre Seniorii, nu trebuia să mă surprindă, pentru că în rapoartele mele precedente am arătat cum Diego de Sarmiento pregătea o vânătoare. Odată căzuţi în plasă, închişi în oraş, hughenoţii urmau să fie loviţi ca animalele prinse în fundul unui sac.

Dar cu greu pot exprima cuvintele mirosul şi culoarea sângelui. Şi este greu să-ţi imaginezi străzile unui oraş transformate în pâraie roşii sau acest popor pe care îl credeam reţinut, supus, preschimbându-se dintr-odată într-o hoardă care răcneşte, într-o haită de ucigaşi aruncându-se cu patimă şi furie asupra vecinilor, masacrându-i, străpungând trupurile nou-născuţilor, scoţând măruntaiele femeilor şi ale copiilor.

Asta au făcut. I-am văzut.

Ucigaşii sugrumau fără să le tremure mâna, cu siguranţa celui care aplică judecata lui Dumnezeu.

Şi toţi au aflat, de-a lungul acestor zile, că un măceş uscat, cu floarea căzută dinaintea statuii Fecioarei din Cimitirul Inocenţilor, a început să înflorească, semn al satisfacţiei lui Dumnezeu în faţa lucrului bun care se împlinise în Paris.

M-am dus în Cimitirul Inocenţilor şi am auzit clopotele bisericii bătând cu putere pentru ca vestea bună a miracolului să fie cunoscută de toţi.

În jurul statuii Fecioarei, am văzut bărbaţi şi femei, cu ochii ieşiţi din orbite, chiuind, ţopăind, agitându-se, lăsându-se purtaţi de bucuria miracolului.

Apoi au părăsit cimitirul, grăbindu-se să ucidă alţi eretici, să facă să

curgă acel sânge care stropise măceşul şi care urma să facă regatul Franţei să înmugurească din nou.

Astfel s-au petrecut lucrurile în timpul celor patru zile scurse de la acea noapte de duminică a Sfântului Bartolomeu, 24 august 1572.

Astăzi, regele s-a dus cu alai la Cimitirul Inocenţilor pentru a contempla şi el miracolul măceşului.

A îngenuncheat dinaintea ramurii înflorite.

Mă aflam nu departe de el, lângă Diego de Sarmiento, în primul rând al tuturor ambasadorilor.

Faţa lui Carol al IX-lea era de o paloare extremă, iar mâinile îi tremurau. Mi s-a părut că se clătina şi că s-a ridicat cu greutate, reluând cu paşi înceţi conducerea procesiunii.

Nu mi-a părut cuprins de sentimentul victoriei pe care tocmai o câştigase, ci mai degrabă de o teamă.

Se zvonea că îl chemase pe chirurgul Ambroise Pare, rămas în viaţă deşi era suspectat că era hughenot şi că l-a îngrijit pe amiralul Coligny după focul de archebuză căruia acesta îi căzuse victimă. Carol s-ar fi plâns că mintea şi trupul îi sunt puternic tulburate, ca şi cum ar fi cuprins de o puternică febră.

I se pare tot timpul, ar fi mărturisit el, când e treaz sau când doarme, că trupuri masacrate îşi apropie de el chipurile lor hidoase, acoperite de sânge. Se jură că nu a vrut ca în masacru să cadă oamenii simpli şi inocenţii.

Dar au căzut, Înălţimile Voastre, şi numai Dumnezeu are puterea să facă să reînvie morţii.”

Capitolul 16

„Trăiesc în aşteptarea morţii", a scris Anne de Buisson.

Acesta e primul rând al jurnalului pe care l-a ţinut de-a lungul întregii sale vieţi. L-a început în după-amiaza duminicii de 24 august 1572, în ziua Sfântului Bartolomeu. Se trezise tresărind, descoperind acea cameră de la primul etaj al Palatului Veneţiei, unde, îşi amintea treptat, Bernard de Thorenc o dusese după ce ea îngenunchease în curte, iar preotul îi ceruse să-şi renege credinţa, punându-i mâna pe creştet.

Amintindu-şi, tremurase, sărise din pat, cu pletele desfăcute, cu picioarele goale – dar cine o descălţase? Şi, deodată, a auzit ţipete, urlete sau mai degrabă lătrături, şi acea bătaie de tocsin care, avea impresia, îi zguduia capul care vibra ca şi când el ar fi fost metalul lovit.

S-a repezit la fereastră, dând deoparte draperia, orbită de amurgul aprins.

Văzuse, la colţul străzii Poulies cu Fosses-Saint-Germain, doi copii care trăgeau un trup gol mutilat, apoi oameni cu braţele încărcate cu veşminte, iar alţii ghemuiţi pe pavaj goleau conţinutul unui cufăr. Împrejurul lor zăceau trupuri goale, însângerate, bărbaţi şi femei, acestea cu picioarele desfăcute. Cu sânii tăiaţi, înfăşurate în bucăţi de pânză pe care le purtau ca pe nişte mari eşarfe.

Anne a strigat, uşa camerei s-a deschis şi l-a văzut în cadrul ei pe Vico Montanari. Nu a fost nevoie să-l întrebe pentru ca acesta să-i spună că Bernard de Thorenc plecase, dar că ea se afla în siguranţă, că putea să rămână acolo atâta cât – a făcut o mişcare din bărbie în direcţia ferestrei – va dura asta.

Ea şi-a împreunat mâinile ca pentru rugăciune, spunând cu o voce rugătoare şi îngrozită că voia hârtie, pene de scris, cerneală. Apoi şi-a pus palmele peste urechi pentru ca Vico Montanari să înţeleagă că dorea să scrie pentru a ridica împrejurul ei, în ea, cuvânt cu cuvânt, piatră cu piatră, un zid care să o protejeze, de care să se poată agăţa când va simţi că alunecă spre prăpastie, în acel pasaj unde văzuse bărbaţi, femei, copii străpunşi cu lovituri de halebardă, răstigniţi ca trofee de vânătoare pe pereţii subterani care duceau, li se spusese, de la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec până la malurile Senei, unde vor găsi bărci pentru a fugi şi a scăpa de ucigaşi.

„Asasini": a spus cuvântul mai întâi cu voce scăzută, apoi l-a urlat la

urechile lui Montanari: „Asasini! Asasini!”

Îl auzise pentru prima oară în dimineaţa când Bernard de Thorenc, cu trupul însângerat, rănit la umeri, la mâini şi la frunte, cu gâtul crestat de hughenoţi – căci el intrase primul în locuinţă, apoi în pasaj –, îi şoptise, ridicând-o şi ducând-o spre ieşire: „Sunt nişte asasini!”

Halebardierii, acei mercenari helveţi care îi aparţineau lui de Guise, au vrut să-l oprească. Unde se duceau? Cine era acea femeie, de ce să nu o taie chiar acolo, ca pe o scroafă, spintecând-o pe mijloc? îşi strecuraseră mâinile între pulpele ei.

Bernard de Thorenc îi respinsese cu lovituri de sabie, strigând că era a lui, că o păstra pentru bunul lui plac.

— Este prada mea şi am plătit-o cu sângele meu! a spus arătându-şi rănile.

Putuseră să părăsească casa cu numărul 7 din strada l’Arbre-Sec.

Renunţase din instinct să-şi înnoade braţele de gâtul lui Bernard de Thorenc, lăsându-le să atârne, ca o pradă rănită în gura fiarei.

Dar, odată ajunşi în strada Fosses-Saint-Germain, a vrut să meargă. Şi, de la primii paşi, mulţimea îi împresurase.

Văzuse acele feţe pline de ură, acele mâini care căutau să se agaţe de ea, să-i smulgă hainele.

Bernard de Thorenc făcuse cercuri cu sabia, iar mulţimea urlase:

— E o hughenotă! O ucidem! În Sena cu ea! La ştreang! Pe rug! Dă-ne-o, dă-ne-o!

Bernard de Thorenc se aşezase în faţa ei şi respinsese acea haită cu lovituri largi de sabie. Apoi s-a deschis poarta, iar valeţii înarmaţi cu suliţe i-au împiedicat pe acei câini să pătrundă în curte, Montanari trăgându-l înăuntru pe preotul în faţa căreia ea a trebuit să îngenuncheze, să-şi mărturisească greşelile.

Îi venea să vomite.

— Ucigaşi, şopteşte la rândul său Vico Montanari.

Se apropie de Anne de Buisson, vrea să-i ia mâna, dar ea se fereşte şi merge până la fereastră. Vede alte trupuri întinse pe stradă, cu măruntaiele scoase, castrate, jefuitorii împărţindu-şi hainele morţilor, apoi uitându-se în jurul lor ca şi cum ar fi adulmecat noi prăzi.

Anne de Buisson dă să se retragă şi se loveşte de Vico Montanari.

— Ucigaşii nu vor pătrunde aici, spune el, pe când ea se îndepărtează, se ghemuieşte pe pat, cu spatele încovoiat, cu braţele strângându-şi picioarele îndoite.

Nu pare să-l asculte pe veneţian, care spunea că nimeni la Curte,

nici regele, nici regina-mamă, nici fratele, Henric de Anjou – aceştia doi hotărâseră masacrul şi suveranul le cedase – nu voia să intre în conflict cu Serenisima Republică.

Se apleacă spre Anne de Buisson.

— Aici este Palatul Veneţiei, precizează el.

Anne de Buisson se ridică. Nu se poate abţine să nu meargă cu paşi mari ca o nebună, ştie asta, dând din braţe, frământându-se, repetând că îi cunoaşte. Îl ştie pe acest rege căruia îi place să se lase biciuit şi care biciuieşte, care tremură în faţa mamei sale, cu faţa transpirată, cu ochii plecaţi, cu vorba ezitantă. Îl ştie şi pe celălalt, pe regele favoriţilor, Henric de Anjou, fardat, împodobit ca o femeie, şi pe ea, pe Caterina de Medici, neagră, regina morţii, cea care porunceşte magilor şi vrăjitorilor să înfigă ace în inimile figurinelor modelate după imaginea celor pe care îi urăşte, şi care, atunci când vraja nu reuşeşte, se foloseşte de otravă – şi nimeni, nici măcar monarhul, nu se poate considera la adăpost de această ucigaşă.

— Dacă ea vrea, pătrunde şi aici sau îi va trimite pe acoliţii ei, cu otrăvuri. Pentru ea eu sunt deja moartă, dar dacă ar afla că trăiesc, nu ar avea linişte până nu m-ar şti moartă.

Anne de Buisson se opreşte în faţa lui Montanari. Îl imploră din nou: vrea să scrie, să lupte astfel împotriva vrăjitoriilor, a acelor otrăvuri pe care Caterina le strecoară în suflete – şi victimele ei nu mai ştiu, nu mai vor, nu mai sunt în mâinile ei decât nişte păpuşi pe care le sfâşie şi apoi le aruncă, atunci când se plictiseşte de ele.

Anne ezită, apoi, cu vocea stinsă, şopteşte:

— Isabelle de Thorenc?

Montanari lasă capul în jos, se dă înapoi. Spune că secretarul, Leonello Terraccini, îi va aduce ceea ce a cerut.

Se opreşte în pragul camerei.

— Au găsit trupul lui Isabelle de Thorenc, răspunde el.

Anne de Buisson îşi desface braţele.

— Îl vor şi pe al meu, spune ea.

Secretarul intră la puţin timp după aceea şi aşază pe măsuţă, în mijlocul încăperii, hârtia, penele ascuţite şi cerneala.

Anne se ridică, se învârte în jurul acestui tânăr cu par buclat, cu trăsături regulate.

Împinge masa către fereastră. Trebuie să-i vadă pe asasini.

Poate că Bernard de Thorenc se întorsese printre ei după ce o salvase? Dar numai pe ea, doar pe ea voise el să o smulgă asasinilor,

ceilalţi, toţi ceilalţi, ca acel nou-născut târât de copii şi ale cărui corp şi cap saltă pe pavelele străzii Poulies, să fie toţi omorâţi!

Bernard de Thorenc trebuie să-i ucidă spre a fi iertat pentru că o scăpase, o ascunsese, sau ca să nu fie suspectat, el, fratele lui Guillaume de Thorenc, de complicitatea cu oamenii sectei hughenote, ai cauzei.

Aşază foile pe măsuţă.

Or, tocmai acestui om i s-a dăruit ea în ziua căsătoriei dintre Henric de Navarra şi Marguerite de Valois.

Se lăsase iubită sub o scară, în colţul cel mai îndepărtat al Palatului Luvru, acolo unde, astăzi, este masacrată sau spintecată Isabelle de Thorenc, sora lui Bernard.

El a salvat-o pe ea, Anne, dar a abandonat-o aici, şi poate, în strada Poulies, asasinii se ridică şi o caută.

Anne de Buisson se aşază la măsuţă şi ia o pană.

— Nu va arătaţi, îi zice Leonello Terraccini, apropiindu-se. V-au lăsat să intraţi aici, dar l-am văzut pe preot dând târcoale străzii Fosses-Saint-Germain. Vreo sută de ucigaşi îl ascultă şi-l urmează. A acceptat să vă convertească doar pentru că îi era frică. l-am auzit predicile. Spune: „Dumnezeu îi va converti dacă asta îi va fi voia, Dumnezeu îi va ierta dacă va dori, însă noi, noi trebuie să executăm sentinţa Sa”. Preotul se poate întoarce după dumneavoastră. Poate vă doreşte moartea, în contul cuiva.

Anne de Buisson se întoarce şi îl priveşte fix pe secretar, care repetă:

— Nu vă arătaţi, sângele i-a înnebunit!

Dintr-odată, cu o mişcare brutală, Anne îl apucă de după gât, îl trage spre ea, îşi lipeşte trupul de al lui. Geme, pare să vrea să se afunde între umerii şi picioarele lui Leonello Terraccini.

Îl forţează să se aplece, îl sărută. Nu se îndepărtează de el decât după ce simte acea savoare călduţă pe limbă.

Vede perle de sânge pe buzele lui Terraccini, pe care le-a muşcat.

Îşi încolăceşte braţele în jurul mijlocului lui, se retrage până la pat şi se răstoarnă trăgându-l după ea.

Închide ochii în timp ce el îi ridică jupoanele şi îşi strecoară mâna între pulpele ei.

Îşi aduce aminte de gestul ucigaşilor din pasajul întunecat de la casa cu numărul 7 din strada l’Arbre-Sec.

Îi apucă încheietura mâinii, nu pentru a i-o respinge, ci pentru ca el să o afunde în ea.

Se gândeşte: „Trăiesc în aşteptarea morţii”.

Capitolul 17

În acele zile de sânge, când asasinii tăiau nasuri şi urechi, buze, membre, grumaji, când înfigeau pari în pântecele femeilor, sau, înainte de a le profana astfel, le forţau să se acupleze cu hughenoţii castraţi, ca nişte purcei – iar râsetele şi sângele umpleau străzile în acele zile –, Bernard de Thorenc, străbătând străzile Poulies şi Fosses-Saint-Germain, pleca fruntea, temându-se să-şi arunce privirea spre fereastra Palatului Veneţiei, în spatele căreia îşi imagina că se afla Anne de Buisson.

Grăbea pasul pentru a se îndepărta mai repede de acele străzi unde bântuiau ucigaşi călăuziţi de acel preot dinaintea căruia Anne îngenunchease şi care se oprea adesea în faţa uşii Palatului Veneţiei, ca tentat să o forţeze, să reia ceea ce îi fusese smuls, acea hughenotă pe care nu putuse decât să o convertească, deşi ar fi preferat să o omoare.

De departe, în strada Autruche, Bernard de Thorenc îi observa pe acei asasini ale căror mâini, braţele, până chiar şi gurile, le erau pătate de sânge.

Apoi, încet, după ce se convingea că vor sparge alte uşi, că vor traversa Sena vânând alţi hughenoţi care încercau să fugă – iar regele, de la fereastra lui din Luvru, îi lua la ochi cu archebuza sa mare, aşa cum ocheşti la vânătoare un cerb sau un mistreţ –, Thorenc intra în Palatul Spaniei.

Ţinea sabia în mână. Iar eşarfa albă – pătată de sânge – era încă legată de umăr, permis de liberă trecere pentru asasini, cum erau şi acele bandaje înroşite de pe umeri, mâini, frunte.

Mergea cu capul sus, acum, căci voia să vadă.

Într-un loc se împiedicase de trupurile a două femei îmbrăţişate, dezbrăcate, cu chipurile atât de crestate, încât pierduseră orice formă omenească, şi cărora li se vârâseră coarne de bou între pulpe.

Ceva mai departe la colţul străzii Saint-Honore, se afla un grup de copii care înconjurau un bătrân gol, îngenuncheat, obligându-l să înghită foi din Biblie, apoi excremente, căci omul nu trebuie să citească Sfânta Carte în limbă profană, nici să refuze postirea. Or acel bătrân făcuse toate acestea. De aceea, trebuia să piară în chinuri!

Câţiva paşi mai încolo, Bernard de Thorenc văzuse copii – tot copii! – spintecând burta unei femei, scoţându-i măruntaiele şi servindu-se de maţele aburind ca de nişte bice, lovind faţa altor hughenoţi care erau

împinşi spre ei – iar mulţimea îi aplauda pe aceşti ţânci batjocoritori care omorau atât de sălbatic.

Bernard de Thorenc îşi întorcea privirea.

Adesea, pe parcursul acestor zile de sânge, avusese impresia că era urmărit şi că, odată întors la Palatul Spaniei, Diego de Sarmiento, Enguerrand de Mons sau părintele Verdini îl priveau bănuitor ca şi cum unul dintre spionii lor – acei şerpi erau hrăniţi de regina-mamă, de Henric de Anjou sau de Sarmiento însuşi – le povestise că Bernard nu omorâse niciun hughenot, ci doar se apărase, evitând lupta. Că se limitase la a salva o femeie, pe acea Anne de Buisson, hughenotă, sora blestematului corsar din La Rochelle, Robert de Buisson, acea Anne, însoţitoarea Caterinei de Medici, pe care aceasta voia poate acum să o facă să dispară, pentru că fusese martoră la prea multe comploturi şi că, odată Parisul curăţat, iar Henric de Navarra convertit, nu mai era nevoie de o hughenotă printre femeile reginei-mamă.

De aceea, Bernard de Thorenc nu avea încredere. Nu trebuia să le dea nici cel mai mic pretext asasinilor. Trebuia să evite să se uite spre fereastra Palatului Veneţiei, şi chiar să se gândească la Anne de Buisson.

De altfel, de ce l-ar aştepta când între ei doi, din noaptea lor de sub scara din Palatul Luvru, sângele cursese ca un torent în creştere? Trebuia să lase să treacă timpul, să nu se apropie nici măcar de Vico Montanari sau de secretarul său, Leonello Terraccini, pe care Bernard de Thorenc îl zărise adesea la Palatul Spaniei, apoi în acea capelă din Luvru unde Henric de Navarra îngenunchease în mijlocul asasinilor, recunoscând că era doar un stricat al credinţei care cerea umil să fie primit în sfânta Biserică. Iar când deschisese gura să primească împărtăşania, râsul Caterinei de Medici fusese atât de puternic, încât umpluse tot naosul, amestecându-se cu al asasinilor.

Tocmai în acel moment Bernard de Thorenc se gândise – îi trecuse prin minte ca o durere usturătoare – că oamenii, toţi oamenii, oricărei religii ar aparţine, făcuseră un infern din acest pământ oferit de Dumnezeu.

Îşi amintise de miniaturile din cartea lui Michele Spriano, de supliciile pe care Dante le descria în călătoria sa în infern. Era tocmai ceea ce văzuse el împlinindu-se pe străzile Polies, Monnaye, pe cheiul Ecole, în jurul Palatului Bourbon şi al Palatului de Aumale.

Enguerrand, care se întorsese din provincie, de la Marea Fortăreaţă

din Mons, perorase, spunând că în fiecare zi, la sfârşitul festinului, şi pentru a-i distra pe bunii catolici care fuseseră invitaţi, aruncase hughenoţi din înaltul falezelor în trecătorile Siagnei. Le poftea pe femei să înţepe şalele şi fundul acestor hughenoţi pentru a-i face să se arunce singuri în râu. Iar copiii erau printre primii care se prindeau în joc.

Hughenoţii erau urmăriţi peste tot, spunea Enguerrand de Mons, iar trupurile acestor eretici pluteau de asemenea pe Ron şi nimeni nu voia să-i îngroape.

— Iar acum aceste stârvuri strică apele…

— Nu terminăm nicicând cu ei, a adăugat Enguerrand de Mons, după o tăcere, întorcându-se spre Bernard de Thorenc.

Vreo sută de nobili hughenoţi ocupaseră şi apărau Castellaras de la Tour. În fruntea lor se afla…

— … Fratele tău Guillaume şi câţiva care scăpaseră, printre care Jean-Baptiste Colliard şi Seguret.

Sarmiento se indignase.

Cei care îi lăsaseră în viaţă pe unii stricaţi ai credinţei erau şi mai vinovaţi decât aceştia. Lor trebuia să li se dea moartea cea mai crudă. Trebuiau să o simtă pătrunzând încet în ei. Căci, prin compasiunea, laşitatea sau complicitatea lor, compromiseseră destinul regatului Franţei şi al dreptei credinţe.

Protestanţii din La Rochelle rezistau deja în faţa trupelor regelui. Cei din Montauban şi de la Nîmes, printre atâtea alte oraşe din sud, voiau să se strângă într-o uniune, să părăsească regatul, să aştepte ajutoarele germanilor sau ale ticăloşilor din Ţările de Jos.

— Iată ce au lăsat să se întâmple protectorii hughenoţilor! Pentru aceştia, securea, pumnalul, funia, agonia cea mai lungă vor fi încă pedepse prea uşoare!

Diego de Sarmiento l-a privit fix pe Bernard de Thorenc, care i-a înfruntat privirea, apoi s-a îndepărtat.

În camera sa, în acea noapte, el s-a rugat, îngenuncheat, cu capul lăsat pe mâinile împreunate, cu braţul sprijinit de marginea patului.

Apoi a lăsat rugăciunile şi a început, cu o voce din ce în ce mai puternică, să i se adreseze lui Dumnezeu:

— Doamne, noi suntem cu toţii nişte necredincioşi! Aici am văzut crime şi barbarii tot atât de perverse ca în temniţa din Alger şi pe galerele turceşti. Am văzut oameni fără nas, fără urechi, fără buze, fără ochi, arătând întocmai ca victimele lui Dragut Arsul.

Am văzut cum erau dezbrăcate femeile, tratate ca nişte prăzi, apoi,

după ce abuzau de ele, călăii le scoteau măruntaiele şi le lăsau să moară, cu trupul profanat. Creştini sau mahomedani, noi suntem toţi necredincioşi, Doamne. Pământul a devenit infern.

Ce poate face cel care crede în Tine?

Am păcătuit mult, Doamne.

Am ucis de multe ori, în cursul vieţii.

Dar acum sunt dezgustat de sânge.

Ce-i de făcut, Doamne, ca să nu mai fie vărsat în numele Tău?

Cum, Doamne, să se pună capăt masacrului, acestei preaumane şi sângeroase comedii?

Cum să nu-ţi mai fiu necredincios?

Capitolul 18

Când Bernard de Thorenc a început să vorbească cu o voce pe care indignarea şi, poate, disperarea o făceau să tremure, Vico Montanari i-a strâns braţul. Dar el a continuat pe acelaşi ton, indiferent la mulţimea care îl înconjura.

Se aflau pe cheiul Ecole, salahori, cerşetori, marinari, negustori, femei jerpelite care spălau cu apă multă lenjeria de la Luvru sau din Palatul Bourbon. Dar, la colţul străzii Ecole şi a cheiului, Montanari observase nişte spadasini cu vestele roase, cu pălăriile pe ochi, ascunzându-le chipurile. Aceştia erau bandiţi care, pentru un pumn de scuzi, te spintecau. Poate că erau chiar spioni ai reginei-mamă supraveghindu-l pe Bernard de Thorenc, însărcinaţi să-i aducă acesteia la cunoştinţă ce spunea.

Montanari i-a şoptit:

— Vorbeşte mai încet!

Bernard de Thorenc a privit în jurul lui, a ridicat din umeri, şi-a pus mâna pe mânerul sabiei.

— Să vină! a spus el, printre dinţi. Da, Montanari, a reluat el, suntem la fel de cruzi, la fel de barbari ca nişte păgâni. Halebardierii, soldaţii germani ai ducelui de Guise, gărzile de corp regale, spadasinii lui Diego de Sarmiento, ai lui Enguerrand de Mons sau ai lui Henric de Anjou sunt ienicerii noştri. Noi avem ucigaşii noştri, călăii noştri. Şi care este cel mai desfrânat dintre Dragut Arsul şi regele preacreştin? S-a oprit, apoi a adăugat cu o voce mai domoală: îi place să omoare. E ca un nebun. Un vânător dement. Vrea sânge. A folosit mai mult de cinci mii de câini. Omoară cu archebuza şi cu pumnalul. Cerbii, mistreţii săi sunt hughenoţii care au reuşit să fugă, care încă mai rezistă, în La Rochelle, care se adună în jurul fratelui meu Guillaume, şi ei tot asasini. A făcut o mutră de dezgust. Când Carol se întoarce de la vânătoare, este parfumat, îmbrăcat. Aşteaptă noaptea şi pleacă, mascat, să dea târcoale pe străzi, nu departe de cheiul acesta, pe străzile Saint-Honore, l’Arbre-Sec sau Monnaye. Forţează porţile de la locuinţele nobililor sau ale membrilor Parlamentului. Îi aruncă la picioarele patului, în care se urcă el, cerând să fie biciuit. Regulează femeia, biciuieşte la rândul lui, geme. Zice că aude voci care ţipă, urlă, exact ca în nopţile de masacru. Are trupul acoperit de sudoare. Vrea să mai fie biciuit şi povesteşte că în fiecare dimineaţă se adună în faţa ferestrelor sale mulţimi de corbi, din cei ce se vad zburând în jurul ştreangurilor sau al spânzurătorii din Montfaucon. Croncăniturile lor sunt ţipete de om, iar

uneori vin să bată cu ciocul în ferestre.

Vico Montanari i-a strâns din nou braţul, apoi, pentru a-l împiedica să continue, i-a vorbit de Anne de Buisson, ascunsă încă în Palatul Veneţiei. Avea de gând să părăsească Parisul, poate pentru a merge la Veneţia.

Bernard de Thorenc părea că nu aude. A continuat spunând că regele avea din ce în ce mai des sânge în gură, pe buze, că tuşea şi sughiţa. Din excesele sale nocturne se întorcea palid, cu vesta pătată de sânge, cu privirea întunecată, cu capul plecat, strigând dintr-odată că vrea să i se adune gărzile, că ştia că încercau să îl omoare, să-l sugrume, să-i facă vrăji. Unii spuneau că se temea ca mama sa să nu-l otrăvească, fiindcă îl prefera pe Henric de Anjou, că deja îi aranjase succesiunea, iar pentru că Henric de Anjou tocmai fusese ales rege de Dieta din Polonia, ea va fi cea care, după moartea lui Carol, aşteptând întoarcerea lui Henric, va asigura regenţa.

— Degeaba strigă, a continuat Bernard de Thorenc. Îl sufocă valuri de sânge şi oricine îl vede ştie că va muri.

Tot Bernard de Thorenc, mergând alături de Vico Montanari pe cheiul Ecole, este cel care a spus: Carol al IX-lea murise cu gura plină de sânge, în duminica de 30 mai 1574, ziua de Rusalii. Regina-mamă se înfăşurase într-o eşarfă neagră, îşi ascunsese chipul sub dantela neagră şi mâinile în pliurile rochiei negre.

— Femeie de doliu, a murmurat Thorenc, femeie a morţii! Ea este solul secerătoarei cu coasa.

Caterina de Medici a trimis imediat curieri în Polonia pentru ca fiul ei iubit, Henric de Anjou, să vină să-şi pună curuleţul de muiere pe tron şi să fie proclamat Henric al II-lea, rege preacreştin al regatului Franţei.

În aceeaşi zi, cea a morţii lui Carol al IX-lea, Anne de Buisson şi Leonello Terraccini au părăsit Palatul Veneţiei, iar Montanari nu a ştiut cum să-l anunţe de plecarea lor pe Bernard de Thorenc, limitându-se doar să lase să-i scape cu jumătate de voce:

— A plecat. Cu el.

Montanari a crezut mai întâi că Bernard de Thorenc nu auzise, pentru că a continuat să vorbească despre rege.

— Acel sânge din gură, sângele care l-a sufocat, este cel al masacraţilor, al celor asupra cărora a tras de la fereastra sa ca şi când ar fi ochit un vânat, este cel al partenerilor săi de joc, pe care i-a lăsat să fie sugrumaţi, străpunşi sub ochii săi cu lovituri de halebardă. Este sângele remuşcărilor. Doar dacă…

S-a oprit în timp ce mulţimea, atât de densă pe cheiul Ecole, îl împingea.

— Doar dacă nu l-a otrăvit maică-sa. Regina Caterina transpiră moarte… Apoi, dintr-odată, a şoptit: A plecat aşadar cu acest Terraccini?

A schiţat o grimasă, cu gura strâmbată, adăugând că odinioară, pe când era încă tânăr, ca acest Leonello Terraccini, cunoscuse o femeie, pe Mathilde de Mons, care avea codiţe blonde ca ale lui Anne de Buisson. O regăsise fericită în haremul lui Dragut Desfrânatul.

— Aşa sunt femeile, a conchis el ridicând din umeri.

A început iarăşi să meargă, cu capul plecat, apoi, cu o mişcare a bărbiei, a arătat spălătoresele care, îngenuncheate, cu braţul înroşit, frecau cearşafurile de la palate şi ale nobililor.

— Până şi acestea, a şoptit el. Şi, după câţiva paşi: Chiar şi reginele.

A început să povestească ceea ce Enguerrand de Mons şi Diego de Sarmiento spuseseră despre ceea ce se întâmpla la Luvru, unde Marguerite de Valois, soţia lui Henric de Navarra, se culca sub toţi bărbaţii pe care îi întâlnea.

Era, după cum îi auzeai, o depravată care nu avea decât un gând: să-şi satisfacă poftele, până şi cu fraţii, începând de la vârsta de doisprezece ani.

În loc să-i împuţineze dorinţele, timpul n-a făcut decât să-i amplifice viciile, şi, tot atât de mişcătoare ca argintul viu, se regula cu orice servitor care se apropia de ea.

Ajunsese chiar să meargă să dezgroape capul unuia dintre amanţii săi, decapitat din ordinul regelui, ascunzându-l cu propriile mâini în capela Saint-Martyrs, în Montmartre.

Soţul şi fraţii ei, Francisc de Alencon şi favoritul Henric al III-lea, partenerii ei de joacă, făceau dovada aceluiaşi desfrâu ca şi ea.

— Merg de la unii la alţii, iar Caterina de Medici le aruncă între picioare tinere care îi lasă sfârşiţi. Se spune chiar că Henric de Navarra şi-a pierdut conştiinţa mai bine de o oră, într-atâta s-a dedat acestei voluptăţi. Şi toţi îşi zic creştini, toţi îngenunchează în faţa altarului! Iată Curtea, iar cea a Spaniei este la fel, fiecare lăsând în urmă bastarzi de prinţ sau de rege.

Thorenc a dat din cap.

— L-am cunoscut pe Don Juan, bastardul lui Carol Quintul… A făcut o pauză, apoi a reluat: Îl urmăresc pe Henric de Navarra de fiecare dată când mă duc la Luvru. Niciodată nu am văzut om atât de vesel, care aleargă din alcov la jocul cu mingea. Râde cu asasinii gentilomilor săi. Dansează, cu platoşa sub capă, cu pumnalul în mâneca tunicii, pentru

că – sunt cuvintele pe care i le-a spus lui Enguerrand de Mons – „suntem aproape întotdeauna gata să ne tăiem gâtul unii altora”. Dar el dansează, Montanari, el se distrează ca şi cum nu ar fi avut loc masacrul alor săi, al acelor nobili pe care căsătoria sa i-a atras la Paris. Când au vrut să iasă din sac, simţind că urmau să fie închişi pentru a fi ucişi, le-a spus că sunt în siguranţă, că regele Carol îi promisese asta. Thorenc a adăugat cu o voce răguşită: Acela a murit, sângele remuşcărilor i-a umplut gura. Dar Henric dansează şi face amor, râde şi se gudură la mărturisirile de dragoste ale soţiei sale Margot. Sunt prinţi creştini! Mâine Henric va fi, poate, rege. Hughenoţii aşa speră. Dar toate astea, le văd, Montanari, ca şi cum aş fi Dante mergând în infern alături de Vergiliu şi descoperindu-i pe cei damnaţi.

Aşa au vorbit astfel aproape în fiecare zi, iar Vico Montanari, întors la Palatul Veneţiei, făcea raport către Ilustrisimele Seniorii ale Serenisimei despre cele aflate.

Mai adăuga că şi alţii, în afara lui Bernard de Thorenc, îi împărtăşeau regretele – dezgustul – pentru tot sângele vărsat, şi că aceste sentimente erau cu atât mai vii cu cât se pregătea războiul dintre hughenoţi şi catolici, că religia apărea în fiecare tabără ca un simplu pretext.

Se masacra în numele lui Dumnezeu, dar cui îi păsa de ceea ce îi învăţase Hristos?

Montanari era sigur că Thorenc se vorbise cu alţi „nemulţumiţi”, „politicieni”, „machiavelişti” – aşa se numeau – care voiau pacea între creştini, unirea tuturor supuşilor regatului, fiindcă aceştia nu se omorâseră între ei pentru Dumnezeu, ci din ambiţia câtorva prinţi.

Acei oameni trebuiau ascultaţi, observaţi, iar, printre ei, un Bernard de Thorenc, un Michel de Polin, sfetnic în Parlamentul din Paris – scrisese într-unul dintre rapoartele sale Vico Montanari. Aceşti nemulţumiţi, aceşti politicieni se puteau alătura unui suveran care să fie mai întâi un om al păcii.

Şi de ce nu acest Henric de Navarra, care îşi schimbase deja de câteva ori religia şi care fugise de la Luvru, pe 4 februarie 1574, temându-se să nu fie sugrumat sau otrăvit?

PARTEA a III-a

Capitolul 19

Îmi amintesc de vântul îngheţat care, în acea primă zi de martie 1576, mătura cheiul Ecole, pe care Vico Montanari şi cu mine îl străbăteam în lung şi în lat, aşa cum o făceam adesea.

Gheaţa acoperea malurile, se aduna în blocuri cenuşii la picioarele podurilor.

Aveam inima îngheţată.

Îl regăsisem pe Montanari la colţul pieţei Ecole, în capătul străzii l'Arbre-Sec şi al cheiului.

Mă prinsese numaidecât de braţ şi, după cum mi-l strânsese, ghicisem că avea să-mi vorbească despre Anne de Buisson.

M-am eliberat imediat şi am început să merg cu pas mai iute, raportându-i ceea ce aflasem la Luvru şi la Palatul Spaniei.

Diego de Sarmiento şi Enguerrand de Mons, părintele Verdini şi Veron, ducele Henric de Guise, zis Însemnatul, se întâlneau aproape în fiecare zi, de la fuga lui Henric de Navarra.

Sarmiento şi de Guise se arătau cei mai îngrijoraţi. Dacă Henric al II-lea n-avea să aibă descendenţi de parte bărbătească, Henric de Navarra urma să devină moştenitorul tronului Franţei.

Părintele Verdini se înfuria. Dumnezeu nu va îngădui, întărea părintele Veron. Cum să-l ierte că avea o nouă credinţă, că imediat ce s-a regăsit printre ai săi, traversând Loara, îşi părăsise credinţa catolică şi se proclamase hughenot, protector al unirii tuturor hughenoţilor regatului?

— Protector, repetase Diego de Sarmiento, după cum îşi zice prinţul de Orania în Ţările de Jos. Credeţi că noi, spaniolii, vom accepta aşa ceva?

Henric de Guise spusese că dacă regele catolic, marele Filip al II-lea, îl ajuta în încercarea sa – îi trebuiau ducaţi ca să recruteze oameni: helveţi, dar buni catolici; germani, dar duşmani de moarte ai luteranilor şi ai calviniştilor; şi de ce nu trupele spaniole ale ducelui de Alba venind din Ţările de Jos –, atunci el, Henric de Guise, jura să aducă la Luvru trupul lui Henric de Navarra legat de un măgar şi golit de sânge ca un purcel de lapte. Avea să facă din el ceea ce au făcut cu trupul amiralului de Coligny: să-l taie bucăţi şi ceea ce rămâne să atârne în ştreangul de la Montfaucon.

Ascultasem, aşezat în penumbră; ura pe care toţi aceşti oameni o

arătau era atât de mare, încât m-am înspăimântat.

Aparţineau taberei asasinilor. Enguerrand de Mons, care totuşi era unul dintre sfetnicii apropiaţi ai lui Henric al III-lea, adăugase că regele, în ciuda tuturor prafurilor pe care le lua şi a celor ce i se dădeau soţiei sale, Louise de Lorraine, era tot incapabil să conceapă un fiu.

— Doar dacă, a rânjit el, unul din mignonii săi, de Epemon sau de Joyeuse, nu o va însămânţa!

Au râs.

— Dar Dumnezeu nu vrea acest miracol, nu-i aşa, părinte? a adăugat Diego de Sarmiento întorcându-se către Verdini, care, cu un aer ofuscat, s-a închinat.

Zi după zi, ascultând discuţiile lui Sarmiento şi ale ducelui de Guise, am simţit astfel bătând în mine din ce în ce mai iute dorinţa de război contra hughenoţilor.

Enguerrand de Mons povestea că Henric al III-lea i se alătura, că regina-mamă, Caterina, îl împingea să ia conducerea unei armate pentru a merge să-i urmărească pe Henric şi pe hughenoţii lui în provinciile din Guyana, Gasconia şi din Bearn, la Montauban, Nîmes, La Rochelle, că trebuia să o facă repede dacă nu voia ca aceşti eretici să-i imite pe ticăloşii din Provinciile Unite şi să creeze şi ei, în această parte de regat, un stat hughenot.

Caterina îi repetase regelui că „marea curăţenie” de la Sfântul Bartolomeu ar fi fost făcută în van dacă Henric de Navarra şi hughenoţii săi erau lăsaţi să se adune. Ea ştia că douăzeci de mii de mercenari germani sunt în drum pentru a li se alătura.

Mă duceam la Luvru însoţit de Sarmiento şi de Enguerrand de Mons. Îi observam pe Henric al III-lea şi pe regina-mamă.

Regele, înalt, îmbrăcat în catifele şi mătăsuri, înainta, înconjurat de favoriţii săi de o eleganţă la fel de rafinată ca şi a sa. Erau atât de parfumaţi, încât mă făceau să tuşesc.

Adesea, în urma lor apărea Marguerite de Valois, soţia lui Henric de Navarra. Ea era atât de frumoasă, privirea sa atât de atrăgătoare, chipul ei atât de simetric, încât eram tulburat, ştiind de asemenea ceea ce se spunea despre moravurile sale, despre desfrânarea, despre dorinţa sa niciodată potolită.

Se şoptea că Henric al III-lea – ros poate de gelozie – alungase de la Curte o tânără pentru că Marguerite – Margot, i se spunea, pentru a o trata ca pe o femeie vulgară – o copleşea cu mângâieri, de îndată ce bărbaţii îi părăseau aşternutul.

Mă privise adesea şi eu fusesem emoţionat. Apoi întorcea capul şi o urmăream din priviri cum, înveşmântată într-o rochie de postav auriu buclat, cu părul împodobit de perle mari şi multe pietre, de diamante aranjate în stea, trecea de la unul la altul.

Şi, cu toate astea, era prizonieră. Regina-mamă şi regele – mama şi fratele ei! – îi interziceau să meargă să stea alături de Henric de Navarra. Iar atunci când ameninţase că va fugi, aşa cum făcuse soţul ei, fusese legată, iar Caterina de Medici şi Henric al III-lea o bătuseră, asigurând-o că o vor ucide dacă încerca să părăsească Parisul.

I-am spus, deci, lui Vico Montanari ceea ce auzisem şi văzusem, împiedicându-l astfel să-mi vorbească despre Anne de Buisson.

De fiecare dată când, în trecut, o făcuse, confirmându-mi aşadar că părăsise Parisul însoţită de Leonello Terraccini, mă prefăcusem că nu îl auzisem, că nu eram rănit, când de fapt pieptul îmi era străpuns, inima îngheţată.

Dar a trebuit, în acea dimineaţă, în frigul care crăpa obrajii şi buzele, să-l ascult pe Vico Montanari spunându-mi că Terraccini tocmai se întorsese, că îl văzuse la Pau, apoi la Nerac, în mijlocul trupelor hughenote, pe Henric, regele de Navarra, fericit şi verde ca un om care a scăpat de moarte şi care pleacă repetând – astfel sunau cuvintele lui, consemnate de Terraccini: „Slăvit să fie Dumnezeul care m-a scăpat! Regina, mama mea, a fost omorâtă la Paris, au fost ucişi amiralul şi toţi servitorii noştri cei mai buni. Aş fi păţit la fel, dacă Dumnezeu nu m-ar fi ferit. Nu mă mai întorc în oraşul ăla, decât dacă sunt târât. Regret doar două lucruri pe care le-am lăsat la Paris, liturghia şi soţia mea; totuşi, de liturghie, voi încerca să-mi treacă, dar de soţie nu, şi vreau să o recapăt…”

— Le vrea pe toate, şi pe soţie pe deasupra, a comentat Montanari. Terraccini, care nu e un călugăraş, încă mai este uluit de ceea ce a văzut; acest rege Henric este ca un câine turbat care adulmecă tot ce întâlneşte, se culcă cu oricine, şi nu-i prea pasă de căţeii pe care îi capătă. Păduchii lui spanioli sunt atât de numeroşi, atât de bine instalaţi în culcuşurile lor din părţile de jos, încât i se urcă la subsuoară, în sprâncene, în păr, şi îl vezi pe Henric scărpinându-se, iar când nu-l hărţuiesc păduchii, îl ustură când se pişă. Iată suveranul hughenot, adept al cauzei căreia i se zicea austeră! Dar ridică toate poalele ce-i trec pe dinainte, le violează pe cele care îi rezistă, le mărită pe altele cu însoţitorii săi pentru a i le păstra pregătite, ca să poată dispune de ele după plac, iar vârsta sau condiţia nu constituie un obstacol în calea

dorinţelor sale: fată de paisprezece ani sau târfă, castelană sau ţărancă, cele mai multe sunt fericite să-l primească pe rege între picioare. Acest Henric nu e înconjurat de mignoni şi nu va duce lipsă de moştenitori! Iar asta trebuie să-i înfurie pe Caterina noastră şi pe fiul ei, el, care niciodată nu s-a atins de vreo femeie…

Făcuserăm câţiva paşi în tăcere, apoi Vico Montanari m-a prins din nou de braţ şi am plecat capul, ascultându-l spunându-mi că Anne de Buisson se dusese mai întâi la Castellaras de Tour „unde fratele tău Guillaume adunase câteva sute de nobili care cuceriseră Marea Fortăreaţă de Mons, de pe celalalt mal al Siagnei”. Enguerrand îmi spusese deja despre acest atac. Dar nu ştiam că Anne a stat mai multe luni în locuinţa noastră, în compania lui Leonello Terraccini şi a lui Guillaume.

Apoi părăsise Castellaras de la Tour cu Guillaume şi cu cea mai mare parte a nobililor, renunţând să se ducă la Veneţia, cum îi promisese la început lui Terraccini.

Au călărit prin provinciile hughenote din sud, atacând câteva castele şi sate catolice, jefuind, sugrumând sau spânzurând preoţii, forţându-i pe credincioşi să-şi renege credinţa, ucigându-i pe cei care refuzau, spunând astfel că masacrele din Paris, de la Lyon, de la Orleans – moartea celor aproape treizeci de mii de fideli ai cauzei – erau răzbunate, dar că acesta nu era decât începutul, că într-o zi trebuiau goniţi de la Luvru şi din Paris asasinii şi că, prin ajutorul lui Dumnezeu, al Elisabetei a Angliei, al credincioşilor din Germania şi din Ţările de Jos, şi sub comanda lui Henric de Navarra, acesta avea să fie în curând un fapt împlinit.

— Anne de Buisson, a continuat Vico Monatnari, era, dacă e să îl cred pe Leonello Terraccini, una dintre cele mai războinice femei, jurând că voia să-şi răzbune fratele şi pe cei pe care i-a văzut ucişi în pasajul casei de la numărul 7, din strada l’Arbre-Sec. A uitat oare, că tu, catolic, ai salvat-o?

Aş fi vrut ca Montanari să tacă. Doamne, Tu ştii cum, de luni de zile, te implor să te milostiveşti de mine ca s-o uit pe Anne de Buisson.

Dar încă o dată, în acea dimineaţă, am ştiut că ai refuzat să mă auzi. Nu m-am putut împiedica să nu-l întreb pe Montanari unde se găsea acum.

Îmi imaginasem deja răspunsul lui.

Împreună Guillaume se dusese la Pau, apoi la Nerac, unde se afla regele de Navarra.

Conform lui Terraccini, care fusese martor, nu a fost nevoie decât de

o zi, poate chiar numai de o privire pentru ca Anne de Buisson să-l facă pe rege să uite toate celelalte femei.

Montanari mi-a strâns braţul.

— Dar Henric de Navarra, ţi-am spus, este un câine care aleargă după orice femelă, una după alta.

Cât am pătimit, Doamne, din pricina ei?

Capitolul 20

Nu l-am mai revăzut pe Vico Montanari timp de câteva săptămâni, dar spionii lui Diego de Sarmiento, ai lui Enguerrand de Mons sau ai lui Henric de Guise Însemnatul au fost cei care mi-au vorbit despre Anne de Buisson.

Nu era deloc nevoie să o numească.

Mi-o imaginam, când povesteau că Henric de Navarra puţea ca un porc, iar femeile cu care se culca se plângeau de acest miros „de subsuoară şi de picioare". Se spălau şi se parfumau mai multe ore după ce scăpau de el.

Cât despre regina Margot, căreia Henric al III-lea şi Caterina de Medici îi dăduseră voie să-şi reîntâlnească soţul la Pau, apoi la Nerac, aceasta îşi schimba toată lenjeria de pat după ce regele de Navarra stătuse în ea.

Sarmiento făcea o mutră de dezgust. Henric de Guise spunea că acel bearnez era mereu murdar la cur.

Nu voiam să aud, dar mă apropiam de oamenii care soseau din provinciile hughenote din Guyana, Gasconia sau din Bearn.

Stătuseră în oraşele fortificate de fideli ai cauzei, unde Henric de Navarra se ducea adesea în compania câtorva nobili.

Aceştia spuneau că la Agen, spre sfârşitul unui bal, regele pusese să se stingă toate lumânările pentru ca să poată silui femeile sau pe fiicele acestora, doamne oneste atât căsătorite, cât şi în aşteptarea măritişului, şi că unele erau moarte de spaimă, altele se aruncaseră pe fereastră pentru a-şi apăra onoarea, iar cele care suportaseră miroseau atât de tare a porc şi a ţap că ştiai, doar mirosindu-le, că fuseseră călărite de acest satir încoronat care se pretindea creştin.

Mai era şi acea însoţitoare a reginei Margot, Francoise de Montmorency-Fosseux, căreia îi ziceau „Micuţa din Fosseux", pe care el o încălecase şi pe care regina Margot o educase pentru a fi buna şi experta amantă pe care Henric şi-o dorea.

— Blestemat să fie! şoptea părintele Verdini. Ars ca eretic şi depravat!

Mă gândeam la Dragut Desfrânatul, la Mathilde de Mons.

Mă gândeam la Anne de Buisson.

Una dintre iscoade spunea că Henric de Navarra strigase într-o zi:

„Dacă nu aş fi hughenot, m-aş face turc!” Frumoasă mărturisire!

Se spunea de asemenea că, în castelul de la Nerac, regina Margot îşi primea amanţii în văzul şi cu ştiinţa regelui.

— O târfă! a decretat Sarmiento.

Dar alţi spioni adăugau că ea crease o academie şi că primea acolo literaţi veniţi de la Bordeaux, precum Michel de Montaigne, care discuta cu ea religie, filosofie şi, spuneau ei, idei atee.

— Vrăjitoare, sacrilegiu şi păgână! întări părintele Verdini.

Unii nobili gasconi şi pastori ai religiei împărtăşeau acelaşi sentiment. Unul dintre ei se spovedise, spunând că regina „adusese viciul, aşa cum căldura aduce şerpii”. Ea pretindea că voia să dezmorţească spiritele, dar făcuse armele să ruginească! Semănase tulburarea printre toţi nobilii hughenoţi pe care îi agăţa dintr-o privire, care ştiau că îşi căuta plăcerea fără să se ascundă, convingându-l chiar şi pe Henric de Navarra că era virtute să nu faci nimic în secret, că viciul nu stătea în lucru, ci în disimulare, că soţul trebuia să-i mângâie pe servitorii soţiei sale, iar aceasta să mângâie amantele regelui, soţul său.

— Iar ea asista la slujbă în fiecare dimineaţă în capela aflată în gradina Castelului Nerac.

Sarmiento a râs în hohote:

— Tufele sunt adesea bune catolice.

Mi-a aruncat o privire, apoi l-a întrebat pe spion:

— Şi hughenota aceea, Anne de Buisson?

— Ca şi celelalte, a răspuns spionul.

Dar, cu un gest, Sarmiento l-a oprit.

— Despre ea nu vrem să ştim, a spus, întors către mine.

Nu există suferinţă mai mare decât să-ţi imaginezi.

Îl vedeam pe Henric de Navarra năvălind în camera lui Anne de Buisson. Nu avea nevoie să forţeze uşa. Anne se îndrepta spre el, îmbrăţişa acel trup cu duhoare de transpiraţie, cu subsuorile şi picioarele nespălate. Şi îmi imaginam că nici ea nu se spăla după plecarea lui Henric de Navarra pentru a păstra pe piele acel miros de rege.

Diego de Sarmiento a fost cel care m-a obligat să văd cine era cu adevărat Anne de Buisson.

Într-o seară, la Palatul Spaniei, am văzut intrând în marea sală pe ambasadorul Rodrigo de Cabezon însoţit de un maur care purta turban. Acesta stătea cu câţiva paşi în spate, ca un servitor.

Imediat, Sarmiento, cu un gest, i-a invitat pe toţi nobilii prezenţi să părăsească încăperea.

Am vrut să ies şi eu, dar el m-a reţinut, cerându-mi să închid uşile, iar când am făcut-o, când m-am întors, l-am văzut înclinându-se înaintea servitorului maur.

Acesta tocmai îşi scosese turbanul, şi, treptat, în ciuda vopselei negre de pe chip, l-am recunoscut pe don Juan de Austria care îmi zâmbea, explicându-ne cum, deghizat astfel, traversase toată Franţa în drum spre Ţările de Jos, unde, din ordinul lui Filip al II-lea, trebuia să ia conducerea trupelor spaniole.

— Am văzut provinciile hughenote, oraşele fortificate. Am trecut pe lângă armatele lui Henric de Navarra.

S-a aşezat, iar noi l-am înconjurat.

Pleca a doua zi de dimineaţă, tot deghizat, dar primise misiunea de a-i transmite lui Diego de Sarmiento voinţa lui Filip al II-lea.

Şi-a pus mâinile pe genunchi, s-a aplecat înspre noi:

— De acest rege de Navarra, de acest eretic, avem nevoie ca aliat! a început el.

Capitolul 21

L-am ascultat pe don Juan de Austria cu fruntea plecată. Mă temeam să nu-mi citească pe chip deznădejdea, dispreţul, ruşinea.

Dar el nu-mi dădea atenţie.

A spus că Filip al II-lea era gata să plătească trei sute de mii de scuzi, apoi alţi o sută de mii în fiecare lună, dacă Henric de Navarra intra în război cu trupele sale hughenote împotriva lui Henric al III-lea, regele preacreştin al Franţei. Infanteria spaniolă, trecând Pirineii, urma să vină în sprijinul nobililor cauzei şi al mercenarilor lor germani sau englezi, atunci când aceştia aveau să-i înfrunte pe soldaţii regelui.

Don Juan s-a întrerupt, lovind cu talpa în parchet înainte de a relua:

— Ne vom pune astfel piciorul peste grumazul drăgălaşului de Henric al III-lea, care îi ajută împotriva noastră pe protestanţii din Ţările de Jos. Iar Caterina de Medici, care trimite o flotă împotriva posesiunilor noastre din America, îşi va aminti de angajamentul pe care şi l-a luat de a fi mereu alături de noi.

Auzeam aprobările lui Diego de Sarmiento.

El care, cu doar câteva ore în urmă, dorea ca papa să-l excomunice pe rege, acest renegat care îşi schimba religia mai des decât nădragii, era încântat acum că Filip al II-lea se declara gata să-şi dea fiica, infanta de Spania, acestui satrap, dacă abjura public încă o dată cauza.

— Deci, a adăugat don Juan, să-i propunem banii, iar dacă va refuza, i-i vom da lui Henric de Guise şi Ligii Catolice pentru a face să se îndoaie genunchii lui Henric al III-lea şi ai Caterinei de Medici.

Doamne, unde erai Tu în toate aceste intrigi?

Aveam sentimentul că fusesem luat în derâdere şi batjocorit, ca şi Tine!

Atunci când mă luptasem în Andaluzia alături de don Juan de Austria, am crezut că ucideam pentru gloria Ta cea mai înaltă, căci acei mauri ne ameninţau credinţa şi convertirea lor nu era decât o mască ce le ascundea ura faţă de Biserica Ta.

Îmi aminteam de Lela Marien, al cărei nume era Aisha şi care ridicase împotriva noastră o sabie încovoiată.

Apoi războiul nostru sfânt a continuat la Lepanto. Don Juan comanda pe atunci flota Sfintei Ligi.

Vico Montanari îmi spusese că într-o piaţă din Messina fusese ridicată o imensă statuie a lui don Juan pentru a-l onora pe învingătorul infidelilor. Şi, acum, el era cel care voia să încheie, în numele regelui, o

alianţă cu hughenoţii, chiar aceia cărora Diego de Sarmiento le dorise, le ordonase, le organizase masacrarea!

Păstram amintirea faptului că, la începutul vieţii, îmi condamnasem tatăl, care, în numele regelui său, Francisc I, căutase să se alieze cu necredincioşii.

Am simţit nevoia să strig, când, ridicând capul, am descoperit din nou deghizarea lui don Juan de Austria. Culoarea neagră a pielii sale nu era dată de vopsea, ci de adevărul din inima sa.

Îşi pierduse credinţa întru Hristos.

M-am gândit în acel moment că toţi aceia – Sarmiento sau don Juan, în cealaltă tabără, tatăl meu altădată, fratele meu Guillaume sau Seguret şi, fără îndoială, şi acel Henric de Navarra în prezent – toţi cei care îl evocau pe Hristos pretinzându-se totodată ca vestitori ai săi, de fapt, îl trădau.

Era ceea ce îmi spusese pe cheiul de la Messina Michele Spriano. Religiile, cele ale infidelilor, ale ereticilor, ca şi sfânta noastră credinţă catolică, căzuseră în mâinile celor abili, măşti în spatele cărora se ascundea rictusul gurilor lor hulpave.

Mai aproape de Dumnezeu mi s-au părut cei care nu îl numeau decât în rugăciune, iar nu în politică.

Singur, numai Dumnezeu ştia asta.

Am revăzut acel cap de Hrist cu ochii închişi, pe care îl ascunsesem la rădăcina unui stejar din pădurea care înconjura Castellaras de la Tour.

Acel Hrist plângea.

El cunoştea minciunile oamenilor şi, decât să-şi întoarcă faţa de la ei pentru totdeauna, prefera să-şi închidă ochii.

I-am blestemat şi i-am dispreţuit astfel pe cei care se serveau de Dumnezeu pentru a-şi ascunde sperjurul, sordidele lor ocupaţii, chiar dacă mi-a fost dat să le fiu tovarăş de arme şi mesager.

Îmi recunosc, Doamne, slăbiciunea. Nu sunt mai bun decât ei.

Dar poate, cu timpul, am încercat să devin.

Când Diego de Sarmiento şi don Juan de Austria mi-au propus să plec la Nerac ca să-l întâlnesc pe Henric de Navarra şi să-i fac cunoscute propunerile regelui Spaniei, am avut impresia că un suflu de aer îmi umplea pieptul şi că mă ridicam ca o pânză în sfârşit întinsă.

Sarmiento s-a apropiat de mine şi mi-a pus mâinile pe umeri, cu capul întors către don Juan.

— Îl cunoaşteţi, a spus el. Bernard de Thorenc a fost în toate

bătăliile, în toate cauzele sfinte.

Don Juan a dat din cap. A vorbit de Granada, de Lepanto. Îşi amintea de asaltul pe care îl condusesem împotriva galerei *Sultane,* în cursul căruia pierise Ali Paşa.

— A fost sclav la barbari, a adăugat Sarmiento. El şi cu mine am fost înlănţuiţi de aceeaşi bancă pe galerele musulmane.

Don Juan a ridicat braţul şi a subliniat râzând că doar costumaţia îi era de maur.

Am mormăit că imita atât de bine un musulman, încât te puteai lăsa păcălit.

Diego de Sarmiento şi don Juan au schimbat o privire. Primul a părut că ezită să-mi răspundă, apoi a râs la rândul lui, imitându-l pe primul.

Eram, a reluat el apăsându-mă pe umeri, nobilul catolic pe care hughenoţii îl puteau asculta. Fratele meu era unul dintre şefii lor. Şi oare nu eu salvasem viaţa acelei hughenote despre care se spunea că era una dintre favoritele regelui de Navarra?

— Ai s-o vezi, a murmurat Sarmiento.

Era tocmai ceea ce mă incita să plec.

Capitolul 22

Am văzut-o pe Anne de Buisson încă din ziua sosirii mele la Nerac.

Eram frânt de oboseală, cu pielea tăbăcită de vânt, de ploaia care mă însoţise până dincolo de Tours, apoi de soarele care mă arsese.

Aveam tunica destrămată, căci a trebuit de mai multe ori să mă adăpostesc în codru, să mă arunc în şanţuri pentru a mă feri de bandele de tâlhari, acei soldaţi rătăcitori care dădeau foc recoltelor, prăduiau satele, violau femeile, le tăiau celor care le ieşeau în cale urechile şi nasul, şi uneori – i-am văzut – îi trăgeau în ţeapă pe cei care încercau să li se împotrivească.

Aceşti „ciugulitori” furau caii, dezbrăcau cavalerii, iar unii mă urmăriseră până la căderea nopţii, în inima pădurilor unde reuşisem să scap.

Traversasem satele incendiate, îi ascultasem pe ţăranii care se jeluiau şi-i blestemau pe aceşti bandiţi care pretindeau că acţionează în numele religiei lor. Într-un loc devalizau bisericile, în altă parte jefuiau templele, catolice dacă trebuiau jefuiţi hughenoţii, hughenote dacă trebuiau jefuiţi catolicii.

Totuşi, pe măsură ce mă afundam în provinciile hughenote, am simţit că ordinea era aici ca o primăvară căreia îi vezi ivindu-se primele vlăstare.

Puteam să stau într-un han, la Agen, şi să ascult un negustor zicând că regele Henric voia „să trăim şi să fim buni unii cu ceilalţi, fără să ne certăm, să înjurăm, să provocăm, să tulburăm, fără să le îngrădim libertatea de a-şi alege religia, fără să ne bucuram la averile lor, fără să facem nimic unii contra celorlalţi”.

Iar acest negustor, turnându-mi să beau, adăugase:

— Noi suntem toţi din regatul Franţei, cetăţeni ai aceleiaşi patrii.

Pe drumul ce ducea la Nerac, văzusem uscându-se, spânzuraţi de câţiva arbori, soldaţi în uniforme zdrenţuite, cu ochii ciuguliţi de corbi, ei care „ciuguliseră” într-atât bunurile ţăranilor!

La intrarea în Nerac, am văzut chiar doi oameni cărora tocmai li se tăiase mâna pentru că se răzvrătiseră într-un oraş de provincie.

Poate că regele de Navarra era omul ordinii şi al păcii?

Am sperat.

Am mers deci pe străzile din Nerac, ţinându-mi calul de frâu.

Eram privit cu o curiozitate binevoitoare, ca şi cum blândeţea vremii, căldura pietrelor roz şi ocru îi făceau pe oameni cumsecade. Îmi

aminteam de ura pe care o resimţeam la fiecare pas, pe cheiul Ecole sau pe strada l'Arbre-Sec. Parisul era un vulcan care nu înceta să vuiască. Aici părea să domnească o nonşalantă veselie.

Am fost primit la un castel care se înălţa în apropierea unui râu.

Am descoperit sălile mari, cărora zugrăveala şi tapiseriile brodate de catifea, de satin şi de aur, le confereau o alură opulentă. Am înaintat până la una dintre uşile care dădeau spre grădină. Alei mărginite de dafini şi de chiparoşi coborau până la mal.

Dintr-odată, lângă fântână, am descoperit-o pe Anne de Buisson, mai blondă decât era în amintirea mea. Purta o rochie albastră cu pliuri ample, închisă cu nasturi până la gât. Dar culoarea era atât de vie, talia atât de strânsă, dantela albă din jurul gâtului şi al încheieturilor era atât de bogată, încât ai fi zis că era o rochie de bal, nu ţinuta austeră a unei hughenote.

Anne de Buisson se plimba la braţ cu o femeie a cărei rochie roşie, brodată cu catifea neagră, atrăgea privirea. Am recunoscut-o pe Marguerite de Valois. Amanta şi soţia lui Henric de Navarra se ţineau de braţ şi râdeau.

Ambele m-au observat şi au întors capul, ca şi cum prezenţa mea le deranja.

M-au ignorat şi s-au îndepărtat pe o alee mărginită de portocali, care îmi aminteau de grădinile din Alger sau de cele din Andaluzia şi din Italia.

Câţiva slujitori m-au condus la rege.

Acesta era singur, plimbându-se de colo-colo într-o încăpere mai întunecată decât toate cele pe care le traversasem. Pe o măsuţă de scris se aflau nişte cărţi.

S-a apropiat de mine.

Mirosea într-adevăr a transpiraţie şi a picioare nespălate!

Am descoperit că era mult mai mic de înălţime decât Henric al III-lea şi, amintindu-mi de regele Franţei, am avut impresia că vedeam înaintând un mărunt nobil de ţară obişnuit cu călăria, cu bătăile, cu vinul aspru, cu cărnuri fezandate, cu femeile pe care le răstorni pe o căpiţă de fân, pe care le posezi pe o margine de masă ca şi când ai bea un pahar până la fund când ţi-e sete, fără să te gândeşti la calitatea vinului şi nici la curăţenia paharului.

M-a întrebat:

— Thorenc, ca şi Guillaume?

A început să râdă.

Avea fruntea dezgolită, o bărbie ieşită pe care începea să o ascundă sub o barbă tunsă ascuţit. Buzele erau subliniate de o mustaţă subţire.

Privirea îi era vie şi ironică.

— Nu eşti pentru cauza noastră? Eşti papist? Te rogi la toţi sfinţii ăia, atât de numeroşi, că nimeni, nici chiar doctorii de la Sorbona, nu este în stare să-i numească? A ridicat din umeri. Dar noi credem în Hristos, tu şi cu mine, şi suntem din regatul Franţei. Fratele tău este cu mine; tu, tu eşti cu Henric. Oare trebuie, pentru atâta lucru, să ne tăiem gâtul?

S-a îndepărtat, dar duhoarea persista ca şi când toată încăperea era impregnată.

— Ce vrei să-mi povesteşti? Rişti să-ţi pierzi viaţa aici doar ca să-ţi întâlneşti fratele? A râs din nou. L-ai văzut? S-a aşezat în spatele mesei de scris. Vei descoperi cadoul pe care i l-am făcut… Şi încăpăţânatul ăsta, care l-a refuzat! A trebuit să-i cer de trei ori să-l accepte… Dar îţi va povesti. Spune-mi ce vrei.

M-am temut ca propunerile lui Filip al II-lea să nu-l înfurie şi să nu mă împiedice chiar să i le expun, indignându-se de la primele mele cuvinte.

Eram tare naiv.

Henric de Navarra m-a ascultat mângâindu-şi barba şi mustăţile, cu privirea amuzată, apoi frecându-şi mâinile ca şi când ar fi fost fericit că se gândeau să-l plătească, aşa cum se face cu un mercenar, fără să fie îngrijoraţi de credinţa sa şi nici de legăturile care îl uneau din copilărie cu regele preacreştin, Henric al III-lea, şi cu regatul Franţei, în care Bourbonii erau una dintre familiile domnitoare.

Nătâng mai eram!

Henric a repetat rar:

— Trei sute de mii de scuzi şi o sută de mii în fiecare lună? Dacă eu le refuz, Însemnatul le va accepta, nu va avea pace decât dacă îi va pune o lesă lui Henric al III-lea şi ne va declara război. De partea cui va fi atunci Francisc de Alencon? I se va alătura regelui, fratele său, sau lui de Guise, şi, de ce nu, mie? Dacă am banii şi trupele regelui Spaniei, voi fi mai puternic decât regele de Navarra. Or, Francisc de Alencon merge acolo unde este forţa…

A râs dintr-odată în gura-mare.

— Dar să mă convertesc încă o dată pentru a o lua de soţie pe infanta Spaniei? Acolo, femeile sunt urâte, uscate, au pulpele strânse ca două coji de nucă! Iar noi avem aici tot ce ne trebuie în materie de femei. Vrei una pentru la noapte, Bernard de Thorenc?

Doamne, nici această Curte nu mai aparţine împărăţiei Tale!

Am ajuns să gândesc că aici, ca şi la Luvru, ca şi în Escurial, la Alger sau la Constantinopol, oamenii erau conduşi exclusiv de pofte şi de voinţa de a guverna.

Ar fi trebuit să mă retrag într-un lăcaş de rugăciune, departe de lume?

În acea seară, părăsindu-l pe Henric de Navarra, m-am înclinat destul de târziu în faţa hotărârii împăratului Carol Quintul de a închide în urma sa toate uşile pentru ca, de la o abdicare la alta, să fie singur cu Tine, Doamne!

Am părăsit Castelul Nerac la lăsarea nopţii, sigur că Henric de Navarra va refuza propunerile lui Filip al II-lea, nu din fidelitate pentru credinţa sa ori din onoare, ci din calcul. Acest om era un şiret care nu voia să-şi compromită viitorul devenind mercenar al unui prinţ străin. Şi poate că prudenţa sa aducea mai puţine prejudicii supuşilor regatului Franţei decât îndrăzneala unui Henric de Guise care, eram convins, ar fi acceptat pentru sine alierea cu Spania pretinzând că vrea să-i apere în felul acesta pe catolici împotriva hughenoţilor.

Un prinţ cinic valora poate mai mult decât un prinţ ipocrit, chiar dacă niciunul dintre ei nu era virtuos.

Dar virtutea, Doamne, mai aparţinea, ea, acestei lumi?

Mergeam aşa, adâncit în gânduri, căutând hanul unde trebuia să-mi petrec noaptea, când am fost înconjurat de nişte oameni cu spadele scoase din teacă.

I-am recunoscut pe Seguret, pe Jean-Baptiste Colliard şi alţi spadasini hughenoţi pe care îi văzusem la Paris în faţa casei cu numărul 7 din strada l'Arbre-Sec sau în faţa Palatului Ponthieu.

Nu-mi servea la nimic să-mi trag sabia din teacă.

— Îţi vei da capul pentru amiralul şi tovarăşii noştri pe care i-aţi masacrat, a răcnit Seguret.

Şi-a ridicat arma, împungându-mă în piept.

M-am gândit la Anne de Buisson.

Şi dintr-odată a apărut ea, urmată de nişte servitori cu torţe.

A înaintat, oprindu-se dinaintea mea, spunând că îmi datora viaţa şi că ei trebuiau să o omoare pe ea înainte de a mă ucide pe mine. Spadasinii şi-au pus săbiile la loc în teacă şi am rămas în faţa ei, în lumina tremurătoare a torţelor. Anne mă privea fix, cu faţa trufaşă, îmbufnată, cu un aer de sfidare arogantă.

— Pleacă! a spus ea. De nu, te vor ucide, indiferent ce ar crede Henric de Navarra şi soţul meu.

A ridicat vocea ca să nu pierd niciunul dintre cuvintele pe care le rostea.

— Vor să răzbune sângele alor noştri cu sângele vostru.

Voiam oare să spun că nu participasem la masacru? Mi-a luat-o înainte.

— M-ai salvat de mai multe ori, în Spania, pe strada l'Arbre-Sec. N-am uitat. Dar atâţia au fost ucişi de oamenii din tabăra voastră!

— Nu vreau să aparţin decât taberei lui Dumnezeu.

— Pe pământ, nu sunt decât oameni, a răspuns ea. Nu oamenii îl aleg pe Dumnezeu, ci Dumnezeu îi alege pe ei.

Ploaia a început să cadă, deasă şi rece. Flăcările torţelor au pâlpâit.

— Soţul? am şoptit.

Cozile ei, sub ploaie, se desfăcuseră, iar pletele lungi îi acopereau umerii. Rochia i se lipea de trup, desenându-i formele, şi am fost cuprins de dorinţa de o strânge la piept, ca altădată, sub acea scară a Palatului Luvru, în ziua căsătoriei lui Henric de Navarra, Împuţitul, cu Marguerite de Valois, aparent prietena lui Anne.

A râs.

— Este un cadou al regelui de Navarra, a spus ea.

Mai întâi m-am gândit că porcul o căsătorise cu un nobil amabil. Apoi, dintr-odată, am dus mâna la sabie amintindu-mi de ceea ce Henric de Navarra spusese despre cadoul pe care i-l oferise fratelui meu Guillaume.

Făcuse deci acest lucru, iar Guillaume acceptase să o ia pe Anne de Buisson de soţie pentru a face pe plac suveranului său!

Ucide, ucide!

Da, Doamne, eram mânat de furie.

Am apucat-o pe Anne de umeri şi am scuturat-o urlând.

Servitorii s-au repezit, împingându-mă cu flăcările torţelor.

— Acum fac parte din familia ta, a spus îndepărtându-se.

Ucide, ucide!

Acest prinţ şi acest frate cinic care puteau să strângă în braţele lor trupul lui Anne de Buisson, pe care o vedeam dispărând în noaptea brăzdată de ploaie.

Capitolul 23

— De-ar crăpa cu toţii!

Aşa am strigat, părăsind Nerac în ploaia dezlănţuită care îmi îngheţa oasele.

La dracu'!

Am blestemat dând pinteni calului până când a căzut, cu picioarele rupte, după ce se lovise de un copac pe care vântul îl smulsese din rădăcini, barând drumul.

A încercat să se ridice, zbătându-se.

Îmi amintesc că i-am mângâiat grumazul, emoţionat până la lacrimi, gata să îngenunchez, pentru a Te implora, Doamne, pentru el şi pentru mine.

Apoi, m-am retras cu un pas.

La dracu'!

Tu mi-ai dat cea mai umilitoare, cea mai neaşteptată dintre suferinţe! Ce puteam îndura în infern? Eram deja pe fundul prăpastiei, cu trupul zdrobit, jupuit de viu.

Cea pe care eu o iubeam, cea pe care Tu mi-ai scos-o în cale, căreia îi salvasem viaţa – lucru pe care l-ai îngăduit, Doamne –, respira în prezent putoarea ereticului, fie că era cea a regelui de Navarra sau a fratelui meu!

Pe toţi dracii, ce mai aveam de aşteptat de la Tine?

Ea o spusese, această târfă blondă, această hughenotă: Dumnezeu alege oamenii pe care vrea să-i salveze.

Drăcia dracului, Tu nu m-ai ales! Mă aruncai din nou cu faţa în noroi!

Am scos sacul cu pulbere. Mi-am încărcat pistolul. Dar amorsa era udată de ploaia care nu mai încetase.

Tu voiai deci ca acest cal să agonizeze, să fie pradă lupilor care aveau să vină să-l adulmece, să-l sfâşie de viu!

Asta era lumea, fir-ar ea a dracului!

Mi-am omorât calul tăindu-i beregata, iar sângele a ţâşnit, umplându-mă pe mâini, cald, arzând chiar.

Pe toţi dumnezeii, asta era viaţa!

Niciun pic de pace! De milă! De înţelegere între supuşii aceluiaşi regat! Război!

Să crape cu toţii, fir-ar ei să fie!

Am trăit cu capul plin de aceste gânduri luni şi chiar ani de zile.

Vico Montanari se mira. Refuzam să-l întâlnesc pe Michel de Polin,

care continua să spere că Henric de Navarra şi Henric al III-lea au făcut alianţă pentru stabili pacea în respectul religiei fiecăruia. Nu erau amândoi ieşiţi din învăţămintele lui Hristos?

— N-ar fi fost mai bine să asculte de cinci sute de ori slujba în fiecare zi sau cinci sute de citiri din Biblie, decât să pornească un război civil? întreba retoric Michel de Polin.

Râdeam când Montanari îmi relata aceste fapte.

Îl văzusem pe porcul de Navarra înconjurat de scroafele sale, fie că se numeau Anne de Buisson, Micuţa din Fosseux, contesa de Guiche sau regina Margot, fără a le uita pe toate celelalte, servitoare şi ţărănci, castelane şi însoţitoare, fecioare sau soţii viclene.

Îi eram duşman.

Să fie omorât! Să crape cu toţii!

Nu predica părintele Veron că îndatorirea tuturor catolicilor era să-i aducă lui Dumnezeu trupul mort al ereticului?

Eram de aceeaşi părere.

Diego de Sarmiento mă strângea la pieptul lui.

— Tu eşti din Castilia! se umfla el în pene.

M-a trimis la Henric Însemnatul, duce de Guise, ca să-i dau miile de dubloni pe care i le oferea Filip al II-lea pentru a ridica trupe care, atunci când venea ziua, puteau servi planurile Spaniei, învinge armata hughenotă şi aduce pe tronul Franţei un rege hotărât să susţină politica spaniolă, în numele şi în locul acestui Henric al III-lea nehotărât ca o femeie.

Am depus dinaintea lui Henric de Guise sacii plini cu monede din aur.

Îi aprobam pe Diego de Sarmiento, pe Enguerrand de Mons, pe preoţii Verdini şi Veron când se indignau la cuvântările ţinute de Henric al III-lea favoriţilor săi.

Fratele lui Henric al III-lea fiind mort, de acum Henric de Navarra era urmaşul la tron.

Îmi imaginam deja balurile şi banchetele date la Luvru, fratele meu Guillaume înaintând către noul suveran, alături de soţia sa, Anne de Buisson.

Pe toţii Dumnezeii, nu trăisem decât ca să asist la asta? Doar ca să-l aud pe Henric al III-lea că spune, întinzând mâinile inelate către focul din şemineu:

— Îl recunosc pe regele de Navarra ca singur şi unic moştenitor. E un prinţ prin naştere şi are o natură nobilă. Am fost mereu iubitor cu el şi ştiu că şi el mă iubeşte. Este puţin nervos şi repezit, dar are un suflet

bun. Sunt sigur că felul meu de a fi îi va plăcea şi că ne vom obişnui bine împreună…

Acest lucru trebuia împiedicat cu orice preţ!

Asistam la discuţiile secrete dintre ducele de Guise, Diego de Sarmiento, Enguerrand de Mons, părintele Veron, părintele Verdini şi alţi câţiva nobili. Vorbeau cu voce scăzută, dar uneori câte unul striga: „Ne vor sugruma! Se vor răzbuna! Va fi un Sfântul Bartolomeu al catolicilor, poporul o ştie. El nu-l vrea pe acest rege hughenot!”

S-a hotărât să împărţim arme burghezilor din Paris.

Părintele Veron ţinea predici spunând că „supuşii nu sunt obligaţi să recunoască, nici să susţină dominaţia unui prinţ rătăcit de la credinţa catolică şi recăzut în erezie”.

Ne adunam la Castelul Joinville. Sarmiento sau Rodrigo de Cabezon vorbeau ca nişte stăpâni. Trebuia creată o Sfântă Ligă permanentă care să aleagă un alt moştenitor al lui Henric al III-lea şi să nu accepte niciodată ca un eretic să acceadă la tronul Franţei, cel al regelui preacreştin.

Iar Diego de Sarmiento adăuga că, dacă, pentru a împiedica acest lucru, trebuia mai întâi gonit Henric al III-lea, ei bine, acesta avea să fie gonit!

Căci acest rege urmat de favoriţi, acest practicant al iubirii pidosnice putea să îngenuncheze în toate bisericile din Paris şi să conducă toate procesiunile, nu însemna că era mai puţin aliatul ereticilor, când îi scria de exemplu lui Henric de Navarra:

Vă dau de ştire, frate al meu, că nu am putut împiedica, oricât m-am împotrivit, planul rău al ducelui de Guise. Este înarmat. Staţi pregătiţi şi nu aşteptaţi nimic. Va voi trimite un nobil la Montauban care vă va aduce la cunoştinţă vrerea mea.

Cel care a plecat în provinciile hughenote a fost unul dintre favoriţii săi, ducele de Epemon.

— Acesta, spunea Sarmiento, va fi tras în ţeapă!

Se întoarce către mine. Pielea feţei i se încreţise, barba îi devenise sură, dar timpul nu-i pălise privirea.

Aplecat înspre mine, mă întreba. Mi-i aminteam pe călăii lui Dragut cel Crud, care înfigeau în măruntaiele creştinilor o ţepuşă înroşită în foc?

— Ceea ce au făcut ei îi vom face noi lui Navarra şi altora, a încheiat el.

Nu plecam ochii.

Dumnezeule, voiam să sufere cei care mă jupuiseră de viu!

Astfel a fost viaţa mea de ură şi de blasfemie, plină de dorinţa de răzbunare.

Mi-e ruşine astăzi să scriu, dar aşa am trăit.

Nu mă mai rugam, Doamne, Tu ştii.

Mă bucuram că părintele Verdini ne citeşte bula de excomunicare pe care papa Sixt al V-lea o dăduse împotriva lui Henric de Navarra şi a vărului său Henric de Conde, „generaţie bastardă a ilustrei şi atât de cunoscutei familii a Bourbonilor”.

Dar pentru mine, în acel moment, nu mai era judecata urmaşului apostolului Petru, şi prin urmare un cuvânt sacru, ci o armă în plus în acest război care mă opunea celor care mă răniseră.

Gata cu mila!

Uitate speranţa de pace şi indignările mele de creştin în faţa acestor regi, a acestor prinţi, a acestor nobili care se serveau de religie pentru a-şi satisface demonii!

Devenisem unul dintre ei.

Asistam la slujbe. Mă împărtăşeam. Îi trimiteam pe eretici la chinurile iadului. Purtam steagul unui bun catolic. Respectam ritualul. Făceam gesturile credinciosului. Îmi mişcăm buzele ca să se creadă că mă rugam.

Dar Te scosesem din inimă, Doamne!

Devenisem un războinic.

Capitolul 24

Războiul înseamnă moarte.

Voiam să le-o dau duşmanilor mei, iar astăzi ştiu că doream şi să am parte de ea.

O pofteam în fiecare zi la masa mea.

Îi propuneam lui Diego de Sarmiento să plecăm într-unul dintre acele oraşe hughenote – Agen, Mont-de-Marsan, Montauban, Cahors sau La Rochelle – unde spionii semnalau prezenţa regelui de Navarra.

Aş fi ştiut să mă apropii de el, să-l flatez, să-i vorbesc despre femei, să râd cu el, poate chiar să împart una dintre nopţile sale de desfrâu şi să-l sugrum în dimineaţa următoare, ca pe un porc împuţit ce era.

Diego de Sarmiento mă privea şi mă asculta cu uimire.

Simţeam că nu avea încredere în mine.

— Chestiunea aceasta nu este treaba unui nobil, ci a unui asasin plătit sau cel puţin posedat. Tu nu eşti un Maurevert. Nu eşti plătit ca să omori, iar războiul nu este un duel particular.

De altfel, aflam că Henric de Navarra stătea pregătit, înconjurat de nobili siguri ca Seguret, Jean-Baptiste Colliard şi fratele meu, care îi comanda.

Guillaume nu m-ar fi lăsat să mă apropii de Henric. El însuşi îl sfătuia să fie virtuos, îi cerea să renunţe „la iubiri atât de bătătoare la ochi, cărora le acordaţi atâta timp şi care nu mai par actuale. Trebuie, Sire, să faceţi dragoste cu toată creştinătatea, şi în special cu Franţa”.

Sarmiento se întorsese către mine, cu palmele deschise, şi îmi arătase că nu-l vom omorî pe Henric de Navarra într-un alcov sau dezbrăcat de pantaloni în vreo şură! Nici într-un turnir, cum îi propusese bearnezul însuşi lui Henric de Guise, provocându-l să se înfrunte într-un duel numai ei doi sau ajutaţi de o trupă aleasă din câţiva nobili. (M-am oferit imediat să fiu unul dintre cei care ar purta culorile Însemnatului, ale catolicilor contra regelui hughenot, dar de Guise refuzase această ofertă.)

Iar moartea nu venea, chiar dacă războiul se pregătea.

O aşteptam cu nişte târfe cărora Diego de Sarmiento şi cu mine le ridicam poalele la Palatul Spaniei pentru câţiva scuzi.

Beam, mă destrăbălam până când moartea plăcerii şi beţia mă îngropau sub voalul negru al somnului.

Nu lăsam astfel, Doamne, să fiu cuprins de vreo îndoială.

Dimineaţa, puteam, clătinându-mă încă, să mă asigur că burghezii

din Liga Sfântă şi preoţii care îi comandau învăţaseră mânuirea archebuzelor, erau pregătiţi, dacă ar fi trebuit, să apere fiecare stradă din Paris.

Adunaseră deja butoaie şi le umpluseră cu nisip, pentru ca la momentul potrivit să fie rostogolite şi îngrămădite în mijlocul drumului, spre a face imposibilă trecerea trupelor lui Henric al III-lea şi ale lui Henric de Navarra, care aveau să fie hărţuite de la ferestre.

Mă întorceam la Palatul Spaniei.

Uneori, mă opream la cel al Veneţiei, şi, pe când Vico Montanari sau Michel de Polin stăteau de vorbă cu mine, priveam uşa în spatele căreia trăise Anne de Buisson, şi îmi reproşam că nu venisem să o sparg.

Eram la fel de bun ca un prinţ puţind îngrozitor, şi tot la fel de mult ca fratele meu!

Mă întorceam către Montanari şi Michel de Polin, îi întrerupeam, îi anunţam că aflasem că regina Margot, care risca să fie într-o bună zi regina Franţei dacă Henric de Navarra urma să-i succeadă lui Henric al III-lea, fugise, luată pe cal de un mic nobil pe care îl sedusese, iar când soţul o adusese înapoi şi o închisese, ea se oferise temnicerului pentru a scăpa din nou.

— Regina Margot?

Rânjeam.

— Margot Desfrânata, Margot Dezmăţata, Margot Curva, ca toate cele care respiră izul lui Henric de Navarra!

Michel de Polin se aprindea. Nu-i păsa câte jupoane ridicase Henric de Navarra şi câţi nobili văzuse regina Margot descălţându-se.

Că bearnezul puţea la subsuori şi nu se spăla pe picioare era o chestiune de nas, nu de politică.

Henric de Navarra nu era mai puţin moştenitor legitim al coroanei şi toţi cei care se opuneau acestei perspective – întindea braţul către mine pentru a-i enumera: cei din Casa de Guise, spaniolii, burghezii acestei Ligi Sfinte… – sfârtecau regatul, ruinau Franţa şi favorizau Spania.

Venea de la Lyon, traversase provinciile. Văzuse bandele de ţărani înfometaţi cum tăiau, pe ogoare, spicele de grâu pe jumătate coapte şi le mâncau pe loc pentru a potoli o foame neostoită.

— Poporul moare cu burta goală, spunea. El vrea să continue să se roage în biserici, dinaintea sfinţilor, dar vrea mai întâi să i se umple stomacul, să i se dea boabe de semănat pentru a putea recolta grâu în

anotimpul următor. Căci el şi-a mâncat seminţele!

Se ridica, se ducea la fereastră, arăta către strada Fosses-Saint-Germain, mă poftea să vin lângă el, să-i văd pe acei cerşetori, acei amărâţi, acei oameni de nimic care îşi părăsiseră satele pentru că mureau de foame.

— Regatul are nevoie de pace şi de ordine, deci de un suveran legitim, şi nu de prinţi care s-au vândut Spaniei, care se îmbogăţesc cu dublonii pe care îi dă Filip al II-lea şi care l-au forţat pe regele Henric să scoată la vânzare în avantajul lor bunurile ereticilor. Se întorsese să se aşeze în faţa mea. Ştii, Thorenc, pentru ei religia nu-i decât un mijloc în plus pentru a-şi rotunji bunurile, averea şi de a pune în curând mâna pe tron. Puţin le pasă că astfel servesc mai degrabă Spania decât Franţa.

Rânjeam. Avea fără îndoială dreptate. Dar Henric de Navarra al lui era din aceeaşi familie!

Legitim? El îi ceruse Elisabetei a Angliei două sute de mii de scuzi, corăbii şi soldaţi pentru a duce război contra catolicilor. Unul dintre emisarii săi – Seguret – ajunsese în Germania şi în Danemarca, promiţând prinţilor terenuri bune ale regatului pentru a crea acolo colonii.

Ridicaţi cât puteţi de mulţi cavaleri mercenari germani, helveţi, le scrisese Seguret. Luaţi-i pe cei mai buni şi pe cei mai experimentaţi colonei şi căpitani. Veniţi să luptaţi împotriva catolicilor, fiindcă pretutindeni este vorba despre religia noastră!

Iată ce erau hughenoţii! Nu valorau mai mult decât ei, recunoşteam, de Guise şi membrii ligii care adunaseră o armată de helveţi, de albanezi, de germani pentru a întări trupele regale. Dar fiecare cu tabăra sa, cu alegerea sa.

A mea era luată.

Michel de Polin repetase că el era de partea Casei de Franţa al cărei moştenitor legitim era Henric de Navarra. Voia cu orice preţ să evite războiul care, pentru supuşii regatului, era cea mai crudă dintre sorţi.

Lucru adevărat. Ţăranii sufereau. Foamea îi chinuia. Soldaţii, mercenari sau helveţi din serviciul hughenoţilor, îi tratau mai rău decât pe vite.

Dar aceasta era legea lumii.

— Dumnezeu nu o vrea aşa, a murmurat Michel de Polin.

Când mi se vorbea de Tine, în acei ani, Doamne, nu mai ştiam decât să hulesc.

— Pe toţi sfinţii! am strigat eu.

Oare Polin nu ştia că pe acest pământ domnea cruzimea, că aici era adevăratul infern al oamenilor?

Cu atât mai mult, cu cât barbariei i se adăugau trădarea şi minciuna.

Ştia el că, în timp ce se pregătea războiul, în timp ce armatele se aliniau de luptă, iar soldaţii îi maltratau deja pe ţărani pentru un sac de grâne sau o găină, Caterina de Medici îl îmbrăţişa cu o afecţiune prefăcută pe Henric de Navarra, pipăindu-i în acelaşi timp pieptul cu degetele ei groase pentru a se asigura că nu purta asupra lui un pumnal sau o platoşă?

— Trebuie să-mi spuneţi ce doriţi, zicea ea.

— Dorinţele mele, doamnă, nu sunt decât cele ale Maiestăţii Voastre, răspundea cu o bunătate ipocrită Henric.

— Să lăsăm ceremonialul şi spuneţi-mi ce cereţi.

— Doamnă, nu cer nimic şi nu am venit decât pentru a primi ordinele voastre.

— Aici, aici, fiţi mai deschis!

— Doamnă, aici nu-i nicio deschidere pentru mine.

Iar iscoadele îi raportaseră lui Sarmiento că doamnele care asistaseră la întrevedere se amuzaseră în faţa vivacităţii replicilor regelui de Navarra şi semnelor sale de galanterie.

Ştiam de altfel că Guillaume de Thorenc, fratele meu, îl trimisese – trădare în trădare – pe Jean-Baptiste Colliard pe lângă ducele de Guise pentru a-i propune o alianţă între trupele hughenote şi cele permanente ale Sfintei Ligi, ca să-l gonească de pe tron pe Henric al III-lea şi pe mignonii lui.

Dacă ducele de Guise refuzase, nu era din motive religioase, ci pentru că dispunea la Paris de cel puţin patru mii de archebuzieri gata să invadeze Luvrul, să pună mâna pe rege şi să-l constrângă fie să se alieze cu el, fie să abdice sau să fugă.

De ce să împartă cu hughenoţii ceea ce putea să aibă de unul singur?

Iar dacă Henric al III-lea refuza să cedeze locul, ei bine, vor face cum a făcut regina Elisabeta a Angliei, care tocmai ordonase să se taie cu securea capul reginei Scoţiei, Maria Stuart, catolica, fiica lui Marie de Guise şi care fusese regina Franţei ca soţie a lui Francisc al II-lea, unul din fiii Caterinei de Medici, care nu domnise decât un an!

Sângele începuse să curgă.

Aceasta era legea oamenilor.

Nu-l făcuseră ei să curgă pe cel al lui Hristos?

Capitolul 25

Am uitat că sângele oamenilor avea aceeaşi culoare ca sângele lui Hristos. Am vrut să ţâşnească din trupul duşmanilor mei.

Îi bănuiam ascunşi pe drumul desfundat dintre râul Isle şi Drome, nu departe de satul numit Coutras.

Eram în Charente şi îi urmăream pe hughenoţi deja de mai multe zile. Fugeau, mergând către sud, după ce traversaseră Poitou, căutând să ajungă în provinciile Guyana şi Gasconia. Dar poate că îşi schimbau direcţia, poate că mergeau în întâmpinarea celor douăzeci de mii de mercenari şi archebuzieri, pedestraşi germani şi halebardieri elveţieni care pătrunseseră în Lorena ca să le vină în ajutor.

— Trebuie să-i ucidem înainte, a hotărât Diego de Sarmiento.

Iar ducele de Guise, dar şi regele Henric al III-lea, obligaţi să asculte de Liga Sfântă, dăduseră ordin să se adune aproape cinci mii de infanterişti şi peste o mie cinci sute de cavaleri pentru a-l scoate din bârlog pe împuţitul rege de Navarra, care chema mercenari străini pentru a-şi satisface ambiţia şi pentru a face să triumfe credinţa sa eretică.

De mult timp nu mai ascultam predicile părintelui Veron. Puţin îmi păsa de soarta regatului Franţei! Ştiam doar că Henric de Navarra şi Guillaume de Thorenc, cei doi duşmani ai mei, mergeau în fruntea trupelor, iar eu mă alăturasem armatei lui de Guise şi a regelui Henric, pe care o comanda ducele de Joyeuse, unul dintre favoriţii ale cărui împopoţonare şi maniere, parfumuri şi bijuterii îmi întorceau stomacul pe dos.

Dar am călărit alături de el, mărind ritmul, neliniştit să văd în jurul meu numai nobili înveşmântaţi ca pentru bal, cu pălăriile lor mari cu pene, cu vestele lor de mătase, de satin şi catifea, cu armele de paradă incrustate.

Mulţi dintre ei ridicau o lance lungă în vârful căreia fluturau steguleţele lor multicolore. Stăteau la taifas veseli ca şi când ar fi participat la o cavalcadă, într-o zi de sărbătoare, în strada Saint-Antoine.

Eram totuşi departe de estrade.

Ploaia, în acea lună de octombrie 1587, îneca satele. Când înceta, ceaţa se agăţa de gardurile de mărăcini.

Pe o vreme închisă ca asta, mă temeam ca în spatele tufişurilor, al movilelor nisipoase, la confluenţa acelor râuri, pe acele drumuri

desfundate, Henric de Navarra şi spadasinii săi, oameni de război ca Jean-Baptiste Colliard, Seguret sau fratele meu Guillaume, să nu cumva să-şi ascundă archebuzierii, tunurile şi cavalerii.

Aceştia nu purtau flamuri colorate în vârful lăncilor, ci strângeau în pumn patul pistoalelor. Nimic nu împodobea armele archebuzierilor, dar aceştia ştiau să le folosească, soldaţi cu experienţă, şi nu dansatori invitaţi la petreceri regale.

I-am spus de mai multe ori ducelui de Joyeuse şi fratelui său, Claude de Saint-Sauveur, că trebuia să fim atenţi la hughenoţi, că Henric de Navarra îi avea alături de el pe verii săi, Conde şi Soisson, că aceştia erau nişte adevăraţi comandanţi de război şi că, părăsind La Rochelle, le spusese, după cum îi raportaseră iscoadele: „Amintiţi-vă că sunteţi sânge de Bourbon! Slavă lui Dumnezeu! Veţi vedea că eu vă sunt fratele cel mare!"

Iar Conde răspunsese, cu aceeaşi voce puternică: „Ne vom arăta buni mezini!"

Se spunea că înainte de a pleca din La Rochelle, Henric de Navarra îngenunchease dinaintea soldaţilor, căindu-se, jurând că, prin bravura sa, avea să obţină iertarea lui Dumnezeu pentru greşelile sale, inclusiv pentru ultima, când siluise pe o fiică de ofiţer din armata din La Rochelle.

Când vorbele sale i-au fost aduse la cunoştinţă ducelui de Joyeuse, acesta a râs aşa cum fac femeile, cu capul dat pe spate, spunând că aveau să răzbune onoarea micuţei hughenote maltratate de această deşcă bătrână, Henric de Navarra.

Iar asigurarea că regele hughenot şi armata sa eretică vor fi învinşi se răspândise ca o otravă.

Privindu-i pe aceşti nobili împopoţonaţi ca pentru o alergare de cai, m-a încercat un sumbru sentiment de plăcere.

Mergeam să ucidem – şi să murim.

Pe 20 octombrie 1587, după ce traversasem satul Coutras, am pornit pe o vale largă de vreo şapte paşi, trasată ca pentru un turnir.

Dar văzusem, pe movila nisipoasă care o domina, tunurile hughenote, şi, în ciuda ploii care tulbura orizontul, am zărit pe drumurile adâncite platoşele cenuşii ale infanteriştilor regelui Henric. M-am gândit că probabil cavaleria aştepta să intram în această arenă şi să fim doborâţi de archebuzieri ca nişte animale, înainte de a se avânta să ne taie în bucăţi.

Dar oare nu asta ne doream?

Am atacat alături de fraţii de Joyeuse şi de nobilii care îşi ridicau lăncile cu steguleţe ca pentru paradă. Câţiva hughenoţi au venit către noi, apoi s-au retras pentru a ne atrage mai în faţă în cursă.

Am dat pinteni, am lovit, am ucis, orbit de sângele care ţâşnea, apoi n-au mai fost duşmani, în afara celor câtorva trupuri întinse.

Şi, brusc, un psalm cântat în jurul nostru s-a rostogolit dinspre movilă, şi a urcat din drumurile adâncite:

Iată ziua fericită
Domnul vrut-a să ne-o dea
Prin noi să fie primită
Şi plăcere vom avea!

Iar ducele de Joyeuse şi fratele său Claude de Saint-Sauveur râdeau şi strigau, ridicaţi în şa, că armata hughenotă cerea deja milă, că era de ajuns să mergi până la ei pentru ai face să se predea.

Caii nobililor noştri şi ai mercenarilor albanezi băteau din picioare de nerăbdare.

Deodată, a izbucnit canonada, au pocnit archebuzele şi a pornit atacul cavalerilor hughenoţi.

Eram în plasă, lovindu-ne unii de alţii, ucişi de vijelia archebuzelor, găuriţi de gloanţele pistoalelor cavalerilor. N-aveau lănci, dar din mâinile lor ţâşneau fierul şi plumbul.

L-am văzut căzând pe ducele de Joyeuse, cu dantelele şi penele sale înroşite de sânge.

L-am văzut pe fratele său, Claude de Saint-Sauveur, azvârlit din şa de o archebuză, iar trupul, rămas prins în scară, era târât pe câmpul de bătaie, deja acoperit de morţi împodobiţi cu panglici.

Mi s-a părut că-i recunosc, în fruntea cavalerilor hughenoţi care şarjau, pe Jean-Baptiste Colliard şi pe Seguret. Henric de Navarra şi fratele meu Guillaume nu erau probabil departe de aceştia doi.

Am tras de frâu forţat, dând pinteni calului să se ridice, şi m-am aruncat contra inamicilor.

Să le curgă sângele, fie el regal sau fratern!

Am lovit. Sabia mea întâlnea rezistenţa moale a trupurilor. Respiram din greu de fiecare dată când o scoteam, ca un truditor al pământului care tocmai dăduse cu sapa.

Nu mai vedeam nimic, cu faţa plină de sânge, al meu sau al celorlalţi, căruia îi recunoşteam moliciunea călduţă.

Deodată am avut impresia că trupul mi-era despicat, din umeri.

Am simţit cum cădeam, că faţa mi se izbea de sol apoi se afunda în

pământ.

Mi-am amintit de şănţuleţul pe care îl săpasem la rădăcina stejarului din pădurea Castellaras de la Tour şi în care îndesasem capul de Hrist cu ochii închişi.

Am redeschis ochii şi am zărit grinzile înnegrite ale unui plafon afumat. Am vrut să întorc capul spre dreapta, apoi spre stânga, şi am urlat. Într-atât durerea era de vie.

Mi-am muşcat buzele pentru a-mi stăpâni acest ţipăt.

Am auzit un vacarm de voci, zgomot de blide şi de pahare ciocnite.

Am recunoscut mirosul de carne friptă.

Am reuşit să mă ridic sprijinindu-mă pe coate. Am descoperit, la masă, pe hughenoţii în platoşe cenuşii şi cu pelerinele scurte de bivol, iar pe bănci, goale, trupurile moarte ale ducelui de Joyeuse şi al fratelui său.

Eram, de asemenea, întins pe o bancă, rănit.

Lângă perete erau sprijinite lăncile cu steguleţe ale nobililor de Joyeuse. În fundul sălii acestui han, pe o masă înconjurată de lumânări, am desluşit trupul fratelui meu Guillaume, cu mâinile împreunate pe piept. Lângă el, cu capul plecat, cu braţele încrucişate, stătea Henric de Navarra înconjurat de Jean-Baptiste Colliard şi de Seguret.

Nu-i omorâsem. Poate că singurul pe care îl ucisesem era chiar fratele meu.

Am închis ochii şi rugăciunea a revenit în mine după atâtea săptămâni, Doamne. Şi am implorat iertarea Ta.

Eram un Cain.

Am plâns în hohote.

Am recunoscut alături de mine vocea lui Henric de Navarra.

— Îl pierd pe Guillaume de Thorenc, spunea el. Nu vreau ca arborele Thorenc să fie dezrădăcinat. Vreau ca tu să trăieşti, Bernard de Thorenc, chiar dacă tu mi-ai făcut mult rău. L-am privit. A dat din cap. Nu tu, a spus el. Apoi chipul i s-a crispat, cu maxilarele strânse şi fruntea brăzdată de riduri. Nu numai tu. S-a aflat într-o grămadă. Ai dat probabil şi tu o lovitură. Dar el n-a murit de mâna ta. Nu te declar vinovat. Tu n-ai fost niciodată de partea mea. Prin urmare, tu nu m-ai trădat. S-a aplecat. Câţi nobili francezi au murit astăzi? Toţi de bună rasă. Ei erau forţa şi nobleţea regatului nostru al Franţei. Crezi tu că mă simt mulţumit? Pentru câţiva membri ai ligii pe care de Guise i-a înrolat amestecându-i cu albanezi, alţii, toţi ceilalţi, şi tu de asemenea, Bernard de Thorenc, voi sunteţi francezi buni şi naturali.

Mi-a atins cu vârful degetelor umărul vătămat murmurând că le

poruncise chirurgilor săi să mă vindece. O lovitură de archebuză îmi deşirase gâtul şi umerii. Era o minune că mai eram în viaţă.

— Aşa a vrut Dumnezeu să fie. Un Thorenc moare astăzi, este de ajuns.

A ridicat glasul şi, în tăcerea care s-a aşternut treptat, a spus că voia ca toţi catolicii morţi să aibă dreptul la o slujbă aşa cum ar fi fost dorinţa lor.

— Să se găsească un preot şi să se ducă trupurile în biserica din Coutras.

S-a întors înspre mine.

— După ce chirurgii te vor fi smuls din ghearele rănii tale, vei fi liber, chiar să îndrepţi din nou armele împotriva mea. Dar să ştii, Bernard de Thorenc, că eu nu vreau să cunosc decât francezi, iar nu papişti sau hughenoţi. Şi să mai ştii că mă supără tare sângele care se risipeşte, slăbind astfel regatul Franţei, spre marele avantaj al regelui Spaniei. Vreau să pun capăt acestei vărsări de sânge. Moartea unui Thorenc ajunge durerii mele. Nu o mai vreau şi pe a ta. Trăieşte şi ajută acest regat să-şi găsească pacea!

Am reuşit, în ciuda durerii care aluneca de la umeri până în vârful degetelor, să-mi împreunez mâinile şi să mă rog.

Capitolul 26

Nu am încetat să-ţi vorbesc, Doamne, în timp ce durerea îmi cuprindea tot corpul.

Mă găseam întins într-o lectică ce se îndrepta încet către Castellaras de la Tour.

Era iarnă. Drumurile erau pline de gropi îngheţate, în care roţile se împotmoleau. La fiecare hurducătură, parcă o ţepuşă ascuţită îmi trecea prin ceafă, se sfărâma, iar aşchiile ei îmi sfâşiau umerii şi pieptul.

Dar eu alesesem să îndur o asemenea încercare.

Henric de Navarra dorise să mă oprească lângă el, dar, ars de febră, l-am implorat să fiu dus la casa mea, căci chirurgii renunţaseră să mă vindece: plaga purulentă era prea adâncă, marginile sale umflate, carnea brăzdată de plumbul şi fierul glontelui. Dacă-i ascultai, cangrena era deja în acţiune, îmi înnegrea braţul, care trebuia tăiat, fără să servească însă, la ceva.

Henric se înfuriase de mai multe ori împotriva acestor medici care – chiar cel mai doct, Ambroise Pare – pretinseseră că amiralul Coligny va sfârşi din cauza rănii sale, că nu putea fi transportat în afara Parisului; or Coligny supravieţuise, şi febra îi dispăruse, iar ucigaşii lui Henric de Guise aveau să-l înjunghie şi să facă bucăţi un om vindecat.

Îmi spunea mereu că voia să rămân în viaţă, iar eu eram mişcat de atâta atenţie. Îmi venea să-mi reproşez că dorisem moartea lui şi pe cea a fratelui meu.

Te imploram, Doamne, să mă ierţi. Această suferinţă pe care mi-o dădeai era ca durerile unei renaşteri.

Era drept ca Tu să mă pedepseşti.

Cedasem demonilor. Hulisem numele Tău. Făcusem să curgă sânge.

Din gelozie sau din amărăciune. De dezamăgire din dragoste.

Anne de Buisson a venit, în ziua în care trebuia să părăsesc hanul Cheval-Blanc, la Coutras, pentru a începe această călătorie de întoarcere la Castellaras de la Tour. În momentul în care purtătorii au ridicat targa, i-am văzut faţa aplecată spre mine. Am vrut imediat să-i amintesc fraza pe care o rostise la Nerac, în noaptea cu ploaie torenţială, acele cuvinte care mă aruncaseră în prăpastia urii, în hulire şi în dorinţa de moarte. Ea spusese: „Acum fac parte din familia ta”. Mi-am mişcat buzele, dar cum ar fi putut ea auzi, când niciun sunet nu-mi ieşea din gâtlejul pe jumătate sfârtecat de archebuză.

Şi, totuşi, a surâs ca şi cum ar fi înţeles. Şi-a pus mâna peste a mea,

însoţind targa până la lectică. Am mai încercat să-i spun: „Noi rămânem singuri”. Mă eliberasem. Cine îşi putea imaginea durerea pe care o resimţeam? Aş fi vrut ca ea să fi auzit cel puţin acel cuvânt: „Vino”.

Am căzut din nou.

Purtătorii au aşezat targa în lectică, au coborât perdelele de piele, şi, la primul tur al roţilor, am ştiut că dacă voiam să încerc să înăbuş aceste ţipete de durere care îmi cuprindeau pieptul trebuia să mă rog.

Am continuat să mă adresez Ţie, Doamne, de-a lungul acestor zile de călătorie – vedeam cum lumina lor devenea mai vie, tot aşa cum nopţile deveneau mai scurte –, apoi în timpul tuturor acelor ore petrecute întins dinaintea căminului din Castellaras de la Tour.

Plaga mi se cicatriza puţin câte puţin, închizându-se în acelaşi timp şi prăpastia în care mă aruncasem odinioară.

Într-o zi m-am ridicat şi, sprijinindu-mă de braţul lui Denis, servitorul nostru, am reînceput să merg, oprindu-mă dinaintea firidelor goale ale capelei noastre. Am dat ordin să se sculpteze statui ale Sfintei Fecioare şi ale apostolilor, pentru a vindeca astfel plăgile pe care hughenoţii le deschiseseră distrugând chipurile credinţei noastre.

Am putut să îngenunchez şi să retrăiesc ceasurile copilăriei mele, dar şi ultimele trăite alături de Michele Spriano, când îi atacasem pe spadasinii lui Jean-Baptiste Colliard şi când o lovitură de archebuză îi luase lui Michele viaţa.

Mai târziu, m-am putut duce în luminişul unde îngropasem în mantaua lui, aşezându-l lângă el, la rădăcina stejarului, capul de Hrist cu ochii închişi.

Făcusem jurământul să ridic un mormânt pentru Michele Spriano, în capela noastră, şi să aşez pe altar stindardul din damasc roşu care fluturase la pupa *Marchesei,* galera noastră victorioasă.

Mi-am ţinut cuvântul.

Din trupul său nu rămăseseră decât oasele, iar mantaua era distrusă.

Numai armele rezistaseră timpului.

M-am întors la Castellaras de la Tour, purtând acest corp devenit atât de uşor şi acest cap de Hrist cu ochii închişi, pe care îl mângâiasem ca să-l curăţ de stratul de pământ care îl acoperea.

Mi-am amintit de furia mea, de ura, de voinţa de a ucide acea sectă hughenotă, acei partizani ai lui Satan, acei mercenari ai lui Lucifer. Dar astfel de sentimente se făcuseră şi ele praf, îngropate odată cu Michele Spriano, în mormântul acestuia, în dreapta altarului capelei noastre.

Apoi am aşezat pe stindardul roşu capul de Hrist cu ochii închişi, lângă tabernacul.

Apoi, am început să aştept.

Am pândit, în fiecare zi, neslăbind din ochi drumul care se întindea de-a lungul văii Siagnei.

M-am rugat pentru ca Tu să-i aminteşti că făcea parte din familia noastră.

Ea alesese, oricare i-au fost motivele, să ne poarte numele.

Uneori, disperarea mă sugruma: fusese soţia lui Abel, şi niciodată nu ar fi acceptat să trăiască cu cel care îi fusese complice lui Cain.

Apoi îmi recăpătăm încrederea. Avea să vină, căci îmi surâsese la hanul Cheval-Blanc, din Coutras.

Mă convingeam, Doamne, că Tu îmi impuseseşi aceste ocolişuri pentru a da mai multă strălucire regăsirii noastre.

Ea trebuia să aibă loc pentru a da naştere unui copil care să ne continue familia, care să unească în viaţă părţile prea mult timp duşmane ale credinţei noastre în Isus Hristos.

Trebuia să Te rog să mă asculţi.

Într-o zi, pe când cerul era acoperit, iar o zi mohorâtă nu anunţa nicio bucurie, o trăsură a trecut peste pod şi s-a oprit în faţă la Castellaras de la Tour.

Din ea a coborât Anne de Buisson.

PARTEA a IV-a

Capitolul 27

În sala mare din Castellaras de la Tour, Michel de Polin a văzut mai întâi leagănul.

Ai fi zis că este o corăbioară având carena făcută din nervuri de lemn şlefuit, mărginită de perdele din dantelă, asemenea unor pânze.

Michel de Polin a mai făcut câţiva paşi, apoi s-a oprit.

Încăperea era cufundată în întuneric.

A auzit şoapte şi a încercat zadarnic să-i vadă pe cei care vorbeau. Apoi, deodată, o sclipire a luminat sala. Trunchiurile puse unul peste altul în şemineul încăpător unde puteau sta mai mulţi oameni în picioare tocmai se spărseseră, iar din jăraticul roşu au ţâşnit flăcările albăstrii.

Michel de Polin a văzut atunci o femeie îngenuncheată în spatele leagănului care, până în acel moment, o ascunsese.

Două servitoare îi stăteau aproape.

A înaintat.

— Sunt Michel de Polin, a spus el cu jumătate de glas, temându-se să nu trezească pruncul.

A spus că era membru al Parlamentului de la Paris. Îl cunoscuse pe contele Bernard de Thorenc în Palatul Veneţiei, la ambasadorul Serenisimei Republici, Vico Montanari…

A făcut o pauză.

Femeia s-a ridicat şi le-a făcut un semn servitoarelor. Acestea au luat leagănul şi cu paşi mici l-au dus, ţinându-l ca pe o targă.

Au dispărut în întunericul în care rămânea cufundată o parte a camerei.

Polin a început din nou să vorbească, de data asta mai tare.

Venea de la Roma, spunea el. Fusese primit de suveranul pontif. Iar Vico Montanari îl sfătuise să se oprească, la dus sau la întoarcere, la Bernard de Thorenc. Montanari şi mulţi alţii, din anturajul regelui, se mirau, pe aceste vremuri tulburi, de absenţa sa. Se ştia că fusese rănit la Coutras, unde atâţia nobili – aproape patru sute – fuseseră ucişi, alături de ducele de Joyeuse şi de Claude de Saint-Sauveur. La Curte erau îngrijoraţi.

— Ce doriţi? a întrebat tânăra femeie apropiindu-se.

Intrase în lumina flăcărilor. Părul desfăcut îi cădea pe umeri, iar firele de aur accentuau albastrul rochiei. Işi încrucişase braţele.

Polin a tăcut. Această femeie bine făcută, cu bărbia ridicată, cu ochii nemişcaţi, era ca o statuie ameninţătoare, o păzitoare a locurilor.

— Soţul meu este plecat la vânătoare de mistreţi, a adăugat ea.

Apoi, a repetat, privindu-l fix pe Polin:

— Ce doriţi?

Michel de Polin a făcut un gest vag cu mâna, şi, ca pentru a scăpa acestei priviri, a străbătut camera, oprindu-se dinaintea şemineului, privind fix flăcările. Apoi s-a întors şi a privit-o atent pe tânăra femeie.

Ea era, deci, acea Anne de Buisson căreia Vico Montanari îi spusese altădată că era una dintre hughenotele cu moravuri mai desfrânate decât cea mai neruşinată dintre catolice. Ea fusese prietena reginei Margot, împărţind cu aceasta aşternutul lui Henric de Navarra. „Hughenote sau catolice, aceste femei preferă să-şi deschidă picioarele decât o carte de rugăciuni sau o Biblie! Toate nişte desfrânate!” conchisese atunci Montanari.

Şi totuşi, această femeie care stătea nemişcată la câţiva paşi de Polin nu semăna deloc cu imaginea descrisă.

Mândră şi serioasă, o bănuiai hotărâtă şi intransigentă.

Michel de Polin s-a apropiat.

— Bernard de Thorenc…

— Soţul meu, l-a întrerupt ea. Fiul nostru Jean s-a născut acum unsprezece zile. L-am botezat în capela de la Castellaras de la Tour. În religia catolică. Spuneţi-le asta acelor domni de la Curte care sunt îngrijoraţi. Dar un pastor al cauzei l-a asistat pe preot. Eu am vrut aşa. Sunt hughenotă şi am fost convertită cu forţa pentru a salva viaţa mea şi a altora, dar convertită. Aici, noi nu închidem uşa nici unuia din cei care cred în Hristos şi care sunt din regatul Franţei.

A mers până la şemineu, a apucat vătraiul, a scormonit jăraticul, după care a revenit spre Michel de Polin, ţinând tija de fier încovoiată şi roşie ca pe o armă.

— Ce doriţi? a repetat mai tare.

Michel de Polin s-a dat un pas înapoi.

— Unirea credinţelor în pace, a murmurat el. De aproape treizeci de ani.

Ridicând tonul, a amintit fraza acelui cancelar al regelui, Michel de L’Hospital, care avusese curajul şi îndrăzneala să spună că trebuia să se scoată „aceste cuvinte diabolice, denumiri de partide, facţiuni şi sediţiuni, luterani, hughenoţi, papişti: să nu mai schimbam numele de creştin”.

— Noi suntem cu toţii supuşii regelui Franţei, a adăugat el.

Anne de Buisson s-a îndreptat din nou către şemineu şi, ghemuită, a spart bucăţile unui buştean cu vârful vătraiului, făcând să zboare nori de scântei.

— Chiar asta doriţi? a întrebat ea.

Apoi s-a îndreptat, încrucişându-şi braţele cu un gest rapid, plecând capul şi vorbind cu voce gravă, fără să-l privească pe Michel de Polin.

Spaniolii îi omorâseră fratele, pe Robert de Buisson. Îi văzuse pe elveţienii lui Henric de Guise, măcelarii aceia, tăind gâtul bărbaţilor, femeilor şi copiilor la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec, în acea zi de Sfântul Bartolomeu, într-o duminică. Ea îşi datora viaţa lui Bernard de Thorenc. Din acest motiv se căsătorise, pentru că el o dorea, iar ea îi datora asta, nu? Şi totuşi el fusese unul dintre acei buni nobili catolici, în serviciul lui Henric de Guise şi al regelui, care-l uciseseră la Coutras pe Guillaume de Thorenc, fratele lui Bernard, şi o lăsaseră văduvă.

Şi-a ridicat pumnii.

— Nu vreau să-mi luaţi fiul. Şi nici nu vreau să ucidă.

— Dacă vom reuşi… a început Michel de Polin.

Dar a oftat ca şi când, brusc, oboseala ar fi învins.

— Dar Bernard de Thorenc trebuie să ne ajute, a reluat el.

Ea a scuturat din cap şi a răspuns doar atât:

— Aici şi-a găsit pacea.

În acel moment, s-au auzit lătrături de câini.

Capitolul 28

Bernard de Thorenc stătea în mijlocul câinilor care se zbăteau, trăgând de lese, încercând să ajungă la cadavrele celor trei mistreţi care fuseseră aruncaţi pe dale, la intrarea în Castellaras de la Tour.

Sângele, deja negru, se uscase pe părul lung şi aspru al sălbăticiunilor moarte.

Alungând câinii cu vârful cizmelor, Bernard de Thorenc a înaintat, şi Michel de Polin a observat acea cicatrice lungă care, pornind de la baza maxilarului, traversa în diagonală gâtul lui Thorenc şi se ascundea sub vestă, fără îndoială până la umăr. Pielea îi era roşie şi umflată.

Thorenc şi-a trecut degetul de-a lungul cicatricei, apoi a arătat înspre mistreţi.

— Când oamenii devin fiare, a spus el, când se războiesc, fiarele sălbatice cuprind din nou pământul. Sunt vânate numai pe timp de pace. Aşadar vânez…

L-a luat pe Michel de Polin de braţ, însoţindu-l în sala mare.

În şemineu fuseseră aruncaţi încă doi butuci, iar flăcările ţâşneau din jăraticul care îi cuprindea.

— Încă nu e pace, a murmurat Michel de Polin.

S-a aşezat în faţa lui Bernard de Thorenc, dinaintea căminului.

— Aici este… a început prin a obiecta Thorenc.

— Nimeni nu are pace într-un regat când acesta este încă în război. Ştii şi tu asta Thorenc. Soldaţii, masacratorii violează şi ucid pe cine vor. Jefuiesc, zdrobesc capul pruncilor – a tăcut, ca pentru a lăsa să se audă lătrăturile – apoi îi aruncă la câini.

Thorenc şi-a dus mâna la ochi ca şi când ar fi refuzat să vadă această scenă.

— În fiecare zi, a continuat Polin, la orice răscruce, în jurul Luvrului, pe strada Monnaye, unde locuiesc eu, aud predicatorii chemându-ne să-i omorâm pe eretici, pentru a împiedica un Sfânt Bartolomeu al catolicilor. Se ridică împotriva regelui, strigând: „Să mergem să-l căutăm pe Sir Henric la Luvru!” Călugării, preoţii sunt înarmaţi. Au luat comanda cartierelor în numele Ligii Sfinte. Nu-ţi imaginezi, Thorenc, aceste trupe de patru sute de călugări, de opt sute de studenţi agitând archebuzele. Când regele a ordonat intrarea elveţienilor în oraş pentru a restabili ordinea, i-au atacat şi încercuit. Pe fiecare stradă, au ridicat baricade, pavele, saci de pământ, iar helveţii au fost decimaţi, împuşcaţi cum ai făcut tu cu mistreţii. În spatele fiecărei ferestre stătea un archebuzier. Henric de Guise este cel care conduce lupta împotriva

suveranului. Am auzit răsculaţii strigând că trebuia „prinsă această secătură de rege” şi că „Domnul de Guise” trebuia dus degrabă la Reims!

Thorenc nu s-a clintit, cu mâna în dreptul ochilor, cu bustul aplecat, sprijinindu-se în cot.

— Iată pacea care domneşte la Paris, a reluat Michel de Polin. Se ucide şi se va ucide în numele lui Dumnezeu, iar această gloată ieşită de niciunde e înfierbântată ca o cireadă de tauri pe care nişte predicatori o întărâtă. Henric de Guise o duce acolo unde vrea. Acest popor are nevoie de trupuri de pus la frigare. Îi aruncă în Sena pe nefericiţii decretaţi hughenoţi. Parlamentul meu le-a condamnat pe două sărmane fete ale unui procuror a cărui religie o cunosc, cea a unui catolic respectuos, să fie arse în piaţa Greve declarându-le „eretice dintre cele mai încăpăţânate şi mai înverşunate”. Cele două inocente au vrut să împiedice sugrumarea unui negustor, vecin de-al lor. Ştii cum se face…

Michel de Polin s-a întrerupt, ca pentru a marca o ezitare, înainte de a continua:

— Condamnaţii sunt sugrumaţi înainte de a fi aprins rugul. Dar mulţimea ca ieşită din minţi, a reuşit să o smulgă pe una din fete din mâna călăului şi a împins-o vie în flăcări. Eram acolo, în mijlocul gloatei, Thorenc, am auzit ţipetele. Nu le voi uita.

Michel de Polin părăsise Parisul împreună cu regele. Reuşiseră să dejoace supravegherea membrilor ligii. Suveranul era acum în siguranţă la Chartres, dar nu îndrăznea să se lupte cu de Guise, orbit cum era de sfaturile reginei-mamă, de frica pe care o încerca de a fi prins ca în cleşte între hughenoţii lui Henric de Navarra şi oamenii lui Henric de Guise.

— Aceştia au Spania de partea lor. Diego de Sarmiento promite trupe şi bani. De când flota lui Filip al II-lea, pretinsa Invincibila Armada, a fost înfrântă de englezi, îi trebuie mai mult decât oricând o Franţă fărâmiţată, învinsă de propriii demoni. Membrii Ligii şi Henric de Guise sunt în mâinile sale. El îi plăteşte. Vrea Dumnezeu asta?

Michel de Polin a ridicat braţele.

— Cine poate să creadă? Nu e nici măcar interesul Bisericii…

Se dusese la Roma, explică el, să spună, în numele bunilor catolici ai Franţei, că trebuia ca suveranul pontif să-i ajute pe cei care, în regat, voiau reunirea tuturor credincioşilor.

Îl întâlnise pe papa Sixt al V-lea. Îl asigurase că Henric de Navarra

ştia că nu putea fi uns rege al Franţei decât abandonându-şi cauza. Hughenoţii cei mai lucizi ştiau şi ei asta şi erau îngrijoraţi. Henric al III-lea se convingea puţin câte puţin, iar asta îl liniştea, pe el, moştenitorul lui Henric de Navarra. Însă papa trebuia să favorizeze această apropiere, să-i împiedice pe membrii ligii, pe adepţii lui de Guise, pe masacratori să-şi ia o mască şi să-şi pună-n frunte numele de catolici.

— Papa m-a ascultat. Am crezut că am câştigat. Dar avea alături de el un preot pe care îl cunoşti, părintele Verdini. E bătrân, dar în el arde focul iadului. Abia încetasem să vorbesc, că m-a şi acuzat că sunt unul dintre acei falşi apostoli, dintre acele Iude, mai vicleni decât evreii, dintre aceia care vor ca cei de religie catolică să-şi pună capul pe butuc şi să cunoască toţi soarta reginei Maria Stuart, decapitată de eretica Elisabeta. „Iată ce vor cei din Franţa, a repetat Verdini. Henric de Navarra pe tron, şi sângele catolicilor vărsat pe străzi. Securea hughenotă lovind gâturile inocente ale slujitorilor Bisericii!”

— Părintele Verdini… a murmurat Bernard de Thorenc. El este cel care m-a învăţat aici – a arătat înspre capela căreia i se zărea faţada – primele rugăciuni, care mi-a predat Evangheliile, căruia m-am spovedit, pe care l-am ascultat mai mult decât pe propriul tată…

— E omul lui Sarmiento, a replicat Michel de Polin. El crede că Filip al II-lea este braţul înarmat al Bisericii, cavalerul credinţei. A avut gemete în glas când a evocat distrugerea Invincibilei Armada. Pentru el, toţi cei care vor unirea credincioşilor în Franţa sunt „machiavelişti” – aşa ne numeşte – şi, chiar mai rău, atei. Henric de Navarra, dacă e să-l asculţi, vrea un regat fără Dumnezeu!

Michel de Polin a rămas mult timp tăcut, respirând zgomotos, ca şi când o greutate îi apăsa pieptul.

— Mi-a fost frică, a reluat el cu voce înăbuşită. Am crezut că părintele Verdini avea să le poruncească spadasinilor spanioli care îl păzesc să mă omoare înainte de a putea părăsi Roma. Am fugit şi n-am schimbat caii decât odată intrat pe pământurile ducelui de Savoia iar Castellaras de la Tour este prima mea oprire. Vico Montanari, care ştie cât valorează şi ce vrea Diego de Sarmiento, m-a sfătuit să mă opresc, aici, la voi.

Bernard de Thorenc s-a ridicat, şi-a deschis braţele, murmurând că Michel de Polin era binevenit, că locuinţa şi pământurile Thorenc erau menite păcii. Că aşa dorea el.

Polin a început să aţâţe focul, sprijinindu-se cu mâna stângă de marginea şemineului. A precizat că Henric al III-lea convocase Stările Generale ale regatului la Blois; că toţi cei care doreau reunirea

supuşilor şi pacea trebuiau să participe.

— Plec mâine de dimineaţă, vino cu mine, a spus el. Vei vâna pe urmă. S-a apropiat de Bernard de Thorenc. Nu îţi abandona fiul unui regat de călăi. Nu-l vor ierta că s-a născut din sângele tău şi al lui Anne de Buisson.

Thorenc a părut să nu audă, clătinând din cap cu neîncredere, cu ochii plecaţi.

— I-ai văzut ca şi mine trăgând pe cheiul Ecole, pe strada l'Arbre-Sec, a continuat Polin, i-ai văzut pe acei copii morţi înfăşaţi în scutece pătate de sânge şi ale căror capete săltau pe caldarâm.

— Taci! I-a implorat Bernard de Thorenc.

A părăsit sala, urmat de Michel de Polin.

Cadavrele celor trei mistreţi zăceau tot pe lespezile de la intrare şi câinii continuau să latre cu aceeaşi furie sălbatică.

Capitolul 29

Doamne, părăsind Castellaras de la Tour şi urmându-l pe Michel de Polin, ştiam că nu voi mai vâna mistreţi.

Vânatul meu avea să fie din nou omul, sângele lui roşu era cel pe care aveam să-l fac să curgă şi nu cel negru, al fiarelor sălbatice.

În momentul plecării, în curtea de la Castellaras de la Tour, pe când servitorii, cu câinii lătrând în urma lor, târau pe lespezi corpurile celor trei mistreţi, i-am spus lui Anne de Buisson că o părăseam pentru că trebuia să merg până la capăt dacă doream ca pacea să fie restabilită odată pentru totdeauna în acest regat al Franţei, deci şi acolo, pe pământurile noastre.

Am vrut să o strâng la piept, dar m-a respins, cu chipul împietrit asemenea unei măşti cu ochii ficşi.

Am ridicat tonul.

Nu mă ţineam de cuvânt, ştiam asta.

Îi promisesem, ei, ca şi Ţie, să nu mai ridic armele decât contra celor care aveau să vină până acolo, în locuinţa noastră, să ne ameninţe.

Am spus tare că nu voiam să-mi las fiul la cheremul unui asasin, al unui hughenot sau membru al ligii, căci noi nu mai aparţineam nici unei tabere, nici celeilalte, ci amândurora, trădători atât faţă de una, cât şi faţă de cealaltă.

Acesta era destinul familiei noastre, eu servind regele catolic, iar tatăl şi sora mea de cealaltă parte.

— Sunt morţi, a spus Anne de Buisson.

Şi-a încrucişat braţele şi s-a dat înapoi când am vrut din nou să mă apropii.

— Salvarea fiului tău, salvarea noastră era în uitare, a adăugat ea. Îşi vor aminti de tine şi de ai tăi. Vei avea mâinile pline de sânge până la coate. Cei pe care îi vei ucide vor vrea mereu să se răzbune.

S-a întors, urmărind din ochi mistreţii şi câinii.

— Fiarele sălbatice nu-şi amintesc de cei care le-au ucis; oamenii, da. De aceea sunt cruzi, iar războaiele nu se termină niciodată.

— Pacea va veni, a protestat Polin. Este nevoie de bărbaţi ca Bernard de Thorenc pentru a o instaura. Viaţa lui, ceea ce aţi făcut unul pentru celălalt şi acest copil sunt exemple.

— Dacă vrem să trăim în pace, trebuie să ne retragem şi să nu ne mai batem cu pumnul în piept în faţa mulţimii, să nu ne mai împăunăm la Curte, să nu ne mai amestecăm în intrigi. Cel văzut este ucis, a

răspuns Anne. S-a îndepărtat. Ar fi trebuit să vă gonesc, a adăugat ea întorcându-se către Michel de Polin. Sau să vă omor.

Sărind în şa, i-am spus că trebuia să se roage pentru noi, pentru succesul acţiunii noastre.

— Vreau să vă uit! a strigat ea.

De-a lungul întregii noastre călătorii până la Blois, unde se adunaseră Stările Generale ale regatului şi Curtea, aceste cuvinte m-au urmărit ca un blestem.

Apoi şuşotelile conspiratorilor, şocul loviturilor de pumnal, horcăitul asasinaţilor, rânjetele ucigaşilor, urletele de mânie ale duşmanilor lor au înăbuşit vocea lui Anne de Buisson.

Revenisem în regatul oamenilor în război, şi fiecare voia să ştie cărei tabere aparţineam, hughenot sau membru al ligii, iscoadă a lui Henric de Navarra sau a lui Diego de Sarmiento, deci a prinţului Ligii Sfinte, a lui Henric Însemnatul şi a fratelui sau Ludovic, cardinal de Lorena. Sau eram alături de Henric al III-lea, cu Enguerrand de Mons, pe care îl suspectau totuşi a fi şi el din Liga Sfântă? Doar dacă nu cumva făceam parte dintre machiavelicii, dintre ateii pe care îi denunţa părintele Veron şi, de la Roma, părintele Verdini?

Nu sosisem eu la Blois însoţit de acest Michel de Polin, despre care se spunea cu siguranţă că încerca să-l apropie de Henric al III-lea de regele de Navarra, să obţină convertirea – una în plus, se indignau membrii ligii – a acestuia din urmă la sfânta religie pentru ca să poată accede la tronul Franţei, întrucât suveranul care domnea nu avea moştenitor?

— Ştiţi ce se spune despre rege? mi-a zis în taină Vico Montanari, care, ca toţi ambasadorii, urmase Curtea la Blois.

Locuia nu departe de mânăstirea iacobinilor, într-o casă de pe cheiul Loarei, la câţiva paşi de castel.

Montanari şi-a frecat mâinile râzând tăcut.

— Are vârful penisului răsucit în jos şi nu poate vărsa sperma în matrice. Unii medici au vrut să i-l despice mai sus, dar el a refuzat. A preferat să bea lapte de măgăriţă pentru ca sperma să nu curgă prea repede şi prea jos… Dar regele este convins că regina este cea care nu poate da naştere. Face băi, slăbeşte, are accese de febră. A chemat de la Lyon o fată de optsprezece ani, de o frumuseţe extremă, şi se zvoneşte că, cu vârful penisului sucit sau nu, şi despicat prea jos, ea i-a făcut un copil, dar nimeni nu l-a vrut. El nu l-a recunoscut. Deci, şansele lui Henric de Navarra de a-i succede lui Henric al III-lea rămân

mari. Ce crezi tu, Thorenc, este el gata să se convertească?

Nu răspundeam la întrebările lui Vico Montanari, care, în fiecare zi, se ducea la castel, îi vedea pe Diego de Sarmiento, pe Enguerrand de Mons sau pe apropiaţii reginei-mamă, Caterina de Medici. Îl trimitea în grabă la femei pe Leonello Terraccini, pe care îl salutasem doar cu o înclinare a capului, dar despre care îmi imaginam că putea face minuni pe lângă ele.

De fapt, Terraccini era în termenii cei mai buni cu madame de Montpensier, sora lui Henric Însemnatul şi a cardinalului de Lorena. În timpul unui dineu, el i-a arătat foarfeca de aur pe care ea o purta agăţată la centură. „Cu asta, a spus ea, îl voi tunde pe regele Henric, care ar fi trebuit să-şi sfârşească zilele ca un călugăr, în fundul unei mânăstiri."

Şi toată lumea chefuia în jurul ei, cardinalul de Lorena bând în sănătatea fratelui său Henric Însemnatul, care urma să fie în scurt timp rege al Franţei.

— Cam asta i-au povestit lui Henric al III-lea. Acesta se înfurie. Spune: „Să nu mă scoată din sărite, fiindcă îi voi ucide!" Dar îl îmbrăţişează pe Henric de Guise, râde cu el, îi promite tot ceea ce visează, puterea, marea locotenenţă a regatului, iar celălalt este tot aşa de orbit cum a fost Cezar în ajunul şi în dimineaţa Idelor[1] lui Marte!

Ascultam. Aveam impresia, când mergeam pe străzile din Blois sau când intram în castel, că eram jupuit de aceste priviri ascuţite ca nişte pumnale.

— Asta nu poate dura mai mult de câteva zile, spunea Michel de Polin. Vom şti în curând cine, regele sau ducele, va fi cel mai puternic.

Cobora glasul, şoptea că, după cele relatate de Enguerrand de Mons, Henric al III-lea ar fi zis: „Trebuie să moară el sau eu".

Polin se lamenta. După cum spunea, regatul era plin de bube, iar cele patru membre îi erau atinse.

— Religia s-a împărţit într-o sută de secte, iar statul într-o sută de facţiuni. Autoritatea regelui nu mai este respectată. Henric al III-lea o ştie. Tocmai de aceea a fugit de la Paris, dar răzvrătiţii vor tronul pentru Henric Însemnatul. Iar regatul nu mai este decât un câmp unde s-a semănat sămânţa divizării, a necinstei, a necredinţei.

Cu Polin, îl întâlneam pe Enguenrand de Mons.

În anotimpul masacrelor – săptămânile care au urmat Sfântului Bartolomeu – fusese unul dintre cei mai înverşunaţi ucigaşi dorind

exterminarea hughenoţilor.

Acum, se aprindea împotriva lui de Guise, pe care Diego de Sarmiento îl plătea şi care spera că infanteriştii spanioli sau elveţienii din cantoanele catolice vor veni să-i susţină.

Îndrăzneam să observ că Henric de Navarra îi chema în ajutor pe englezi şi pe germani.

— Reunirea supuşilor regatului în jurul regelui, iată scopul nostru! repeta Michel de Polin.

Sarmiento a cerut să mă vadă, şi m-am dus în clădirea situată nu departe de cea a lui Montanari.

Nu s-a ridicat la intrarea mea în mica încăpere afumată unde stătea, cu faţa în penumbră, cu bărbia sprijinita pe mâinile încrucişate, cu coatele puse pe braţele jilţului.

Mi-a pus o sumedenie de întrebări. Ştia că regele adunase în jurul său, în apartamentele sale, nişte asasini cu soldă, patruzeci şi cinci de nobili de ţară cărora li se dădeau o mie două sute de scuzi pe an, o gardă personală făcută din ucigaşi plătiţi – „diavoli gasconi”, a adăugat el, nişte „câini ucigaşi”.

— Pe ce motiv?

Era îngrijorat. Era sigur că Henric al III-lea voia să-l asasineze pe Henric Însemnatul, iar acesta din urmă, orbit de vanitate, refuza să părăsească Blois, sigur fiind că suveranul nu va îndrăzni niciodată să-l omoare: Henric al III-lea era prea bun catolic şi nehotărât ca o femeie. De altfel, Henric de Guise, arătându-şi propria gardă, spunea că el nu se deplasa niciodată singur, că la prima chemare îi veneau în ajutor. Dacă regele încerca ceva împotriva lui, Însemnatul nu punea mare preţ pe tron şi pe viaţa sa! Parisul avea să se răscoale. Ar fi fost un război crud, în care dinastia ar fi pierit; cu Henric al III-lea cea de Valois, iar cu Henric de Navarra cea a Bourbonilor. Atunci ar fi putut, în sfârşit, accede la tron de Guise, descendenţi ai lui Carol cel Mare şi ai Capeţienilor, şi ar fi înnodat adevăratul fir dinastic.

— De partea cui eşti? a încheiat Sarmiento, ridicându-se şi apărând astfel în lumină.

Chipul lui mi-a părut atunci şi mai dur, şi mai ameninţător.

Am depărtat braţele şi am spus că nu voiam decât pacea. Văzusem prea mult sânge curgând.

A făcut o grimasă de dezgust şi de dispreţ.

— Michel de Polin ţi-a otrăvit mintea. Ai devenit unul dintre acei machiavelici care sunt cei mai răi duşmani ai păcii creştine. Atei, mai perverşi decât renegaţii!

A înaintat, cu mâna pe mânerul sabiei.

— Alege-ţi bine drumul, Bernard de Thorenc, a reluat el. Ceea ce am trăit împreună pari să fi uitat. Ocoleşte-mă!

Am ieşit din locuinţa sa de-a-ndăratelea, ştiind că era omul care îmi putea da o lovitură de sabie între umeri fără să-i tremure mâna, într-atât era de sigur de dreptatea, de credinţa sa. Da, m-ar fi ucis cum ar fi făcut cu un animal dăunător sau cu un demon. Îi cântăream mânia şi ura după sclipirea privirii.

Îmi spusese: în ochii lui eram vinovat de trădare, de aliere cu cei mai răi duşmani ai regelui, cei care erau răspunzători de eşecurile lui Filip al II-lea în Ţările de Jos sau de dezastrul a ceea ce, în orgoliul său, Filip al II-lea numise Invincibila Armada.

Aceasta zăcea pe fundul mării în largul coastelor Angliei.

Lui Filip al II-lea îi trebuia aşadar o victorie. Ar fi câştigat-o dacă regatul Franţei rămânea divizat, sau dacă, şi mai bine, Henric Însemnatul urca pe tron.

Sarmiento veghea fără răgaz asupra acestuia din urmă, prevenindu-l de pericolele care îl pândeau, încercând să cunoască planurile secrete ale regelui.

Dar am tăcut, ştiind totuşi prin Enguerrand de Mons şi Vico de Montanari că Henric al III-lea îi aduna în fiecare seară pe apropiaţii şi pe capii celor patruzeci şi cinci de asasini plătiţi. Că se bucura de înfrângerile spaniole care îi slăbeau pe Henric Însemnatul şi Liga Sfântă, şi că momentul părea favorabil pentru a lovi.

Mergeam de-a lungul malurilor Loarei, traversam curtea castelului şi vedeam acele grupuri de oameni care se observau, unele aparţinând regelui, celelalte lui de Guise.

Cerul era negru şi jos. Ploua aproape în fiecare zi.

Michel de Polin mă trăgea la adăpost, în obscuritatea unei streşini. Picăturile loveau acoperişul, formând o perdea cenuşie în faţa noastră.

— Printre curtenii, sfetnicii, gărzile de corp ale regelui şi cele ale lui Henric de Guise, nu sunt decât temeri şi suspiciuni, spune el. Se aşteaptă vreun accident ciudat şi nemaipomenit, dar nu se ştie care va fi acesta şi nici cine îi va fi autorul.

Capitolul 30

„Ilustre Seniorii,

Ieri dimineaţa, pe 23 decembrie 1588, Henric Însemnatul, duce de Guise, a fost înjunghiat la Castelul Blois, chiar în camera regelui Henric al III-lea.

Era singur, fără cămaşa de zale, convocat la consiliu, unde gărzile sale, care îl însoţeau peste tot, nu puteau intra.

Răspunsese invitaţiei suveranului, care îi cerea să vină în cabinetul său particular la o întâlnire. Pentru asta trebuia să treacă prin camera regelui.

Opt bărbaţi înarmaţi cu pumnale l-au urmărit şi l-au atacat în momentul în care deschidea uşa ce dădea înspre cabinetul privat.

Alţi doisprezece, veniţi din cabinet, îi barau trecerea.

Primii i-au găurit spatele cu pumnalele, ceilalţi pieptul şi gâtul cu săbiile.

Aceasta cursă îi fusese întinsă de Henric al III-lea în persoană, care veghease la cel mai mic detaliu, alegând asasinii dintre cei patruzeci şi cinci de ucigaşi plătiţi din garda sa personală.

Astăzi de dimineaţă, câţiva dintre ei l-au omorât în acelaşi mod pe Ludovic de Guise, cardinal de Lorena, fratele Însemnatului. Fusese arestat ieri.

Deputaţii parizieni din Stările Generale, toţi membri ai ligii, au fost închişi, şi s-a poruncit în faţa lor să se ridice spânzurători. Dar nu au fost încă spânzuraţi.

Prin aceste omoruri şi arestări, regele Henric al III-lea înţelege să se sustragă de la mascarada complotiştilor care l-au umilit la Paris cu baricadele lor. Vrea să fie în sfârşit stăpânul puterii.

Asasinarea lui Henric de Guise capătă astfel tot atâta importanţă pentru regatul Franţei cât a avut moartea lui Cezar pentru Imperiul Roman.

Ca şi Cezar, Henric de Guise nu a ascultat pe niciunul dintre cei care, din zorii lui 23 decembrie, îl preveniseră asupra pericolelor ce planau asupra sa.

Unii dintre oamenii lui, nobili sau simpli servitori, remarcaseră sosirea pe timpul nopţii a celor patruzeci şi cinci de asasini plătiţi ai regelui, apoi observaseră că porţile şi scările castelului erau păzite de elveţieni, mercenari regali.

Dar de Guise a ţinut să se ducă la consiliu, sigur că regele, bun creştin, n-ar îndrăzni niciodată să dea ordin să fie ucis.

Henric al III-lea reuşise de mai multe zile să adoarmă neîncrederea Însemnatului, flatându-l şi înconjurându-l de amabilităţi. Chiar îl vizitase cu o zi înainte de ambuscadă, în apartamentele reginei-mamă, Caterina de Medici, care nici măcar nu bănuia ce se uneltea. Dimpotrivă, ea dorea să se continue negocierea cu Henric de Guise, convinsă că, făcându-i să se bată unii cu alţii, membrii ligii Însemnatului şi hughenoţii bearnezului, întărea puterea fiului ei Henric al III-lea.

Am aflat prin Bernard de Thorenc, care ştie la rândul său de la părintele Veron, apropiat al lui Diego de Sarmiento, că regina-mamă, Caterina de Medici, prevenită de asasinate, a arătat cea mai vie dezaprobare.

— O, nefericitul, ce-a făcut! ar fi spus ea părintelui Veron. Rugaţi-vă pentru el, care are mai mare nevoie ca oricând de asta şi pe care îl văd mergând spre pierzanie! Mă tem să nu-şi piardă trupul, sufletul şi regatul…

Machiaveliştii sunt de altă părere.

Am stat mult de vorbă cu Michel de Polin, cel mai ilustru dintre ei. Nu mi-a putut ascunde dezgustul pe care îl încerca în faţa acestui asasinat săvârşit chiar în dormitorul regelui, care trebuia să fie un loc sacru.

Vrea totuşi să spere că nu e vorba decât despre un ultim act al unei tragedii, că această crimă nu va atrage dispariţia Ligii Sfinte şi unirea hughenoţilor şi a catolicilor prin alianţa capilor lor, Henric de Navarra şi Henric al III-lea.

Viitorul îmi pare mai întunecat decât îşi imaginează Polin.

L-am trimis pe Leonello Terraccini la Paris. Prima scrisoare primită de la el atestă hotărârea membrilor ligii.

Aceştia strigă: «La moarte! Foc! Sânge! Răzbunare!»

Distrug efigiile şi însemnele lui Henric al III-lea. Îl blestemă, îl insultă. Pentru ei nu-i decât «ticălosul Irod». Nu-l vor mai accepta ca suveran legitim şi îl refuză dinainte pe moştenitorul său hughenot, Henric de Navarra.

Regele, de altfel, îmi părea ezitant, iar Bernard de Thorenc mi-a împărtăşit diverse fapte şi vorbe care arată nehotărârea suveranului. Henric al III-lea vrea să continue «războiul contra hughenoţilor cu cea mai mare ardoare şi plin de curaj, căci vrea prin orice mijloc să-i scoată din regat». Dar el înţelege de asemenea să strivească Liga Sfântă, «să

fie rege şi stăpân, iar nu prizonier şi sclav».

Dar ce va putea face împotriva călugărilor, preoţilor şi poporului de rând din Paris – toţi cei care luptaseră pe baricade înarmaţi cu archebuze – dacă nu va face alianţă cu armata hughenotă?

Or, o asemenea alianţă l-ar condamna în ochii oamenilor ligii şi ai celor mai mulţi dintre catolici.

— Regele nu are armură, mi-a declarat Bernard de Thorenc. Iar sângele cere sânge. Corpul său va deveni o pradă. A ucis; va fi vânat.

Felul în care suveranul a pus să fie asasinat Henric de Guise îl face puţin stimabil chiar şi pentru cei – ca Polin sau Thorenc – care îl preferaseră membrilor ligii şi susţinătorilor lui de Guise.

Îl invocă pe Dumnezeu, care i-ar fi călăuzit fapta şi i-ar fi venit în ajutor după ce l-ar fi inspirat. Asemenea vorbe însă sunt dispreţuite de mulţi, iar Bernard de Thorenc mi-a spus:

— Să nu-l amestece regele pe Dumnezeu în crimele sale! Dumnezeu nu este niciodată complicele unui asasin. Că Henric al III-lea a pus să fie omorât Însemnatul ca pe o fiară sălbatică prinsă în capcană este o chestiune politică. Poate că avea dreptul să o facă, fiindcă el este judecătorul suveran. Dar Dumnezeu nu a vrut niciodată ca oamenii, inclusiv duşmanii Săi, să fie hăituiţi şi doborâţi ca nişte mistreţi.”

Capitolul 31

Doamne, am văzut chipul asasinilor lui Henric Însemnatul!

Ei sunt cei care m-au primit în sala consiliului regelui.

Au venit să mă miroasă ca nişte câini din haită pentru a se asigura că eu eram într-adevăr Bernard de Thorenc, cel pe care stăpânul lor Henric al III-lea dorise să-l întâlnească.

Şi mi-am întors ochii pentru a nu le întâlni privirile, pentru ca ei să nu-mi citească dezgustul pe care mi-l inspirau.

În aceeaşi încăpere a consiliului, Henric Însemnatul îi şoptise lui Enguerrand de Mons: „Mi-e frig! Mă doare inima! Să se facă foc”.

Purta o haină albastră din satin, prea subţire pentru cea de-a douăzeci şi treia zi a lunii decembrie.

Îşi freca mâinile să se încălzească, ceruse stafide, apoi dulceaţă de trandafiri, dar servitorul nu-i adusese decât prune de Brignoles, pe care începuse să le mănânce când Enguerrand de Mons îi spusese că suveranul dorea să-l vadă în particular în vechiul său cabinet. Henric Însemnatul îl urmase pe Enguerrand de Mons, nepăsător, până în dormitorul regelui, pe care trebuia să îl traverseze.

Am intrat în camera aceea.

Am văzut pe parchet rotocoalele maronii pe care le lăsase sângele Însemnatului.

Zbirii s-au aruncat asupra lui exact în momentul în care se deschidea uşa vechiului cabinet regal.

Au strigat:

— Trădătorule, vei muri!

Iar el s-a întors şi a urlat:

— O, domnilor, domnilor, ce trădare!

S-a agăţat de picioarele ucigaşilor şi s-a zbătut, înainte de a cădea la picioarele patului regal. Nimeni nu s-a îngrijit să şteargă urmele sângelui său.

A şoptit:

— Sunt păcatele mele! Dumnezeule! Îndurare!

Dar sângele îi umplea deja gura. A fost înfăşurat într-o mantie cenuşie.

Nimeni nu ştie cu siguranţă ce s-a făcut cu trupul ciuruit.

L-au ars într-o sală de la parterul castelului înainte de a-i împrăştia cenuşa în Loara?

L-au îngropat în var nestins alături de cadavrul fratelui său, cardinalul de Lorena, ucis imediat a doua zi?

Sau l-au îngropat ca pe un om simplu, în cimitirul vreunui sat?

Oare regele ştie?

Mă îndrept către el.

Îl fixez, fără să-i pot prinde privirea. Nu-i văd decât pudra de pe obraji, cerceii, amuletele, pălăriuţa brodată.

Îmi amintesc cuvintele care se tot repetă în anturajul lui Henric de Navarra şi chiar şi aici, la castelul din Blois: „Henric acesta e rege-femeie sau bărbat-regină?"

Lumea râde.

Crezi, se mai spune, că te afli „în faţa unui rege" şi nu întâlneşti decât „o târfă fardată".

Mă înclin înaintea celui pe care vrăjmaşii îl numesc „acel degenerat de Henric, acel ipocrit bigot căruia îi place mai puţin să o facă pe regele decât pe făţarnicul".

Îmi atinge umărul ca să mă îndrept, mă ia de braţ, familiar şi chiar tandru.

— Thorenc, îmi spune el, eşti cel care se poate face auzit de vărul meu Henric de Navarra. Eşti cel în care îmi pun nădejdea. Duc război contra vărului meu împotriva voinţei mele. Dar trebuie, dacă nu vreau ca membrii ligii să mă alunge de pe tron şi să mă ucidă. Sunt obligat să continui războiul contra hughenoţilor, dar dă-le de ştire că nu doresc deloc asta!

Am trecut din vechiul cabinet în dormitorul său.

Se opreşte, cu ochii pironiţi asupra petelor brune care murdăreau parchetul.

— M-au tratat nedemn, pe mine, regele, a şoptit el. Se apleacă spre mine. Buza îi tremură. Aş fi împlinit cu dragă inimă acest act de justiţie pe o cale obişnuită, decât prin cea care a fost aleasă şi care nu-mi place mai mult decât ţie, Thorenc. Împotriva lui Henric de Guise şi lui Ludovic de Guise existau mai multe capete de acuzare de crimă de lezmajestate pentru care meritau moartea. Dar prinseseră un asemenea curaj şi dobândiseră atâţia partizani în regat şi la Curte, încât era imposibil să se rezolve această situaţie pe cale obişnuită, fără a răsturna totul cu susul în jos.

Eu tac şi devin astfel complicele său.

— Thorenc, insistă el, ce pot să fac eu? Teologii de la Paris tocmai i-au dezlegat pe supuşii mei de jurământul de fidelitate pe care mi-l datorau. Sunt poftiţi să mă ucidă ca şi când aş fi adversarul religiei! Îşi

face cruce. Dumnezeu ştie că sunt slujitorul Său, dar membrii ligii, preoţii şi călugării, mă numesc tiran, ei înarmează braţul asasinilor, care ştiu că nu visează decât să mă ucidă. Îmi distrug cu lovituri de baros armoariile şi portretele… îşi duce mâna la faţă ca şi când tocmai ar fi primit o lovitură. Thorenc, vor să-mi taie gâtul! Trebuie să mă apăr, chiar de-ar fi să mă servesc de eretici sau de turci! Francisc I a procedat în felul acesta împotriva lui Carol Quintul, de ce nu aş face-o şi eu contra fratelui Henric de Guise şi a lui Ludovic, acest mic duce de Mayenne care guvernează la Paris şi care şi-a pus sabia în slujba regelui Spaniei? Mă strânge de cot. Ai fost tovarăşul lui Diego de Sarmiento? Acel om, în numele lui Filip al II-lea a făcut totul şi va face totul ca eu să mor, iar regatul Franţei să nu mai fie decât un cadavru!

Caută febril în mâneca vestei şi scoate un bilet mototolit pe care îl desface, apoi mi-l întinde.

Citesc acele cuvinte: „Pentru a întreţine războiul în Franţa e nevoie de şapte sute de mii de scuzi în fiecare lună”.

— Era în buzunarul lui Henric de Guise. Preţul pe care i-l pretindea lui Sarmiento, pentru serviciile sale. Se îndepărtează cu un pas, apoi revine către mine. Mergi să-l întâlneşti pe Henric de Navarra, Thorenc. Ajută-mă, ajută-ne, ajută regatul să se vindece de război!

Ştiu ce-i cu bolile regatului.

Leonello Terraccini s-a întors de la Paris. L-am ascultat, în locuinţa lui Vico Montanari, povestind ce a văzut.

Poporul din capitală celebrează în fiecare zi, pe fiecare stradă, memoria familiei de Guise. Catedrala Notre-Dame este tapisată în negru, ca să nu apară decât însemnele Casei lor.

Mormintele apropiaţilor regelui, „lipitori ale poporului şi favoriţi ai tiranului”, sunt distruse cu lovituri de baros. „Oribilele asasinate săvârşite de tiran, de nemernicul Irod, rege fals şi adevărată târfă” sunt denunţate.

Cât despre ducele de Mayenne, acesta, în numele Ligii Sfinte, îl chema în ajutor pe Filip al II-lea.

Diego de Sarmiento a plecat în Spania ca să-i ducă suveranului său un mesaj din partea membrilor ligii.

Înţelegerea între cel care era regele nostru, şi care nu mai este decât un tiran fără credinţă, şi susţinătorii hughenoţi ai lui Henric de Navarra este notorie, a scris Mayenne. Daţi-ne sprijinul, şi veţi avea gloria de a fi restabilit Biserica, iar regatul vă va fi veşnic recunoscător.

Am ezitat mai multe zile.

Unde erau marile elanuri ale tinereţii mele, când credeam că monarhii erau slujitorii lui Dumnezeu şi că actele lor nu aveau alt scop decât mărirea gloriei Lui şi cea a Bisericii Sale?

Unde erau frumoasa orbire şi marile pasiuni ale anilor mei de luptă din Andaluzia, de la Malta sau, cu flota Ligii Sfinte, de la Lepanto?

Ştiam de acum că nimic din ceea ce fac oamenii, fie ei din popor sau regi, nu e limpede ca apa de izvor.

Numai Tu erai, Doamne, în limpezime, dar Tu ai părăsit această lume după ce ne-ai dat suferinţa Ta, iar noi nu mai eram decât nişte orbi bâjbâind.

Totuşi, am cedat în faţa motivelor întemeiate ale lui Michel de Polin şi ale lui Vico Montanari. Nu trebuie să crezi în sinceritatea oamenilor, îmi spunea Polin, şi încă şi mai puţin în cea a regilor pentru a încerca să împiedici răul să se întoarcă.

Iadul pe pământ era războiul fratricid dintre creştini, dintre supuşii aceluiaşi regat al Franţei.

Am părăsit, deci, Blois, în compania lui Michel de Polin, ca să-l întâlnesc pe Henric de Navarra, ale cărui trupe, plecate din La Rochelle, înaintau spre Tours.

L-am întâlnit la Niort.

Bearnezul trecea mereu dintr-un aşternut în altul. Lumea îl credea cu Diana de Andoins, care cerea să i se spună Corisande, în timp ce el onora o ţărancă şi privea cu jind la o tânără de şaptesprezece ani, Gabrielle de Estrees.

A venit la noi, cu părul ciufulit, cu vesta deschisă, cu gesturile încete ale cuiva care tocmai cunoscuse epuizarea fericită a dragostei, şi, deschizându-şi braţele, a zis:

— Am fost timp de patru ani beţi, nesăbuiţi şi furioşi. Nu-i aşa?

A lăsat capul în jos, a închis ochii ca pentru a se reculege şi a prinde putere, apoi, măsurând încăperea în lung şi în lat, a adăugat că dacă era instruit, dacă i se arăta un alt adevăr decât cel în care credea, era gata să cedeze şi să primească o altă religie decât cea cu care îl slujise pe Dumnezeu din ziua în care se născuse.

Dar nu trebuia să uitam că era creştin şi că eram mai severi cu el decât dacă ar fi fost un barbar, un turc!

Îl ascultam.

Doamne, vorbea despre religie şi despre Tine cu uşurătate, ca despre un subiect oarecare. Dar măcar nu putea fi acuzat de ipocrizie, de minciună ori de făţărnicie, ca aceea pe care o afişa Henric al III-lea.

Henric de Navarra voia tronul. De la asasinarea lui de Guise, se

simţea tot mai aproape. Se îndepărta aşadar de religia reformată şi auzeam şoaptele câtorva dintre fidelii săi care îl găseau prea conciliant cu papiştii, prea puţin preocupat de adevărul credinţei sale.

Luându-ne pe fiecare pe rând de după umeri, pe Michel de Polin şi pe mine, ne spunea:

— Voi ştiţi, statul nostru este extrem de bolnav; cauza răului este războiul civil, boală aproape incurabilă, de care niciun stat nu va scăpa vreodată… Ce remediu? Niciun altul decât pacea, care face ordine în inima regatului…; prin ordine, regatul alungă nesupunerile şi firile şirete, îi curăţă pe cei stricaţi şi îi umple cu sânge bun, cu bunătate; iar bunătatea îl face să trăiască. Pace, pace trebuie să-i cerem lui Dumnezeu ca unic remediu, pentru vindecarea regatului; cel care caută un altul, în loc de a-l vindeca, vrea să-l otrăvească… Trebuie să avem milă de acest stat. Fie că suntem catolici slujitori ai regelui, fie că nu, toţi suntem francezi. Trebuie nimiciţi mizerabilii care complotează în numele războiului şi al violenţei, răspândind în schimb adierea păcii şi a unităţii, voinţa de supunere şi de ordine, spiritul de înţelegere.

Îşi apăsa ambele mâini pe piept, adăugând că nu va permite niciodată ca cei care sunt credincioşi catolici să fie constrânşi în religia lor şi că va face să se respecte libertatea fiecăruia hughenot sau catolic.

Dintr-odată m-a fixat îndelung, atingându-şi cu vârful degetelor mustaţa şi barba scurtă.

— Ce i-ai făcut aşadar frumoasei Anne de Buisson? Ai închis-o?

A râs.

— Un fiu, a murmurat Michel de Polin. Un Jean de Thorenc.

Henric de Navarra s-a posomorât.

— Să-i dăruim pacea, a murmurat el cu gravitate.

Capitolul 32

M-am gândit la fiul meu când l-am văzut, în parcul Castelului Plessis-les-Tours, pe Henric de Navarra îngenunchind dinaintea lui Henric al III-lea.

Şi Ţi-am mulţumit, Doamne, că mi-ai îngăduit această întâlnire, această alianţă, din care avea să se nască pacea regatului.

Ţi-am mulţumit şi pentru că nu ai îngăduit ca fiul meu să fie prada asasinilor despre care un emisar mă avertizase că dădeau târcoale la Castellaras de la Tour şi la Marea Fortăreaţă a familiei de Mons, fără să se ştie cărei partide aparţineau, hughenoţi sau complotişti – dar poate că nu erau decât nişte tâlhari, măcelari care nu invocau religia sau cauza decât pentru a-şi ascunde sufletele de asasini şi violatori.

Aceştia se hrăneau cu război.

Deci războiul era soluţia, dacă doream ca drumurile să fie din nou sigure şi să putem dormi în siguranţă în sate şi în castele.

Aşadar Ţi-am mulţumit, Doamne, când Henric al III-lea s-a aplecat asupra lui Henric de Navarra şi l-a poftit să se ridice, apoi l-a strâns la piept.

În acel moment, mulţimea a strigat: „Trăiască regele!”, apoi „Trăiască regii!”, şi m-am înfiorat de emoţie.

M-am simţit frate al acestor nobili, al acestor negustori, al acestor copii şi al mamelor lor, care invadaseră parcul şi se înghesuiau atât de tare, încât îi împiedicau pe cei doi suverani să înainteze spre castel ţinându-se de braţ.

Unul, Henric de Navarra, purta o vestă uzată la umeri şi în părţi de la purtatul platoşei. Era înfăşurat într-o mantie roşie de împărat roman, iar sub stofa purpurie, i se vedea marea eşarfă albă a partidei hughenote. Preţ de o clipă am fost aproape de el, şi ne-am uitat unul la altul; în ciuda chipului său ridat, deja îmbătrânit, privirea îi era vie şi veselă. Am crezut în francheţea acestui om, care mi-a părut dintr-un metal bun, cu sunet bun.

Celălalt, Henric al III-lea, îşi aruncase pe umeri o capă scurtă. Cu părul bogat, pe jumătate ascuns de o pălăriuţă cu bordurile întoarse, părea şi el fericit de această întâlnire, şi l-am văzut, cu un gest, cerând unuia dintre nobilii hughenoţi să-i întindă o eşarfă albă, pe care şi-a legat-o la umăr. Iar mulţimea după un moment de ezitare, a început să repete: „Trăiască regele! Trăiască regii!”

N-am crezut că sunt posibile asemenea gesturi de pace. Eram cu

Michel de Polin, rămas la Niort, printre hughenoţi, apoi, cu ei, am călărit spre Saumur, acel loc pe care Henric de Navarra i-l pretindea lui Henric al III-lea drept gaj al bunei alianţe.

Dar simţeam în jurul nostru reţinerile şi auzeam vorbe sarcastice.

Cine putea avea încredere, ni se repeta, în acest rege-muiere, în acest suveran-târfă, în acest asasin? Sigur, ucigându-i pe de Guise, duce şi cardinal, trimisese în infern pe cei mai aprigi duşmani ai hughenoţilor, dar el continua să negocieze cu ducele de Mayenne, fratele celor doi de Guise. Iar sufletul său aparţinea diavolului.

„În el musteşte viciul, de care natura are oroare”, îmi zicea un Seguret sau un Jean-Baptiste Colliard.

Pe-ăştia doi, doream foarte tare să-i provoc la luptă dreaptă, pentru a duce la capăt întâlnirile noastre trecute. Ei înşişi îmi mărturisiseră, de altfel, că trebuiau să se silească să nu-mi înfigă lama lor în trup, căci ştiau că sabia îmi era ruginită de sângele atâtora dintre companionii lor.

Dar Michel de Polin intervenea mereu între noi. Era momentul păcii şi nu al războiului. Seguret şi Colliard se mulţumeau atunci să-l ponegrească pe acest rege, pe favoriţii şi arhifavoriţii lui.

— Cabinetul său, adăugau ei, a fost un adevărat serai de depravare, iar dormitorul o şcoală a sodomiei, unde se petreceau iubiri spurcate. La fel şi dormitorul castelului din Blois, devenit locul de ucidere a celor doi de Guise, cu siguranţă mai demni de ură decât regele, dar mai virtuoşi!

Nu aveam nimic de răspuns.

Nu eram nici curtean al acestui monarh, nici favoritul şi nici nobilul lui. Nu-l serveam mai mult decât îl serveam pe Henric de Navarra. Voiam ca războiul să înceteze şi să se termine odată cu masacrele care murdăreau de sânge altarele şi chipul lui Hristos.

Credinţa în Tine, Doamne, voiam să nu mai fie o armă de care unii se servesc pentru a ucide un rival, pentru a anihila un duşman.

Exact asta se întâmpla, mai mult ca oricând, în tabăra membrilor ligii.

Leonello Terraccini venea de la Paris şi îşi presăra relatarea cu un cuvânt pe care îl repeta scuturând din cap: *Pazzi, Pazzi!*

„Nebuni, nebuni!” traducea Vico Montanari, în locuinţa în care Michel de Polin şi cu mine îl întâlneam.

În fiecare zi, pe străzile capitalei, nu erau, spunea Terraccini, decât cortegii, acţiuni de milostenie pentru celebrarea amintirii celor doi de Guise şi pentru a-l sorti pe Henric al III-lea, susţinător al diavolului, infernului.

Sute de copii, purtând în mâini lumânări de ceară aprinse, cântând cei şapte psalmi de penitenţă şi alţi psalmi, litanii, imnuri, oraţiuni şi rugăciuni, mergeau, în picioarele goale, fără a se sinchisi de zăpadă, îmbrăcaţi numai în cămaşă, din biserică în biserică.

Tot ce putea aminti de Henric al III-lea şi de favoriţii lui era murdărit distrus.

Ducele de Mayenne şi madame de Montpensier, fratele şi sora celor doi de Guise, erau veneraţi.

Călugării repetau, făcând apologia ducelui de Guise şi a cardinalului, fratele său: „O, Sfinţi şi glorioşi martiri ai lui Dumnezeu, binecuvântate fie pântecele care v-a purtat şi sânul ce v-a alăptat”.

Apoi capucinii, dominicanii, călugării cistercieni şi preoţii din toate parohiile, purtând moaşte, străbăteau străzile oraşului înconjuraţi de membri ai ligii înarmaţi.

— *Pazzi, pazzi!* murmura Leonello Terraccini.

Acei călugări şi membri ai ligii îl acuzau chiar pe Henric al III-lea de a fi provocat moartea mamei sale, Caterina de Medici, care se stinsese de supărare după ce au fost asasinaţi cei din familia de Guise. Prezicerea care anunţa că ea va sucomba sufocată sub ruinele unei case nobile – familia de Guise – se împlinise. Iar Henric al III-lea, fiul demonic şi nedemn, nici măcar nu se înclinase dinaintea trupului neînsufleţit al reginei-mamă.

— Se spune că abia îşi dăduse ultima suflare, iar fiul a şi tratat-o ca pe o capră moartă, relata Terraccini.

Ascultam.

Cântăream în ce măsură credinţa şi religia, când te serveşti de ele ca de nişte burdufuri pline de patimă, pot de fapt să-i facă pe oameni nebuni.

— Poporul este atât de înfierbântat şi de înfuriat, că, noaptea, îi obligă pe preoţi şi pe călugări să conducă procesiuni, cântând „Dumnezeu stinge rasa de Valois!”, relua italianul.

Când s-a aflat la Paris că papa îl excomunică pe Henric al III-lea pentru că îl ucisese pe cardinalul Ludovic de Lorena, ura împotriva suveranului a crescut şi mai mult!

Era nevoie de un „răzbunător” care să-l treacă prin foc şi sabie pe acest om al diavolului, acest suveran care nu mai era legitim, căci, spuneau membrii ligii, „nu regii fac poporul, ci poporul îl face pe rege”.

— Parisul este un cuib de viespi, adăuga Terraccini. Vor moartea regelui. Îl vor ucide, pe el, ca şi pe moştenitorul său, Henric de Navarra. O strigă în gura mare. *Pazzi, pazzi!*

Îl văd pe Henric al III-lea îngrijorat, rănit de excomunicare, ezitând să-şi înfigă pumnul în acest cuib de viespi.

Îl aud pe Henric de Navarra repetându-i:

— Pentru a vă redobândi regatul, trebuie să treceţi pe podurile din Paris. Cine vă va sfătui să treceţi pe altundeva nu este o bună călăuză.

Pornim la drum. Mă ţin la distanţă, călărind alături de Michel de Polin.

Nu mai vreau să particip la aceste bătălii între membrii ligii, comandate de ducele de Mayenne, şi trupele lui Henric al III-lea şi ale lui Henric de Navarra. Printre acestea îi recunosc pe pedestraşii şi mercenarii germani, pe elveţieni, pe gentilomii regelui, ca şi pe Seguret şi pe Jean-Baptiste Colliard, ai bearnezului. Refuz să lupt alături de ei, să arborez şi eu la umăr eşarfa albă a hughenoţilor.

Descopăr, până la îngreţoşare, ce se întâmplă în oraşele cucerite: Pithiviers, Etampes şi, la scurt timp, Pontoise, Meudon, Saint-Cloud… Guvernatorul este spânzurat, ofiţerii, magistraţii sunt declaraţi membri ai ligii şi rebeli.

Când armatele sunt faţă în faţă, îi aud pe membrii ligii strigând: „Dârzi hughenoţi, oameni de onoare, nu pe voi suntem mânioşi, ci pe acest perfid, acest nătărău de Valois care v-a trădat într-atât şi care vă va mai trăda!”

Şi ştiu că Seguret, Jean-Baptiste Colliard şi mulţi alţii meditează pe îndelete la această nelinişte.

Astfel, războiul are drept corolar răzbunarea. El îi antrenează pe toţi cei care se apropie, şi nu am putut scăpa nici eu.

Am văzut din nou moartea în bisericile şi pe străzile din Saint-Symphorien, unul dintre cartierele mărginaşe din Tours, ocupat timp de noapte – o singură noapte – de membrii ligii ducelui de Mayenne. Prădaseră casele, masacraseră locuitorii, urmăriseră femeile până în altar. Le violaseră pe acestea în faţa fiicelor lor, apoi fiicele la rândul lor fuseseră siluite. După care băgaseră în saci mari obiectele de cult, strigând că totul le era permis fiindcă luptau pentru cauza cea dreaptă, adevărata credinţă. Papa îl excomunicase pe rege, iar de acum toate păcatele le erau iertate!

Am contemplat acele biserici jefuite, acele trupuri martirizate.

Atunci m-am dus, cu sabia în mână, în primul rând şi mi-am agăţat o eşarfă albă la umăr.

Aşa am ajuns până în sătucurile ce înconjoară Parisul. Eram alături de Henric de Navarra când a zis: „Regatul are dreptul să reguleze acest frumos oraş, iar a nu-i pune mâna pe sân ar fi o nebunie!”

Regele Henric al III-lea rămăsese la Saint-Cloud.

Bearnezul a ridicat sabia, iar noi, cu opt sute de cai, am cucerit toate satele până la Vaugirard, apoi am înaintat către câmpia Clerc, unde membrii ligii ne-au primit cu focuri aprige.

Când acestea au încetat, din rândurile lor a ieşit un călugăr, strigând fără a părea ca s-ar teme de noi:

Sângele pe care l-a împrăştiat dinaintea Lui strigă răzbunare!
Dumnezeu te va face să mori de mâna unui călău
Care va elibera Franţa de braţul tău, tirane!

Capitolul 33

Călăul pe care călugărul profet îl anunţa, strigându-şi în gura mare dinaintea taberelor noastre ura împotriva mizerabilului Henric al III-lea a fost tot un călugăr, un dominican pirpiriu, cu barba neagră scurtă, cu ochi aprinşi de nebun; se numea Jacques Clement. El a înfipt un cuţit lung cu mâner negru în burta regelui care, desculţ, pe jumătate gol, îl primea, aşezat pe jilţul său găurit, în dimineaţa zilei de 1 august 1589, în dormitorul locuinţei din Saint-Cloud.

Petrecusem noaptea în faţa unuia dintre focurile aprinse de soldaţii noştri, nu departe de zidurile de apărare, de unde uneori membrii ligii trăgeau câte o rafală.

În jurul meu, înfăşuraţi în mantii, vegheau Saguret şi Jean-Baptiste Colliard, printre alţi gentilomi hughenoţi. La câţiva paşi, cu capul plecat, cu bărbia în piept, Henric de Navarra moţăia.

Trebuia să atacăm Parisul chiar a doua zi.

Nu reuşisem să închid ochii, rugându-mă ca Dumnezeu să-i apere pe fiul meu şi pe mama sa. Un emisar sosit din Provence în după-amiaza zilei mă informase că bandele de complotişti străbăteau satele, mai numeroase de la o zi la alta, hărţuind castelele şi satele rămase fidele lui Henric al III-lea şi lui Henric de Navarra. Jefuiau şi masacrau în numele lui Dumnezeu şi al Sfintei Biserici, siguri că vor fi iertaţi, căci predicatorii le repetau că cel care ucide ereticul sau îl excomunică face un lucru pios.

Eram sigur, Doamne, că Tu nu ai dorit asta. Dar aşa intră demonii în carne, şi, sacrilegiu, îmbracă straie sacerdotale. Neliniştea îmi rodea inima. Eram atât de departe de Jean al meu şi de Anne de Buisson! Ei erau în grija Ta, Doamne, dar dacă voiai să mă pedepseşti pentru că, timp de câţiva ani, am hulit, m-am îndoit de Tine? Ştiam că ţii seama de faptele oamenilor şi că puteai să-i pedepseşti lovindu-i pe cei pe care-i iubeau.

Îi iubeam pe Jean şi pe mama sa. Sufeream imaginându-mi-i urmăriţi, încercuiţi de asasini. I-am văzut pe atâţia în acţiune, încât în fiecare clipă un şuvoi de sânge şi de ţipete îmi răscolea memoria.

De-a lungul acelei nopţi, n-am putut alunga viziunea acelui trup de nou-născut înfăşurat în scutece înroşite. Iar când am auzit galopul unui cal, când am văzut cavalerul venind spre noi, am sărit numaidecât, temându-mă să nu fie solul morţii alor mei.

A sărit din şa. Am recunoscut un nobil hughenot. S-a aplecat spre Henric de Navarra, i-a şoptit câteva cuvinte; bearnezul a tresărit. M-am dus către el însoţit de Seguret şi de Jean-Baptiste Colliard.

Henric de Navarra mi s-a adresat cu un glas stins.

— Prietene, regele tocmai a fost rănit cu o lovitură de cuţit în burtă. Să mergem să vedem despre ce este vorba. Vino cu mine.

Am plecat vreo câţiva mâncând pământul, către Saint-Cloud.

Şi Ţi-am mulţumit, Doamne, că nu m-ai lovit.

Am zărit mai întâi în curtea casei regelui trupul zdrobit şi străpuns de lovituri de sabie al asasinului, pe care gărzile regelui îl loviseră înainte de a-l arunca de la fereastra camerei.

Era acel dominican, acel Jacques Clement, cu faţa însângerată, căci monarhul îl lovise în faţă cu cuţitul pe care şi-l smulsese din rană, strigând:

— Ah, ticălosule, m-ai ucis!

Acel călugăr nu mai era decât o grămadă de boarfe murdare.

În dormitor, regele, cu fruntea albă acoperită de sudoare, se ţine cu amândouă mâinile de burtă.

Henric de Navarra se apropie. Îl urmez prin mulţimea de nobili înlăcrimaţi.

Chirurgii stau în jurul lui Henric al III-lea şi pe chipurile lor, care se vor impasibile, citesc că moartea îşi face lucrarea, că sapă în trupul regal, că ştiu asta, dar tac.

Aud vocea gâfâită a regelui, căruia Henric de Navarra i-a sărutat mâinile.

— Fratele meu, zice, iată cum m-au tratat duşmanii tăi şi ai mei!

Se opreşte, capul cade pe pernă. Respiră greu.

Am auzit atât de multe horcăituri, la bordul *Marchesei*, pe strada Fosses-Saint-Germain, în atâtea alte locuri sângeroase, că recunoşteam acest vaiet funebru.

— Să fii atent să nu-ţi facă la fel, reia el. Tuşeşte, cu mâinile din nou puse pe burtă. Frate, continuă el, tu o să te bucuri de rezultatul demersurilor noastre, făcute pentru ca tu să păstrezi ceea ce Dumnezeu ţi-a dat, ştiu asta. Pe mine m-au adus în starea în care mă vezi. Nu am de ce să mă căiesc, căci dreptatea pe care întotdeauna am apărat-o, vrea să-mi urmezi la conducerea acestui regat, în care vei întâmpina multe, dacă nu vei avea grijă să schimbi religia. Se ridică. Îţi explic lucrurile astea atât pentru mântuirea sufletului tău, cât şi pentru binele pe care ţi-l doresc. Ridică mâna şi, cu o mişcare înceată, face un

cerc: Domnilor, spune el, apropiaţi-vă şi ascultaţi-mi ultimele dorinţe privind lucrurile pe care trebuie să le respectaţi când Dumnezeu va vrea să plec din această lume… Am fost obligat să mă folosesc de autoritatea suverană pe care i-a plăcut Providenţei Divine să mi-o dea asupra supuşilor rebeli, pentru a evita subminarea generală a acestui stat. Dar cum furia lor nu s-a terminat decât după asasinarea mea vă rog ca pe nişte prieteni ai mei şi vă ordon ca rege al vostru să-l recunoaşteţi după moartea mea pe fratele meu aici prezent, să-i arătaţi aceeaşi afecţiune şi credinţă pe care le-aţi avut întotdeauna pentru mine, şi, pentru satisfacţia mea şi ca îndatorire, să depuneţi jurământ în faţa mea…

Văd lacrimile curgând pe chipul lui Henric de Navarra.

Aud suspinele nobililor. Îi jură fidelitate regelui de Navarra şi-i promit muribundului că vor da ascultare poruncilor acestuia.

Plâng şi eu, sprijinit de umărul lui Michel de Polin, care şopteşte:

— Dumnezeu ne dă un rege nou. Pacea să fie cu el!

E noapte, tăcere. Ne rugăm. Se ţine slujba. Regele se spovedeşte.

Deodată, vocea sa deşi atât de slabă, răguşită, ezitantă, impune tăcere.

— Nu mai văd, spune el. Sângele mă îneacă.

Capitolul 34

„Preailustre Seniorii,

Regele Henric al III-lea a murit, cu gura plină de sânge şi măruntaiele străpunse de pumnalul călugărului Jacques Clement.

Eram singurul ambasador prezent la Saint-Cloud, în acea locuinţă unde Henric al III-lea s-a sfârşit, la 1 august 1589.

Am auzit suspinele apropiaţilor, care, în jurul patului regal, au depus jurământ, la cererea suveranului agonizând, hughenotului Henric de Bourbon-Navarra, pe care acesta îl desemnase ca moştenitor al său. Dar niciunul dintre ei nu a strigat, după obicei: «Regele a murit! Trăiască regele!»

Mai mulţi dintre aceşti gentilomi, catolici fervenţi, au venit spre mine foarte afectaţi, aruncându-şi pălăriile la pământ, cerându-mi să fac cunoscute Ilustrelor Voastre Seniorii ale republicii noastre, dar şi altor prinţi italieni şi Sanctităţii Sale Papa, că preferau «să moară de o mie de ori şi să înfrunte tot felul de duşmani decât să suporte un rege hughenot».

Mulţi au părăsit deja Saint-Cloud pentru a se întoarce în provinciile lor, şi câţiva au luat probabil legătura cu membrii ligii de la Paris.

L-am trimis pe Leonello Terraccini în capitală, pentru a afla părerea celor care au înarmat braţul lui Jacques Clement. Ceea ce îmi relatează Terraccini confirmă părerile pe care mi le-au împărtăşit Michel de Polin şi Bernard de Thorenc.

Jacques Clement, călugăr netot şi molâu, după mărturia celor care l-au cunoscut, a fost împins să comită acest act de ucidere a tiranului: s-a întâlnit de mai multe ori cu părintele Veron, unul dintre cei mai zeloşi catolici. Părintele Veron face parte din anturajul lui Diego de Sarmiento, iar regele Spaniei nu poate decât să se bucure că Franţa e din nou pătată de sânge şi divizată.

La Paris, la vestirea morţii suveranului, membrii ligii au benchetuit, scoţând mesele în stradă.

L-au slăvit pe Dumnezeu şi au cântat:

Popor credincios din Paris
Bucură-te de curaj
Prin cântări vesele şi râs
A murit regele trădător
E mort, ipocritul!

Sora lui de Guise, madame de Montpensier, a împărţit poporului

eşarfe verzi, pentru ca fiecare să arboreze acest însemn al speranţei. A străbătut străzile în caleaşcă, însoţită de mama sa, madame de Nemours, iar cele două prinţese de Guise i-au strigat poporului adunat:

— Veste bună, prieteni! Veste bună! Tiranul e mort! Nu mai există Henric de Valois în Franţa!

Înălţimile Voastre,

Nu pot spune astăzi dacă Henric de Bourbon-Navarra, numit de acum Henric al IV-lea, va putea cuceri acest tron pe care, murind, Henric al III-lea i l-a lăsat moştenire.

Poporul evlavios din Paris şi toţi catolicii regatului îl urăsc, iar predicatorii îi vor îndemna pe bunii călugări să-l ucidă pe acest «vulpoi bearnez», pe acest «lup».

Michel de Polin mă asigură că scoţienii din garda regală i-au depus jurământ şi că este cel mai puternic. Soldaţii, pretinde el, i se vor alătura. Iar unii gentilomi nu vor nega jurământul pe care l-au depus în faţa monarhului muribund în favoarea noului suveran.

Dar ce se va întâmpla în provinciile regatului?

Bernard de Thorenc a plecat din Saint-Cloud, spre Provence, căci se spunea că locuinţa sa, Castellaras de la Tour, e ameninţată de bandele de catolici zeloşi sau de tâlharii care se pretind astfel.

Leonello Terraccini a aflat că şefii Ligii Sfinte au cerut predicatorilor să preslăvească actul lui Jacques Clement. Acel călugăr, spun ei, este un adevărat martir care a îndurat moartea ca să elibereze Franţa de tirania câinelui de Henric de Valois. Pentru ei, aceasta a fost voia lui Dumnezeu, iar Jacques Clement a împlinit-o. E o mare lucrare a lui Dumnezeu, un miracol, o mare faptă glorioasă a Providenţei, care se poate compara cu taina întrupării şi învierii Sale.

Oare aceste predici, care sunt o chemare la uciderea tiranului, vor fi auzite, iar Henric al IV-lea va putea să se ferească de pumnalele, de otrava sau de plumbul archebuzelor, acum că a devenit vânat?

Machiaveliştii, politicienii – ca Michel de Polin şi Bernard de Thorenc – i-au dat nenumărate sfaturi.

L-am văzut pe Thorenc înainte de plecarea sa la Castellaras de Tour. Nu-şi putea ascunde furia şi îngrijorarea.

Spunea că e o manevră diabolică să invoci numele lui Dumnezeu şi religia pentru a duce bătălii din ambiţie. Adevăraţii eretici, duşmanii credinţei sunt cei care pervertesc în felul acesta principiile sacre.

Dar Thorenc se teme şi ca nu cumva aceşti păstori răi să antreneze poporul într-un război fără sfârşit, care nu va duce decât la căderea

regatului şi la triumful morţii, după infinite suferinţe şi masacre, sângele făcând să ţâşnească sânge. Omorurile de la Sfântul Bartolomeu au dus la moartea celor din familia de Guise, iar asta a provocat asasinarea regelui, Clement ripostând ucigaşilor de la Blois!

— Mă tem pentru fiul şi pentru soţia mea, a conchis Thorenc înainte de a pleca.

Mulţi alţi nobili protestanţi sau papişti împărtăşesc frământări asemănătoare. Se tem de o sporire a urii şi nu cred că poporul catolic va putea accepta un rege care să nu fie catolic.

I-a ascultat Henric al IV-lea pe Michel de Polin şi pe Bernard de Thorenc?

Într-o declaraţie solemnă, tocmai a afirmat că vrea să menţină şi să păstreze în regatul nostru «religia catolică apostolică şi romană în întregul ei, fără a inova şi fără a schimba vreun lucru… Noi suntem gata şi nu dorim nimic mai mult, spune el, decât să fim instruiţi printr-un bun şi legitim conciliu general şi naţional, pentru a urma şi respecta ceea ce va fi încheiat şi decis».

Pare, aşadar, dispus să abandoneze credinţa hughenotă.

Dar promisiunea convertirii sale va fi oare suficientă pentru a-i dezarma pe ucigaşi?

Soldaţii l-au aclamat, dar cei mai încăpăţânaţi dintre nobilii hughenoţi şoptesc şi protestează dinainte faţă de ceea ce ei numesc o «trădare», o «fărădelege», abandonarea visului unui regat protestant. Mai mulţi au părăsit deja armata.

Sarcina lui Henric al IV-lea, rege al Franţei şi al Navarrei, va fi deci dificilă.

Îndrăznesc totuşi să sfătuiesc pe Domniile Voastre să-l acceptaţi ca suveran legitim. E un bărbat viguros şi hotărât, cu trup şi voinţă de muntean, şi care nu va renunţa. Şi-a arătat curajul, mai mult om de război decât de cabinet, iubit de soldaţii săi, desfrânat ca şi ei, dar spirit rezonabil, care pare gata să-şi abjure din nou credinţa dacă în felul acesta poate să-şi apropie supuşii de tron.

Este înconjurat de oameni de calitate ca Michel de Polin şi Bernard de Thorenc.

Va fi victorios dacă scapă de pumnalele regicizilor.

Dacă Ilustrisima Voastră Republică îl recunoaşte în momentul în care se află în pericol, el îşi va aminti de ea când va domni peste acest regat revenit la pace.

Sunt gata, de îndată ce veţi judeca că e bine, să mă prezint la el în audienţă solemnă.

Al Vostru devotat slujitor,

Vico Montanari”

Capitolul 35

Doamne, când am văzut acele lungi dâre negre care murdăreau zidurile Castellaras de la Tour, am crezut că nu m-ai cruţat.

Am sărit din şa, mi-am luat calul de frâu şi am mers încet.

Dădusem pinteni calului de-a lungul întregii călătorii, încă de la plecarea din Saint-Cloud. Acum însă nu mai aveam nicio grabă.

M-am gândit: „Lucrurile s-au săvârşit. Nu mai poţi schimba nimic”.

M-am oprit sub arcada porţii. Curtea se întindea în faţa mea. Şi pentru o clipă m-am temut, ridicând ochii, că voi vedea întinse pe lespezi, trupul fiului meu Jean şi pe cel al lui Anne de Buisson, consoarta mea ca doi mistreţi ucişi după gonire.

Dar nu era niciun cadavru în faţa porţii la Castellaras de la Tour.

Am făcut câţiva paşi.

Nicicând cineva nu putuse traversa această curte fără ca întreaga haită de câini să urle, năpustindu-se pe uşile cuştii, făcându-le să tremure, iar vizitatorii se grăbeau ca şi când ar fi avut toţi aceşti câini pe urmele lor.

Dar niciun lătrat care să-mi acopere paşii nu mai răsuna în curtea goală.

Am fost ispitit să îngenunchez, să mă rog Ţie, Doamne, să mă faci să mor acolo de o lovitură de sabie sau de o descărcare de archebuză, ori pur şi simplu de disperare.

Dar am rămas în picioare, lăsând frâul calului, care se oprise lângă mine, cu capul plecat.

I-am mângâiat grumazul şi am repetat: „Lucrurile s-au săvârşit”.

Am intrat în sala mare, apoi m-am îndreptat către capela noastră, având în gâtlej acele ţipete şi chemări pe care aş fi vrut să le slobod, într-atât golul şi tăcerea dimprejurul meu erau ca o mare pustie pentru un condamnat la galere aruncat peste bord, abandonat fără o bucată de lemn care să-l susţină.

Nimic însă nu fusese prădat.

Statuile erau la loc în firide. Mormântul lui Michele Spriano nu fusese profanat. Pe altar, capul de Hrist cu ochii închişi şedea pe steagul din damasc roşu.

Am avut o tresărire de speranţă. Am căzut în genunchi dinaintea chipului Tău. Te-am implorat. Dar ochii Tăi au rămas închişi, iar trăsăturile tale exprimau deznădejde şi tristeţe.

Lucrurile fuseseră săvârşite.

Nu m-am revoltat împotriva Ta, Doamne. N-am hulit Am început să

mă rog.

Puţin după aceea, Denis, pe care anii parcă îl împovăraseră, încovoindu-i spatele, înfundându-i capul între umeri, a venit să îngenuncheze lângă mine.

A şoptit:

— L-a salvat, ne-a salvat pe toţi. Nu au intrat în castel.

Am ştiut, Doamne, că nu m-ai aruncat în infern.

În picioare în faţa mea, în sala mare, Denis Bătrânul mi-a povestit.

— Au venit într-o noapte. Au vrut să ne ardă, îngrămădind fân şi lemne lângă ziduri. Dar ploaia a stins focurile şi n-a încetat timp de mai multe zile. Ne-am apărat. Stăpâna zicea că urma să veniţi cu o trupă, şi că trebuia să rezistăm, că vor fi urmăriţi şi spânzuraţi. Erau ca nişte nebuni. Au tăiat mai întâi oile, porcii, vacile. Apoi au omorât toţi câinii şi le-au aruncat cadavrele în curte, şi s-a făcut un val de muşte atât de mare, încât acoperea cerul. Am început să ducem lipsă de praf de puşcă, de gloanţe şi mai ales de apă, care ne trebuia mai ales pentru fiul vostru. Stăpâna ne-a adunat. A zis că pe ea o voiau, că avea să se predea şi să le ducă aurul, bijuteriile pe care le deţinea. Astfel ei ar fi ridicat asediul asupra Castellaras de la Tour şi nu s-ar fi atins de niciun fir de păr al copilului.

— „Sunt obosiţi. Vor accepta, a zis ea. Pe mine mă vor. Pe mine – şi spada." Toţi, a continuat Denis, am rugat-o să nu se predea în ruptul capului. Acei oameni, tâlhari şi ucigaşi, nu-şi respectă jurământul. O vor dezbrăca, o vor silui, apoi o vor omorî şi nu vor ridica nicicând asediul. Erau nişte câini rătăcitori, nu oameni ai religiei. Erau mai răi ca nişte lupi, nelăsând nicio fărâmă de carne pe prada lor şi sfărâmând până şi osul cu o strângere de fălci pentru a se hrăni cu măduva. Aceşti profanatori nu se dădeau înapoi nici de la dezgropat cadavrele, ca să le ia inelele şi colierele. Au făcut-o, au făcut-o! Ni s-a părut că Anne de Buisson nu ne ascultă. Spusese: „Ei mă cunosc. Mă aşteaptă. Mă vor". Părea sigură de ea şi netemătoare, iar în cele din urmă am tăcut, a murmurat Denis. S-a recules în capelă, ţinându-şi îndelung fiul strâns lângă ea, apoi a ieşit, înveşmântată în negru, cu o bonetă albă, precum cea mai hughenotă dintre hughenote, ţinând în braţe casetele cu bijuterii. Denis cel Bătrân a dat din cap cu neîncredere. Au împresurat-o. Au strigat. Dar nu cu ură. Şi au plecat împreună, ea, călare, în frunte. Nu a întors capul.

Se spune că uneori lupoaicele pătrund în cuştile câinilor pentru a făta. Rămân câteva zile printre câini, îşi hrănesc şi îşi ling puii la

adăpost de frig, de ciobani şi de vânători. Apoi, într-o noapte, sar peste gard şi se întorc în haită, iar puii lor, pe care îi abandonează, cresc ca nişte câini obişnuiţi. Dar ele, ele ucid turmele ca din plăcere…

M-am gândit că Anne de Buisson era una dintre acele lupoaice când am aflat că o bandă având în frunte o femeie atacă satele şi castelele de la Haute-Durance fără a se sinchisi să afle dacă erau hughenote ori catolice, fidele lui Henric al IV-lea sau ligii. Jefuiau şi masacrau.

Femeia, extrem de frumoasă, era cea mai necruţătoare, crestând sânii prizonierelor, tăind sexul nefericiţilor care nu reuşiseră nici să fugă, nici să moară.

Doamne, în ciuda acestor urme de sânge pe care le lăsa în urma ei şi în ciuda trupurilor de copii pe jumătate arse pe care le găseam în casele incendiate, uneori şi pe ruguri ridicate ad-hoc, n-am putut să o blestem.

Mi se părea că făcea asta pentru a-i duce departe de Castellaras de la Tour pe ucigaşii care o aleseseră drept căpitan. Că ea era necruţătoare din disperare, pentru a atrage asupra trupei sale fulgerele răzbunării.

Astfel, într-o zi, într-o căruţă oprită în faţa porţii de la Castellaras de la Tour, i-am văzut trupul neînsufleţit, gol, cu un ţăruş înfipt în gură, un altul în sex. Ţăranii care o omorâseră o aruncaseră pe lespezile de la intrare ca pe un vânat oarecare. Câinii, împrejurul ei, urlau a moarte.

I-am scos ţăruşii şi i-am privit îndelung trupul şi chipul liniştit, apoi am acoperit-o cu o mantie mare albastră.

Şi am vrut, Doamne, să fie îngropată în capela noastră, lângă mormântul lui Michele Spriano.

Când au aflat, ţăranii care mi-o aduseseră s-au adunat în jurul castelului, ameninţători. Am ieşit singur, cu sabia în mână, şi am urlat: „Este a mea!” Apoi am aşezat la picioarele lor ceea ce vânasem în ajun – trei mistreţi, animale grele şi grase, de la care urmau să aibă şuncă pentru mai multe luni.

După care m-am întors în capelă ca să mă rog, Doamne, dinaintea chipului Tău cu ochi închişi.

Ţi-am cerut îndurare pentru ea.

Se lăsase în seama puterilor infernului, dar salvase acel copil, fiul nostru, al cărui glas se auzea lângă mine la picioarele altarului Tău.

Capitolul 36

Glasul fiului meu Jean. Nu mă săturam să-l ascult.

Mâna lui. N-aş fi vrut să-i mai dau drumul.

Era dolofană, cu pielea netedă şi roz ca de satin, şi atât de bine formată, încât o priveam uimit.

Puteam să o cuprind în pumnul meu. Iar Jean o strângea în jurul degetului meu mare ca şi când acesta ar fi fost o creangă.

Uneori, jucându-mă, îi prindeam mâna în gură şi strângeam încheietura în dinţi ca şi când aş fi vrut să i-o tai. Jean râdea, se zbătea între bucurie şi spaimă, iar când îi dădeam drumul îi ziceam, ridicându-l în sus:

— Te mănânc! Te pap! Te înghit!

Şi deodată mi se părea că în mine, de fapt, somnola un căpcăun care ar fi putut înfuleca acest copil într-un moment de nebunie şi de dragoste amestecate.

Mă îndepărtam. Îmi priveam fiul.

Aveam chef să cad în genunchi, Doamne, spre a-Ţi mulţumi pentru că mi l-ai dat.

Înţelegeam ca niciodată cine erai Tu, Dumnezeul meu, în bunătatea ta, prin acest miracol al vieţii, al naşterii, al copilăriei, prin inocenţa fiului meu, care venea către mine, dezarmat.

Doamne, ai vrut ca odraslele oamenilor să nu poată trăi decât prin dragostea pe care le-o purtăm.

Ai fost şi Tu, ca fiul meu Jean, ca toţi copiii, o fiinţă fără apărare. Citisem în Evanghelia după Matei şi îmi aminteam de îngerul Domnului, care îi apărea lui Iosif spunându-i: „Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui şi fugi în Egipt şi rămâi acolo până când îţi voi spune. Căci Irod are să caute Pruncul pentru a-l ucide!”

M-am rugat dinaintea chipului Tău cu ochi închişi.

Ţi-am înţeles disperarea şi compasiunea pe care le exprimau ridurile din jurul gurii Tale.

La fiecare naştere, le dădeai oamenilor şansa mântuirii.

Era de ajuns să iubim fiinţa nouă căreia îi dădusem viaţă şi care depindea de noi.

La fiecare naştere, de când e omul om, asistai la masacrarea inocenţilor.

Pe acest copil gol noi îl ucideam, îl lăsam să moară sau făceam din

el un asasin.

Îmi aminteam că văzusem, în acea duminica de 24 august 1572, în ziua de Sfântul Bartolomeu, copii masacraţi, dar şi alţii care, ca nişte vulturi pe un stârv, se înverşunau să mutileze, să taie în bucăţi, să ardă corpurile.

Mai multe zeci de copii – poate două sute – se aruncaseră astfel asupra cadavrul amiralului Coligny şi îl pângăriseră.

Iată ce făceam noi din copii, Doamne, şi din libertatea pe care ne-o dăduseşi de a-i iubi, de a-i proteja sau de a-i urî, de a-i ucide sau de a-i perverti.

Asistasem la atâtea masacre de inocenţi!

Văzusem atâţia oameni dând copii cu capul de ziduri, aruncându-i în flăcări sau trăgându-i în ţeapă.

Nu intervenisem, întorcând ochii de la nou-născuţii creştini daţi de barbari ca hrană la câini, de la trupurile copiilor mauri în Andaluzia, sau de la ale fiilor de hughenoţi, în strada Fosses-Saint-Germain.

Iar acum aveam un fiu al cărui gât era ameninţat de pumnalul lui Irod, cum erau cele ale tuturor copiilor.

Mă temeam pentru el.

Mama sa masacrase inocenţi.

Iar eu nu ştiam, Doamne, către care Egipt puteam fugi ca să-l pun pe fiul meu Jean la adăpost de asasini.

Uneori, Ţi-am spus, mă temeam ca din mine să nu se ivească vreun căpcăun şi să nu devin Irod pentru fiul meu.

Mi-a fost frică de mine, de dorinţa de a mă pedepsi pentru tot ce făcusem, pentru tot ce nu putusem împiedica.

M-am temut să nu atrag prin prezenţa mea nefericirea asupra fiului meu şi am avut certitudinea că trebuia să mă îndepărtez de el.

Remarcasem că atunci când îl speriam, iar el, dintr-odată, se întorcea şi fugea, numai prezenţa unei tinere ţărance italiene, Margherita, îl liniştea.

Ea îl legăna, îl mângâia, îl adormea.

Anne de Buisson îi încredinţase copilul încă de a doua zi după naştere. M-am uitat mai bine la ea. Chipul frumos şi trupul plăcut exprimau bunătate.

Am văzut-o adesea, îngenuncheată dinaintea ta, Doamne, cu fruntea pusă pe mâinile împreunate. Nu-mi puteam desprinde ochii de la umerii săi largi, de la ceafa pe care o zăream sub bonetă. M-am gândit că ea putea fi, pentru fiul meu Jean, Egiptul.

Am chemat-o într-o dimineaţă, pe când Jean dormea. I-am arătat camera mare în care dormeam.

— Va fi a ta, i-am zis. Vei locui aici cu Jean. Mama lui a murit. Ţine-i locul.

Am întins braţul către pieptul ei. I-am atins uşor sânii, care îi umflau rochia din pânză groasă şi cenuşie.

Ea a îngenuncheat dinaintea mea, dând din cap, şoptind:

— Nu, nu.

— Nu vrei?

— Jean, da, a murmurat ea.

Am lăsat braţul în jos. Îmi era ruşine de instinctele mele, de dorinţa mea, de nebunia care se putea naşte în mintea mea.

Mi-era teamă de mine, de pasiunea pe care o aveam pentru fiul meu.

— Iubeşte-l pe Jean mai bine decât aş putea-o face eu. Nu-ţi cer nimic altceva.

Am plecat de la Castellaras de la Tour fără să-mi revăd fiul. Era mai bine ca mâna lui să fie strânsă de cea a unei femei care nu fusese niciodată mânjită de sângele oamenilor.

PARTEA a V-a

Capitolul 37

Am regăsit cruzimea oamenilor.

Înaintam prin ceaţa care acoperea văile, mlaştinile, păşunile şi colinele regiunii Dieppe. Acolo, la Castelul de Arques, mă alăturasem, în acel sfârşit de septembrie 1589, armatei lui Henric, al patrulea după nume, rege al Franţei şi al Navarrei.

I-am auzit vocea puternică cu accente bearneze jurându-ne, în curtea castelului, că în câteva zile aveam să nimicim cu armata ultimului reprezentant al familiei de Guise, ducele de Mayenne.

Henric al IV-lea s-a ridicat în scara şeii, siluetă vagă în ceaţă.

— Porţile Parisului se vor deschide în faţa noastră! a strigat el.

Din această masa întunecată de cavaleri, de infanterişti, de elveţieni, s-au ridicat strigăte: „Sfântul Bartolomeu, Sfântul Bartolomeu!"

Iar eu m-am înfiorat.

Michel de Polin s-a aplecat către mine şi m-a prins de umăr, caii noştri mergând alăturaţi.

Prietenii săi din Parlamentul parizian care reuşiseră să fugă din capitală îi povestiseră că cei din Paris erau atât de siguri de victoria ducelui de Mayenne, încât închiriau pe bani grei ferestrele din strada Saint-Antoine, ca să poată asista la triumful acestuia; şi se spunea, de asemenea, că acesta ceruse deja să fie făcută cuşca în care va putrezi Henric ereticul, hughenotul recăzut în erezie, regele nelegitim, complicele mizerabilului de Henric al III-lea!

Oamenii ştiu să urască. Aşa încetează să mai fie copii!

Îi ascultam pe Seguret şi pe Jean-Baptiste Colliard în timp ce călăream de-a lungul văioagelor care irigă satele dintre castelele Dieppe şi de Arques, şi înălţimile ce domină malurile Aulnei şi ale Bethunei. Aveam impresia că nu le mai văzusem niciodată feţele pline de cicatrice, pielea tăbăcită, nici mâinile încleştate astfel pe patul pistolului sau pe mânerul sabiei. Întindeau braţul, arătându-mi-i pe infanteriştii englezi, care tocmai debarcau. Erau vreo patru mii. Aceştia, împreună cu elveţienii şi archebuzierii, cu cavalerii, aveau să asigure, spuneau ei, victoria cauzei, a rebeliunii împotriva papiştilor ducelui de Mayenne.

Eram uimit: crezusem că Henric se pregătea să abjure. Seguret şi Jean-Baptiste Colliard mă asigurau dimpotrivă că, împreună cu ei, ascultase predica pastorilor, citirea Bibliei, şi că niciodată n-avea să renunţe la credinţa sa. De altfel, de ce să abjure, dacă aveam să fim

victorioşi asupra catolicilor? După victoria noastră, regatul avea să fie hughenot!

Oamenii sunt plini de duplicitate şi de ipocrizie!

Traversam valea Aulnei, protejaţi de ceaţă. Mă aflam lângă Enguerrand de Mons, care îmi spunea că nu-l va urma pe regele Henric decât dacă acesta va abjura. Numeroşi nobili care depuseseră jurământ regelui la cererea lui Henric al III-lea nu aveau să-i rămână fideli dacă acesta se sustrăgea de la angajamentele sale. Să-i învingă pe membrii ligii, fie, dar nu pentru a aşeza pe tronul Franţei un eretic.

Oamenii sunt maeştri în făţarnicii.

Doamne, cum să ocroteşti în ei virtuţile, angelica naivitate a copilăriei?

Am auzit strigându-se: „Trăiască regele!” Venea de pe malul opus, ocupat de trupele ducelui de Mayenne. Ne-am mirat. Era vorba poate de fugari, care părăseau tabăra ligii pentru a se alătura celei a lui Henric al IV-lea?

Am văzut mercenari germani înaintând spre elveţienii noştri, cu lăncile şi steagurile coborâte, strigând în continuare: „Trăiască regele!”

Elveţienii le-au întins mâna pentru a-i ajuta să treacă şanţul şi, deodată, germanii au scos pumnalele şi cuţitele şi au început să taie gâturile şi să străpungă burţile elveţienilor, apoi să se arunce asupra noastră, care ne întorceam, strigând după ajutor. În cele din urmă, cele patru tunuri ale Castelului de Arques au tăiat patru alei însângerate printre escadroanele şi batalioanele adepţilor ligii, care s-au oprit brusc.

Oamenii se răzbună întotdeauna. Uitarea şi iertarea sunt avantajele copilăriei.

Amestecat în acea luptă, mergând cu cei patru sute de archebuzieri hughenoţi spre adepţii ligii, mă gândeam la fiul meu Jean, la pielea sa catifelată, la inocenţa privirii sale.

Doamne, Tu ne dai totul în copilărie, şi suntem ca acei jucători care pierd, zar după zar, ceea ce au, crezând că astfel pot câştiga când de fapt vor pierde totul.

Gândind asta, mă aruncam în luptă alături de rege. Am omorât cu o lovitură de sabie un căpitan de mercenari germani, care îl ameninţa cu lancea, cerându-i să se predea.

Chiar în acel moment, archebuzierii au tras, elveţienii noştri s-au aruncat înainte şi au început să ucidă, să străpungă piepturile şi burţile tuturor acestor mercenari, ca represalii pentru trădarea căreia îi

fuseseră victime.

Oamenii se lasă ameţiţi de victorie.

După acele victorii de la Arques, Henric al IV-lea ne-a repetat că vom forţa porţile Parisului.

Pe 1 noiembrie, archebuzierii şi nobilii hughenoţi au asaltat întăriturile târgurilor de pe malul stâng al Senei.

Le auzeam strigătele: „Sfântul Bartolomeu, Sfântul Bartolomeu!” şi îmi imaginam că, dacă ar pătrunde în oraş, i-ar căuta pe cei despre care credeau că fuseseră asasinii din august 1572.

Trecuseră şaptesprezece ani…

Ura, răzbunarea, dorinţa de moarte erau mai puternice ca niciodată. Hughenoţii începeau jefuirea mânăstirii Saint-Germain, cucerită.

Unii captivi, înspăimântaţi, pretindeau că luptau pentru ligă căci se temeau de spânzurătoare sau de rug dacă s-ar fi eschivat. Adepţii ligii sugrumaseră oameni acuzaţi de a fi partizani ai regelui eretic, pur şi simplu pentru că îi văzuseră surâzând la vestea asaltului hughenoţilor.

Dar am fost respinşi după ce nu am izbutit să forţăm poarta Saint-Germain, şi a trebuit să abandonăm satele Montrouge, Issy şi Vaugirard, apoi să călărim până la Tours, luând cu asalt oraşele prin care treceam.

În fiecare dintre acestea spânzuram pe adeptul cel mai cunoscut al ligii. „Ceilalţi şobolani, spunea Seguret, vor intra în ascunzătorile lor.”

Oamenii îşi dispreţuiesc semenii.

O, Doamne, dă-le puterea de a păstra în ei copilăria!

Capitolul 38

„Preailustre Seniorii,

Am fost primit azi de regele Franţei şi al Navarrei în audienţă solemnă la reşedinţa sa din Tours.

Regele sosise cu o zi mai înainte de la Vendome, oraş pe care tocmai îl cucerise şi unde capii adepţilor ligii fuseseră spânzuraţi, iar casele jefuite de soldaţi. Dar, la cererea Maiestăţii Sale, bisericile fuseseră cruţate.

Regele şi nobilii hughenoţi mi-au părut siguri de victoria lor asupra ducelui de Mayenne. Bătălia de la Arques i-a convins că membrii ligii aveau să fie alungaţi în curând din Paris.

— Dacă soarta va vrea să ne surâdă, mi-a zis Henric al IV-lea, vă asigur că nici timpul neprielnic şi nici drumurile proaste nu mă vor împiedica să o urmez oriunde ar fi, şi sper că în curând mă voi odihni la Paris, după ce îl voi fi alungat pe ducele de Mayenne.

Nobilii catolici care i s-au alăturat lui Henric al IV-lea sunt mai rezervaţi. Enguerrand de Mons mi-a împărtăşit îngrijorarea şi necazul său. Bearnezul nu mai aminteşte de convertirea sa.

— Henric poate învinge liga, mi-a zis de Mons, dar poporul parizian nu-l va accepta decât dacă regele ascultă slujba. Or, el preferă să asculte lectura Bibliei. Hughenoţii care îl înconjoară îi menţin ideea că trebuie să rămână la religia sa şi că regatul va fi hughenot după modelul Angliei sau al Provinciilor Unite. Dar noi nu-l vom urma.

Enguerrand de Mons mi-a cerut să-l fac pe monarh să înţeleagă că recunoaşterea noastră era pentru suveranul care se angajase să renunţe la cauza sa, iar nu cel care se încăpăţâna în erezie.

M-am ferit să-i vorbesc.

Henric al IV-lea nu ştie că regele Spaniei şi trimisul său, Diego de Sarmiento, ţin să-i adune pe toţi prinţii creştini. Filip al II-lea îl sprijină pe cardinalul Carol de Bourbon, cel pe care adepţii ligii îl numesc Carol al X-lea, şi că l-au recunoscut ca rege al Franţei. Dar omul e bătrân şi captiv al hughenoţilor!

Sarmiento mi-a trimis o scrisoare în care regretă – şi se indignează – că Serenisima Republică a putut să-i dea sprijinul său unui suveran eretic, când trebuie «extirpată din regatul Franţei erezia, nu susţinută, fiind vorba despre salvarea sfintei Biserici Catolice».

Îmi spune că Filip al II-lea este gata să trimită două armate în regatul Franţei pentru a-l scăpa de hughenoţi.

Alessandro Farnese, cel mai bun comandant de război, va porni la

drum cu trupele spaniole din Ţările de Jos.
Războiul va continua deci, încă şi mai crâncen.

Bernard de Thorenc, unul dintre acei catolici aliaţi lui Henric al IV-lea, mi-a relatat lupta de la Arques şi pe cea de la Ivry, care s-a desfăşurat pe 11 martie. Regele s-a arătat un mare şi valoros căpitan:

— Camarazii mei, a spus el înainte de a ataca, Dumnezeu este de partea noastră. Iată-i pe duşmanii Săi şi ai noştri, iată-l pe regele vostru! La luptă! Dacă va lipsesc flamurile, alăturaţi-vă panaşului meu alb, îl veţi găsi pe drumul victoriei şi al onoarei!

A câştigat victoria fără să fi putut trece de fortificaţiile Parisului. Se spune că pământul era acoperit de ostaşii ligii ucişi în luptă sau, cum a fost cazul mercenarilor germani, ucişi după bătălie.

Bernard de Thorenc şi alţi nobili catolici sunt scârbiţi de aceste măceluri care slăbesc regatul. Se miră că Henric al IV-lea continuă să-şi spună hughenot, rugându-se ca un eretic printre oamenii cauzei sale, şi repetând: «Dumnezeu mă călăuzeşte».

La Tours, totuşi, membrii clerului catolic l-au primit cu entuziasm, întonând imnuri întru gloria sa:

Să-l lăudăm pe Henric, marele nostru prinţ,
Toţi clericii din provincie
Să-i cânte numele său pe rând,
Să ne rugăm să ne aducă pacea
Şi ca acei trei crini pe care îi poartă
Să nu mai fie pătaţi de sânge!

Aceşti preoţi au asistat chiar la pedepsirea părintelui Veron, un predicator dominican făcut prizonier sub zidurile Parisului. A fost judecat pentru că l-a împins la regicid pe călugărul Jacques Clement, pe care l-a ridicat apoi în slavă.

A fost sfârtecat în piaţa din Tours în faţa unei mari adunări populare.

Când a murit, mulţimea a ţipat de bucurie. Membrele părintelui Veron au fost arse, iar cenuşa împrăştiată în vânt.

Regele s-a arătat tare satisfăcut de victoriile de la Arques şi Ivry, precum şi de această pedeapsă.

I-a zis lui Bernard de Thorenc:

— Dumnezeu continuă să mă binecuvânteze, aşa cum a făcut-o şi până acum.

Thorenc şi alţi câţiva – precum Michel de Polin – nu mai văd în

această serie de războaie şi de masacre ţeluri ale lui Dumnezeu. Mi-a spus iarăşi:

— Dumnezeu nu alege între oameni, fie ei regi sau pălmaşi. Fiecare e liber să-l fie credincios sau să-l uite învăţăturile. Apoi Dumnezeu judecă.

Henric nu e suveranul care să se îngrijoreze de judecata lui Dumnezeu. El nu se îndoieşte de bunăvoinţa Domnului.

— Eu merg mult, mi-a zis el în timpul acelei audienţe solemne, şi merg după cum mă călăuzeşte Dumnezeu, căci nu ştiu niciodată ce trebuie să fac. La final, totuşi, faptele mele sunt miracole pe care Domnul le-a voit.

Dar e mai viclean decât vrea să pară.

Pentru moment, gustă victoriile de la Arques şi Ivry şi nu se nelinişteşte de abjurarea sa, dar îmi permit să spun, ascultându-l şi observându-l, că dacă i se va părea un lucru necesar, se va hotărî.

Vrea să-i adune împrejurul său pe toţi supuşii regatului şi să-i convingă că duşmanii Franţei, cei care se ridică împotriva sa, sunt, mai întâi, spaniolii.

Mi-a destăinuit:

— Dacă va fi vreo rebeliune, ea va veni din mocirla şi din noroiul poporului aprins şi stârnit de facţiunile străine.

Aceste vorbe sunt ale unui suveran abil, hotărât să învingă cu orice preţ.

Al Vostru devotat servitor,
Vico Montanari”

Capitolul 39

Montanari mi-a spus:

— Ajută-l pe rege, Thorenc. El ascultă de raţiune. Nu e unul dintre acei fanatici. Slăbiciunea sa e că nu-i înţelege. Nu-şi imaginează că oamenii prefera să mănânce pâine a cărei făină e făcută din oase măcinate luate din Cimitirul Inocenţilor, decât să deschidă porţile armatei regale. Ajută-l! Dacă nu câştigă – dar eu cred în el –, catolicii zeloşi, hughenoţii încăpăţânaţi vor face din acest regat o măcelărie, spre marele avantaj al spaniolilor. Ştii ce mi-a spus Leonello Terraccini? Unul dintre stăpânii Parisului este Diego de Sarmiento. El ordonă să se împartă supă la răscruci, pentru flămânzi. Miroase de-ţi vine să vomiţi. În oale mari se pun la fiert tărâţe, ovăz, piele de câine, de măgar sau de pisică, iar necăjiţii se bat pentru o strachină din această ciorbă care fierbe în cazanele Spaniei!

Mergeam pe malurile Loarei în aceea primăvară a lui 1590.

Ştiam că regele doreşte să mă vadă pentru a-mi destăinui ceea ce Montanari numea o „ambuscadă mascată”.

Trebuia să mă duc la Paris, pe care trupele regale îl asediau şi unde se murea de foame, şi să încerc să întâlnesc câţiva membri ai Parlamentului, adepţi ai ligii, negustori şi chiar preoţi care doreau să trateze cu regele pentru a sfârşi cu blocada.

După Montanari, eram omul cel mai potrivit pentru a duce la bun sfârşit această misiune. Îi cunoşteam pe Sarmiento şi pe trimisul papei; părintele Verdini îmi fusese călăuză şi duhovnic în tinereţe, la Castellaras de la Tour.

— Sunt încăpăţânaţi, a adăugat Montanari. Vor pieirea lui Henric al IV-lea, dar nu vă vor da pe mâna adepţilor ligii. Mi-a strâns mâna. Nu vei fi sugrumat.

Căci toţi cei suspectaţi că erau moderaţi, toţi „cei care cereau noutăţi” sau cei care surâdeau şi nu se ducea pe metereze pentru a apăra oraşul împotriva trupelor lui Henric al IV-lea, erau spânzuraţi, ucişi sau aruncaţi în Sena.

Erau cu atât mai mulţi morţi, cu cât avuseseră loc adunări în piaţa Greve, unde mulţimea strigase: „Pace!” sau: „Pâine!”

— Ajută-l pe rege, Thorenc! mi-a repetat Montanari.

Şovăiam.

I-am răspuns lui Montanari că acest monarh care se pretinde

îngrijorat de supuşii săi îi înfometa de mai multe luni pe cei două sute de mii de parizieni, decretând blocada capitalei.

Cei morţi de foame se numărau deja cu miile.

Nu văzusem încă nimic, dar ascultasem jeluirile parizienilor care reuşiseră să iasă din oraş şi pe care Henric al IV-lea nu-i alungase.

Totuşi, Seguret şi Jean-Baptiste Colliard, ca şi englezii din armată, regretau că regele a cedat unui acces de milă: „Acest popor trebuie gâtuit, repeta Seguret. Se agită? Spânzuraţii nu deranjează pe nimeni!"

Cadavrele umpleau străzile Fosses-Saint-Germain, arăta Terraccini. Fuseseră mâncaţi caii, măgarii, câinii, pisicile, şobolanii, lumea se certase pe măruntaiele lor, pe bucăţile de carne stricată, şi sfârşise prin a dezgropa cadavrele, pentru a face din oasele lor făină. Pâinea făcută din ea era albă, cu un gust doar puţin amar, însă cei care au mâncat din ea au murit.

M-am aşezat printre acele femei cu feţe palide, acei copii ca nişte păsări moarte. Mamele îi strângeau la piept. Spuneau că fuseseră mâncaţi şi copii. O mamă grasă devorase cadavrele celor doi fii morţi de foame. Dar, mai ales, pedestraşii germani se puseseră pe vânat, iar o femeie, cu ochii rătăciţi, mi-a povestit: „Luvrul a devenit măcelăria pedestraşilor. Unul din aceşti monştri a mărturisit că omorâse trei copii şi le împărţise carnea mai multora dintre camarazii săi de arme".

Un rege care îşi iubea supuşii, putea el oare, pentru a-şi cuceri tronul, să-i condamne să devină vânatul pedestraşilor sau să se hrănească cu cadavre?

Îl auzisem lăudându-se că arsese „toate morile care furnizau făină pentru Paris. Poporul acesta îşi va recăpăta mintea când nevoile vor fi mai mari şi când oasele le vor ieşi prin piele, într-atât vor fi de slabi…"

Acesta era discursul unui bun rege?

Montanari ridica din umeri cu indulgenţă. Henric al IV-lea acceptase să-i primească pe parizienii care fugeau din oraşul încercuit.

— Şi apoi, Thorenc, Henric al IV-lea are viclenia tuturor suveranilor. Fără ea nu ar putea domni. Or, el va domni. Du-te şi-l ajută!

Regele m-a primit cu braţele deschise, mulţumindu-mi, înainte să pot spune un singur cuvânt, că accept să merg la Paris.

— Nu m-am îndoit niciodată de curajul tău, Thorenc.

Mi-a pus mâna pe umăr.

Trebuia, a spus el, să-l ascult cu atenţie, pentru a duce vorbele sale oamenilor ligii, ducelui de Mayenne, dar şi tânărului nepot al acestuia,

ducele de Nemours, care comanda trupele şi aduna poporul în jurul ligii cu multă pricepere.

— Spune-i că vreau să fie în slujba întregului regat, şi nu doar a unei ligi care nu se bate decât pentru Spania. Spune-le tuturor celor pe care îi vei întâlni că vreau o pace generală, căci înţeleg să ajut poporul în loc să-l pierd şi să-l ruinez. Că dacă, pentru o bătălie, aş da un deget, pentru pacea generală, aş da două! S-a îndepărtat câţiva paşi. Îmi iubesc oraşul, iubesc Parisul, a reluat el. E fiul meu cel mare, sunt gelos pe el. Vreau să-i fac mai mult bine, să fiu mai milostiv şi mai plin de îndurare decât îmi cere. Dar vreau să-mi fie recunoscător, iar acest bine i se datorează clemenţei mele.

M-a luat de braţ.

— Eu sunt un adevărat părinte pentru poporul meu, Thorenc. Semăn cu acea mamă adevărată, din *Pildele lui Solomon.* Mi-ar plăcea să nu am deloc Parisul, decât să-l am ruinat de tot şi pustiit după moartea atâtor sărmane persoane…

Nu era decât făţărnicie, căci voia să cucerească Parisul, iar archebuzierii armatei regale trăgeau asupra necăjiţilor înfometaţi care mergeau să culeagă în afara fortificaţiilor câteva spice de grâu sau de ovăz. Or, cu toate acestea, oraşul rezista cu pedestraşii germani, cu helveţii, cu acei călugări purtând glugă, care defilau ţinând în stânga crucifixul, iar în dreapta archebuza.

Mai bine Henric mi-ar fi spus că i-ar plăcea mai mult să nu aibă Parisul, fiindcă de fapt nu putea pătrunde în oraş; când soldaţii i se deghizaseră în morari, pentru a încerca să forţeze poarta Saint-Honore, aceştia fuseseră recunoscuţi şi alungaţi, iar alţii avuseseră parte de aceeaşi soartă la poarta Saint-Antoine.

Tunurile instalate în Montmartre puteau să tragă câteva ghiulele, oraşul rezista.

Iar armata regală era obligată să-şi desfacă strânsoarea, căci trupele spaniole ale lui Alessandro Farnese, sosind din Ţările de Jos, ocupau cele două maluri ale Marnei, permiţând astfel câtorva nave încărcare cu grâne să ajungă la Paris.

Tot pe o barcă, noaptea, plutind de-a lungul Senei, am intrat în capitală, sărind pe cheiul Ecole şi fofilându-mă pe strada l'Arbre-Sec până la Palatul Veneţiei, unde trăia Leonello Terraccini, Serenisima Republică nerupând nicicând total cu vreo tabără, oricare ar fi ea.

Încă din prima seară, am văzut copii rătăcind ca nişte animale

înfometetate. Chiar şi acum, când mă gândesc, mi se strânge inima.

De fiecare dată când întâlneam una dintre acele siluete plăpânde întinzând mâinile către mine, necerând bani, ci pâine, aveam impresia că era fiul meu Jean, care mă implora să-l hrănesc şi să-l apăr.

Niciodată nu mi-aş fi imaginat că erau atâţia copii în acest oraş. Am văzut peste cinci mii, cei mai mari, abia de şapte ani, defilau în cortegiu, cântând psalmi, chemând protecţia divină asupra oraşului Chartres, despre care tocmai se aflase că fusese asediat de trupele regale, fiind unul dintre principalele grânare ale Parisului.

Am urmărit procesiunea copiilor până la Notre-Dame. Eram în zile de post, iar predicatorii, în faţa copiilor adunaţi, vorbeau de un fiu de curvă care se pretindea regele Franţei şi care nu era decât un câine, un tiran, o fiinţă fără Dumnezeu, un depravat care se deda la iubiri spurcate cu măicuţele pe care le viola!

„Blestemat fie Henric bearnezul, ateul ipocrit şi eretic!” strigau ei.

Glasul lor răsuna sub bolţile de la Notre-Dame şi am ieşit, croindu-mi cu dificultate drum prin mulţime.

În piaţa din faţa bisericii zăcea un copil mort, atât de slab şi de mic, încât lumea îngrămădită în cor îl sufocase.

O, Doamne, ai grijă de fiul meu!

M-am dus până la Palatul Spaniei. Două oale mari fumegau în strada Saint-Honore, iar mulţimea de înfometaţi se grăbea, cu străchinile ridicate, cu ochi strălucind de arşiţă, când deodată s-a auzit o voce ascuţită, blestemând pe fiul de curvă, pe ereticul care voia moartea poporului din Paris. „Dar Dumnezeu ne va salva!”

Sarmiento m-a întâmpinat, cu capul plecat, cu privirea fixă.

— Dumnezeu îi va salva când armatele spaniole le vor fi înfrânt pe cele ale regelui.

Mi-a întors spatele, adăugând cu dispreţ că mai era timp pentru mine să mă alătur taberei învingătoare.

Apoi, brusc, m-a privit în faţă.

— Ai un fiu, după cum mi se spune?

M-am dat înapoi, ca şi când întrebarea ar fi constituit o ameninţare.

— Pleacă din Paris, Bernard de Thorenc, a reluat el. Aici se moare, iar fiii au nevoie de tată.

Am întâlnit câţiva negustori, membri ai Parlamentului.

M-au primit la căderea nopţii. Intram în casa lor pe uşi dosnice, strecurându-mă prin pivniţe, mergând ghemuit prin grădini, pe lângă garduri, într-atât se temeau de spionii Consiliului celor Şaisprezece

care conducea liga şi care avea spioni pretutindeni. Erai condamnat la moarte, sugrumat sau spânzurat dacă erai suspectat că întreţii legături sau vreo corespondenţă cu Henric al IV-lea, regele eretic.

Mi-au vorbit în încăperi întunecate, cu toate lumânările stinse.

Locuinţele lor miroseau a fructe care dau în pârg, a pâine care se coace, a grăsime care sfârâie. Şi, totuşi, se plângeau că nu puteau, din cauza blocadei şi a războiului, să se ducă la proprietăţile lor, în afara fortificaţiilor, şi că îşi pierd astfel veniturile.

Doreau ca pacea să fie restabilită, dar asta nu se întâmpla decât dacă Henric al IV-lea îşi abjura religia.

— Poporul îi ascultă pe catolicii zeloşi, pe preoţii fanatici care nu se supun decât papei sau spaniolilor. Diego de Sarmiento împarte supă şi bani, aşa că flămânzii îl aplaudă pe regele Spaniei.

Ei înşişi dispreţuiesc acest popor de adepţi ai ligii.

— Burţile goale au nevoie să se îndoape cu vorbe, mi-a împărtăşit unul dintre ei. Se hrănesc cu nebunii. Predicatorii ştiu asta. Sarmiento şi părintele Verdini de asemenea. Or, noi nu vrem ca regele Spaniei şi papa să facă legea aici. Dar Henric nu va fi rege recunoscut, legitim, acceptat, decât dacă renunţă la legea hughenotă, dacă va şti să le vorbească flămânzilor şi să-i hrănească.

Ei nu flămânziseră niciodată. În casele lor vizitate uneori de „oameni de nimic” înrolaţi în secţiunile ligii, se găsiseră provizii pentru şase luni: slănină şi carne sărată, făină şi biscuiţi, fructe şi legume uscate, mirodenii şi urcioare de vin.

Războiul, blocada, foametea, copiii şi săracii, cei slabi şi lipsiţi de apărare erau cei care sufereau, nu bogaţii şi predicatorii.

A vrea pacea nu însemna a Te trăda, Doamne, ci a-Ţi fi credincios.

Să-i salvez pe cei umili, pe cei pentru care Tu ai străbătut drumul Golgotei şi ai fost crucificat!

Capitolul 40

I-am vorbit regelui despre suferinţa poporului.

M-a ascultat el?

Henric al IV-lea stătea într-un cort mare, netezindu-şi barba, în care zăream fire albe. Aplecat, cu capul între umeri, îmi părea ostenit, închizând din când în când ochii ca pentru a aţipi, indiferent la ceea ce îi spuneam că văzusem şi auzisem la Paris.

Afişate la poarta Notre-Dame, citisem bulele pontificale care îl excomunicau. Un membru al Parlamentului apropiat de Michel de Polin îmi confirmase că printre adepţii ligii fuseseră împrăştiate nişte liste cu nume stabilite de Consiliul celor Şaisprezece. Unii erau urmaţi de litera S, alţii de literele Î şi A.

— S pentru spânzurat, Î pentru înjunghiat, A pentru alungat, i-am explicat eu.

Suveranul s-a îndreptat puţin, apoi a murmurat:

— Nu cred ca au fost trimişi atâţia oameni să mă ucidă, şi, oricum Dumnezeu mă va păzi!

Ca orice rege, nu se gândea decât la sine, destăinuindu-mi deodată:

— Thorenc, pentru gloria şi pentru coroana mea mă bat; viaţa mea şi orice altceva nu trebuie să fie mai de preţ.

În acest caz, ce-l mai interesa să-i spun că pedestraşii din serviciul ligii urmăriseră copii pe străzi pentru a-i ucide şi a se hrăni sau că o mamă devorase cadavrele celor doi fii, într-atât foamea o înnebunise! Şi că în oraş erau aproape treizeci de mii de oameni care muriseră înfometaţi de blocadă.

Mi-a părut insensibil, deşi mi-a spus ridicându-se:

— Scopul meu a fost, de când lui Dumnezeu i-a fost pe plac să-mi dea comanda suverană a atâtor oameni, să-i ajut, în ciuda atâtor tulburări, să-i fac, cu timpul, să se bucure de pace.

A ieşit din cort şi am fost surprins să-l văd mergând atât de grăbit şi de voios, când eu îl crezusem frânt de oboseală şi mai ales că îmi spusese suspinând:

— Cu siguranţă, Thorenc, am îmbătrânit mult!

Or, acum sărea în şa, râzând, poruncindu-i cu un gest scurt lui Jean-Baptiste Colliard să-l însoţească…

Am părăsit şi eu cortul.

Fusese ridicat pe dealul Montmartre, la câţiva paşi de tunurile care, din când în când, bombardau Parisul.

Seguret a venit spre mine, întorcându-se pentru a-i urmări din ochi pe rege şi pe Colliard, care se îndepărtau.

— Craiul nostru se duce să viziteze magazia de scule a armatei! a lăsat el să-i scape, maliţios.

Nu înţelegeam o iotă, spre marea desfătare a lui Seguret, care mi-a destăinuit că aşa numea el acele abaţii: benedictina Montmartre – cu braţul întins îmi arăta clădirile de care se apropia regele – şi franciscana din Longehamp, unde se ducea poate după aceea.

— Dacă mai poate… căci acele călugăriţe sunt nişte capre lascive şi îl epuizează pe bătrânul ţap!

Seguret m-a luat de braţ. Benedictinele şi franciscanele care abia împliniseră douăzeci de ani se plictiseau atât de tare între slujba de seară şi cea de dimineaţă, încât îi primiseră cu picioarele desfăcute pe suveran şi pe nobili, devenind „instrumente de război ale armatei”!

Damele care se credeau amantele regelui – precum frumoasa Gabrielle de Estrees, atât de blondă, încât îţi lua ochii – îşi arătaseră nemulţumirea şi spuseseră că asta era nu numai depravare, ci perversiune şi sacrilegiu.

— Noi nu am forţat pe niciuna dintre aceste căpriţe înveşmântate în jupoane din satin alb, a precizat Seguret. Ele s-au dăruit ca bune creştine, fără să le intereseze cine era hughenot sau nou catolic!

Doamne, acest rege pe care îl serveam, căruia îi doream să domnească peste regatul Franţei, acest monarh care punea blocadă în jurul capitalei, comitea păcatul trupesc cu tinere care se uniseră cu Tine, delectându-se în timp ce copii mureau de foame în Paris, iar alţii erau ucişi ca un vânat.

Doamne, am fost ispitit să-l părăsesc pe acest suveran, să nu mă mai întorc la Paris, cum îmi cerea, să nu-i mai urmez nici armata care asedia Rouen, înfruntând trupele spaniole aliate ligii, să-l abandonez pe acest monarh care accepta ca soldaţii să jefuiască şi să masacreze, care chema în ajutor şase mii de englezi, şase mii de elveţieni şi tot atâţia mercenari germani cerând totodată sultanului turc să-l atace pe Filip al II-lea.

Am rămas însă alături de el.

— Vrei, mă întreba Michel de Polin, ca Filip al II-lea să fie protectorul regatului sau să desemneze pe tron pe una din fiicele sale, măritate cu un Habsburg? Iar noi să devenim parte minoritară în Sfântul Imperiu German! Îl vrei pe Diego de Sarmiento drept sfetnic al acestui suveran, şi pe părintele Verdini în rol de duhovnic?

Nu i-am răspuns lui Polin, apoi mi-am amintit, Doamne, de chipul Tău cu ochi închişi.

M-a bântuit mai multe zile.
Înţelegeam osteneala Ta, pleoapele plecate, pentru a nu-i condamna pe oameni, pentru a nu-i arde cu privirea Ta, temându-Te, poate, să nu fie prea neîndurătoare; închizând ochii, îţi manifestai compasiunea, acceptai libertatea oamenilor, pe care ştii că întotdeauna, aproape întotdeauna Ţi-o datorează.
Atunci, ca şi Tine, am închis ochii.

Capitolul 41

Cu ochi închişi, vedeam totuşi infernul pe care oamenii îl creaseră pe pământul Tău, Doamne, şi cum, indiferent cărei tabere îi aparţineau, erau cel mai adesea călăuziţi doar de patimi sumbre.

La Paris, unde mă întorsesem din ordinul regelui pentru a încerca să închei un tratat, am văzut, în piaţa Greve, vreo sută de oameni înarmaţi înaintând, echipaţi cu fanare cu lumină slabă. La cincisprezece paşi în urma lor mergeau trei hamali care purtau în spate trei trupuri goale şi care îl escortau pe călău şi pe ajutoarele sale. I-am recunoscut pe aceşti trei bărbaţi pe care-i întâlnisem, care îmi împărtăşiseră dorinţa lor de a intra în negocieri cu regele. Erau gata să-l recunoască pe Henric al IV-lea ca suveran legitim, dacă acesta îşi abjura credinţa. Oamenii ligii aflaseră şi îi executaseră pe aceşti trei oameni, pe care îi înălţau acum în ştreang, purtând, la gât, inscripţii infamante: „Căpetenie a trădătorilor şi a ereticilor”, „Instigator al trădătorilor şi al politicienilor”, „Vrăjmaş al lui Dumnezeu şi al prinţilor catolici”.

Mi-a venit să vărs.

Dar aşa era războiul civil în care, sub mantia largă a cuvântului religie, era cufundat regatul.

Iar mulţimea cânta:

De unşpe sute de ani
Am văzut în Franţa
Numai buni regi creştini
Care cu mare plecăciune
Au primit toţi coroana cu jurământ
De a trăi catoliceşte
Tu zvoneşti
Că vei fi catolic
Dar n-ai fost deloc instruit.

La întoarcerea mea lângă rege, am aflat că Provence era invadată de trupele ducelui de Savoia, aliat al Spaniei şi al ligii, şi tremuram la gândul ca soldaţii, pe care îi ştiam de ce sunt capabili, plecând de la Draguignan, Aix sau Frejus, pe care le cuceriseră, să nu ajungă la Castellaras de la Tour şi să-i masacreze – căci asta era regula – pe Margherita, pe Denis cel Bătrân şi pe fiul meu, Jean.

Eram gata să pornesc în galop până la locuinţa mea, când un curier a venit să mă anunţe că trupele hughenote îi respinseseră pe soldaţii ducelui de Savoia.

Dar toate colţurile regatului erau străbătute de bande de tâlhari şi de

pedestraşi care se pretindeau fideli ai ligii sau ai regelui, pretextând că apără religia catolică sau cauza, adresându-se străinătăţii pentru a-l învinge pe duşmanul lor francez.

Diego de Sarmiento primea la Paris o mie două sute de spanioli şi de napoletani. Alţii se instalaseră în Bretania. Cât despre rege, acesta apela din nou la englezi şi la germani.

Ducele de Mayenne a convocat Stările Generale la Paris şi Sarmiento i-a prezentat pe pretendenţii spanioli la tronul Franţei.

M-am dus din nou la Paris însoţit de Michel de Polin, trecând zidurile pe timp de noapte, temându-mă în orice clipă să nu fiu prins de vreo patrulă a oamenilor ligii, care ne-ar fi sugrumat sau înjunghiat pe loc.

Ne-am strecurat pe străzile Poulies, Fosses-Saint-Germain, am intrat în Palatul Veneţiei, unde ne aşteptau membrii Parlamentului din Paris, care se revoltau la ideea că regatul cădea în mâini spaniole.

Leonello Terraccini stătea la pândă, în timp ce noi discutam.

Am aflat că papa Sixt al V-lea murise subit, poate otrăvit de spioni spanioli, căci se temeau să nu-i fie favorabil lui Henric al IV-lea de îndată ce acesta şi-ar fi abjurat credinţa. Noul pontif, un om al spaniolilor, reînnoise excomunicarea regelui. Cât despre părintele Verdini, tot emisar papal, acesta îi sfătuia pe adepţii ligii să fie intransigenţi. Sarmiento îi plătea în ducaţi să refuze orice armistiţiu, orice compromis, şi să spună că abjurarea lui Henric era o înşelătorie.

Poate că Verdini sau unul dintre propovăduitori fusese cel care scrisese acel cântec intonat de oamenii ligii:

Tu o faci pe catolicul
Dar asta e ca să ne momeşti
Şi ca un ipocrit încerci să pui mâna pe noi
Apoi zâmbind
Să ne ruinezi
Nobilime catolică
La ce te gândeşti
Urmând un eretic
Care-şi râde de tine?

Simţeam însă că dorinţa de pace, deci ralierea cu regele, dacă acesta se convertea, câştiga puţin câte puţin spiritele. Membrii Parlamentului şuşoteau că era imposibil ca regatul Franţei să aibă ca suveran un străin. Am petrecut o noapte întreagă la Palatul Veneţiei, pentru a redacta o decizie care trebuia neapărat să fie votată şi în care se afirma că „trebuia să se împiedice ca, sub pretextul religiei, acest regat, care nu depinde de altcineva decât de Dumnezeu şi nu

recunoaşte alt Stăpân, oricare ar fi el în lume în vremelnicia sa, să fie ocupat de străini”.

Michel de Polin repetase: „Pământul însuşi ne arată părul său zburlit şi cere să fie pieptănat pentru a ne da fructele obişnuite…”

S-a încheiat un armistiţiu.

Am putut să deschid din nou ochii şi să-i văd pe parizieni, imediat ce armistiţiul a fost proclamat, trecând peste întărituri cu provizii de pateuri şi de sticle, pentru a scăpa în sfârşit de oraşul ce le devenise temniţă.

Predicatorilor care, de la înălţimea zidurilor, strigau „Ce-i în capul vostru de urmaţi un eretic care îşi râde de voi?” nu li se dădea atenţie.

Oamenii mergeau în cortegiu, după ce mâncaseră pe iarbă, către sanctuarele de dincolo de ziduri, la Notre-Dame-des-Vertus, aproape de Saint-Denis, care aduce ploaie, sau la Fecioara făcătoare de minuni din Aubervilliers.

Era un fluviu vesel, pe care nimeni nu-l putea opri.

Arhiepiscopul de Bourges, de partea regaliştilor, şi cel din Lyon, de partea oamenilor ligii, se întâlneau şi conveneau că datoria supuşilor era să dea ascultare suveranului, fie el păgân sau eretic, dar că legile străvechi şi fundamentale ale acestui stat cereau ca el să fie catolic.

Polin şi Vico Montanari spuneau că era suficient de acum ca regele să-şi abjure religia pentru a deveni suveran recunoscut al regatului şi, astfel, pacea să fie restabilită, iar pământul Franţei „pieptănat” din nou.

I-am însoţit pe Michel de Polin şi pe Enguerrand de Mons la regele Franţei şi al Navarrei. Polin nu se îndoia de hotărârea lui Henric de a abjura.

— Şi-a schimbat deja de cinci ori religia, spunea el. O va face şi a şasea oară. Din interes.

Am murmurat, închizând ochii şi relatând ceea ce suveranul îmi spusese:

— O va face „pentru gloria şi pentru coroana sa”.

— Religia catolică şi religia reformată sunt din acelaşi arbore creştin, completa Polin. Henric nu e un mahomedan. Trebuie doar să fie împins puţin. O vom face noi!

Regele ne aştepta într-o mică încăpere cu plafonul jos, într-o clădire din Dreux, oraşul pe care tocmai îl cucerise şi unde cadavrele atâtor oameni putrezeau încă în şanţuri.

Polin s-a oprit dinaintea lui, la un pas, cu braţele încrucişate, cu

picioarele depărtate, bine înfipt pe lespezile mari, cenuşii.

— Sire, nu trebuie să mai amânăm, a spus el. Peste opt zile veţi fi un rege ales pentru Franţa; partida prinţilor catolici, papa, regele Spaniei, împăratul, ducele de Savoia şi toţi cei care vă erau duşmani vă vor pica pe cap!

Regele a dat înapoi, încruntat.

— Şi trebuie să susţineţi toate acestea cu mizerabilii de hughenoţi, dacă nu luaţi o decizie promptă şi binevoitoare de a asculta o slujbă.

Bearnezul a bombănit, cu capul în jos.

— Sunteţi obligat, Sire, a reluat Polin, nu doar de conştiinţa Voastră, ci pentru că, în sfârşit, Biserica e calea mântuirii. A ezitat, mi-a aruncat o privire ostilă. Dacă aţi fi vreun prinţ tare bisericos, m-aş teme să vă vorbesc astfel. Dar sunteţi prea bun tovarăş pentru a vă suspecta că faceţi totul din conştiinţă. Va temeţi că îi ofensaţi pe hughenoţi, care sunt destul de mulţumiţi de rege când au libertatea conştiinţei, dar care, când le veţi face rău, vă vor aminti în rugăciunile lor? Polin a ridicat vocea, care începuse să îi tremure. Aţi ales să le faceţi profeţilor din Gasconia pe plac şi să vă întoarceţi să alergaţi după fuste, făcându-ne să jucăm piua? Sau vreţi să învingem liga, care nu se teme de nimic mai mult decât de convertirea Voastră.

S-a înclinat şi aşa, ţinându-şi capul plecat, a stat îndelung nemişcat.

L-am privit pe rege muşcându-şi buzele şi m-am gândit o clipă că va scoate un strigăt de furie.

S-a legănat de pe un picior pe celălalt şi, brusc, ne-a întors spatele, ieşind din încăpere.

M-am rugat, Doamne, tot restul zilei ca regele să fi ascultat discursul lui Michel de Polin.

Voiam pacea ca pe binele suprem, pentru acei copii pe care îi văzusem, slăbiţi, pe strada Fosses-Saint-Germain, pentru acele femei care strângeau lângă ele pe nou-născuţii lor morţi de foame, pentru toţi acei oameni care n-aveau să mai fie condamnaţi să ajungă atât de uşor cadavre sfârtecate.

Câteva zile mai târziu, l-am întâlnit pe Seguret. S-a apropiat atât de mult de mine, încât îi simţeam respiraţia.

M-a împuns în piept cu degetul.

— E o mare josnicie, a spus el. Henric de Navarra al nostru va asculta slujba şi se va mărturisi. Ai câştigat, Thorenc!

S-a îndepărtat agitându-şi braţele, cu pumnii strânşi.

Am aflat că Henric îşi adunase nobilii hughenoţi, cei care îl urmaseră

de la Bearn şi care reuşiseră să scape de masacrul din ziua Sfântului Bartolomeu. Le spusese:

— Prieteni, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru mine; dacă trebuie să pier pentru voi, cel puţin vă voi face binele de a nu mă pregăti în niciun fel, pentru a nu răni câtuşi de puţin religia care, toată viaţa mea, va fi cea a sufletului şi a inimii mele, şi astfel, voi arăta întregii lumi că nu am fost convins de o altă teologie decât de aceea a nevoilor statului.

Am închis ochii – ca şi Tine, Doamne.

Capitolul 42

Ar fi trebuit să fiu liniştit, Doamne.

L-am văzut pe rege îngenunchind în bazilica Saint-Denis şi ascultând slujba.

L-am ascultat răspunzând întrebărilor arhiepiscopului de Bourges:

— Ce cereţi?

— Cer să fiu primit în sânul Bisericii Catolice, Apostolice şi Romane.

— Asta vreţi cu adevărat?

— Da, asta vreau şi asta doresc.

Henric al IV-lea în genunchi în faţa marelui altar, îmbrăcat cu o vestă şi cu pantaloni de satin şi mătase albă, cu mantia neagră care îi acoperea umerii, căzând ca o capă în jurul lui, şi cu pălăria, tot neagră, pusă lângă el.

Se spovedea. A primit cuminecătura, iar mulţimea striga: „Trăiască regele! Trăiască regele!”

Am galopat alături de el până pe dealul Montmartre, în acel lung şi roşu amurg de 25 iulie 1593.

Aşadar, îşi abjurase religia.

Treptat, pacea avea să domnească.

Ar fi trebuit să fiu fericit, Doamne.

Făceam parte dintre cei câţiva gentilomi care se aflau, în acea duminică de 27 februarie 1594, la dreapta şi la stânga altarului, în catedrala din Chartres, acea biserică dedicată Madonei negre, unde avea să se celebreze ungerea regelui. Era uns cu un ulei sfânt păstrat la Marmoutier, abaţia unde trăise retras Sfântul Martin, care creştinase Ţara Galilor cu aproape două secole în urmă, înainte de a fi uns rege Clovis la Reims.

Nu se putuse alege pentru încoronarea lui Henric oraşul Saint-Remi, aflat încă în mâna oamenilor ligii.

Dar la Chartres, poporul şi nobilii, episcopii şi arhiepiscopii erau adunaţi să-l asculte pe Henric depunând jurământul: în numele lui Isus Hristos, regele promitea să menţină poporul în pace cu Biserica şi „în bună credinţă, după puterea mea, să alung din jurisdicţia mea şi de pe pământurile supuse mie pe toţi ereticii consideraţi de Biserică”.

Am văzut mulţimea aruncându-se precum găinile pe grăunţe când trâmbiţaşii din armată au început să arunce monede de aur şi de argint din înaltul galeriei ce separa corul de naos.

Seara, m-am aşezat la una dintre cele trei mese care îi aduna pentru

festin, în jurul regelui, pe ecleziaşti, pe seniori şi pe prinţese.

Ar fi trebuit să fiu satisfăcut pe deplin, Doamne.

L-am văzut pe rege apropiindu-se de bolnavi, care-şi arătau buboaiele, şi atingând acele plăgi purulente.

L-am văzut spălând picioarele a treizeci de copii tineri şi săraci.

L-am văzut din nou spovedindu-se şi împărtăşindu-se.

Ar fi trebuit să fiu vesel auzind strigătele parizienilor, care-i salutau intrarea în Paris.

Guvernatorul ne-a deschis porţile, iar trupele au intrat în capitală în acea dimineaţă ceţoasă a zilei de 22 martie 1594, şi, cu excepţia unui pumn de pedestraşi, a câtorva studenţi şi încăpăţânaţi adepţi ai ligii, pe malul stâng, între piaţa Maubert şi colegiul Clermont, nimeni nu a opus rezistenţă.

Urmate de câţiva mercenari şi oameni ai ligii, garnizoanele spaniole şi napoletane au părăsit Parisul, Henric dăruindu-le viaţa şi onoarea.

Am fost aproape de el la fereastra unei case de lângă poarta Saint-Denis pentru a-i privi defilând – plecând! – pe o ploaie torenţială pe acei soldaţi străini; în mijlocul lor, mergând mândru, i-am recunoscut pe Diego de Sarmiento şi pe ambasadorul Spaniei, Rodrigo de Cabezon.

L-am auzit pe Henric strigându-le în timp ce îi saluta:

— Vorbiţi despre mine stăpânului vostru, dar să nu veniţi înapoi!

Ar fi trebuit să fiu fericit, Doamne.

Acest rege victorios, catolic, era milostiv, nu urmarea pe niciunul dintre oamenii ligii ca să se răzbune, interzicând să fie maltrataţi aceia care ar fi refuzat în mod făţiş să-şi scoată pălăria la trecerea sa.

L-am însoţit atunci când le-a vizitat pe reginele ligii, mama şi sora lui de Guise, doamnele de Montpensier şi de Nemours, şi am putut cântări din fandoselile lor cât doreau să fie pe placul regelui, flatându-l, lăudându-l că nu dăduse ca pedeapsă decât surghiunul pentru mai mult de o sută de apărători ai ligii.

Toţi ceilalţi tocmai făcuseră act de credinţă şi primeau recompensă cufere pline de scuzi, oraşe şi pământuri.

Celor apropiaţi – Seguret, Jean-Baptiste Colliard, Enguerrand de Mons – care erau mânioşi pe această clemenţă şi pe aceste prietenii cumpărate, l-am auzit pe rege răspunzându-le că mai bine plăteşte decât să omoare şi să lase poporul în război.

Dar, această pace l-a costat pe rege, şi deci şi regatul, 6 467 596 de scuzi.

Ar fi trebuit să fiu mândru, Doamne.

Fusesem ales de către rege pentru a-l reprezenta în faţa papei Clement al VIII-lea, şi în ziua de 17 septembrie 1595 am înaintat până la tronul pontifical, pe care îl înconjurau ambasadorii de Savoia, de Ferrara şi din Veneţia, şi am îngenuncheat.

Mi-am plecat capul dinaintea celui care Te reprezintă, Doamne. Am implorat iertare pentru regele preacreştin, spunând că numai cuvântul suveranului pontif putea să acorde iertarea păcatelor şi că, prin persoana mea, cel care solicita aceasta era regele Henric al IV-lea.

Atunci, cu o nuia, Clement al VIII-lea mi-a lovit umerii, şi, când m-am ridicat, Henric, regele Franţei şi al Navarrei, al patrulea după nume, era reconciliat cu Biserica, iertat de papă.

Ţi-am mulţumit, Doamne, pentru această pace, care părea de acum posibilă între creştini.

Şi totuşi, Doamne, mi se părea că, în toate acele zile pe care judecata mea le găsea benefice, mersesem pe marginea uneia dintre prăpăstiile pe care Dante le descrie când cercetează infernul.

Capitolul 43

În adâncul acestui abis deschis în mine, vedeam, Doamne, acumulându-se ipocrizia, ura, moartea – şi chiar războiul.

Enguerrand de Mons aflase că, pe parcursul unei zile întregi, regele ţinuse să fie „instruit" de către episcopi înainte de a primi iertarea la Saint-Denis. Adesea, cu o butadă, scăpase de întrebările care îl deranjau, spunând astfel că nu credea în purgatoriu decât ca o „credinţă a Bisericii, şi nu un articol de credinţă, şi ca să fie pe placul clerului, ştiind că purgatoriul era pâinea preoţilor…".

— Şi-a bătut joc, sublinia Enguerrand de Mons. Prin vorbele sale, i-a acuzat pe preoţi că vând indulgenţe. Luther o spusese. Regele a rămas deci hughenot. Când un episcop a vrut să ştie în ce limbă se ruga, în franceză, ca oamenii cauzei, sau în latină, ca cei din Biserica Catolică, el a râs, a ridicat din umeri şi a spus: „Niciuna, nici alta. Mă rog în bearneză, cum m-a învăţat bunicul meu". E un prefăcut, adăuga Enguerrand. Mă tem să nu fie unul dintre acei atei care îşi mişcă buzele pentru a induce în eroare, dar nu se roagă.

În ceea ce mă priveşte, mă îndoiam, Doamne, de acest suveran care îşi schimba pentru a şasea oară religia, şi chiar dacă mă felicitam în această privinţă, nu credeam că se poate ajunge la pace prin minciună şi indiferenţă.

Vico Montanari, căruia mi-am mărturisit îndoielile, a râs de naivitatea mea.

— Toţi, mi-a spus el, fac comerţ cu religie ca nişte negustori care schimbă postavul pe mirodenii, mătasea pe archebuze; toţi cântăresc în balanţă după interesul pe care îl au. Lui Dumnezeu nu-i pasă de acest comerţ. El vede în inima fiecărui om diamantul credinţei sale. Ştie dacă e piatră preţioasă sau o bucată de sticlă colorată, sau, şi mai grav, simplă pietricică vopsită şi şlefuită ca un smarald…

Montanari m-a luat de braţ, m-a dus până la acea fereastră a Palatului Veneţiei de unde îi văzusem, în ziua sângeroasă a Sfântului Bartolomeu, pe asasinii adunaţi în faţa spânzurătorii, în strada Fosses-Saint-Germain, cerând să le fie dată Anne de Buisson.

Pentru a scăpa de moarte, ea a trebuit să îngenuncheze în curte şi să se convertească.

Montanari a reamintit acel moment şi ne-am întors în încăperea de la primul etaj al Palatului Veneţiei unde, aproape în fiecare seară, stăteam

la taifas.

De la intrarea regelui în Paris, locuiam la Montanari, departe de intrigi, de şiretenii şi de invidii, care îi divizau deja pe apropiaţii monarhului, acum că era suveran legitim, puternicul rege preacreştin.

Creştin?

Încă mă mai întrebam.

Montanari primea la Palatul Veneţiei diatribele pe care cei mai încăpăţânaţi adepţi ai ligii continuau să le imprime şi care îl blamau pe rege.

Voiau ca Montanari să informeze Italia că liga supravieţuia, că se indignau de „batjocura pe care a făcut-o regele în biserica Saint-Denis”, de „viclenia acestui ateu”.

Cine putea crede în sinceritatea convertirii sale?

Era de ajuns să îngenunchezi în faţa altarului pentru a înceta să mai fi eretic?

Oare lumea putea să uite că acest bearnez era unul care căzuse din nou în erezie, schimbându-şi religia mai des decât vesta şi nădragii?

Nu mă puteam împiedica să nu-i stimez pe aceşti apărători ai ligii care rămâneau fideli credinţei lor, pe când cei mai mulţi arborau eşarfa albă a ralierii cu regele în schimbul rentelor şi al pământurilor.

Înţelegeam amărăciunea faţă de cei pe care îi numeau „Maheustres”, acei capi al ligii, acei nobili care se vindeau regelui.

Dar trebuia să fiu încântat, fiindcă în felul acesta domnea pacea.

Cu toate acestea, se putea. Doamne, clădi ceva pe minciuna unora şi a altora, de la cel care cumpăra conştiinţele, până la cei care făceau comerţ cu ele?

Glasul adepţilor îndârjiţi ai ligii, în special al celor care scriseră *Dialogul dintre Maheustre şi Manant,* îmi era familiar, chiar dacă ştiam la ce nebunii putea duce.

Aşa eram, Doamne: împărţit.

Pe cei care îţi purtau o dragoste absolută îi iubeam, cu siguranţă, dar îi văzusem în acţiune, mânaţi de patima de a-i stârpi pe toţi aceia care nu le semănau. Mă feream de aceşti fanatici, dar le citeam frazele cu patimă.

Adevăraţii moştenitori ai coroanei, scriau aceştia, sunt cei ce-s demni de a purta semnul lui Dumnezeu. Dacă lui Dumnezeu îi place să ne dea un rege de naţiune franceză, numele său fie binecuvântat; dacă e german, numele său fie binecuvântat; dacă e spaniol, numele său fie binecuvântat; dacă e din Lorena, numele său fie binecuvântat. Ne este indiferent ce naţie are, atâta timp cât e

catolic şi plin de evlavie şi de dreptate, daruri venite de la Dumnezeu. Nu avem nimic cu naţiunea, ci cu religia.

Montanari citea la rândul lui şi se aprindea împotriva orbirii mele: cum puteam eu iarăşi, după cele pe care le văzusem şi le trăisem împreună, să mai ascult glasul fanaticilor?

— Cel care vrea să audă doar glasul lui Dumnezeu, spunea el, trebuie să se retragă într-o chilie de călugăr şi să se roage Domnului, dar să nu se amestece în treburile oamenilor, ale regatului sau ale republicilor pământene. În privinţa asta, ţi-am spus, Thorenc, religia e un comerţ ca toate celelalte. Retrage-te din lume, dacă nu poţi accepta asta, şi nu uita că cei ce vor să întroneze împărăţia lui Dumnezeu pe Pământ, guvernarea prin religie, devin nişte ucigaşi!

Îi dădeam dreptate, Doamne. De aceea stăteam alături de rege, îi aprobam politica, încercam să-i conving pe Seguret şi pe Jean-Baptiste Colliard să-i rămână credincioşi şi devotaţi.

Seguret lăsa capul în jos, bombănea că anturajul regelui era de acum compus din adepţi ai ligii pe care îi cumpăraseră arginţii coroanei. Nobilii hughenoţi de pe timpul foametei, când Henric de Navarra nu era decât un „rege fără coroană, un general fără bani, un soţ fără soţie”, fuseseră uitaţi sau alungaţi de când bearnezul îşi abjurase religia.

— Crezi că aceste schimbări nu mi-au străpuns sufletul? adăuga Seguret.

Iar eu, care voisem de atât de atâtea ori să-l ucid, îi înţelegeam necazul, sentimentul de a fi fost trădat.

Se putea, Doamne, trăi în pace, când atâţia oameni, în adâncul inimii lor se îndoiau de credinţa regelui, de fidelitatea sa?

Am şi început să văd chipuri întunecându-se când însoţeam călare lectica pe care stătea întinsă Gabrielle de Estrees, favorita, femeia blondă cu urechile, gâtul, braţele şi mâinile împodobite cu cercei, coliere, brăţări şi inele.

Cineva din mulţime a strigat: „Uite-o pe târfa regelui!”

Am tresărit: era, după zilele cu vreme bună, semnalul întoarcerii furtunilor, persistenţa urii şi, poate şi mai grav încă, a dispreţului.

La puţin timp după aceea, au arestat un bărbat, pe numele său Barriere. Se aflase că se întâlnise cu mai mulţi preoţi şi părinţi iezuiţi. Îşi mărturisise planul de a-l pedepsi pe tiranul eretic şi primise

binecuvântarea, dându-i-se asigurarea că Dumnezeu îl va ajuta în lucrarea sa.

O, Doamne, iată cum Ţi se trădează cuvântul! Iată cum cei care pretind că vorbesc în numele Tău fac comerţ cu autoritatea lor. Te acoperă cu noroiul lucrurilor omeneşti, amestecându-Te cu gânduri ucigaşe!

L-au prins pe Barriere la poarta Melun. Avea la el un cuţit mare, foarte ascuţit pe ambele părţi.

N-a încercat să-şi ascundă intenţiile.

A fost condamnat pentru paricid şi pentru sacrilegiu.

Am văzut în piaţa Greve călăul smulgându-i carnea cu cleştele înroşit, arzându-i mâna dreaptă, rupându-i cu un fier braţele, picioarele şi întinzându-l pe roată, aproape leşinat, cu faţa la cer, ca să trăiască în suferinţă îngrozitoare.

Atât cât vei vrea, Doamne!

I-am atras atenţia lui Montanari: „Este primul gest de ură împotriva regelui, de la abjurare”.

A mai fost unul căruia i-am fost martor.

Intrasem, împreună cu mai mulţi nobili, în dormitorul lui Gabrielle de Estrees, unde ne poftise suveranul.

Stăteam mai în spate când, deodată, l-am auzit pe rege ţipând. L-am văzut ducându-şi mâinile la gură, în timp ce sângele îi ţâşnea din buza străpunsă de un dinte smuls.

Un tânăr îmbrăcat în negru, pe care l-au prins imediat, îi dăduse acea lovitură de pumnal, ţintind gâtul, dar regele, aplecându-se, primise tăişul în gură.

L-au pansat, iar el a zis:

— Mulţumesc lui Dumnezeu, e atât de puţin grav că, pentru atâta, nu mă voi culca mai devreme!

Dar i-am văzut ochii obosiţi; avea chipul abătut.

Din nou vremea asasinatelor, a regicidelor! Din nou omorurile!

L-au interogat pe tânăr, Jean Chatel. Şi el primise încurajarea preoţilor iezuiţi, cărora le fusese elev la colegiul Clermont.

S-a destăinuit judecătorilor. A dat numele preoţilor. Aceştia au fost surghiuniţi, pe unul dintre ei l-au spânzurat, iar iezuiţii au fost izgoniţi din Franţa.

Iar pe Jean Chatel îl văd în piaţa Greve, în genunchi. I-au tăiat o mână. I-au smuls carnea cu cleştele, iar pentru că l-a rănit pe rege, va fi sfârtecat, legat de patru cai. Mulţimea jubilează, ţipă. Pe urmă vor arde aceste sărmane rămăşiţe, iar cenuşa va fi împrăştiată în vânt.

Care poate fi recolta unei asemenea semănături, dacă nu ura şi războiul?

Henric îl declarase deja Spaniei, „cu sunet de goarnă şi strigare publică în provinciile şi la frontierele regatului”, pentru a se răzbuna de nedreptăţile, de ofensele şi de injuriile primite de la Filip al II-lea.

Regele merge să-şi vadă armata. Îl vad în fiecare zi. Chipul îi este acoperit de pete roşietice înconjurate de umflături purulente.

— Mă recunoşti, Thorenc? întreabă el, străduindu-se să râdă.

Tremură de febră, această „vecină”, cum o numeşte, care îl încearcă adesea.

L-am auzit pe Seguret spunându-i:

— Sire, nu aţi renunţat la Dumnezeu decât din buze, iar El s-a mulţumit să vi le străpungă. Dar de veţi renunţa la El cu inima, atunci vă va străpunge inima.

Ghicesc tristeţea regelui. Poartă un plasture la gură, rana deschisă de pumnalul lui Jean Chatel închizându-se greu.

Mai repede e omorât un atentator la viaţa regelui decât se vindecă rana făcută de acesta.

Fără a pune în calcul că ea nu este numai în trupul regelui.

Merg pe lângă caleaşca în care s-a aşezat – sau ghemuit, mai curând –, înveşmântat în negru.

Simt din nou privirile neiertătoare ale mulţimii.

Nu se mai strigă „Trăiască regele!” S-a dat ordin să fie prinşi şi pedepsiţi toţi cei ostili suveranului. Şi, totuşi, aud o voce puternică strigând:

— Iată-l deja pe rege la curul căruţei!

Iar râsul mulţimii se întinde ca un clinchet de zurgălăi.

Mă plec în faţa lui când coboară din caleaşcă. Se sprijină de braţul meu.

— Un popor este o sălbăticiune, şopteşte el. Se lasă dus de nas, mai ales cel parizian. Nu oamenii simpli, ci alţii mai răi ca ei sunt cei care îi conving.

Îmi strânge mâna, se îndreaptă.

— Trebuie să sfârşim cu aceste gânduri de război civil, spune el. Trebuie să strângem poporul împotriva spaniolului, care este ultimul şi principalul personaj din acest război. Îl vom învinge!

Aşadar, război! Carnea de om şi sângele lui sunt ele, Doamne, hrana

şi băutura zilnică a oamenilor?
Sunt acestea hrana şi pedeapsa lor pe veşnicie?

Te rog, Doamne, în genunchi pe marginea acestei prăpăstii.

Capitolul 44

Am crezut, doar pentru câteva zile, dar am crezut că prăpastia se va închide, şi că oamenii, Doamne, Te-au auzit în sfârşit şi că aveau să se împace.

Era în primăvara lui 1598.

În lunile precedente, călărisem alături de rege. Văzusem în faţa noastră rândurile suliţaşilor spanioli. Ştiam ca Diego de Sarmiento o comanda, cu încăpăţânarea bătrânului care nu a renunţat la nimic, şi că de mai multe ori, la Fontaine-Francaise sau la Amiens, cavalerii săi, halebardierii se apropiaseră atât de mult de noi, încât am crezut că văd scânteind deasupra capetelor noastre coasa ascuţită a Morţii.

Părintele Verdini, ţinând şi el morţiş să ne trimită în iad, stătea alături de Sarmiento, şi amândoi nu vedeau mântuire decât în triumful lui Filip al II-lea.

A trebuit să ne retragem, să abandonăm trupurile a sute de nobili, şi, când am întors capul, am văzut năpustindu-se asupra lor, ca nişte vulturi, jefuitorii care însoţeau armatele.

La Paris, în Palatul Veneţiei, Leonello Terraccini îmi raportase că pe străzi se cânta:

Acest mare Henric ce voia
Pe-nfumuratul spaniol să-l înspăimânte
Din faţa unui preot acum fugea
Ţinându-se de cuiul unei târfe.

Din nou se răspândea ura.

Lumea scuipa de ciudă amintind-o pe Gabrielle de Estrees, pe care regele o copleşea cu bijuterii şi căreia îi dăruia pământuri.

Îi oferise un ducat. Ea se umfla în pene, aduna perle. Îl înşela pe suveran. Şi îl vedeam muşcându-şi buzele, gelos, îmbătrânit, încercând să o satisfacă pe tânăra favorită, pe blonda cu piele de alabastru, frecventând balurile împreună cu ea între două bătălii, forţând, cum o făcuse Henric al III-lea, uşile caselor pentru a se deda măscărilor.

Oamenii mărunţi întorceau capul, trimiţând-o pe această „ducesă a Murdăriei”, şi găseau că regele, deşi convertit, rămânea în mâinile diavolului.

„Nici salcia cerc de bute, nici nerodul om de frunte!” zicea lumea.

Iar încăpăţânaţii oamenii ai ligii sperau că un alt ucigaş, mai norocos

decât Jean Chatel, care nu se va mulţumi să străpungă buza suveranului, îi va înfige pumnalul lung şi subţire în coaste, până la gardă – şi până în inimă.

Asta aşteptau oamenii ligii care, în Bretania, la Anjou, la Maine, la Poitou, duceau război împotriva trupelor regale, legându-i pe prizonieri de aripile morilor, aruncându-i pe cei vii în temniţe unde le putrezeau cadavrele, care violau femeile, îi ucideau pe ţărani, interzicând să fie îngropaţi, căci, spunea unul dintre ei, „mirosul de cadavre este suav şi dulce”.

Şi asta, Doamne, în numele Tău!

Iar hughenoţii, la fel de sălbatici, Te invocau, şi ei!

Se deschideau „camere fierbinţi”, unde li se oferea partizanilor uneia sau alteia dintre religii posibilitatea de a se converti sau de a pieri arşi.

Aceşti asasini, aceşti violatori, jefuitori, călăi se rugau la Tine, Doamne.

Pentru mine, rugăciunile lor erau tot atâtea blestemăţii.

Apoi cerul iernii s-a limpezit.

În luna martie, am mers la Castellaras de la Tour. De fiecare dată când potcoavele calului atingeau pământul acelor drumuri prin pădure care duceau la locuinţa noastră, aveam sentimentul că îmi stătea inima.

Am zărit, în sfârşit, zidurile noastre, poarta, am trecut podul de peste şanţuri.

Curtea era năpădită de lumina unui soare sclipitor. Un bărbat – da, un bărbat, aşa mi s-a părut mai întâi – stătea în prag.

M-am apropiat. S-a înclinat şi mi-a spus: „Tată”.

Şi a trebuit să mă ţin tare ca să nu cad; am început să plâng, ţinându-i capul în mâini.

Stătea cu ochii închişi, poate din cauza acelui soare orbitor; avea un aer blând şi liniştit, şi totuşi – fapt care mă îngrijora deja – cu o nuanţă de tristeţe.

Am vorbit puţin.

El a fost cel care m-a condus la capela noastră ca să ne rugăm unul lângă altul, îngenuncheaţi în faţa acelui cap de Hrist cu ochi închişi, aşezat pe o pânză de damasc roşu, lângă tabernacul.

Când am ieşit din capelă, Jean – era cu un cap mai scund decât mine –, privindu-mă drept în ochi, a murmurat:

— Tată, vreau să-l slujesc pe Dumnezeu în sânul Bisericii Sale.

Doamne, recunosc, m-a încercat un sentiment de nebunie, ca şi când ceea ce, în străfundul meu, fără să mi-o mărturisesc, îmi

imaginasem – că îmi voi petrece ultimii ani ai vieţii alături de fiul meu, aici, la Castellaras de la Tour – se preschimbase într-un vis spulberat.

Era ca şi cum, Doamne, m-ai fi obligat dintr-odată să-mi sacrific fiul întru slava Ta.

Jean mi-a luat mâinile.

— Tată, a spus el, tu vei fi în toate rugăciunile mele. Nu ne vom părăsi niciodată.

Mi-a fost ruşine de atitudinea mea, de a fi gândit că această pornire a fiului meu către Tine, pentru a Te sluji, era un sacrificiu.

Dimpotrivă, trebuia să-Ţi mulţumesc, Doamne.

Şi am făcut-o în fiecare zi, în faţa chipului Tău cu ochi închişi, în capela noastră, rugându-mă alături de Jean.

Trebuia să plece la Roma. Voia să intre în acel ordin al iezuiţilor despre care se spunea că mai mulţi dintre membrii săi înarmaseră – şi căutau încă – ucigaşi de regi.

Dar asta îi era voinţa, Doamne, iar în ziua plecării, mi-a spus, ca şi când m-ar fi citit gândurile:

— Eu nu sunt decât slujitorul lui Dumnezeu, tată.

Nu vreau şi nici nu pot să-mi ascund vreunul dintre gânduri, Doamne. Dar această slujire a lui Dumnezeu, slujirea Ta, căreia i se consacra, fusese pervertită de atâţia oameni, ucigaşi aparţinând tuturor religiilor, încât eram îngrijorat de vorbele fiului meu.

Şi am şoptit:

— Iubeşte în fiecare om partea de Dumnezeu. Dacă urăşti un om, îl urăşti pe Dumnezeu.

Când am ajuns la Paris, în prima zi a lui aprilie 1598, puieţii de arbori, din vârful insulei Câte, desenau o etravă de un verde-deschis în apa încă întunecată a fluviului.

M-am instalat din nou în Palatul Veneţiei. Vico Montanari, ambasador al Serenisimei Republici pe lângă Filip al II-lea, fusese înlocuit de Leonello Terraccini. Invidia sau amărăciunea care mă făcuseră altădată să mă împotrivesc lui – ştiam că fusese amantul lui Anne de Buisson – se preschimbaseră în încredere complice.

Aveam în comun tot acest trecut mort, iar când stăteam unul în faţa celuilalt, nici măcar nu aveam nevoie să ni-l amintim ca să reînvie.

Terraccini a fost cel care mi-a adus veştile bune ale acestei primăveri luminoase.

Negocierile cu Spania începuseră, şi fiecare suveran era doritor să încheie pacea.

— Prea mulţi morţi fără nicio şansă de a-l învinge pe celalalt, a spus

el. Filip al II-lea va spera mereu că un ucigaş îl va scăpa de acest rege Henric care rămâne pentru el un eretic, dar nu mai poate continua războiul. Vistieria Spaniei este goală. Ca şi cea a regatului Franţei. Suveranul i-a cerut probabil Parlamentului să plătească soldaţi, să cumpere archebuze. Nu mai are niciun ban. Înţelepciunea şi dorinţa de pace le vin adesea monarhilor când nu mai au nicio leţcaie.

Tot Terraccini mi-a vorbit despre acel edict pe care regele se pregătea să-l semneze la Nantes, după lungi discuţii cu hughenoţii. El le asigura dreptul de a-şi practica religia, şi se angaja chiar să plătească garnizoanele fortăreţelor pe care li le acorda.

Cei mai zeloşi dintre catolici condamnau acest text, care acorda mult hughenoţilor: aceştia îşi păstrau o armată, aveau acces la misiunile publice, se bucurau de libertatea de conştiinţă.

Papa Clement al VIII-lea spusese deja: „Acest edict este cel mai rău care se poate imagina. Mă răstigneşte”.

Dar şi cei mai duri dintre hughenoţi erau nemulţumiţi. Erau, desigur, recunoscuţi, dar regatul era catolic, iar suveranul oferea compensaţii, în slujbe şi în bani, în pământuri şi în rente, acelor protestanţi care acceptau să se convertească.

— Este un edict de pace, a conchis Terraccini. Apoi a ridicat din umeri, aplecând puţin capul. Încă o pace… a corectat el.

Se spunea că patru milioane de persoane muriseră în acele păci trunchiate, renegate, în acele războaie civile pe care le numim religioase, în acele masacre, şi îmi aminteam de sângele care curgea pe caldarâmul de pe strada Fosses-Saint-Germain în acea duminică de Sfântul Bartolomeu, pe 24 august 1572.

Am fost, aşadar, de acord cu edictul de la Nantes.

L-am regăsit pe rege la întoarcerea sa la Paris, când se străduia să convingă Parlamentul, reticent, să ratifice acest edict.

— Nu mai trebuie făcută deosebire între catolici şi hughenoţi, spunea el, ci trebuie ca toţi să fie buni francezi, iar catolicii să-i convertească pe hughenoţi prin exemplu unei vieţi bune. Se mânia şi îl încuviinţam când adăuga: Voi tăia din rădăcină toate facţiunile, toate propovăduirile instigatoare, şi voi cere să fie decapitaţi toţi cei care le vor aţâţa! Nu-mi mai invocaţi religia catolică, eu sunt mai catolic decât voi! Sunt fiul cel mare al Bisericii… Eu sunt rege, acum, vorbesc ca rege şi vreau să fiu ascultat… Cei care nu ar vrea ca edictul meu să fie acceptat vor război…

Edictul a fost înregistrat.

Am citit textul care îl prezenta şi eram mişcat.

Tonul era just şi hotărât.

„Ajungem acum în portul mântuirii şi al odihnei acestui stat… După ce am văzut plângerile supuşilor noştri catolici, permiţând de asemenea supuşilor noştri ai numitei Religii Pretinse Reformate de a se aduna prin deputaţi spre a le expune pe ale lor şi a pune la un loc toate mustrările, am judecat necesar să dam acum cu privire la toate acestea, tuturor zişilor noştri supuşi, o lege generală, clară, definită şi absolută, prin care să fie reglate toate diferendele de mai înainte şi care se vor mai ivi încă după aceasta între ei, lege de care atât unii, cât şi ceilalţi să fie mulţumiţi, după cum vor fi vremurile.”

Am ştiut că edictul a fost sigilat doar cu ceară maro, că regele nu a vrut cu niciun chip verde, care ar fi însemnat că textul trebuia să cunoască o aplicare fără limită de durată.

Era, aşadar, doar pentru un timp.

Dar era o promisiune de pace.

Şi am crezut, Doamne, că groapa comună pe care oamenii şi-o săpau, în care dispăreau, urma să fie astupată.

Mi-am imaginat chiar că Tu îmi dai bucuria sa fiu de faţă, în amurgul vieţii, la acest revărsat de zori paşnic, pentru că îţi dădusem un fiu ca să Te slujească.

Am crezut asta timp de câteva zile, apoi toamna a venit atât de repede…

Ploaia era atât de puternică, încât smulgea vijelioasă frunzele deja îngălbenite ale copacilor din pădurea Fontainebleau, în care mergeam calare alături de rege la vânătoare de cerbi.

Înaintam încet, aplecaţi sub rafale, Henric aruncând către mine scurte priviri, părând ostenit, îndurând acea furtună cu un fel de delectare mohorâtă, ca şi cum vremea rea venea să-i confirme starea.

S-a oprit, s-a întors şi a murmurat:

— Doamne, printre ce tigrii trăim!

Terraccini îmi relatase că în jurul suveranului se conspira contra Gabriellei de Estrees, iar acesta visa să o ia de soţie.

Enguerrand de Mons se revolta că un astfel de gând putea pune stăpânire pe un rege al Franţei. Nicicând un suveran al regatului nu luase de soţie pe una dintre acele târfe care, pe deasupra, îl înşela şi dădea bastarzi care nu erau cei ai augustului său amant!

Lumea repeta un catren care se găsea uneori recopiat şi răspândit la Curte:

Căsătoriţi-vă, în faţa lui Dumnezeu, Sire!
Aveţi urmaşi asiguraţi
C-un pic de plumb şi-un pic de ceară
Un fiu de târfă legitimaţi.

Alţii se scandalizau că regele oferise „ducesei Murdăriei” inelul pe care îl primise la încoronare şi că îi era atât de supus, încât aceasta spunea peste tot: „numai Dumnezeu şi moartea regelui mă pot împiedica să fiu regina Franţei”.

— Uită că este, şi ea, muritoare, a adăugat Terraccini.

Şi, vorbind şi mai încet, mi-a povestit că, în anturajul regelui – poate chiar pentru a-i asculta poruncile –, se zicea că unii visau ca Gabrielle de Estrees să fie otrăvită, pentru ca Henric să poată lua, acum că mariajul cu regina Margot fusese anulat, o tânără soţie capabilă să-i dea un moştenitor.

Dar regele mai era încă destul de verde?

L-am văzut în acea toamnă a lui 1598, îmbătrânit şi parcă împovărat când a aflat că fusese arestat un om care se părea că stă la pândă ca să-l ucidă.

— Inima regilor e în mâna lui Dumnezeu, murmura el.

Apoi se revolta împotriva celor care înarmau astfel braţul fanaticilor. Cu aceşti „tigrii” se lupta, cu cei care nu renunţaseră la ură.

— Un rege nu e răspunzător decât în faţa lui Dumnezeu şi a propriei conştiinţe, mai spunea el.

Lăsa capul în jos. Avea frisoane. „Vecina”, acea febră care îl ardea adesea noaptea, îl vizitase.

Se destăinuia:

— Ea m-a lăsat atât de slab şi cu un aşa mare dezgust, că nu-mi mai pot reveni, iar noaptea trecută am fost atât de neliniştit din cauza ei, încât nu am putut închide un ochi.

Pe la Curte se şoptea că regele fusese prea lacom de femeie şi că plătea pentru că profitase de toate fecioarele şi de toate târfele pe care le putuse avea. Că ele îi lăsaseră, în amintire, această boală care îl măcina.

Se zicea chiar că trecuse în lumea de dincolo timp de două ore, şi, când şi-a recăpătat cunoştinţa, spusese:

— Nu vreau să aud vorbindu-se despre nicio chestiune.

Simţeam că moartea era prin preajmă, că dădea târcoale.

Îl atingea pe bătrânul care ajunsesem, o pândea pe Gabrielle de Estrees, îl urmărea pe rege.

Îl auzeam pe Enguerrand de Mons mormăind că acel Edict de la Nantes pe care suveranul îl trecuse prin Parlament era prea favorabil hughenoţilor, că unele clauze secrete le acordau dreptul la arme, rente, garanţii, că aceştia constituiau un stat în stat, că, aşa cum declarase suveranul pontif, catolicii erau crucificaţi prin edict în aşa măsură, încât unii dintre ei se întrebau dacă nu ar trebui cândva un nou Sfânt Bartolomeu!

Da, Doamne, am auzit acest lucru.

Oamenii îşi reluaseră deci munca lor de gropari.

Iar eu nu mai aveam destule forţe ca să mă revolt, viaţa mea fusese prea lungă.

Luasem parte la prea multe masacre pentru a putea aştepta, neputincios, ca un alt val de sânge să se verse în jurul meu.

Mi-am luat deci adio de la rege acolo unde începuse viaţa mea, la Castellaras de la Tour.

Pe 7 ianuarie 1599, exact în ziua în care împlineam şaptezeci şi doi de ani, Vico Montanari, care se ducea la Veneţia, venind de la Madrid, s-a oprit la locuinţa noastră.

El mi-a dat vestea morţii – pe 13 septembrie 1598 – a lui Filip al II-lea, născut în acelaşi an cu mine.

Am tremurat, Doamne, ascultând relatarea agoniei acestui monarh, pe care îl slujisem atâta vreme, apoi îl combătusem.

Montanari m-a anunţat că Diego de Sarmiento murise în orele care au urmat decesului regelui.

Nu puteam să uit că, pe vremuri, când nu eram decât un sclav creştin al barbarilor, Sarmiento mă învăţase să sper. Ca şi suveranul lui, visase Monarhia Universală.

Montanari mi-a descris trupul lui Filip, mâncat de bube, cu viermii colcăind în rănile sale. Mi-a povestit cum regele încercase să se ridice pentru a-i spune moştenitorului coroanei:

— Iată, fiule, unde duc măreţiile acestei lumi, priveşte ce înseamnă moartea, şi ia aminte, căci mâine vei domni.

În acea clipă, Doamne, am fost fericit că fiul meu Jean a ales să fie unul dintre slujitorii Tăi, că nu a căutat puterea pământeană, că nu a vrut să slujească decât Gloria Ta eternă.

Am gândit că moartea, chiar dacă ia toate trupurile, dintre suflete nu le ia decât pe acelea ale oamenilor care au încetat să creadă în Tine.

M-am rugat, Doamne, dinaintea chipului Tău cu ochi închişi.

Căci eu cred în Tine.

Epilog

Aşa se încheie, cu un cuvânt de credinţă, manuscrisul lui Bernard de Thorenc.

Nu ştiu nimic despre ultimii săi ani.

Nu am găsit la Castellaras de la Tour nicio urmă a mormântului său.

În capelă, alături de mormântul lui Michele Spriano, se găsesc lespezi funerare ale familiei Thorenc, dar cea mai veche dintre ele, cea care celebrează amintirea unui Francisc de Thorenc, este datată 1702, adică la peste un secol după ce Bernard de Thorenc ar fi încetat să scrie.

Nimic nu mi-a permis să umplu acest gol.

A trăit Bernard de Thorenc până în acea zi de vineri, 14 mai 1610, ziua în care, pe la ora patru după-amiaza, pe strada Ferronnerie, în prelungirea străzii Saint-Honore, acolo unde calea se îngusta între dughene, un colos cu barbă roşie, cu părul de un blond strălucitor, cu privirea aprinsă, un picior pus pe bornă şi celălalt pe spiţa roţii din dreapta a caleştii regale, şi-a înfipt până la mâner, de trei ori, cuţitul în coasta lui Henric al IV-lea?

A tremurat Bernard de Thorenc, ca şi cum Dumnezeu i-ar fi dat o nouă încercare?

Într-adevăr, iezuiţii au fost acuzaţi că l-au primit şi spovedit pe asasinul regelui, Ravaillac.

Cuţitul nu a fost decât instrumentul lui Ravaillac, se citeşte într-un pamflet, la puţin timp după omor. Alţii l-au aţâţat, l-au împins, l-au pregătit, i-au pus în mână fierul, i-au băgat în cap ideea regicidului; vinovaţi au fost consideraţi numai iezuiţii sau discipolii lor.

Jean de Thorenc era iezuit şi îmi imaginez temerea lui Bernard, rugile lui, îngenuncheat în capelă, dinaintea capului de Hrist cu ochii închişi.

Acest cap sculptat se află în faţa mea.

L-am cumpărat de la Maria de Segovia după ce am terminat de retranscris – de pus în ordine şi de dat o formă – manuscrisul lui Bernard de Thorenc.

Am aşezat acest chip de Hrist al cărui lemn (pielea) are o culoare (o paloare) de un verde-închis pe unul dintre rafturile bibliotecii din faţa mesei la care lucrez.

Mă ridic adesea, atras de acest cap. Mă apropii, întind mâna fără să îndrăznesc să-l ating, apoi, în fine, mă hotărăsc să-l pipăi uşor, şi sunt de fiecare dată surprins de blândeţea acestei atingeri.

Lemnul e cald, ca şi cum ar fi carnea unui trup care suferă.

A citit Bernard de Thorenc relatarea suferinţelor de care a avut parte Ravaillac?

O transcriu, încredinţat că în felul acesta îi sunt fidel lui Thorenc care, încetul cu încetul, de-a lungul vieţii sale, nu mai acuza o religie sau alta că ar fi mai crudă decât cealaltă, ci pe omul fanatic, orbit, cel căruia credinţa îi slujeşte de pretext şi de scuză pentru dorinţa de a mutila, de a ucide, de a face rău, acel Rău care se află în fiecare dintre noi.

Cine încarna Răul în piaţa Greve, pe 27 mai 1610, ziua schingiuirii lui Ravaillac?

Ucigaşul regelui, târât pe eşafod, căci instrumentele de tortură îi sfărâmaseră deja genunchii, acel om cu ochi înnebuniţi de durere, care continua să murmure: „Fie ca în inima mea Isus să fie mereu învingător”?

Sau poate Răul pusese stăpânire şi pe această mulţime care urla plină de ură, care se repezea să-l sfârtece pe Ravaillac şi care s-a năpustit asupra unui tânăr care îndrăznise să murmure: „Doamne, ce cruzime!”?

Căci lui Ravaillac i-au fost sfărâmate membrele, iar carnea i-a fost jupuită cu cleştele înroşit. Călăul şi ajutoarele sale i-au turnat pe răni smoală fierbinte, plumb topit, ceară şi pucioasă, ulei clocotit. Mâna i-a fost arsă, după ce a fost străpunsă cu lovituri de spadă.

I s-a dat să bea vin ca să supravieţuiască în suferinţă, până când braţele şi picioarele, torsul să-i fie dislocate, rupte, smulse de patru cai.

Au fost şi oameni care s-au înhămat ca să-i sfârtece pulpele şi umerii.

Mulţimea urla, bulucindu-se spre eşafod, disputându-şi bucăţile.

„Şi a fost văzută o femeie care, cu o răzbunare ciudată, şi-a înfipt unghiile şi pe urmă dinţii în carnea asasinului.”

Iar mizerabilele rămăşiţe sângerânde au fost târâte prin tot oraşul.

„La sfârşit, fiind împărţit în aproape tot atâtea bucăţi câte străzi sunt în Paris, s-au făcut mai multe focuri în diverse locuri. Şi erau văzuţi copii mici, pe străzi, cărând paie şi lemne.”

Despre acest spectacol şi despre aceşti actori, ce ar fi gândit Bernard de Thorenc? Ar fi fost lucruri pe care să nu le fi scris deja?

Mă întreb asta contemplând capul de Hrist cu ochi închişi.

Am aflat în dimineaţa aceasta că în Sudan, conform legii musulmane, un hoţ va avea parte de o amputare încrucişată: i se va tăia mâna dreaptă şi piciorul stâng.

Aud în fiecare zi că un om şi-a luat viaţa pentru a ucide alţi oameni. În schimb, drept răzbunare pentru actul său terorist, familia îi e ucisă, îi sunt urmăriţi şi ucişi complicii. Sau, dimpotrivă, este onorat ca un sfânt martir.

Şi îmi aduc aminte de acel vers din Agrippa de Aubigne care îmi revenise în minte atunci când o întâlnisem pentru prima dată, la numărul 7 din strada l'Arbre-Sec, pe Maria de Segovia:

Pe fiii ăstui veac Satana îi hrăneşte.

Oare secolul nostru, care abia începe, cel trecut, care abia s-a încheiat, nu seamănă cu cel al lui Agrippa de Aubigne şi al lui Bernard de Thorenc?

Mi-l imaginez pe Thorenc îngenuncheat în capelă, privind chipul Hristului cu ochi închişi, aşa cum o fac eu astăzi.

Poate că ştia ceea ce eu am aflat consultând culegerea de depeşe ale ambasadorilor Veneţiei, de care m-am servit adesea pentru a clarifica manuscrisul lui Bernard de Thorenc.

Vico Montanari s-a întors atunci la Veneţia, iar cel care reprezintă, în 1610, Serenisima la Paris este Leonello Terraccini.

El scrie, în data de 5 iunie 1610:

M-am întâlnit în aceste zile de două ori cu primul preşedinte al Parlamentului din Paris şi cu avocatul regelui. Am descoperit că ei deţin ca fapt sigur informaţia că Ravaillac a fost convins de undeva, de departe, pentru o astfel de nefastă ticăloşie sub pretextul religiei, că a spus că avea o relaţie strânsă de prietenie cu un cleric, că mai bine murea de o mie de ori decât să-l numească. A spus şi că a fost spovedit uneori de un iezuit, la Bruxelles. Şi se ştie că în capitala Ţărilor de Jos, printre spaniolii şi catolicii zeloşi adunaţi în jurul trimisului papei erau mari temeri privind intrarea în război a regelui Franţei împotriva Spaniei şi invadarea Ţărilor de Jos de către armatele franceze aliate trupelor hughenote din Provinciile Unite.

Unii dintre sfetnicii apropiaţi ai regelui defunct dau asigurări că spaniolii şi papa au urzit un complot pentru a-l împiedica pe Henric al IV-lea să atace puterile catolice şi să servească astfel cauza ereziei al cărei apărător îl acuzau că rămăsese în secret.

Iezuiţii ar fi fost instrumentul acestui complot.

Ei au respins această calomnie.

După numeroase demersuri, am reuşit să consult arhivele Ordinului Iezuiţilor pentru provincia Ţările de Jos spaniole.

În lista de membri ai ordinului pentru această provincie, am descoperit numele unui tânăr preot, sosit la Bruxelles în 1609.

Trebuie să scriu acest nume? Jean de Thorenc, am citit acolo.

Fiecare s-a gândit deja la asta.

În orice secol, în orice colţ de lume, în fiecare religie şi în oricare dintre noi, viaţa este un labirint pe cât de ucigaş, pe atât de tainic…

Recitesc aceste cuvinte. Mi se pare că le-ar fi putut scrie Bernard de Thorenc.

Am adesea impresia că vocea lui se suprapune peste a mea.

Cine se exprimă aici, el sau eu?

Cine spune că, fără suferinţa lui Hristos, care vorbeşte pentru toate suferinţele, fără compasiunea Sa pentru victimele tuturor călăilor, am fi numai – *numai:* iată cuvântul care contează – nişte fiare sălbatice?

Oameni-mistreţi, ca acel vânat aruncat la intrarea din Castellaras de la Tour, animale sălbatice moarte înconjurate de câini gata să le înfulece?

În locul râtului sălbăticiunilor, eu nu văd decât chipul de Hrist cu ochii închişi.

{1} A cincisprezecea zi a lunilor martie, mai, iulie şi octombrie şi a treisprezecea zi din celelalte luni din calendarul roman. „Idele lui Marte“ – data morţii lui Iulius Cezar (n.red.)